

Comhairle Contae Fhine Gall

Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide

2024
2029

**Comhairle Contae
Fhine Gall**
Fingal County
Council

D'ullmhaigh Comhairle Contae Fhine Gall an Plean seo i gcomhpháirtíocht le húdaráis áitiúla eile i mBaile Átha Cliath, Codema – Gníomhaireacht Fuinnimh Bhaile Átha Cliath agus Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide Bhaile Átha Cliath (ORGA).

Soláthraíonn Codema raon leathan seirbhísí maolaithe fuinnimh agus aeráide do na ceithre údarás áitiúla i mBaile Átha Cliath agus do pháirtithe leasmhara eile sa réigiún, ag tacú le gach údarás áitiúil chun an t-aistriú ísealcharbóin a threorú agus dul i bhfeidhm air. Is é misean Codema ná dlús a chur le haistriú ísealcharbóin Bhaile Átha Cliath i dtreo 2030 agus 2050 trí thaighde nuálaíoch áitiúil ar fhuinneamh agus ar athrú aeráide, trí phleanáil, trí rannpháirtíocht agus trí sholáthar tionscadail, chun éifeachtaí an athraithe aeráide a mhaolú agus chun saol na saoránach a fheabhsú.

Bhunaigh an Rialtas na hOifigí Réigiúnacha um Ghníomhú ar son na hAeráide (ORGA) i 2018 chun rannpháirtíocht a shainordú agus a chomhordú thar na leibhéil éagsúla rialtais agus chun cabhrú le cur le taithe agus saineolas i réimse na gníomhaíochta aeráide. Tiomáineann na ceithre oifig réigiúnacha ORGA gníomhaíocht aeráide ag leibhéil réigiúnacha agus áitiúla araon, ag obair le hÚdaráis Áitiúla ina gceantar.

CLÁR ÁBHAIR

RÉAMHRÁ	5
ACHOIMRE FHEIDHMEACH	6
FORBHREATHNÚ AR FHINE GALL	8
FÍS AGUS MISEAN AN PHLEAN UM GNÍOMHÚ AR SON NA HAERÁIDE	9
<hr/>	
1. RÉAMHRÁ	10
2. PRÓISIS PLEAN GNÍOMHAITHE AR SON NA HAERÁIDE	20
3. GNÍOMHÚ AR SON NA HAERÁIDE BUNAITHE AR FHIANAISE	24
FARDAL ASTUITHE BUNLÍNE	25
MEASÚNÚ RIOSCA UM ATHRÚ AERÁIDE	30
4. AG FREAGAIRT DO RIOSCAÍ - PLEANÁIL PHRÁINNFHREAGARTHA	34
5. ÁR NGÍOMHARTHA AERÁIDE – FREAGRA MAOLAITHE AGUS OIRIÚNAITHE	37
FUINNEAMH & FOIRGNIMH	38
IOMPAR	50
ATHLÉIMNEACHT I LEITH TUILTE	62
RÉITIGH NÁDÚR-BHUNAITHE	72
GEILLEAGAR CIORCLACH & BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ	80
RANNPHÁIRTÍOCHT SA PHOBAL	90
6. CRIOS DÍCHARBÓNAITHE	100
7. CUR I BHFEIDHM AGUS TUAIRSCIÚ	122
<hr/>	
8. AGUISÍNÍ	128

RÉAMHRÁ

MÉARA FHINE GALL, CLLR. ADRIAN HENCHY

Leagtar amach sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024 go 2029 de chuid Chomhairle Contae Fhine Gall an chaoi a bhfuil sé beartaithe ag Fine Gall gníomhartha aeráide uailmhianacha, intomhaiste agus éifeachtacha a sheachadadh trí chuimsiú agus trí rannpháirtíocht, trí fhorbairt acmhainní, trí cheannaireacht agus, níos tábhachtaí, trí dea-shampla.

Leagtar amach ann conas a chuirfidh Fine Gall eolas ar fáil agus teagmháil ghníomhach lenár gcónaitheoirí, gnólachtaí laistigh den Chontae agus daoine ar cuairt anseo, trí raon gníomhartha, clár agus comhpháirtíochtaí nuálacha, agus conas a éascóimid rannpháirtíocht aeráide níos mó faoi stiúir an phobail trínár Rannóg um Gníomhú ar son na hAeráide.

D'fhorbair Comhairle Contae Fhine Gall in éineacht lenár gcomhghleacaithe i gComhairle Contae Bhaile Átha Cliath Theas, Comhairle Contae Dhún Laoghaire-Ráth an Dúin, agus Comhairle Cathracha Bhaile Átha Cliath, Pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide i gcomhar le cúnamh ón Oifig Réigiúnach um Gníomhú ar son na hAeráide (ORGA) agus Codema (Gníomhaireacht Fuinnimh Bhaile Átha Cliath).

Léiríonn an plean na hiarrachtaí leanúnacha agus na dúshláin atá roimh ár gContae de réir mar a éiríonn tionchair an athraithe aeráide níos soiléire agus de réir mar a mhéadaíonn minicíocht, déine agus tionchar.

Leanfaidh an Chomhairle ag obair chun athléimneacht ár gContae a fheabhsú trínár gcósta a chosaint agus trí bhearta oiriúnaitheacha eile. Leanfaidh Fine Gall ar aghaidh ag tabhairt dea-shampla freisin, ag tabhairt isteach bearta uailmhianacha laghdaithe astuithe inár n-oibríochtaí féin, mar shampla ár bhflít feithiclí a leictriú, agus trí ár stoc tithíochta sóisialta a athinsiú.

Tá ról tábhachtach ceannaireachta ag Comhairle Contae Fhine Gall maidir le dul i ngleic le hathrú aeráide, agus le déanamh amhlaidh ní mór di dul i ngleic go dearfach le cónaitheoirí agus eagraíochtaí pobail. Mholfainn duit an Plean a léamh agus cabhrú linn aghaidh a thabhairt ar na dúshláin iomadúla atá romhainn sna blianta amach romhainn.

PRÍOMHFHEIDHMEANNACH ANNMARIE FARRELLY

Leagtar amach sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024 go 2029 de chuid Chomhairle Contae Fhine Gall ár n-uailmhianta chun Contae athléimneach agus rathúil a chruthú do gach duine a chónaíonn, a oibríonn agus a thugann cuairt ar Fhine Gall.

Leagtar amach ann conas a oibreoidh an Chomhairle chun astuithe gáis cheaptha teasa a laghdú tuilleadh agus chun éifeachtúlachtaí fuinnimh a fheabhsú ina cuid foirgneamh agus oibríochtaí féin, agus ag an am céanna go mbeidh Fine Gall ina Chontae atá níos athléimní ó thaobh aeráide de. Diríonn an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide seo freisin ar rannpháirtíocht agus eolas a thabhairt do phobail maidir le Gníomhú ar son na hAeráide.

Tá sé mar aidhm ag na gníomhartha sa Phlean seo tionchar a imirt ar conas is féidir linn bogadh i dtreo todhchaí níos glaise agus neodrach ó thaobh astuithe carbóin ar fud an Chontae i gcoitinne, ar bhealaí éagsúla, lena n-áirítear trí bhonneagar Taisteal Gníomhach a sholáthar. Déanfar treoirthionscadail freisin maidir le bearta agus tionscnaimh laghdaithe astaíochtaí spriocdhírthe i gCrios Dícharbónaithe i mBaile Brigín. Is féidir na ceachtanna a foghlaimíodh anseo a chur i bhfeidhm ar fud ár gContae, agus a roinnt le húdaráis áitiúla eile, agus beidh muid ag foghlaim ó dhaoine eile freisin.

Tógann an Plean seo ar chur i bhfeidhm rathúil an Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2019 go 2024. Déanfar faireachán leanúnach ar dhul chun cinn an Phlean seo ag foireann thiomanta um ghníomhaíocht ar son na haeráide ag obair le gach roinn de chuid na Comhairle, le tacaíocht ó ghrúpa stiúrtha ar leibhéal na bainistíochta feidhmiúcháin; agus oibriú leis an gCoiste um Beartais Straitéiseacha um Gníomhú ar son na hAeráide, na Bithéagsúlachta, an Chomhshaoil agus comhaltaí tofa.

Ina theannta sin, seolfaidh an Chomhairle an Ciste Pobail um Gníomhaíocht ar son na hAeráide a ligfidh dúinn oibriú le grúpaí áitiúla chun cabhrú le pobail ísealcharbóin a thógáil, ag díriú ar théamaí mar fhuinneamh, taisteal, bia & dramháil, athchúrsáil agus gníomh áitiúil ar son na haeráide.

Cé go bhfuil dul chun cinn suntasach déanta ag Fine Gall chun a gníomhartha aeráide a chur chun cinn, tá sé rithabhachtach go leanfaimid ar aghaidh ag léiriú ceannaireachta sa réimse agus ag tógáil ar na gníomhartha seo sna blianta atá le teacht. Teastaíonn iarracht chun na gealltanais seo a chur i ngníomh i ndáiríre, ach in éineacht le muintir Fhine Gall beimid in ann cabhrú le hathrú dearfach a bhrú chun cinn anois agus amach anseo.

ACHOIMRE FHEIDHMEACH

D'ullmhaigh Comhairle Contae Fhine Gall an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024-2029 seo, chun Contae ísealcharbóin agus athléimneach ó thaobh na haeráide de a chruthú, trí dhea-chleachtas i ngníomh aeráide a sheachadadh agus a chur chun cinn, ag an leibhéal áitiúil. Tá sé seo ailínithe le Cuspóir foriomlán Aeráide Náisiúnta an Rialtais, a fhéachann le haistriú chuig geilleagar atá athléimneach ó thaobh aeráide de, saibhir ó thaobh na bithéagsúlachta de, inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de agus neodrach ó thaobh aeráide de a shaothrú agus a bhaint amach, tráth nach déanaí ná deireadh 2050.

D'ullmhaigh Comhairle Contae Fhine Gall an Plean seo i gcomhpháirtíocht le húdaráis áitiúla eile i mBaile Átha Cliath, Codema – Gníomhaireacht Fuinnimh Bhaile Átha Cliath agus Oifig Réigiúnach Gníomhaithe ar son na hAeráide Bhaile Átha Cliath (ORGA) agus tógann sé ar an gcur chuige comhoibríoch i leith fhorbairt agus cur i bhfeidhm Phleananna Gníomhaíochta Údaráis Áitiúla Bhaile Átha Cliath um Athrú Aeráide 2019-2024.

Tá sé mar aidhm ag Comhairle Contae Fhine Gall tógáil ar na héachtaí suntasacha faoina Plean Gníomhaíochta um Athrú Aeráide 2019-2024 (PGAA), a chuimsigh athrú 98% de shoilse sráide an chontae go dé-oid astaithe solais atá tíosach ar fhuinneamh agus Comhairle Contae Fhine Gall chun tosaigh ar an mbealach

náisiúnta ar an aistriú go flít feithiclí leictreacha le 30% de flít na Comhairle leictreach anois. Forbraíodh Straitéis Taistil Gníomhach faoin PGAA, agus fuair foireann uile na Comhairle oiliúint um ghníomhú aeráide.

Tá an Plean seo Uaillmhianach, Dírithe ar Ghníomh, Bunaithe ar Fhianaise, Rannpháirtíoch agus Trédhearcach. Mar chuid d'fhorbairt an Phlean seo, rinne Comhairle Contae Fhine Gall Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide agus ullmhaíodh Fardal Astuithe Bunlíne don Chontae. D'aithin an measúnú riosca na tionchair atá ag athrú aeráide ar an gContae faoi láthair agus is dócha a bheidh aige amach anseo. Soláthraíonn an Fardal Astuithe Bunlíne meastachán ar astuithe gáis cheaptha teasa don Chontae agus do ghníomhaíochtaí na Comhairle féin. Tá bonn fianaise curtha ar fáil ag na measúnuithe seo chun gníomhartha aeráide bunaithe ar áit a fhorbairt.

Is iad seo a leanas spriocanna Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide Chomhairle Contae Fhine Gall:

- Feabhsú 50% ar éifeachtúlacht fuinnimh na Comhairle faoi 2030;
- Laghdú 51% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa na Comhairle faoi 2030;
- Baile Átha Cliath a dhéanamh ina réigiún athléimneach ó thaobh aeráide de, trí thionchair imeachtaí a bhaineann le hathrú aeráide amach anseo a laghdú; agus
- Ár bpobail a chur ar an eolas faoi ghníomhaíocht aeráide.

Áiríonn an Plean seo raon gníomhartha maolaithe athrú aeráide atá dírithe ar astaíochtaí gás ceaptha teasa ar fud an Chontae a laghdú. Áiríonn sé freisin gníomhartha oiriúnaithe aeráide atá dírithe ar athléimneacht an Chontae i leith tionchair an athraithe aeráide a fheabhsú. Áirítear ar na gníomhartha seo iad siúd a bhfuil an Chomhairle lánfhreagrach ina leith ar fud a cuid foirgneamh, oibríochtaí, seirbhísí agus feidhmeanna; agus gníomhaíochtaí ar féidir leis an gComhairle tionchar a imirt orthu, a chomhordú agus a éascú agus tacú le gníomhaíocht ar son na haeráide. Tá gníomhaíochtaí roinnte thar sé réimse théamacha lena n-áirítear téama Rannpháirtíochta Pobail atá ina bhreisú nua ar an Plean seo agus a léiríonn a thábhachtaí atá sé do shaoránaigh agus pobail uile Fhine Gall a bheith mar chuid den Phlean. Is iad na réimsí téamacha eile ná Fuinneamh agus Foirgnimh, Iompar, Athléimneacht Tuilte, Réitigh Nádúr-bhunaithe, Geilleagar Ciorclach agus Bainistíocht Acmhainní.

I measc na ngníomhaíochtaí suntasacha tá feidhmiú céimneach leanúnach na dtionscnamh Taisteal Gníomhach éagsúla faoi Straitéis Taistil Gníomhach na Comhairle agus gréasán raonta rothar ardchaighdeán a chur chun cinn, cur i bhfeidhm na Straitéise Údarás Áitiúil um Luchtú Feithiclí Leictreacha chun tacú le haistriú an réigiúin go feithiclí leictreacha, Ciste nua suntasach do Ghníomhaíocht ar son na hAeráide a riar, tógáil scéime téimh ceantair i mBaile Bhlainséir laistigh de shaolré an Phlean, feabhsú leanúnach ar éifeachtúlacht fuinnimh stoc foirgneamh na Comhairle trí úsáid a bhaint as conarthaí feidhmíochta fuinnimh; agus uasghrádú leanúnach éifeachtúlacht fuinnimh ar stoc tithíochta sóisialta na Comhairle. Leanfaidh an Chomhairle freisin ag príomhshruthú breithnithe maidir le gníomhaíocht aeráide ar fud gníomhaíochtaí uile na Comhairle. Tá go leor

buntáistí breise ag baint leis na gníomhartha, lena n-áirítear sláinte agus folláine, buntáistí sóisialta, comhshaoil agus eacnamaíocha, a aithnítear sa PLEAN.

Sainithníodh limistéar i mBaile Brigín le bheith mar fhócas do raon beart gníomhaíochta aeráide. Tá an ceantar seo le bheith ar an 1ú Crios Dícharbónaithe (CD) sa Chontae. Faoin bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide Náisiúnta sainithneoidh agus soláthróidh gach údarás áitiúil CD laistigh de limistéar an údarás áitiúil chun feidhmiú mar ionad tástála do raon bearta maolaithe aeráide, oiriúnaithe aeráide agus bithéagsúlachta i limistéar sainithe. Tá caibidil sa Phlean seo atá tiomnaithe don CD agus sainithnítear conair fhéideartha chun crios dícharbónaithe píolótach a sheachadadh go héifeachtach laistigh de Bhaile Brigín.

Déanfaidh Grúpa Stiúrtha um Ghníomhaíocht Aeráide ag leibhéal na Bainistíochta Feidhmiúcháin maoirsiú ar chur i bhfeidhm an Phlean. Cuirfear an Plean i bhfeidhm ar fud gach Roinn de chuid na Comhairle, arna chomhordú ag foireann tiomnaithe um ghníomhaíocht aeráide laistigh den Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Taisteal Gníomhach. Tabharfaidh an fhoireann seo tacaíocht agus monatóireacht ar chur i bhfeidhm na ngníomhartha agus comhordóidh sí tuairiscí agus meastóireacht an Phlean. Cuirfear tuarascálacha ar fáil don Choiste um Beartaís Straitéiseacha um Ghníomhaíocht Aeráide, Bithéagsúlachta, Comhshaoil de réir mar is gá agus cuirfear tuarascálacha bliantúla ar dhul chun cinn in iúl freisin trí shuíomh gréasáin na Comhairle. Oibreoidh an Fhoireann um Ghníomhú ar son na hAeráide i ndlúthchomhar le hÚdarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath, le cúnadh ó ORGA agus Codema. Déanfar an Plean a nuashonrú go hiomlán gach cúig bliana.

FORBHREATHNÚ AR FHINE GALL

31

IONAD POBAIL

10

LEABHAR-LANN

10

bPÁIRC RÉIGIÚNACHA

DAONRA

330,506

107,846

TEAGHLAIGH

88 km

DE CHÓSTA

150

SCOIL

PLEAN GNÍOMHAITHE AR SON NA HAERÁIDE

FÍS:

Contae atá athléimneach ó thaobh na haeráide de agus é ag iarraidh a bheith neodrach ó thaobh carbóin de faoi 2050.

MISEAN:

Gníomhartha aeráide uailmhianacha, intomhaiste agus éifeachtacha a sheachadadh, trí chuimsiú agus rannpháirtíocht, trí fhorbairt acmhainní, trí cheannaireacht, agus trí dea-shampla.

1. RÉAMHRÁ

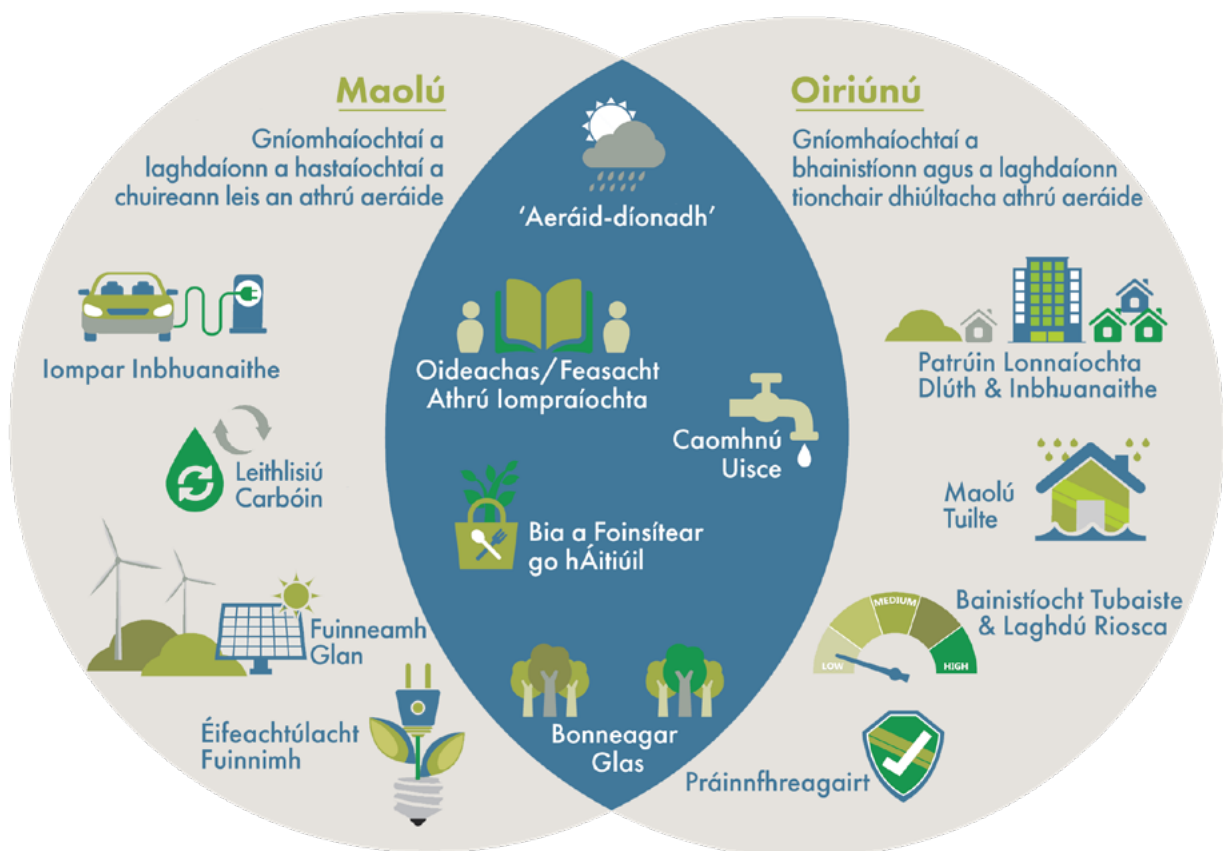
D'ullmhaigh Comhairle Contae Fhine Gall an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024-2029 seo, chun Contae ísealcharbóin agus athléimneach ó thaobh na haeráide de a chruthú, trí dheachleachtas i ngníomh aeráide a sheachadadh agus a chur chun cinn, ag an leibhéal áitiúil. Tá sé seo ailínithe le Cuspóir foriomlán Aeráide Náisiúnta an Rialtais, a fhéachann le haistriú chuig geilleagar atá athléimneach ó thaobh aeráide de, saibhir ó thaobh na bithéagsúlachta de, inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de agus neodrach ó thaobh aeráide de a shaothrú agus a bhaint amach, tráth nach déanaí ná deireadh 2050.

Tá sé seo leagtha amach san **Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021^[1]**, a leagann amach freisin uailmhian aeráide na hÉireann atá ina cheangal de réir dlí, chun laghdú 51% ar astuithe gáis cheaptha teasa a bhaint amach faoi 2030. Cuirfidh sé seo an tír ar an mbealach chun neodracht aeráide a bhaint amach faoi dheireadh na bliana 2050. Agus an Plean á ullmhú, chuir an Chomhairle san áireamh freisin reachtaíocht agus beartas aeráide ábhartha eile,

measúnú riosca ar athrú aeráide agus measúnú bonnlíne ar mhaolú aeráide, ar scála Contae, agus tá siad san áireamh mar chuid den Plean seo.

Ceanglaíonn an tAcht Aeráide (Leasú) 2021^[1] go sonrach ar gach údarás áitiúil in Éirinn Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide a ullmhú agus a dhéanamh, agus spriocanna náisiúnta aeráide agus fuinnimh níos leithne á mbreithniú, ag tabhairt aghaidh ar bhearta maolaithe agus oiriúnaithe araon:

- Baineann **Maolú Athrú Aeráide** le hathrú ar an mbealach ina mairimid, ina bogaimid, ina n-idímid agus ina ndéanaimid, chun táirgeadh gás ceaptha teasa dochrach a laghdú agus/nó a dhíchur, cuimsíonn sé freisin an chaoi a mbainimid úsáid is fearr as ár dtalamh, agus
- Tagraíonn **Oiriúnú don Athrú Aeráide** do dhéileáil le tionchair an athraithe aeráide agus baineann sé le bearta praiticiúla a ghlacadh chun rioscaí a bhainistiú, pobail a chosaint agus athléimneacht an gheilleagair a neartú (m.sh. ó thuilte, ardú ar leibhéal na farraige srl).

Fíor 1.1: Gníomhartha Maolaithe agus Oiriúnaithe um Ghníomhú Aeráide (Foinse: Oifig Réigiúnach um

Leagann an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide seo amach conair shoiléir d'Fhine Gall chun:

- beartas náisiúnta aeráide a aistriú go gníomhach go cúinsí áitiúla trí bhearta atá bunaithe ar fhianaise a chur in ord tosaíochta agus a luathú;
- cuidiú le seachadadh an chuspóra um neodracht aeráide ag leibhéal áitiúla agus pobail; agus
- Crios Dícharbónaithe (CD) a shainaithe agus a sheachadadh laistigh de limistéar an údaráis áitiúil chun gníomhú mar ionad tástála do raon bearta maolaithe aeráide, oiriúnaithe agus bithéagsúlachta i limistéar sainithe, trí thionscadail agus torthaí a shainaithe a chabhróidh leis an seachadadh an Chuspóra Aeráide Náisiúnta.

Agus é suite i gcomhthéacs creata uailmhianach de bheartas náisiúnta aeráide atá ag teacht chun cinn, tá tiomantas láidir ag Comhairle Contae Fhine Gall do ghníomhaíocht aeráide a phríomhshruthú trasna a cuid oibríochtaí agus feidhmeanna féin, agus ról ceannaireachta á leanúint aici ar ghníomhaíocht aeráide, ag an leibhéal áitiúil. Léiríonn an Plean cur chuige comhleánach maidir le gníomhaíocht aeráide ar fud struchtúr riaracháin agus polaitiúil an údaráis áitiúil. Tá an Plean faoi réir fhaomhadh ó Chomhaltaí Tofa an údaráis áitiúil, tar éis comhairliúcháin agus rannpháirtíochta poiblí. Tacaíonn raon de bheartais agus de phleananna eile leis an PGA lena n-áirítear Plean Corparáideach na Comhairle, an Plean Forbartha Contae, an Straitéis um Bonneagar Glas, An Straitéis Crann - Foraois Fhine Gall, agus Plean Gníomhaíochta um Bithéagsúlacht Áitiúil Fhine Gall 2022-2030.

Leagtar amach sa Phlean an chaoi a mbeidh Comhairle Contae Fhine Gall freagrach as athléimneacht aeráide a fheabhsú, éifeachtúlacht fuinnimh a mhéadú agus astuithe gáis cheaptha teasa a laghdú, thar a sócmhainní, a seirbhísí agus a bonneagar féin, a bhfuil sí freagrach go hiomlán as, agus ag an am céanna ról níos leithne a léiriú chun tionchar a imirt ar earnálacha eile, tacú leo agus iad a éascú, chun a gcuid spriocanna agus uailmhianta aeráide féin a bhaint amach. Tá sé seo riachtanach chun a áirithiú gur féidir na tairbhí comhshaoil, sóisialta agus eacnamaíoch a thagann le gníomhaíocht ar son na haeráide a bhaint amach go hiomlán. Leanfaidh an Chomhairle freisin lena cuid iarrachtaí tionscadail uailmhianacha um gníomhaíocht ar son na haeráide a rolladh amach, ag tarraingt anuas na bhfoinsí maoinithe atá ar fáil, ag gabháil do rannpháirtíocht na saoránach agus na ngeallsealbhoirí, agus iad uile á dtacú ag creat beartais forásach. Seolfaidh an Chomhairle Snáithe 1 den Chiste um Ghníomhú ar son na hAeráide - Pobail Ísealcharbóin a Thógáil. Is ciste é seo d'údaráis áitiúla ar fud na tíre, chun tacú le pobail ísealcharbóin agus iad a thógáil freisin.

In aeráid atá ag athrú, is é an aidhm ná a bheith níos athléimní i leith gach féidearthachta amach anseo, ag ligean do phobail áitiúla a bheith rathúil agus oibriú i dtreo réitigh fhíora atá bríoch, ionchuimsitheach, cothrom agus inrochtana do chách.

FORLÉARGAS AR AN ATHRÚ AERÁIDE

Tuigtear níos mó ná riamh gurb é an t-athrú aeráide an dúshlán domhanda fadtéarmach is tábhachtaí dár gcuid ama, tá a thionchair fós le brath ar fud an domhain agus sa bhaile. Deimhníonn an **Séú Tuarascáil Mheasúnaithe ón nGrúpa Oibre I ón bPainéal Idir-Rialtasach ar an Athrú Aeráide**^[2], fianaise shármhaith go bhfuil athrú tagtha ar an aeráid ón ré réamhthionsclaíoch agus gurb iad gníomhaíochtaí daonna, trí astaíochtaí gás ceaptha teasa, príomhchúis na hathraithe sin. Sonraíonn sé gurb é an chúis do bhréagnaithe atá le téamh domhanda ná gníomhaíochtaí daonna, agus teochtaí dromchla domhanda ag sroicheadh 1.1°C os cionn 1850-1900, sa tréimhse 2011-2020.

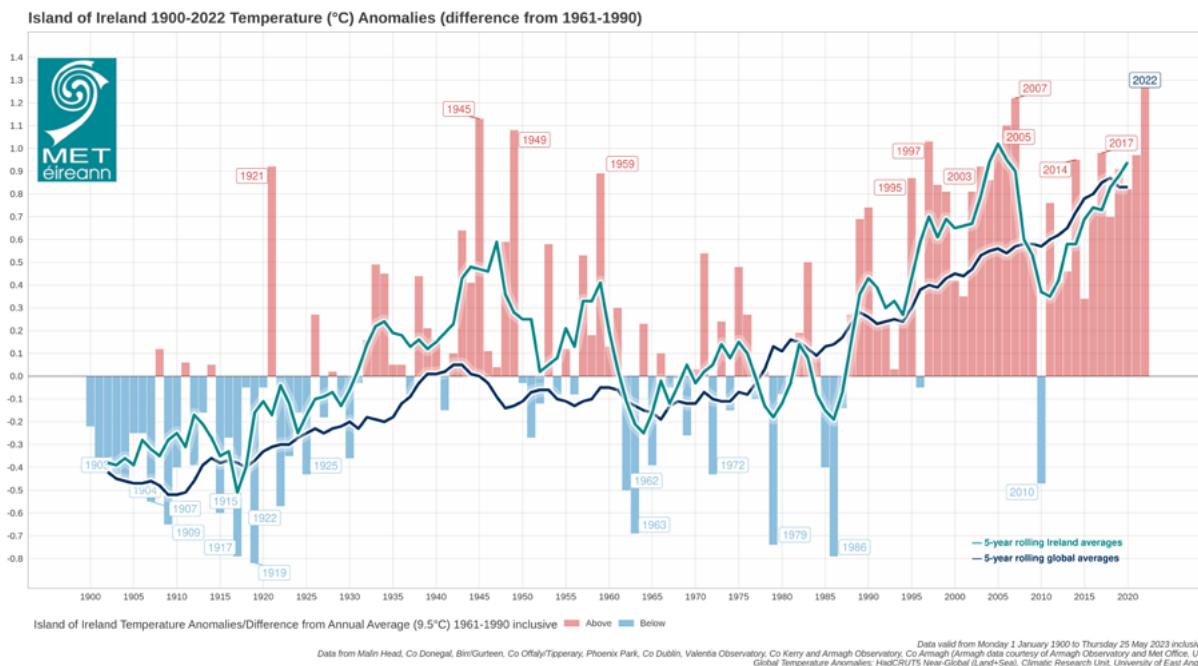
Tá aeráid na hÉireann mar a chéile leis an ráiteas sin. Déanann **Fíor 1.2** comparáid idir an t-ardú teochta domhanda ó 1900 agus teocht na hÉireann. Tá Éire ar aon dul leis na harduithe teochta domhanda, tar éis 2022, agus í ina bliain inar sáraíodh an bua is mó riamh, maidir le teocht agus frasaíocht (báisteach). Dúirt Met Éireann gurbh í 2022 'an bhliain is teo ar taifead'. Dá bharr sin bheadh teocht na hÉireann os cionn an mheáin fhadtéarmaigh don 12ú bliain as a chéile. Ina theannta sin, sa bhliain 2022 bhí na teochtaí sáraithe is airde a breathnaíodh in Éirinn i rith an tsamhraidh, ag taifeadadh an dara teocht is airde riamh in Éirinn ag 33°C.

Athdhearbhaítear é seo sna breathnuithe ar fhrasaíocht ó 2022, áit ar taifeadadh báisteach faoi bhun an mheáin fhadtéarmaigh ag na stáisiúin is mó. Bhí éagsúlacht i mbáisteach le linn 2022, agus bhí adhaimsir le brath i ngach séasúr, rud a d'fhág go raibh Samhradh agus Earrach níos tirime ann, agus Fómhar agus Geimhreadh níos fliche.

Mhéadaigh meánleibhéal na farraige domhanda 20 cm idir 1901 agus 2018. Tá an treocht i meán-ardú leibhéal na farraige domhanda ag ardú go seasta ó 1901. Tá ardú comhchosúil feicthe ag Éirinn go dtí seo i leibhéal na farraige le meán de 2-3 mm in aghaidh na bliana. Tá aeráid téimh tar éis ardú ar leibhéal na farraige a chur faoi deara, trí chailliúint oighir farraige agus leathnú teirmeach (an méadú ar an méid uisce de bharr téimh) a eascraíonn as an aigéan téimh.

D'fhulaing Éire cheana féin de bharr drochthionchair aeráide agus tá béim curtha ag imeachtaí adhairsire le déanaí ar leochaileacht daoine aonair, gnólachtaí, pobail, earnálacha agus bonneagair i leith athrú aeráide, ag cur béime ar an ngá atá le práinn le gníomhaíocht aeráide ar fud gach earnála den tsochaí.

Mar shampla, d'fhág stoirmeacha ar nós Arwen agus Barra i 2021 go háirithe, 59,000 teach agus gnó gan chumhacht (Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide)[11]. Is minic gur féidir le drochthionchar an athraithe aeráide cur le dúshlán shóisialta, chomhshaoil agus eacnamaíoch níos leithne. Féadfaidh sé seo leochaileacht agus íogaireacht i leith aeráide atá ag athrú agus adhairsire a mhéadú.

Fíor 1.2: Oileán na hÉireann 1900-2022 Teocht (°C) Aimhrialtachtaí (difríocht ó 1961-1990) (Foinse: Met Éireann)

Bunaithe ar athruithe breathnaithe ar an aeráid agus a tionchair, tá Met Éireann, an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (GCC) agus eolaithe aeráide eile, in ann réamh-mheastacháin láidre a dhéanamh ar phatrúin aeráide na todhchaí in Éirinn agus ar fud an domhain. D’fhoilsigh an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Foras na Mara agus Met Éireann **Tuarascáil Stádas Aeráide na hÉireann**^[3] i mí Iúil 2021. Is féidir réamh-mheastacháin aeráide na hÉireann amach anseo a achoimriú mar seo a leanas:

- Léiríonn réamh-mheastacháin aeráide go leanfaidh na treochtaí aeráide a breathnaíodh le céad bliain anuas ar aghaidh agus go méadóidh siad sna blianta amach romhainn;
- Tá na teochtaí ag dul i méid agus táthar ag súil go leanfaidh siad ag méadú agus thar gach séasúir;
- Táthar ag súil le laghduithe suntasacha ar leibhéil mheánfhrasaíochta (báistí) san Earrach agus sa Samhradh, agus léiríonn réamh-mheastacháin go bhfuil méadú ar imeachtaí frasaíochta, go háirithe i rith an Gheimhridh;
- Is beag athrú a léiríonn réamh-mheastacháin ar mheánluas agus treo na gaoithe. Táthar ag súil go dtiocfaidh méadú ar mhinicíocht na gcoinníollacha gaoithe foircneacha, go háirithe le linn an Gheimhridh;
- Bunaithe ar threochtaí reatha, tiocfaidh ardú ar leibhéal na farraige in Éirinn, cosúil leis an méid a tharla go dtí seo. Tá Éire i mbaol ardú i leibhéal na farraige, mar gheall ar a cósta fairsing agus an líon mór den daonra atá bunaithe ar an gcósta;

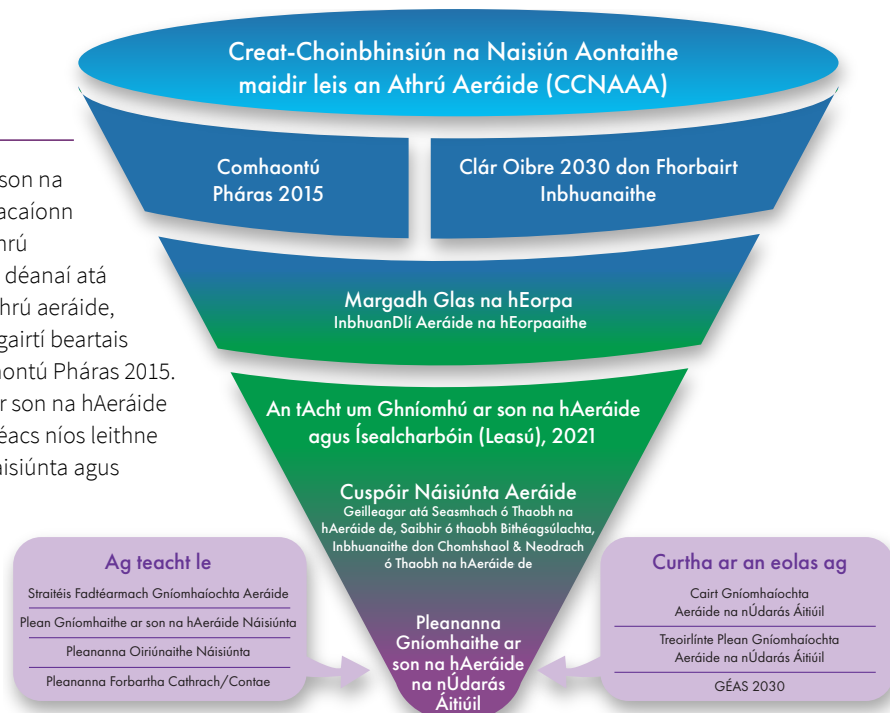
- Méaduithe ar mhinicíocht tuilte abhann (abhann) agus tuilte báistiúil (uisce dromchla);
- Méaduithe ar mhinicíocht agus ar dhéine tuilte agus creimeadh cósta;
- Méaduithe ar mhinicíocht agus ar dhéine thonnta teasa an tsamhraidh, teochtaí foircneacha agus triomach;
- Laghduithe ar mhinicíocht sioc agus sneachta; agus
- Méadú ar fhad an tséasúir fáis (timthriall feineolaíoch).

Is féidir staid aeráid na hÉireann sa lá atá inniu ann agus an chuma a bheidh uirthi sa todhchaí a thabhairt le chéile in aon chonclúid shimplí amháin. Tá athrú tagtha ar aeráid na hÉireann i gcomparáid leis na 1900idí, níl aon dabht ann go bhfuil téamh déanta aici in éineacht le teocht an domhain, rud a chruthaigh raon tionchair a bhaineann le haeráid níos teo agus le himeachtaí aimsire níos foircní.

COMHTHÉACS BEARTAIS AERÁIDE

Tugtar spreagadh do ghníomhaíocht ar son na haeráide ag an bhfianaise eolaíoch a thacaíonn le torthaí an tionchair dhaonna ar an athrú aeráide agus an conradh idirnáisiúnta is déanaí atá ceangailteach ó thaobh dlí maidir le hathrú aeráide, a leagann síos an creat le haghaidh freagairtí beartais uailmhianacha agus neartaithe, Comhaontú Pháras 2015. Dá bharr sin, tá an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide seo leagtha amach laistigh de chomhthéacs níos leithne de bheartas aeráide idirnáisiúnta, AE, náisiúnta agus earnála. Léirítear é seo i **bhFíor 1.3**.

Fíor 1.3: Comhthéacs Reachtaíochta agus Beartais don Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide

(Foinse: Oifig Réigiúnach Gníomhaíochta Aeráide)

BEARTAS IDIRNÁISIÚNTA UM ATHRÚ AERÁIDE

Aithnítear go dteastaíonn comhoibriú agus uailmhian ar an leibhéal idirnáisiúnta chun dul i ngleic go rathúil le hathrú aeráide. Ó bunaíodh **Creat-Choinbhinsiún na Naisiún Aontaithe maidir leis an Athrú Aeráide (CCNAAA)** ^[4] i 1994, tá iarracht déanta ag tíortha comhoibriú idirnáisiúnta a thógáil chun teorainn a chur leis an méadú ar an meánteocht dhomhanda agus chun déileáil le tionchair an athraithe aeráide, a eascraíonn as na méaduithe teochta seo.

Mar thoradh ar na hiarrachtaí sin síníodh Comhaontú Pháras 2015 ag **Comhdháil na bPáirtithe 21 (COP21)** ^[5]. Is conradh idirnáisiúnta atá ina cheangal de réir dlí ar athrú aeráide é **Comhaontú Pháras 2015** ^[6] a shíniú na 196 bhallstát go léir, lena n-áirítear Éire, agus a tháinig i bhfeidhm ar an 4ú Samhain 2016. Trí dhá sprioc atá sainithe go soiléir, féachann Comhaontú Pháras le gníomhaíocht aeráide fhorásach agus uailmhianach thar am chun athrú aeráide contúirteach a sheachaint trí:

- i. Méaduithe meánteochta domhanda a choinneáil go dtí go leor faoi 2.0C agus iarrachtaí a dhéanamh chun an méadú teochta a theorannú go 1.50C os cionn leibhéil réamhthionsclaíoch; agus
- ii. Cur leis an gcumas dul in oiriúint do thionchair dhíobhálacha an athraithe aeráide agus athléimneacht aeráide a chothú.

Comhaontú idirnáisiúnta eile a bhfuil dlúthbhaint aige le Comhaontú Pháras is ea **Clár Oibre 2030 don Fhorbairt Inbhuanaithe** ^[7] a ghlac Ballstáit na NA i mí Mheán Fómhair 2015. Tá 17 **Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SFI)** ^[8] mar chroílár an Chláir Oibre.

Tá sé mar aidhm ag na spriocanna seo “deireadh a chur le bochtaineacht, an phláinéid a chosaint agus saol agus ionchais gach duine, i ngach áit a fheabhsú.” Tá 169 sprioc sna 17 SFI le baint amach faoi 2030. I 2019, d’éiligh ceannairí an Domhain go ndéanfaí ‘deich mbliana de ghníomhaíocht’ chun na Spriocanna a bhaint amach laistigh den tréimhse ama seo. Tugtar aghaidh freisin ar na SFI i gCuid den Plean seo.

I mí na Nollag 2019, mar chuid de ghealltanais **Chomhaontú Pháras** ^[6], d’fhógair an **Coimisiún Eorpach an Margadh Glas Eorpach** ^[9] atá dírithe ar an Eoraip a dhéanamh ar an gcéad mhór-roinn atá neodrach ó thaobh na haeráide de. Féachann an Margadh le gan aon glanastaíochtaí gás ceaptha teasa a bhaint amach faoi 2050, fás eacnamaíoch a dhíchúpláil ó úsáid acmhainní, agus gan éinne a fhágáil taobh thiar. Thug an AE isteach sraith tograí chun beartais aeráide, cánachais, fuinnimh agus iompair an AE a ailíniú chun tacú leis an aidhm sin a bhaint amach. Le **Dlí Aeráide na hEorpa** ^[10] rinneadh na spriocanna sin ina cheangal de réir dlí, lena n-áirítear freisin laghdú 55% ar a laghad a dhéanamh ar ghlanastaíochtaí gás ceaptha teasa faoi 2030.

BEARTAS UM ATHRÚ AERÁIDE IN ÉIRINN

Léiríonn beartas um athrú aeráide in Éirinn anois uailmhian an AE agus an uailmhian atá ag teastáil chun aghaidh a thabhairt ar dhúshláin an athraithe aeráide. Ceanglaítear leis an Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021 ^[11],

a achtaíodh ar an 23ú Iúil 2021, ar an Stát an t-aistriú chuig ionad atá athléimneach ó thaobh aeráide de, saibhir ó thaobh na bithéagsúlachta de, atá inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de agus geilleagar neodrach ó thaobh na haeráide de a bhaint amach tráth nach déanaí ná deireadh na bliana 2050. Tugtar an Cuspóir Náisiúnta Aeráide air seo freisin. Ciallaíonn geilleagar Aeráide Neodrach, mar a shonraítear san Acht, geilleagar agus sochaí inbhuanaithe ina ndéantar astaíochtaí gás ceaptha teasa a chothromú nó a shárú trí gháis cheaptha teasa a bhaint.

Chun an Cuspóir seo a bhaint amach, cuirfidh an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide isteach go rialta le faomhadh an Rialtais, buiséid charbóin, uasteorainneacha astaíochtaí earnála, Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide náisiúnta, Straitéis Fadtéarmach Gníomhaithe ar son na hAeráide, agus Creat Náisiúnta Oiriúnaithe. Maidir le buiséid charbóin, atá le moladh ag an gComhairle Chomhairleach um Athrú Aeráide, déanfar foráil sa chéad dá bhuiséad carbóin do laghdú 51% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa faoi dheireadh 2030, ag baint úsáide as 2018 mar an bhliain bhonnline. Trí bhuiséid charbóin fhorásacha ar fud an gheilleagair, uasteorainneacha earnála, sraith straitéisí arna gceapadh chun meascán de bhearta oiriúnaithe agus maolaithe a chur chun cinn, chomh maith le socruithe láidre maoirseachta agus tuairiscithe, tá an beartas aeráide ag obair chun iarrachtaí a mhéadú ar fud na sochaí ar fad agus chun athrú ó bhonn ar ghníomh uaillmhianach agus bunathraithe ar son na haeráide go dtí 2030 agus ina dhiaidh sin go dtí 2050.

Cé nach gceanglaítear ar earnáil na n-údarás áitiúil oibriú faoi bhuiséad carbóin nó uasteorainn astaíochta ceanglaítear faoin Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021 [1] ar gach údarás áitiúil Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide a ullmhú agus a dhéanamh. Bainfidh an Plean seo le tréimhse 5 bliana agus sonrú ann na bearta maolaithe agus oiriúnaithe atá le glacadh ag an údarás áitiúil. I gcás an chéad Phlean, ní mór d'údarás áitiúla é a dhéanamh laistigh de 12 mhí ó iarratas ón Aire déanamh amhlaidh. Fuair údarás áitiúla an t-iarratas seo ar an 24ú Feabhra 2023. Ceanglaítear ar údarás áitiúla a bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide a ghlacadh faoin 23ú Feabhra 2024. Tá Pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil, a mhéid is indéanta, le bheith ag teacht leis na pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Creat Náisiúnta Oiriúnaithe náisiúnta is déanaí a ceadaíodh. Beidh aird acu freisin ar an Straitéis Fadtéarmach um Ghníomhaíocht Aeráide, na Pleananna Oiriúnaithe Earnála agus aon bheartais de chuid an Aire nó an Rialtais ar Athrú Aeráide is déanaí a ceadaíodh.

Ceanglaítear ar údarás áitiúla, maidir le hábhar agus ullmhú Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil, Treoirilínte an Aire a chomhlíonadh. Eisíodh na Treoirilínte seo don earnáil i Márta 2023. Ullmhaíodh an Plean de réir na riachtanas seo.

Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024^[1]

Tógann Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024 ar Phleananna roimhe seo, trí na bearta agus na

gníomhaíochtaí is gá chun na buiséid charbóin agus na huasteorainneacha astaíochtaí earnála a sheachadadh a bheachtú agus a thabhairt suas chun dáta. Soláthraíonn an Plean treochlár chun beart cinnitheach a dhéanamh chun astuithe na hÉireann a laghdú faoi leath faoi 2030 agus neodracht a bhaint amach tráth nach déanaí ná 2050, mar a gealladh san Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021. Aithníonn PGA24 go bhfuil ról lárnach ag an rialtas áitiúil maidir le bearta a chur i bhfeidhm chun spriocanna náisiúnta na hÉireann maidir leis an aeráid a bhaint amach agus chun tacú le gníomhaíocht aeráide agus é a spreagadh, ar an leibhéal réigiúnach agus áitiúil. Méadófar an ról seo le forbairt Pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil (PGAÚA). Cuirfidh na Pleananna seo béim láidir ar chur chuige bunaithe ar áit i leith gníomhaíochta aeráide, ag cur chun cinn tuiscint níos fearr don phobal ar rioscaí a bhaineann leis an aeráid ag an leibhéal áitiúil agus ag tabhairt aghaidh ar choinníollacha comhthéacs-shonracha.

Áiríonn PGA24 na gníomhaíochtaí aeráide sonracha seo a leanas don rialtas áitiúil:

- LG/24/1 - Glacadh le Pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil
- LG/24/2 - Criosanna Dícharbónaithe a fhorbairt
- LG/24/3 - Córas monatóireachta agus tuairiscithe a fhorbairt do Phleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil
- LG/24/4 - An Chairt um Ghníomhú ar son na hAeráide a athbhreithniú agus a nuashonrú
- LG/24/5 - Céim 2 den Chlár Luathaithe Soghluaisteachta Inbhuanaithe a Rolladh amach
- LG/24/6 - Tacú le Corcaigh agus Baile Átha Cliath i Misean an AE atá neodrach ó thaobh na hAeráide agus na gCathracha Cliste

Leanfaidh an Chomhairle ar aghaidh ag tabhairt aird ar an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide náisiúnta (agus athbhreithnithe air agus Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide an údarás áitiúil á chur i bhfeidhm agus ag déanamh monatóireachta air.

D'fhoilsigh Éire a céad **Chreat Náisiúnta um Oiriúnú (CNO)**^[12] i 2018, a leag amach an comhthéacs chun a chinntiú go bhféadfaidh príomhearnálacha agus údarás áitiúla, na príomhrioscaí agus leochaileachtaí a bhaineann le hathrú aeráide a mheasúnú, gníomhaíochtaí atá athléimneach ó thaobh na haeráide a chur chun feidhme, agus breithniúcháin um oiriúnú aeráide a phríomhshruthú isteach i ndéanamh beartas náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil.

Leagtar amach i **Straitéis Fadtéarmach reatha na hÉireann maidir le Laghduithe ar Astuithe Gáis Cheaptha Teasa**^[13] bealaí tascacha, tar éis 2030, i dtreo neodracht charbóin a bhaint amach d'Éirinn faoi 2050. Tógann an Straitéis ar na conairí dícharbónaithe atá leagtha síos ag na buiséid charbóin, na huasteorainneacha astuithe earnála agus an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide náisiúnta, chun beartas aeráide comhleanúnach agus

éifeachtach a chinntiú. Tá anailís ar roghanna aistrithe ar fud gach príomhearnála den gheilleagar mar bhonn agus mar thaca aige agus cuireann sé nasc ríthábhachtach ar fáil idir spriocanna aeráide na hÉireann 2030 agus an sprioc fhadtéarmach atá leagtha síos ag Cuspóir Náisiúnta Aeráide na hÉireann agus Díl Aeráide na hEorpa.

Tá **Pleananna Earnála um Oiriúnú Aeráide**^[14] foilsithe ar fud ranna an Rialtais, mar fhreagra ar an gCreat Náisiúnta um Oiriúnú. Aithníonn gach Plean na príomhrioscaí atá le sárú ar fud na hearnála agus an cur chuige atá á ghlacadh chun aghaidh a thabhairt ar na rioscaí seo agus athléimneacht aeráide a thógáil don toadhcháil. Forbraíodh iad le próiseas pleanála oiriúnaithe sé chéim a bhfuil cur síos air sna Treoirlínte um Pleanáil Earnála um Oiriúnú don Athrú Aeráide, arna fhoilsiú ag an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide. Tugann na Pleananna aghaidh ar na hearnálacha seo a leanas: Talmhaíocht, Foraoiseacht agus Bia Mara, Bithéagsúlacht, Oidhreacht Thógtha agus Seandálaíochta, Bonneagar Iompair, Líonraí Leictreachais agus Gáis, Líonraí Cumarsáide, Bainistíocht Riosca i gCás Tuilte, Cáilíocht Uisce agus Bonneagar Seirbhísí Uisce agus Sláinte.

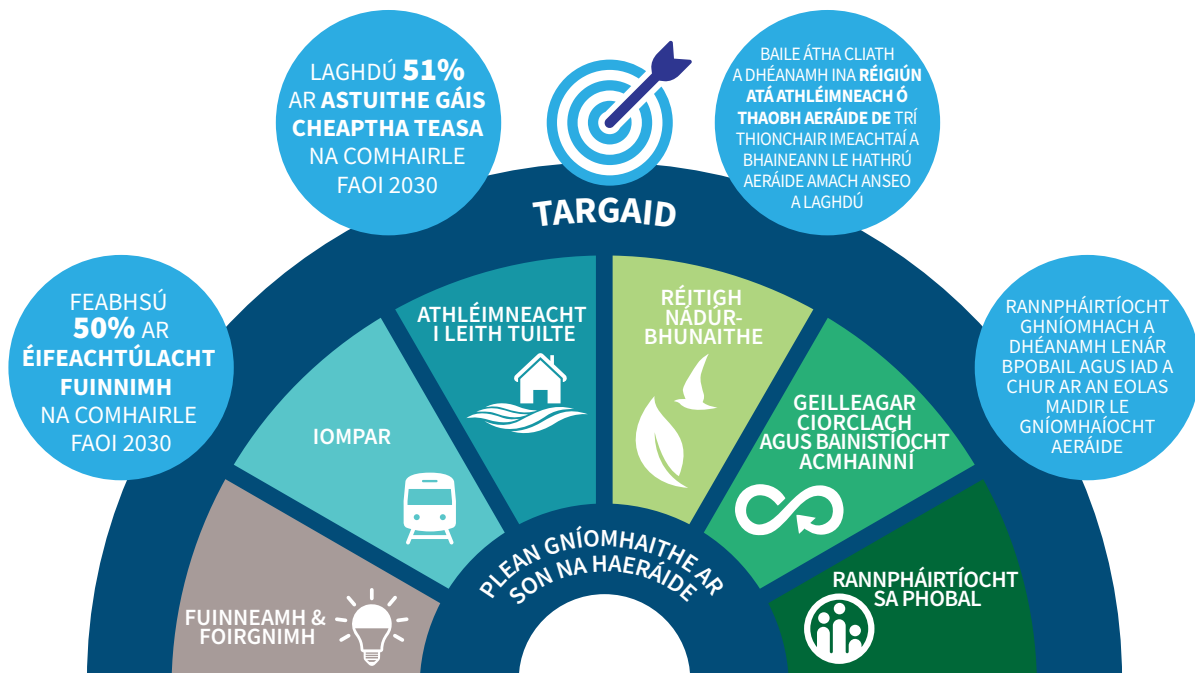
Léiríonn **Cairt um Gníomhaíocht Aeráide na nÚdarás Áitiúil**^[15], a shínigh na húdaráis áitiúla go léir i mí Dheireadh Fómhair 2019, tiomantas na n-údarás áitiúil go léir chun iarrachtaí a mhéadú agus go mbeidh ról lárnach acu go háitiúil agus go náisiúnta i ngníomhú éifeachtach aeráide a sheachadadh. Cuireann sé de chúram ar údaráis áitiúla ceannaireacht láidir a sholáthar maidir le gníomhaíocht aeráide a chur chun cinn ar an leibhéal réigiúnach agus áitiúil, trí cloí le SFI na NA, go háirithe Sprioc 13 Gníomhú ar son na hAeráide, chomh maith le hastaíochtaí óna n-oibríochtaí féin a laghdú agus comhoibriú agus comhpháirtíochta a dhéanamh le fiontair áitiúla, grúpaí pobail, saoránaigh chomh maith leis na hearnálacha poiblí, príobháideacha agus oideachais maidir le tionscnaimh um ghníomhaíocht aeráide.

Is í **Gníomh Éifeachtach ar son na hAeráide a Sheachadadh 2030 (GÉAS)**^[16] an straitéis rialtais áitiúil ar ghníomhaíocht ar son na haeráide a foilsíodh i mí Aibreáin 2021. Is ionann an straitéis agus tiomantas uileghabhálach earnála chun cur chuige comhleanúnach a chinntiú i leith gníomhaíochta aeráide ar fud struchtúir riaracháin agus pholaitiúla na 31 údarás áitiúil ar fad. Ar leibhéal earnála cuireann an straitéis rún straitéiseach ginearálta in iúl trí shuíomh ceannaireachta a shamhlaítear, chun líonra na n-údarás áitiúil a chur i mbun gnímh éifeachtacha aeráide. Laistigh den earnáil, is ionann an straitéis fhoriomlán agus comhdhearcadh ardleibhéil maidir leis an gcur chuige i leith gníomhaíochta aeráide agus tiomantas láidir don ról ceannaireachta forordaithe. Is treochlár sonraithe í an straitéis d'údaráis áitiúla maidir leis na freagairtí riachtanacha dícharbónaithe agus oiriúnaithe don athrú aeráide a sheachadadh.

SPRIOCANNA PHLEAN GNÍOMHAITHE AR SON NA HAERÁIDE CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL 2024-2029

Is iad seo a leanas spriocanna Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide Chomhairle Contae Fhine Gall:

- **Feabhsú 50% ar éifeachtúlacht fuinnimh na Comhairle faoi 2030;**
- **Laghdú 51% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa na Comhairle faoi 2030;**
- **Baile Átha Cliath a dhéanamh ina réigiún athléimneach ó thaobh aeráide de, trí thionchair imeachtaí a bhaineann le hathrú aeráide amach anseo a laghdú; agus**
- **Dul i ngleic go gníomhach lenár bpobail agus iad a chur ar an eolas faoi gníomhaíocht aeráide.**

Fíor 1.4: Spriocanna agus Gníomhartha an Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024-2029 seo

Tá spriocanna an Phlean leagtha amach ag an Acht um Aeráid (Leasú) 2021 agus ag an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2023 náisiúnta. Áiríonn an Plean seo raon gníomhaíochtaí a bhfuil an Chomhairle ‘Iomlán Cuntasach’ ina leith. Mar sin, thar a cuid foirgneamh, oibríochtaí, seirbhísí agus feidhmeanna féin, tá sé mar aidhm ag an gComhairle laghdú 51% a bhaint amach ar astaíochtaí gás ceaptha teasa agus feabhas 50% ar éifeachtúlacht fuinnimh, faoi 2030. Tá an Plean dírithe ar an taobh amuigh freisin agus áirítear ann raon de gníomhaíochtaí ar féidir leis an gComhairle ‘Tionchar a imirt’ orthu, ‘Comhordú agus Éascaigh’ agus ‘Mol’ a dhéanamh ina leith d’earnálacha eile, agus iad ag comhlíonadh a gcuid spriocanna aeráide agus fuinnimh féin, rud a léiríonn ar an gcaoi sin an ‘Cuspóir Náisiúnta Aeráide’ agus laghdú 51% faoi 2030 ar astaíochtaí gás ceaptha teasa sa tsochaí ar fad.

Tá sé mar aidhm ag cur i bhfeidhm an Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide freisin Aistriú Cóir a éascú ar fud an Chontae. Ciallaíonn Aistriú Cóir a chinntiú go dtarlaíonn an t-aistriú i dtreo an Chuspóra Náisiúnta Aeráide a bhaint amach ar bhealach nach bhfágann éinne taobh thiar. Athdhearbhaítear é seo freisin sa **Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide náisiúnta 2023**^[11], ina sonraítear:

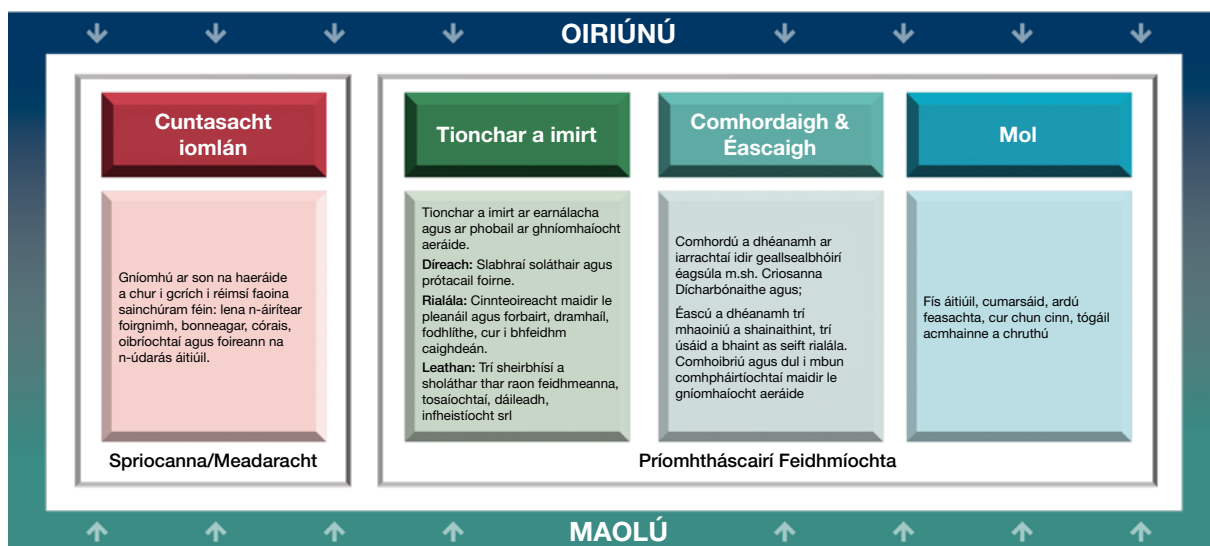
Bunaítear aistriú cóir a sheachadadh ar an leibhéal bunathraithe athraithe atá riachtanach chun na spriocanna seo a bhaint amach a aithint agus comhthuisctint a bheith ann go bhfuil an t-aistriú cothrom, cóir, agus go bhfuil na costais roinnte go cothrom. Ba cheart go bhféachfadh ár mbeartais aeráide, mar sin, leis na daoine is leochailí a chosaint.
(Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide, 2023)^[11].

PLEANÁIL GNÍOMHAITHE AR SON NA HAERÁIDE NA NÚDARÁS ÁITIÚIL

Tá Comhairle Contae Fhine Gall agus údarás áitiúla eile ar fud na hÉireann suite go maith cheana féin maidir le gníomhú ar son na haeráide in Éirinn. Tá ról suntasach ag údarás áitiúla maidir le bearta oiriúnaithe agus maolaithe a sheachadadh ar an leibhéal áitiúil agus pobail. Cuirtear de chúram orthu oibriú trína bhfeidhmeanna rialála agus straitéiseacha chun na spriocanna agus an beartas uailmhianach náisiúnta um aeráid a oibriú ag leibhéal áitiúla, chun cabhrú le seachadadh an Chuspóra Náisiúnta Aeráide. Beidh an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide ina phríomhionstraim a neartóidh na naisc idir beartas aeráide áitiúil agus náisiúnta agus seachadadh gníomhaíochta aeráide éifeachtach ag leibhéal áitiúil agus pobail, trí ghníomhaíocht aeráide bunaithe ar áit.

Ullmhaíodh an Plean de réir **Threoirlínte Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil**^[17], D’eisigh an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide na Treoirlínte i mí an Mhárta 2023 agus é mar aidhm aige tacú le húdarás áitiúla san ábhar agus san ullmhúchán dá bPleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide de chuid na nÚdarás Áitiúil.

Is cuid lárnach de na Treoirlínte é scóip fhreagracht an údarás áitiúil maidir le gníomhaithe ar son na haeráide agus raon feidhme an Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide a aithint agus a thuisctint; tá sé seo léirithe i **bhFíor 1.5**.

Fíor 1.5: Scóip na nÚdarás Áitiúil maidir le Gníomhú ar son na hAeráide
(Foinse: Treoirlínte Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil, 2023)

De réir Threoirlínte Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil, tá an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide seo Uailmhianach, Dírithe ar Ghníomhaíocht, Bunaithe ar Fhianaise, Rannpháirtíoch agus Trédhearcach.

Agus é á ullmhú agus á chur i bhfeidhm, tugann Plean Gníomhaithe na Comhairle ar son na hAeráide deis páirtithe leasmhara rithábachtacha agus na ngnólachtaí a thabhairt le chéile ar fud na bpobal chun fis a chruthú do thodhchaí atá neodrach ó thaobh na haeráide de. Tá an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide seo mar chuid d’iarrachtaí níos fadtéarmaí a éileoidh freagairt marthanach agus pleanáilte chun tacú le seachadadh an chuspóra um neodracht aeráide ag leibhéal áitiúla agus pobail.

SOCHAIR AGUS DEISEANNA BREISE FÉIDEARtha

EACNAMAÍOCH:

1. Trí aistriú go geilleagar ísealcharbóin, spreagfaimid cruthú deiseanna fostaíochta breise thar raon disciplíní.
2. Trí úsáid a bhaint as foinsí dúchasacha, inbhuanaithe dár riachtanais fuinnimh, is féidir linn ár spleáchas ar bhreoslaí iontaise iompórtáilte a laghdú.
3. Trí fheabhsuithe ar éifeachtúlacht fuinnimh a chur chun cinn, cothóimid nuálaíocht san earnáil phoiblí agus san earnáil príobháideach araon.
4. Trí réitigh áitiúla a úsáid chun an t-athrú aeráide a mhaolú agus oiriúnú dó, is féidir linn ár gcuid oibríthe a fheabhsú agus fostaíocht a ghiniúint.
5. Trí aistriú go geilleagar ciorclach, is féidir linn nuálaíocht a spreagadh agus fostaíocht a chruthú san earnáil athúsáide agus deisiúcháin.
6. Trí bheith inár gceannairí aeráide, táimid tarraingteach d'infheistíocht dhíreach eachtrach ó chuideachtaí a bhfuil clár oibre corparáideach glas acu.

SÓISIALTA

1. Trí éifeachtúlacht fuinnimh ár stoc tithíochta sóisialta a fheabhsú, is féidir linn billí fóntais na dtionóntaí a laghdú agus bochtaineacht breosla a laghdú.
2. Trí chosaint ar rioscaí aeráide, is féidir linn an tionchar ar shaoránaigh, ar a gcuid maoinne agus ar ár seirbhísí a laghdú.
3. Trí shaoránaigh a chur ar an eolas faoi thionchair an athraithe aeráide agus réitigh fhéideartha ina gceantair, is féidir linn líonraí de chomharsanachtaí atá athléimneach ó thaobh aeráide de a chruthú.
4. Trí ghníomhartha maolaithe agus oiriúnaithe a chur i bhfeidhm, is féidir linn deiseanna eile a sholáthar le haghaidh tairbhí pobail i dtéarmaí spásanna glasa, agus bealaí coisithe agus rothar.
5. Trí líon na gcrann a mhéadú, is féidir scáthú breise agus príobháideacht a sholáthar.
6. Trí thacú le tionscnaimh phobail agus trí oibriú le chéile is féidir linn braistint níos fearr ar chomhtháthú sóisialta a thógáil.

COMHSHAOL

1. Trí ghníomhaíochtaí maolaithe agus oiriúnaithe a chur i bhfeidhm anois, laghdóimid na hiarmhairtí féideartha ar an gcomhshaol sa todhchaí.
2. Trí réitigh atá bunaithe ar an dúlra a úsáid chun rioscaí aeráide a chomhrac, is féidir linn bonneagar glas an cheantair a mhéadú agus luach breise aeistéitiúil a sholáthar dár spásanna uirbeacha.
3. Trí úsáid a bhaint as réitigh atá bunaithe ar an dúlra le hinnealtóireacht chrua nó ina hionad, is féidir linn na costais ghaolmhara a bhaineann le gníomhú ar son na haeráide a laghdú, agus gnáthóg a fheabhsú don bhithéagsúlacht.
4. Trí ghréasáin de chonairí fiadhúlra nádúrtha a sholáthar tríd an timpeallacht uirbeach cabhróimid le speicis ainmhithe agus plandaí dul ar imirce tríd an tírdhreach athraitheach.
5. Trí fheabhas a chur ar ár líonraí taistil gníomhaí agus roghanna iompair phoiblí, laghdaítear brú tráchta agus truailliú agus feabhsaítear cáilíocht an aeir agus laghdaítear tionchair torainn.
6. Trí aistriú go geilleagar ciorclach, laghdóimid truailliú plaisteach agus úsáidfidimid níos lú acmhainní nádúrtha.

SLÁINTE AGUS FOLLÁINE

Is féidir comhshochair sláinte a bheith ann ó phríomhghníomhartha athraithe aeráide mar:

1. Féadfaidh sláinte fheabhsaithe na saoránach a bheith mar thoradh ar ghlacadh le taisteal gníomhach.
2. Trí éifeachtúlacht fuinnimh a mhéadú agus an t-éileamh ar bhreoslaí iontaise a laghdú, laghdóimid astuithe gáis cheaptha teasa agus feabhsóimid cáilíocht an aeir inár gceantar.
3. Trí réitigh atá bunaithe ar an dúlra a chur i bhfeidhm, is féidir linn an ceantar a dhéanamh ina áit níos sláintiúla agus níos inmhianaithe le maireachtáil agus le hoibriú ann. D'fhéadfadh tairbhí meabhairshláinte a bheith mar thoradh air seo freisin.

Fíor 1.6: Deiseanna agus tairbhí a d'fhéadfadh teacht as Gníomhú ar son na hAeráide

STRUCHTÚR AN PHLEAN GNÍOMHAITHE AR SON NA HAERÁIDE

Forbraíodh an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide seo de réir Threoirlínte Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil agus cuireadh san áireamh go hiomlán beartas agus reachtaíocht idirnáisiúnta agus náisiúnta um athrú aeráide mar aon leis an eolas is déanaí ar leibhéal reatha an athraithe aeráide agus a tionchair agus a réamh-mheastacháin don todhchaí. Agus toradh an phróisis seo á léiriú, tá an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide leagtha amach i gceithre chuid.

1

Ar an gcéad dul síos, cuirtear i láthair an bonn fianaise a úsáideadh chun eolas a thabhairt ar ghníomhú ar son na haeráide laistigh de limistéar dlínse Chomhairle Contae Fhine Gall, lena n-áirítear measúnú riosca ar athrú aeráide agus próifíl bhonnlíne astuithe.

2

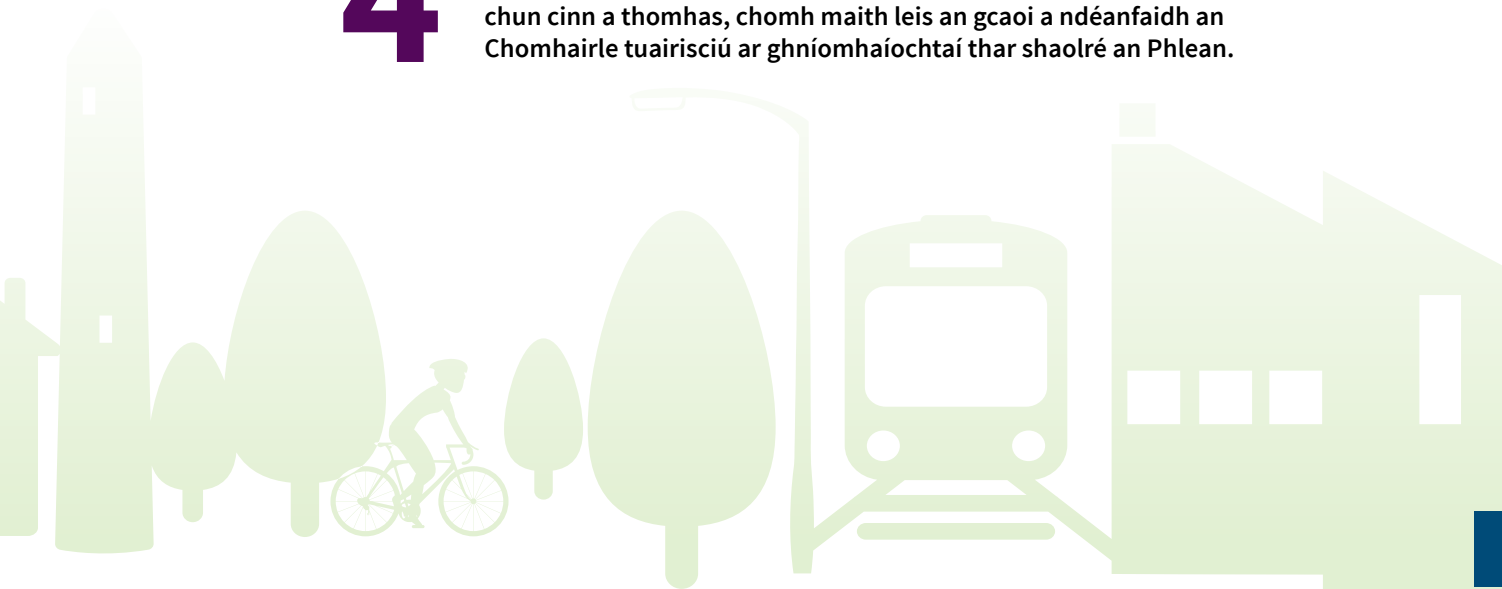
Ar an dara dul síos, an creat le haghaidh Gníomhaithe ar son na hAeráide thar sé Réimse Gníomhaíochta éagsúla – lena dtugtar aghaidh ar mhaolú agus ar oiriúnú araon, agus ar phleanáil práinnfhreagartha na Comhairle.

3

Díríonn an tríú cuid ar Chrios Dícharbónaithe (CD) na Comhairle, lena n-áirítear an Fhís don CD agus Chlár Deiseanna an CD.

4

Leagtar amach sa Chuid dheireanach den Phlean seo cur chuige na Comhairle maidir le gníomhartha a chur i bhfeidhm agus dul chun cinn a thomhas, chomh maith leis an gcaoi a ndéanfaidh an Chomhairle tuairisciú ar ghníomhaíochtaí thar shaolré an Phlean.

2. PRÓISIS PLEAN GNÍOMHAITHE AR SON NA HAERÁIDE

clients want
personal attention
of director
petency.

CONAS A D'FHORBRAÍOMAR AN PLEAN:

Forbraíodh an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024 – 2029 (PGA) seo de réir Threoirlínte Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil agus cuireadh san áireamh beartas agus reachtaíocht idirnáisiúnta agus náisiúnta um athrú aeráide.

Tá an PGA á fhorbairt i roinnt céimeanna, go sonrach:

- **Ardphleanáil**
- **An Chéim um Dhéanamh Pleananna Reachtúil**
- **Críochnú**

ARDPHLEANÁIL & TOSÚ

Chomhaontaigh na ceithre Údarás Áitiúil i mBaile Átha Cliath, ORGA (Oifig Réigiúnach Ghníomhú ar son na hAeráide) agus CODEMA (Gníomhaireacht Bainistíochta Fuinnimh Chathair Bhaile Átha Cliath) cur chuige réigiúnach i mBaile Átha Cliath, trína n-oibreoidís go dlúth le chéile ar fhorbairt a bPleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide faoi seach

Chuir an fhoireann réigiúnach tús le próiseas forbartha an phlean go luath i 2023, agus tháinig siad le chéile go rialta chun pleanáil a dhéanamh d'fhorbairt na PGA faoi seach.

Forbraíodh clárphlean a chuimsigh príomhthascanna a bhí le cur i gcrích ag gach céim den ardphleanáil agus na céimeanna reachtúla le haghaidh plean a dhéanamh.

Chuaigh an fhoireann um Ghníomhú ar son na hAeráide laistigh den Roinn ECAATS i dteagmháil go hinmheánach trasna na ranna chun pleanáil a dhéanamh d'athbheithniú agus forbairt gníomhaíochta aeráide faoi stiúir an Ghrúpa Stiúrtha um Ghníomhú ar son na hAeráide.

Fuarthas tacaíocht sheachtrach chun Bunlíne Astuithe an Chontae a bhunú, chun tabhairt faoi Mheasúnú Riosca ar Athrú Aeráide ar fud an Chontae, agus chun tabhairt faoi Mheasúnacht Straitéiseach Timpeallachta (MST) agus na Measúnachtaí Cuí (MC) don Phlean.

Roghnaíodh limistéar i mBaile Brigín mar Chrios Dícharbónaithe.

CÉIM DHÉANAMH PLEAN REACTÚIL

COMHAIRLIÚCHÁIN INMHEÁNACHA:

Agus na foirne inmheánacha i mbun oibre laistigh de Chomhairle Contae Fhine Gall agus na tacaíochtaí níos leithne i bhfeidhm, d'fhéadfaí tús a chur le comhairliúchán, malartú smaointe agus dréachtú an phlean mhionsonraithe seo.

Cuireadh tús le rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara le mionteagasc don Fhoireann Bainistíochta Feidhmiúcháin agus d'Fhoireann Shinsearach na Comhairle ag cur síos ar an gceanglas atá ann PGA a fhorbairt, na cúraimí agus na hamhlínte lena mbaineann.

Chuaigh an Fhoireann um Ghníomhú ar son na hAeráide i dteagmháil leis an bhfoireann Ardbhainistíochta agus le gach Roinn, trí chruinnithe agus ceardlanna, chun gníomhartha uailmhianacha a fhorbairt thar na sé réimse téamacha den Phlean.

Leagadh béim ar an gceanglas PGA a fhorbairt ag cruinniú den Choiste um Beartais Straitéiseacha um Ghníomhú ar son na hAeráide, na Bithéagsúlachta, an Chomhshaoil i mí na Nollag 2022 agus ag cruinniú den Ghrúpa Beartais Chorpáidigh i mí Eanáir 2023. Rinneadh cur i láthair ag an gCoiste um Beartais Straitéiseacha um Ghníomhú ar son na hAeráide, na Bithéagsúlachta, an Chomhshaoil agus ag an gCoiste Beartais Straitéiseach Bainistíochta Muirí & Cósta i mí an Mheithimh 2023. Soláthraíodh nuashonruithe ar an bpróiseas ag eatraimh éagsúla trí Thuarascáil Mhíósúil an Phríomhfheidhmeannaigh. Beidh seisiún rannpháirtíochta comhairleoirí eile ar siúl go luath sa tréimhse chomhairliúcháin poiblí.

Bhain an fhoireann um Ghníomhú ar son na hAeráide leas as roinnt deiseanna neamhfhoirmiúla chun feasacht a mhúscailt roimh an gcomhairliúchán poiblí lena n-áirítear seastán ag Blasanna Fhine Gall go luath i mí Iúil 2023.

Leanadh den rannpháirtíocht le foirne inmheánacha agus breithníodh an bonn fianaise agus na dúshláin atá roimh an Chontae ó thaobh oiriúnú agus maolú aeráide de.

Tugadh faoi chomhoibriú rialta leis na trí Údarás Áitiúla eile i mBaile Átha Cliath chun ailíniú réigiúnach a chinntiú ar fud na bPleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide. D'éascaigh ORGA Bhaile Átha Cliath rannpháirtíocht le húdarais áitiúla chomharsanachta eile.

ATHBHREITHNIÚ AGUS FORBAIRT GNÍOMHAÍOCHTA

Tá athbhreithniú agus forbairt gníomhaíochta ar cheann de na príomhchodanna den Phlean seo. Is próiseas atriallach é seo, - ag tógáil ar chur i bhfeidhm rathúil an Phlean Gníomhaithe um Athrú Aeráide 2019 – 2024, agus ar fhoghlaimí gaolmhara. Bhí sé mar aidhm ag foirne gníomhaíochtaí SIIRF a fhorbairt (Sainiúil, Intomhaiste, Indéanta, Réalaíoch, Faoi Cheangal Ama) agus bhreithnigh siad ról iomlán na Comhairle, áit a bhféadfadh an Chomhairle tionchar a imirt ar gníomhaíocht ar son na haeráide, a éascú / a chomhordú agus tacú léi. Áiríonn gach gníomh sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide beart rianaithe, agus fráma ama (chun an gníomh a chur i gcrích).

MEASÚNACHT STRAITÉISEACH TIMPEALLACHTA & MEASÚNACHT CHUÍ

Ceanglaíodh an PGA a mheasúnú faoi reachtaíocht chomhshaoil ar leith. Tá moltaí agus bearta maolaithe a dhéantar trí na próisis mheasúnaithe atá leagtha amach thíos ionchorpraithe sa Phlean seo agus tabharfar faoi mar chuid d'fheidhmiú an Phlean glactha.

MEASÚNACHT STRAITÉISEACH TIMPEALLACHTA

Is nós imeachta é measúnacht timpeallachta a chinntiú go ndéantar impleachtaí comhshaoil na gcinntí a mheas sula ndéantar cinntí dá leithéid. Is é Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (MST) an téarma a thugtar ar mheasúnú comhshaoil ar phleananna agus ar chláir, a chuidíonn le cineál agus suíomh na dtionscadal aonair atá ar siúl a chinneadh. Is próiseas córasach é MST chun na héifeachtaí suntasacha dóchúla ar an gcomhshaoil a bhaineann le plean nó clár molta a chur i bhfeidhm a thuar agus a mheas, d'fhonn a chinntiú go dtugtar aghaidh go himleor ar na héifeachtaí sin ag na céimeanna is luaithe den chinnteoireacht, in éineacht le cúinsí eacnamaíocha, sóisialta agus eile. Comhtháthaíodh an próiseas MST in ullmhú Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide Chomhairle Contae Fhine Gall 2024-2029. Tá sé seo i gcomhréir le Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Measúnacht Comhshaoil ar Phleananna agus ar Chláir Áirithe) 2004 (S.I. 435 de 2004 arna leasú le S.I. 200 de 2011)^[18]. Tá Tuarascáil Chomhshaoil MST mar dhoiciméad ar leith a ghabhann leis an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024-2029.

MEASÚNACHT CHUÍ

I gcomhréir le ceanglais faoi Threoir maidir le Gnáthóga ón AE (92/43/CEE)^[19], an Treoir maidir le hÉin ón AE (79/409/CEE)^[20] ní mór éifeachtaí féideartha an Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide ar shuímh áirithe atá ainmnithe chun an dúlra a chosaint faoi reachtaíocht Eorpach, a mheasúnú mar chuid d'ullmhú an Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide. Tá an próiseas seo, ar a dtugtar Measúnacht Chuí, chun a chinneadh an bhféadfadh nó nach bhféadfadh iarmhairtí diúltacha a bheith ag feidhmiú an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide ar na gnáthóga nó na speicis dá bhfuil na láithreáin seo ainmnithe. Rinneadh Measúnacht Chuí mar chuid den phróiseas déanamh plean agus tá Tuarascáil ar an Tionchar Nádúrtha mar dhoiciméad ar leith a ghabhann leis an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024-2029

COMHAIRLIÚCHÁN POIBLÍ

De réir fhorálacha Alt 16 den Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus Ísealcharbóin (Leasú) 2021, rinneadh comhairliúchán poiblí reachtúil ar an Dréachtphlean Gníomhaithe ar son na hAeráide, ón gCéadaoin 20ú Meán Fómhair 2023 go dtí an Aoine, 3ú Samhain, 2023, agus an lá sin san áireamh. Bhí an dréachtphlean, mar aon le tuarascálacha MST agus MC ag gabháil leis, ar taispeáint go fisiciúil sna láithreacha seo a leanas:

- **Halla an Chontae, Sord**
- **Oifig Cathartha Bhaile Bhlainséir**
- **Gach Leabharlann i bhFine Gall**

Le linn na tréimhse comhairliúcháin poiblí, reáchtáladh cruinniú faisnéise do chomhaltaí tofa agus reáchtáladh trí imeacht áitiúla faisnéise poiblí. Bhí foireann iomlán ag na himeachtaí seo, agus d'fhreastail foireann ón bhfoireann gníomhaíochta aeráide, ranna ábhartha ó Chomhairle Contae Fhine Gall chomh maith le Codema agus ORGA chun ceisteanna an phobail a fhreagairt. Seachadadh dhá sheisiún faisnéise poiblí eile agus bhí baill foirne ón bhFoireann Ghníomhaíochta Aeráide i láthair chun ceisteanna ón bpobal a fhreagairt.

Chomh maith leis an méid thuas, bhí na nithe seo a leanas i measc na dtionscnamh poiblíochta breise:

- Bhí imeacht poiblíochta réigiúnach ar siúl ar an 17ú Deireadh Fómhair 2023 i dTeach an Ard-Mhéara i gcomhar leis na ceithre údarás áitiúla i mBaile Átha Cliath agus an ORGA.
- Táirgeadh físeán gearr ag mionsonrú an Dréachtphlean Gníomhaithe ar son na hAeráide agus cuireadh ar siúl é ag gach imeacht comhairliúcháin agus cuireadh ar fáil don phobal é ar Chainéal YouTube Chomhairle Contae Fhine Gall agus ar ardáin meán sóisialta Chomhairle Contae Fhine Gall. Bhí sé mar aidhm ag an bhfíseán seo forbheathnú beacht a thabhairt ar an dréachtphlean.
- Cuireadh feachtas meán sóisialta chun cinn ar bhealaí meán sóisialta Chomhairle Contae Fhine Gall inar leagadh béim ar an gcomhairliúchán poiblí agus ar imeachtaí gaolmhara.

CÉIM CHRÍOCHNAITHE

Tar éis an chomhairliúcháin poiblí, ullmhaíodh Tuarascáil an Phríomhfheidhmeannaigh ar na haighneachtaí a fuarthas maidir leis an Dréachtphlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024 – 2029 in éineacht leis na Tuarascálacha Cinnidh Scagtha MST agus MC gaolmhara. Déanann Tuarascáil an Phríomhfheidhmeannaigh achoimre agus sonraítear toradh an phróisis Chomhairliúcháin Phoiblí ar an Dréachtphlean Gníomhaithe ar son na hAeráide.

Reáchtáladh seisiún eolais ar an Dréachtphlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024-2029 agus ar Thuarascáil an Phríomhfheidhmeannaigh ar an gcomhairliúchán poiblí do chomhaltaí tofa agus do chomhaltaí an CBS um Ghníomhaíocht ar son na hAeráide, Bithéagsúlachta agus Comhshaoil ar an 31ú Eanáir sular tugadh chuig cruinniú na Comhairle i mí Feabhra lena fhormheas.

Cuireadh an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide i láthair ag cruinniú na Comhairle ar an 12ú Feabhra 2024 nuair a d'fhormheas na comhaltaí tofa é.

FARDAL ASTUITHE BUNLÍNE

Athdheimhnítear i bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2023 (PGA 23)^[11] na conairí astuithe d'Éirinn atá leagtha amach san Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021 – chun astaíochtaí na hÉireann a laghdú faoi leath faoi 2030 agus neodracht charbóin a bhaint amach faoi 2050. Áirítear le spriocanna ábhartha d'Údarás Áitiúla:

- Caithfidh Údarás Áitiúla a n-éifeachtúlacht fuinnimh a fheabhsú 50% faoi 2030, i gcomparáid le bunlíne 2009 (nó níos luaithe).

- Ní mór d'údarás áitiúla freisin a n-astaíochtaí teasa agus iompair a laghdú 51% faoi 2030, i gcomparáid le bunlíne 2018.
- Go náisiúnta ní mór dúinn astuithe GCT a laghdú 51% faoi 2030 i gcomparáid le bunlíne 2018 agus neodracht aeráide a bhaint amach faoi 2050 - Tá dualgas ar Údarás Áitiúla faoin Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021 pleananna a tháirgeadh atá comhsheasmhach leis an sprioc seo.

Léiríonn **Tábla 3.1** thíos na blianta garsprioc a úsáideadh san anailís seo:

Príomhbhlianta	Tábhacht
2009	• Bunbhliain do spriocanna éifeachtúlachta fuinnimh na hearnála poiblí
2018	• Bunbhliain do spriocanna laghdaithe astuithe GCT • Riomhtar astaíochtaí a bhaineann le limistéar níos leithne Fhine Gall don bhliain seo freisin
2021, 2022	• Úsáidtear na sonraí is déanaí ó 2021 agus 2022 san anailís seo, nuair atá siad ar fáil, chun stádas reatha Chomhairle Contae Fhine Gall agus an dul chun cinn i dtreo spriocanna 2030 a aibhsiú.
2030	• Bliain na sprice um éifeachtúlachta fuinnimh san earnáil phoiblí – laghdú 50% • Bliain na sprice náisiúnta um laghdú astaíochtaí 51% (i gcomparáid le bliain bhonnlíne 2018)
2050	• Bliain na sprice náisiúnta maidir haeráidneodracht

Tábla 3.1: Na blianta tábhachtacha a úsáidtear san anailís seo

ÚSÁID FUINNIMH REATHA CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL

Tá Comhairle Contae Fhine Gall freagrach as an úsáid fuinnimh agus as na hastuithe a bhaineann lena foirgnimh agus lena háiseanna, le soilsiú poiblí, agus freisin as flít feithiclí na Comhairle. Leagann an chuid seo béim ar úsáid fuinnimh reatha na Comhairle agus ar an dul chun cinn atá déanta ag an gComhairle maidir le feabhsúcháin éifeachtúlachta fuinnimh, ag baint úsáide as na sonraí is déanaí atá ar fáil.

Léiríonn an fhaisnéis ó bhunachar sonraí Monatóireachta agus Tuairiscithe (M&T) Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ) go raibh tomhaltas fuinnimh iomlán deiridh de 28.6 gigeavata (GWh) ag Comhairle Contae Fhine Gall, arbh ionann é agus 46.7 GWh d'fhuinneamh príomhúil.^[21]

Léiríonn **Tábla 3.2** thíos na feabhsuithe éifeachtúlachta fuinnimh atá bainte amach ag Comhairle Contae Fhine Gall go dtí seo:

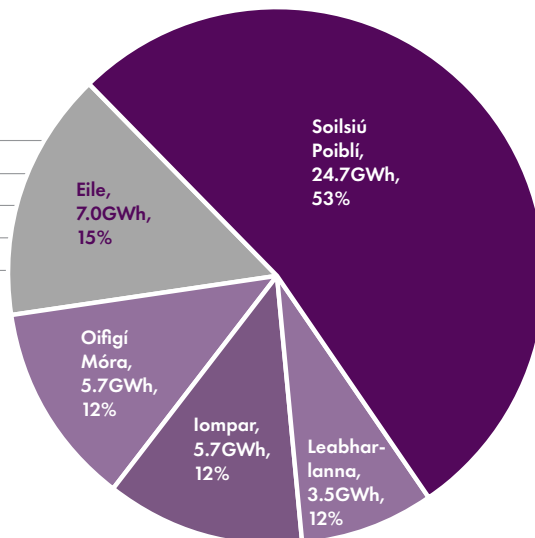
Feabhsuithe ar Éifeachtúlacht Fuinnimh i gComhairle Contae Fhine Gall	
Feabhsú Éifeachtúlachta Fuinnimh i 2022 vs 2009	• 41.8%

Tábla 3.2: Feabhsuithe ar Éifeachtúlacht Fuinnimh Chomhairle Contae Fhine Gall

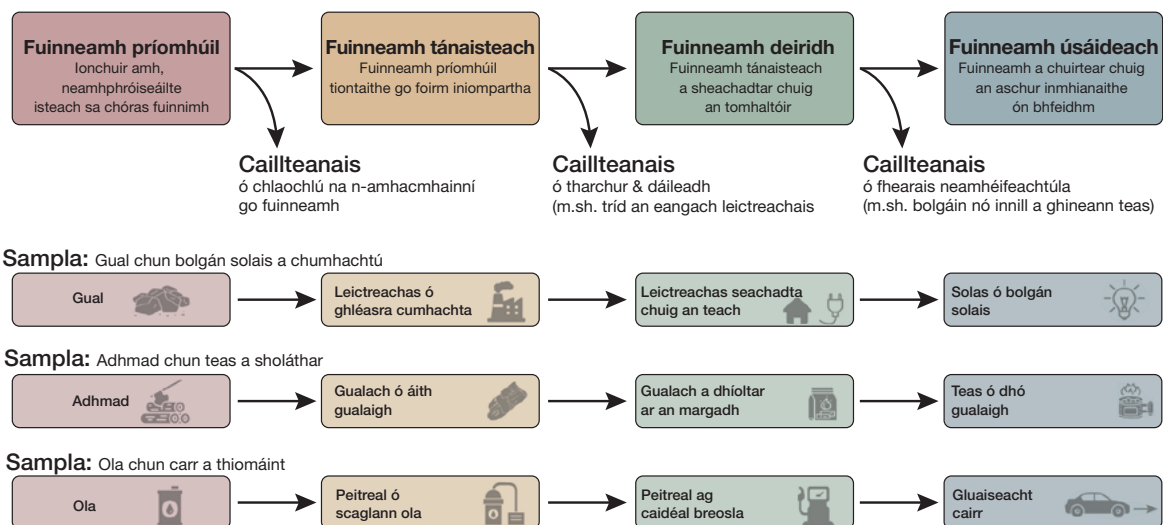
Léiríonn **Fíor 3.1** gurbh é **Soilsiú Poiblí** Chomhairle Contae Fhine Gall an tomhaltóir fuinnimh ab airde i 2021, arb ionann é agus **53%** (24.7GWh) de Riachtanas Iomlán an Fhuinnimh Phríomha (RIFP) na Comhairle. B'ionann an flít cathrach agus **12%** (5.7GWh) den úsáid iomlán fuinnimh. Is iad na tomhaltóirí fuinnimh atá fágtha, foirgnimh agus áiseanna den chuid is mó, is cúis le **35%** (16.2GWh) den tomhaltas iomlán fuinnimh.

- OIFIGÍ & IOSTAÍ NÍOS LÚ
- CUNTAIS NÍOS LÚ
- BARDASACH
- DRAENÁIL
- OIBRÍOCHTAÍ

Fíor 3.1: Úsáideoirí Suntacha Fuinnimhí gComhairle Contae Fhine Gall RIFP 2021 (%)

Le haghaidh soiléiriú breise, leagtar amach na bealaí éagsúla chun fuinneamh a thomhas i **bhFíor 3.2** thíos

Fíor 3.2: Na Ceithre Bhealach le Fuinneamh a Thomhas ^[22]

ASTUITHE REATHA CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL

Úsáideann an rannán seo na sonraí is déanaí atá ar fáil chun aird a tharraingt ar astuithe reatha Chomhairle Contae Fhine Gall. I measc astaíochtaí iomlána na Comhairle de **8,912 tona Dé-ocsaíd Charbóin (tCO₂)** i 2021, ba é soilsiú poiblí an t-astair ba shuntasáí ag **51%** d'iomlán na n-astaíochtaí. Lean foirgnimh agus saoráidí é seo agus ansin an cabhlach cathrach, gach ceann ag cur **34%** agus **15%** le hastaíochtaí na Comhairle, faoi seach.

Na hAstaíris is Mó	Soilsiú Poiblí	Foirgnimh agus Áiseanna	Cabhlach Cathrach
Comhréir na n-astaíochtaí	51%	34%	15%

Tábla 3.3: Príomhfhoinsí na n-astaíochtaí i gComhairle Contae Fhine Gall i 2021

I 2022, tháinig **71.9%** d'astaíochtaí na Comhairle ó leictreachas, go príomha mar gheall ar an méid mór leictreachais a úsáidtear i soilsiú poiblí agus foirgnimh agus áiseanna na Comhairle. Chuir úsáid díosail, arbh ionann é agus formhór an fhuinnimh a úsáideadh don chabhlach feithiclí. **15.0%** leis na hastuithe iomlána agus ba é an dara ranníocóir ab airde a chuir le hastuithe. Chuir úsáid an gháis nádúrtha le **11.3%**; Baineadh úsáid as an gcuid is mó den ghás seo le haghaidh téamh spáis i bhfoirgnimh agus in áiseanna na Comhairle.

	Leictreachas	Gás nádúrtha	Díosal	Eile
Comhréir na n-astaíochtaí de réir foinsé fuinnimh	71.9%	11.3%	15.0%	1.8%

Tábla 3.4: Comhréir na n-astaíochtaí do gach foinsé i gComhairle Contae Fhine Gall 2021

BEARNA GO SPRIOC

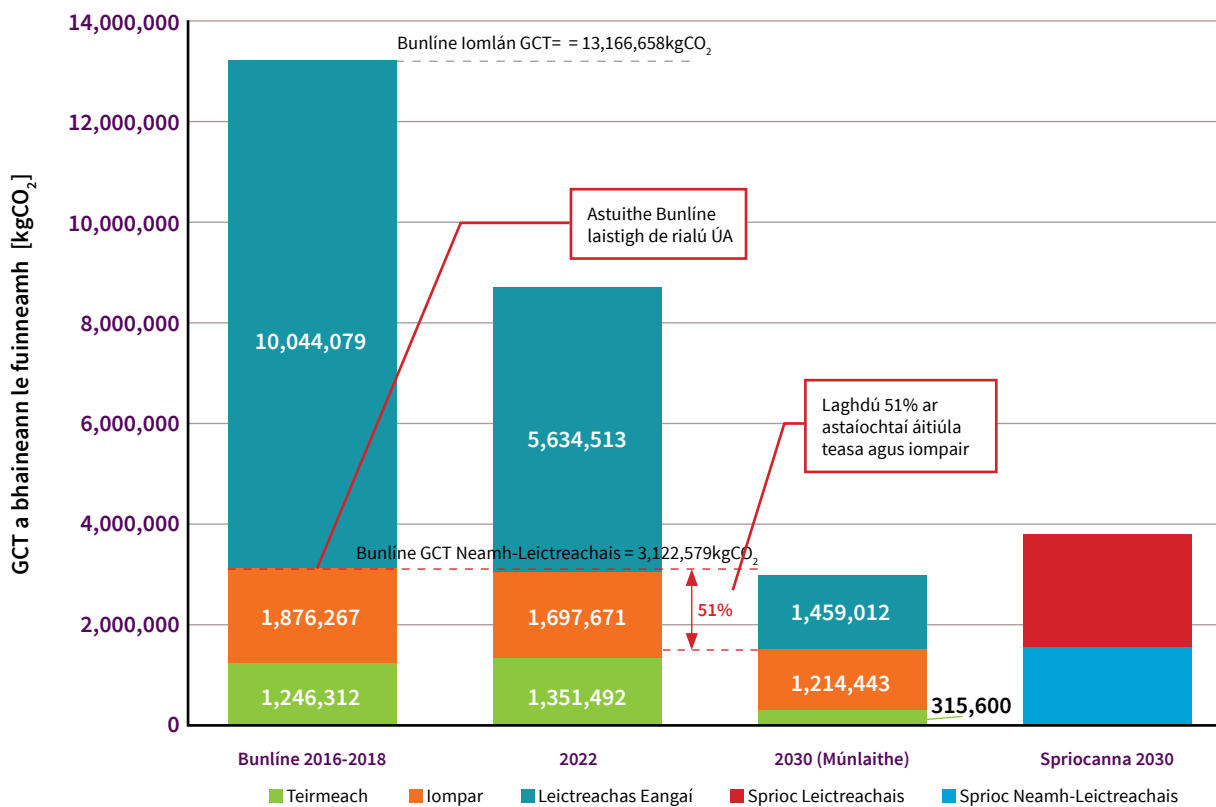
Samhail scarbhileog is ea an tsamhail bearna go sprioc (samhail BGS) atá le húsáid ag comhlachtaí poiblí chun a n-astaíochtaí Gáis Ceaptha Teasa (GCT) a bhaineann le fuinneamh a mheas le himeacht ama, de réir chreat M&T fuinnimh na hearnála poiblí de chuid an ÚFIÉ don tréimhse go dtí 2030.

Aibhsíonn an anailís BGS na laghduithe astuithe a bheidh riachtanach do Chomhairle Contae Fhine Gall chun a spriocanna 2030 a bhaint amach. Meastar gurb é **48.6%** bearna go sprioc 2022 maidir le hastaíochtaí teirmeacha agus iompair. Ciallaíonn sé seo go gcaithfidh Comhairle Contae Fhine Gall a cuid astaíochtaí nach mbaineann le leictreachas a laghdú 48.6% eile i gcomparáid le bonnlíne 2018, chun a sprioc laghdaithe 51% in astaíochtaí GCT a bhaineann le teirmeach (téamh agus iompar) a bhaint amach idir 2022 agus 2030.^[24]

Ar an iomlán tá laghdú 34% tagtha ar astaíochtaí GCT ó bhunlíne 2018; tá sé seo go príomha mar gheall ar laghdú ó fhoinsí leictreachais.

Mar a fheictear i **bhFíor 3.3** thíos tá an cumas ag Comhairle Contae Fhine Gall a spriocanna laghdaithe astuithe 2030 a shárú, bunaithe ar na tionscadail dícharbónaithe a d'aithin Foireann Bainistíochta Fuinnimh Chomhairle Contae Fhine Gall agus Codema a thabhairt chun críche go rathúil. (Déantar tagairt do na tionscadail seo sa Tábla Gníomhaíochta Fuinnimh & Foirgníochta, i gCaibidil 5).

Sprioc Iomlán GCT | Comhairle Contae Fhine Gall

Fíor 3.3: Uirlis Bearna go Sprioc, Spriocanna Iomlána Astuithe Chomhairle Contae Fhine Gall do 2030 agus Astuithe Reatha

RÉIMSÍ TOSAÍOCHTA CHUN ASTAÍOCHTAÍ A BHAINNEAN LE GNÍOMHAÍOCHTAÍ CHOMHAIRLE CHONTAE FHINE GALL A LAGHDÚ TUILLEADH

Is iad seo a leanas na príomhréimsí:

- Foirgnimh agus áiseanna Chomhairle Contae Fhine Gall a athfheistiú chun fuinneamh in-athnuaite agus córais téimh in-athnuaite a áireamh.
- Leictriú cabhlach Chomhairle Contae Fhine Gall.

CÓRAIS TÉIMH IN-ATHNUAITE AGUS IARFHEISTITHE I BHFOIRGNIMH AGUS IN ÁISEANNA CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL.

Táthar ag súil go laghdóidh dícharbónú eangaí go mór astuithe leictreachais Chomhairle Contae Fhine Gall. Is é an fócas atá fágtha, mar sin, na spriocanna astuithe díreacha, lena n-áirítear astaíochtaí ó iompar agus teirmeach. Cruthaíonn uasghrúduithe fuinnimh theirmeach éifeachtúlacht costais níos fearr maidir le laghdú astuithe (€/tona CO₂).

Tá foirgnimh Chomhairle Contae Fhine Gall á luacháil agus tá tosaíocht á tabhairt dóibh le haghaidh gníomhaíochta ar raon critéar, lena n-áirítear an acmhainneacht iomlán astuithe a laghdú agus cost-éifeachtúlacht an laghdaithe ar astaíochtaí (€/tonna CO₂).

Is iad seo a leanas na cineálacha gníomhaíochtaí atá beartaithe d'fhoirgnimh atá ar an bhfód:

- Measúnú oiriúnachta foirgneamh le haghaidh uasghrádú
- Measúnú Rátála Fuinnimh Foirgnimh (RFF)
- Painéil Ghréine Fótavoltach
- Uasghrúduithe soilsithe
- Teaschaidéal
- Uasghrúduithe ábhar tógála
- Uasghrádú ar chóras bainistíochta fuinnimh foirgnimh

Is féidir na gníomhartha seo a fheiceáil sa Tábla Gníomhaíochta Fuinnimh & Foirgníochta, i gCaibidil 5.

FLÍT CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL A LEICTRIÚ

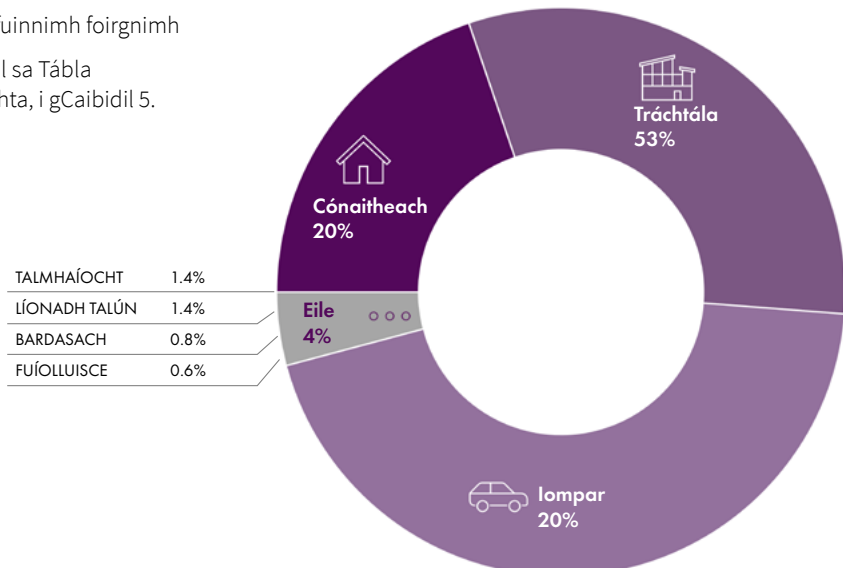
Tá dul chun cinn maith déanta ar leictriú flít feithiclí na Comhairle, agus 58 feithicil leictreach i bhfeidhm faoi láthair. Beidh ar an gComhairle 24% ar a laghad dá bhflít a uasghrádú faoi 2030 chun an sprioc maidir le hastaíochtaí díreacha a bhaint amach. Tá sé mar aidhm ag an gComhairle an sprioc seo a bhaint amach agus í a shárú.

ASTUITHE IOMLÁNA CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL

Tá Éire tiomanta chun a cuid astuithe a laghdú 51% ar a laghad faoi 2030. Comhfhreagraíonn sprioc 2030 do laghdú 51% ar fhigiúirí 2018, mar atá sainmhínithe sa Chlár don Rialtas ^[23], a shonraíonn go bhfuil Éire 'tiomanta do laghdú 7% ar an meán in aghaidh na bliana ar astaíochtaí foriomlána gáis cheaptha teasa ó 2018 go 2030 (laghdú 51% thar na deich mbliana)'. Ciallaíonn tábhacht réigiún Bhaile Átha Cliath i ngeilleagar na hÉireann go bhfuil sé rithábachtach pleanáil agus tiomantas a thabhairt do shábháil fuinnimh agus laghduithe CO₂ ag leibhéal áitiúil agus réigiúnach chun spriocanna náisiúnta a bhaint amach.

Tá sé rithábachtach go ndíreodh réigiún uirbeacha ar astaíochtaí a laghdú, toisc go bhfuil gníomhaíochtaí i limistéir uirbeacha, ar nós déantúsaíocht, iompar agus éileamh ar fhuinneamh ina gcúis le níos mó ná 70% d'astaíochtaí domhanda.

Ríomhadh na hastaíochtaí foriomlána do limistéar Fhine Gall ón mbliain bhonnlíne 2018. Úsáideann an 'Fardal Astuithe Bunlíne' (FAB) seo sonraí ó dhaonáireamh 2016 agus sonraí breise a bailíodh mar chuid de thionscadal Máistirphlean Fuinnimh Réigiún Bhaile Átha Cliath (MFRBÁC)^[24] chun meastachán a dhéanamh ar an FAB do limistéar Fhine Gall do 2018. Meastar gurb ionann na hastaíochtaí iomlána agus **1,641,133 tona de choibhéis Dé-ocsaíd Charbóin (tCO₂e) (Fíor 3.4)**^[26]

Fíor 3.4: Iomlán Astuithe GCT do Chomhairle Contae Fhine Gall de réir Earnála 2018 (%)

Léiríonn **Fíor 3.4** gurb iad na hearnálacha iompair, cónaithe agus tráchtála na hearnálacha ba mhó a tháirg na hastuithe, arb ionann iad agus **44.6%**, **19.7%**, agus **31%** de na hastuithe iomlána, faoi seach. Is ionann ionaid sonraí agus **13.1%** d'astuithe na hearnála tráchtála.

B'ionann astuithe Chomhairle Contae Fhine Gall (astuithe cathrach) agus **0.8%** den iomlán seo, agus chuir tithíocht shóisialta **1%** eile leis an earnáil chónaithe. Leagann sé seo béim ar an ngá atá le comhoibriú agus gníomhaíocht ó na geallsealbhóirí go léir chun dul i ngleic leis an **98.2%** eile d'astaíochtaí ó fhoinsí san earnáil phoiblí agus san earnáil phríobháideach i limistéar Fhine Gall.

CONAIRÍ LAGHDAITHE ASTAÍOCHTAÍ DO CHEANTAIR CHONTAE FHINE GALL

Is tionscadal samhaltaithe fuinnimh é Máistirphlean Fuinnimh Réigiún Bhaile Átha Cliath a sholáthraíonn conairí fianaise-bhunaithe do Réigiún Bhaile Átha Cliath (Baile Átha Cliath anseo feasta) chun a spriocanna laghdaithe astaíochtaí carbóin do 2030 agus 2050 a bhaint amach. Den chéad uair in Éirinn, tá Máistirphlean Fuinnimh Réigiún Bhaile Átha Cliath ag úsáid samhaltú fuinnimh spás-tiomáinte chun réitigh dícharbónaithe cost-optamach a aithint a bhreithníonn an tionchar socheacnamaíoch ar leibhéal áitiúil i mBaile Átha Cliath bunaithe ar "shaintréithe" fuinnimh nó ar phróifíl limistéir ar leith.

Go simplí, ciallaíonn sé seo go bhfuil an máistirphlean tar éis féachaint ar 'cad ba cheart a dhéanamh' do Bhaile Átha Cliath bunaithe ar an gcineál limistéir agus ar na teicneolaíochtaí is fearr a oireann chun astaíochtaí a bhaineann le fuinneamh a laghdú laistigh den limistéar sin. Tugann an máistirphlean pleananna agus beartais náisiúnta rialtais le chéile freisin chun a dtionchar ar Bhaile Átha Cliath a léiriú.

Chun na conairí a shainiú do Bhaile Átha Cliath chun a spriocanna 2030 agus 2050 a bhaint amach, bhí ar an tionscadal ar dtús tuiscint mhaith a fháil ar an staid reatha sa chontae; ina dhiaidh sin rinneadh réamh-mheastachán ar an éileamh agus ar astuithe fuinnimh gnó-mar-is-gnách sa todhcháí (do na hearnálacha foirgneamh, teasa, leictreachais agus iompair), agus ansin an acmhainneacht ísealcharbóin do na hearnálacha seo a shainithint. Baineadh úsáid as an bhfaisnéis seo go léir ansin chun an conair neodrachta do Bhaile Átha Cliath a chinneadh.

Is iad na tosaíochtaí straitéiseacha d'Fhine Gall atá bunaithe ar Mháistirphlean Fuinnimh Réigiún Bhaile Átha Cliath:

• Dícharbónú teasa

- Tá an cumas ag teaschaidéil éileamh suntasach teasa a sholáthar i bhFine Gall.
- Tá cumas suntasach ag Téamh Ceantair i gceantar Fhine Gall, agus is ag ceantar Bhaile Átha Cliath 15 atá an cumas is mó.

• Foirgnimh

- Is é C3 an meán RFF i bhFine Gall - tá gá le tacaíocht le haghaidh iarfheistithe fuinnimh foirgnimh.
- Tá poitéinseal suntasach ann do sholáthar gréine comhtháite a thógáil ar fud cheantar Fhine Gall.
- Tá deis ann naisc mhéadaithe a fhorbairt idir fuinneamh agus pleanáil spásúlachta ag an leibhéal áitiúil toisc gur féidir le pleanáil fuinnimh ar an leibhéal áitiúil réitigh a aithint nach bhfuil le feiceáil ar an leibhéal náisiúnta.

• Leictreachas in-athnuaite

- Tá an poitéinseal is suntasaí ag gaoth amach ón gcósta do ghiniúint leictreachais in-athnuaite i bhFine Gall.
- Tugann grianscála fónais an dara deis is suntasaí do tháirgeadh leictreachais in-athnuaite i bhFine Gall.
- Ba cheart tacaíocht a thabhairt d'fhorbairt bonneagar leictreachais cumasúcháin chun cumas Bhaile Átha Cliath chun fuinneamh in-athnuaite a ghiniúint a uasmhéadú.
- Ba cheart go n-uasmhéadóidh tomhaltóirí suntasacha leictreachais ar nós ionaid sonraí agus láithreacha móra tionsclaíocha eile giniúint in-athnuaite ar an láthair agus a chinntiú go soláthraítear aon éileamh atá fágtha trí Chomhaontuithe Ceannaigh Cumhachta in-athnuaite (b'fhéarr iad siúd a mheaitseálann an t-éileamh suímh in aghaidh na huaire), a mhaoinionn tionscadail leictreachais in-athnuaite laistigh d'Éirinn nó a uiscí críche.

• Iompar

- Ba cheart tús áite a thabhairt do réitigh taistil ghníomhacha agus iompair phoiblí, lena n-áirítear athdháileadh spáis bóthair chuig modhanna taistil gníomhaí.
- Tacaíocht do bhonneagar feithiclí leictreacha.

Is féidir Fardal Astuithe Bonnline Chontae Fhine Gall a chur ar fáil ar iarratas.

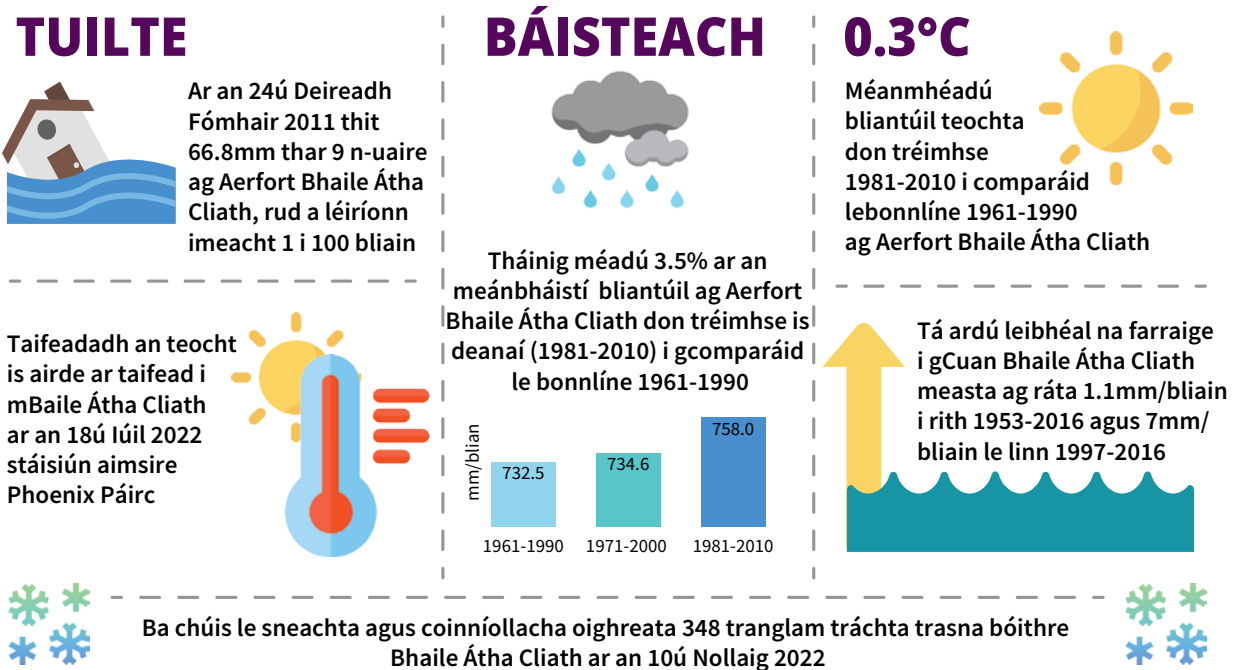
MEASÚNÚ RIOSCA UM ATHRÚ AERÁIDE

I bhFine Gall, tá dúshlán ag baint le hathrú aeráide ar go leor bealaí, ó mhinicíocht mhéadaithe tinte aiteannach neamhrialaithe, teagmhais mhéadaithe tuilte, agus srianta uisce a chur i bhfeidhm le linn tonnta teasa. Soláthraíonn an chuid seo measúnú ar rioscaí agus tionchair an athraithe aeráide d’Fhine Gall.

Ar fud an domhain, tá athrú tagtha ar phatrúin aimsire le blianta beaga anuas. Tá méadú tagtha ar líon na n-imeachtaí aimsire foircneacha ar fud an domhain. I 2023, thaifead Éire an Lúil is fliche ar taifead agus bhí tonn teasa i dtíortha i ndeisceart na hEorpa. Tá patrúin aimsire ag athrú, agus is cosúil go bhfuil an ráta athraithe ag luasghéarú. Ní haon eisceacht iad Éire agus Fine Gall ó na treochtaí domhanda.

Tá achoimre ar na príomhathruithe aeráide agus aimsire i mBaile Átha Cliath sonraithe thíos.

Buaicphointí Athrú Aeráide Breathnaithe d’Éirinn agus d’Fhine Gall

Fíor 3.5: An t-athrú aeráide breathnaithe d’Éirinn agus d’Fhine Gall

Úsáideadh an mhodheolaíocht Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide (MRAA) sa PGA seo chun teagmhais aeráide agus foircneacha a bhain le haimsir san am a chuaigh thart i bhFine Gall a mheas agus chun bonnlíne tionchair aeráide a fhorbairt ónar féidir tionchair sa todhchaí a thuair. Ba é 1982-2023 an tréimhse d’imeachtaí aeráide agus aimsire a bhí ann san am a chuaigh thart.

Forbraíodh próifíl de ghuaiseacha aeráide agus úsáideadh í chun rioscaí sa todhchaí a d’fhéadfadh tionchar a bheith acu ar Fhine Gall a mheas, ag bunú a minicíochta, a ndéine agus ag sainiú na limistéir ar leith i bhFine Gall is leochailí. Is measúnú cáilíochtúil é seo ónar aithníodh gníomhartha oiriúnaithe a laghdaíonn / a mhaolaíonn agus a bhainistíonn na rioscaí seo.

D’fhostaigh an Chomhairle Comhairleoirí KPMG Todhchaí Inbhuanaithe chun Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide (MRAA) a dhéanamh de réir “Iarscríbhinn Theicniúil B – Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide ar Threoirlínte Pleanála Gníomhaíochta Aeráide na nÚdarás Áitiúil”.

PRÓIFÍL NA NGUAISEACHA AERÁIDE A FHORBAIRT

Forbraíodh próifíl na nguaiseacha aeráide a thaispeántar thíos ag baint úsáide as sonraí ó imeachtaí aimsire cruaithe i bhFine Gall le déanaí agus sonraí atá i bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide Chomhairle Contae Fhine Gall 2019-2024. Tugann sé forbheathnú ar na himeachtaí aeráide agus aimsire a tharla le déanaí agus ar a mhíne a raibh tionchar acu ar Fhine Gall le déanaí.

	1980				1990				2000				2010				2020
Sneachta & Oighear	Sneachta Trom Eanáir '82												Sneachta Trom Nollaig '10				
	Sneachta Trom Eanáir '87												Sneachta Trom Nollaig '10				
Cósta									Tuile Cósta, Feabhra '02				Tuile Cósta, Eanáir '14				
													Tuile Cósta, Eanáir '20				
Teas & Fuar					Tonn Teasa, Meitheamh-Lúnasa '95				Tonn Teasa, Samhradh '06				Tréimhse Fuar, Nollaig '10				
									Tréimhse Fuar, Geimhreadh '09				Tréimhse Fuar, Feabhra '18				
Fliuch & Tirim					Tuile Abhann, Meitheamh '93				Tuile Abhann, Samhain '00				Tuile Báistiúil, Deireadh Fómhair '11				
					Tuile Báistiúil, Meitheamh '93				Tuile Abhann, Samhain '02				Tuile Abhann, Deireadh Fómhair '11				
					Tuile Báistiúil, Meitheamh '93				Triomach, Samhradh '06				Triomach, Samhradh '13				
									Tuile Báistiúil, Lúnasa '08				Tuile Abhann, Samhain '17				
Gaoth	Hairicín Charley, Lúnasa '86				Gaoth Láidir, Feabhra '90								Stoirm Darwin, Feabhra '14				
					Stoirm Ghaoithe Throm, Nollaig '97								Stoirm Doris, Feabhra '17				
													Stoirm Ophelia, Deireadh Fómhair '17				
													Stoirm Eleanor, Eanáir '18				
													Stoirm Georgina, Eanáir '18				
													Stoirm Ali, Meán Fómhair '18				
												Stoirm Callum, Deireadh Fómhair '18					
												Stoirm Brendan, Eanáir '20					
												Stoirm Ciara, Feabhra '20					
												Stoirm Barra, Nollaig '20					
												Stoirm Eunice, Feabhra '22					

Fíor 3.6: Forbhreathnú ar na teagmhais ghuaise a raibh tionchar acu ar Fhine Gall 1982-2023

MINICÍOCHT NA NGUAISEACHA AERÁIDE

I gcás gach ceann de na cineálacha guaise a sainithníodh, rinneadh measúnú ar a mhinicíocht reatha. Taispeántar an measúnú deiridh ar an minicíocht sa tábla thíos.

Cineál Guaise	Minicíocht Reatha
Tonn teasa	Coitianta
Triomach	Ó am go chéile
Tréimhse fuar	Coitianta
Sneachta trom	Ó am go chéile
Stoirm gaoithe trom	An-minic
Tuile Báistiúil	Go minic
Tuile Abhann	Coitianta
Tuile Cósta	Go minic
Creimeadh Cósta	Coitianta
Tuile Screamhuisce	Annamh

Foinse: Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide Chomhairle Contae Fhine Gall

MODHEOLAÍOCHT MEASÚNAITHE RIOSCA UM ATHRÚ AERÁIDE

Sonraítear thíos na céimeanna chun an measúnú cáilíochtúil seo a dhéanamh, ónar féidir na rioscaí reatha a mhéasúnú agus rioscaí amach anseo go dtí 2050 a thuar.

CÉIM 1: RIOSCAÍ AGUS TIONCHAIR AERÁIDE REATHA	<ul style="list-style-type: none"> • Prófíl na nguaiseacha aeráide a fhorbairt • Tréithriú a dhéanamh ar mhinicíocht guaiseacha aeráide • Nochtadh, leochaileacht agus tionchair d'Fhine Gall • Measúnacht tionchair (seachadadh seirbhíse) • Maitrís riosca aeráide reatha
CÉIM 2: RIOSCAÍ AGUS TIONCHAIR AERÁIDE AMACH ANSEO	<ul style="list-style-type: none"> • Measúnú a dhéanamh ar athruithe sa todhchaí ar mhinicíocht agus ar dhéine guaiseacha aeráide • Measúnú a dhéanamh ar athruithe sa todhchaí maidir le nochtadh agus leochaileacht • Measúnú a dhéanamh ar ghuaiseacha atá ag teacht chun cinn agus ar riosca aeráide féideartha amach anseo • Maitrís riosca aeráide amach anseo • Measúnacht éiginnteachta

Baineadh úsáid as an bhfaisnéis bhonnline chun scrúdú a dhéanamh ar na tionchair leibhéal seirbhíse ar sholáthar seirbhíse ag an gComhairle agus forbraíodh maitrís riosca aeráide reatha ansin bunaithe ar mhinicíocht na guaise agus ar an leibhéal tionchair gaolmhar atá le feiceáil cheana féin i bhFine Gall.

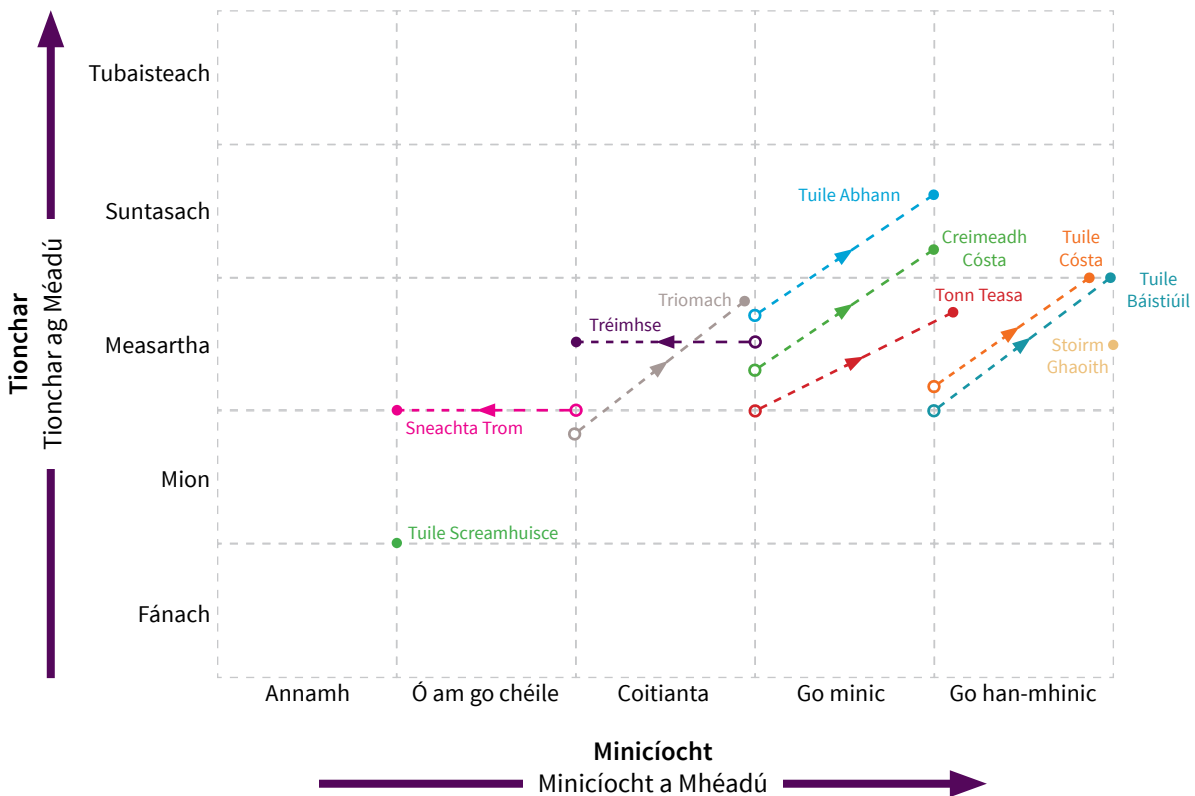
CONAS A MHEASTAR GO N-ATHRÓIDH FINE GALL AMACH ANSEO

Thaifead daonáireamh 2022^[31] daonra 329,218 i bhFine Gall. Is ionann é sin agus méadú 10% ar Dhaonáireamh 2016^[25] agus méadú 17% ar Dhaonáireamh 2011^[26]. Táthar ag súil go leanfaidh an treocht seo. Chun tacú le fás daonra tuartha, meastar go mbeidh fás ar fhorbairt sa chontae ina dhiaidh sin. Ní mór na hathruithe réamh-mheasta seo ar dhaonra agus ar fhorbairt a mheas agus rioscaí agus tionchair amach anseo á réamh-mheas.

Ag féachaint don todhchaí, tá gá le tuilleadh anailíse a thógann ar an measúnú ar rioscaí agus tionchair aeráide reatha agus a leathnaíonn ansin an anailís chun athruithe réamh-mheasta ar mhinicíocht agus ar dhéine na nguaiseacha aeráide a chur san áireamh.

MAITRÍS RIOSCA AERÁIDE AMACH ANSEO

Taispeánann an mhairtís riosca a thaispeántar thíos (**Fíor 3.7**) an t-athrú riosca sa todhchaí agus léiríonn an marcóir cuasach an riosca reatha agus an marcóir soladach an riosca don todhchaí. Léiríonn an líne poncáithe an t-athrú idir an riosca reatha agus an riosca a bheidh ann amach anseo.

For 3.7: Mairtís riosca a thaispeánann na hathruithe sa todhchaí ar riosca do na guaiseacha aitheanta i bhFine Gall

- Meastar go dtiocfaidh méadú ar na rioscaí a bhaineann le guaiseacha reatha amhail tuilte abhann, báistiúil agus cósta sa todhchaí mar thoradh ar mhéaduithe réamh-mheasta ar mhinicíocht na dteagmhas guaise agus freisin mar gheall ar mhéadú ar na limistéir, na sócmhainní agus na daonraí atá nochtaithe do na guaiseacha seo.
- Cé go bhfuil taithí acu cheana féin i bhFine Gall ar thonnta teasa agus triomach, táthar ag súil go dtarlóidh siad níos minice agus go mbeidh tionchar níos mó acu ar Fhine Gall sa todhchaí. Ní hamháin go bhfuil an tionchar níos measa ag athruithe réamh-mheasta ar mhinicíocht na dtionnta teasa ach freisin mar thoradh ar mhéaduithe réamh-mheasta ar an daonra agus ar an gcéatadán den daonra a mheastar a bheith leochaileach (iad siúd atá 65 bliana d’aois agus níos sine). Is féidir na guaiseacha seo a mheas mar rioscaí atá ag teacht chun cinn don réigiún.
- Cé go gceaptar nach mbeidh aon athrú ar mhinicíocht agus ar thionchar stoirmeacha gaoithe tromchúiseacha sa todhchaí, beidh na teagmhais seo fós ina riosca d’Fhine Gall.
- Tá tionchar fós ag titim sneachta trom agus tréimhsí fuar ar Fhine Gall, áfach, mar gheall ar laghduithe réamh-mheasta ar mhinicíocht ghuaise, is dócha go laghdóidh riosca foriomlán na nguaiseacha seo sa todhchaí, rud a fhágann go laghdófar leibhéal an riosca.
- Meastar freisin nach dtiocfaidh aon athrú ar thuilte screamhuisce sa todhchaí.

A summary of these changes is shown in Figure 3.8 below:

Guais	Athruithe Réamh-mheasta	Minicíocht sa todhchaí
Tonnta teasa	<ul style="list-style-type: none"> Léiríonn réamh-mheastacháin méadú iomlán ar an meánteocht idir 1.2 agus 1.60 (bun ar chlé) d'Fhine Gall i gcoibhneas leis an tréimhse 1981-2000. 	Go minic ▲
Triomaigh	<ul style="list-style-type: none"> I gcás ard-astuithe, tugann réamh-mheastacháin le fios go n-éireoidh tonnta teasa níos minice (bun lár) faoi lár na haoise. Táthar ag súil go laghdóidh báisteach samhraidh sa todhchaí i gcomparáid leis an mbuntréimhse 1981-2000, sa chás RCP4.5 agus RCP8.5 araon ag cur le coinníollacha triomach féideartha. 	Coitianta ▲
Tréimhse Fuar	<ul style="list-style-type: none"> Mar thoradh ar an ardú teochta, réamh-mheastar laghdú ar líon na laethanta sioc agus oighir sa tréimhse 2041-2060 amach anseo i gcomparáid leis an mbunlíne 1981-2000, sa chás RCP4.5 agus RCP8.5 araon. 	Ó am go ham ▼
Sneachta Trom	<ul style="list-style-type: none"> Táthar ag súil go dtiocfaidh laghdú suntasach ar thitim bhliantúil sneachta sa réigiún faoi lár an chéid do chásanna RCP4.5 agus RCP8.5 (bun ar dheis). 	Annamh ▼
Stoirmeacha Gaoithe Tromchúiseacha	<ul style="list-style-type: none"> Tá réamh-mheastacháin stoirmeacha faoi réir leibhéal ard éiginnteachta. Faoi lár na haoise, léiríonn réamh-mheastacháin go bhfanfaidh meánluas na gaoithe cosúil leis na cinn atá ann faoi láthair. Tá fianaise theoranta ar mhéadú féideartha ar mhinicíocht stoirmeacha níos déine mar is eachtraí neamhchoitianta iad faoi láthair. Mar sin féin, tá gá le níos mó taighde chun an méadú seo a dhearbhu. 	Go han mhinic -
Tuile Cósta	<ul style="list-style-type: none"> Léiríonn réamh-mheastacháin leibhéal na farraige faoi chás ard astuithe méadú suas le 0.24m faoi 2050, rud a mhéadóidh minicíocht bá cósta (bun ar chlé). 	Go han mhinic ▲
Creimeadh Cósta	<ul style="list-style-type: none"> Tá nasc láidir idir ardú leibhéal na farraige agus creimeadh cósta agus méadú ar rátaí creimthe agus fairsinge. 	Go minic ▲
Tuile Báistiúil	<ul style="list-style-type: none"> Léiríonn réamh-mheastacháin méadú ar mhinicíocht laethanta báistí trom (laethanta le frasaíocht >30mm) d'Fhine Gall agus meastar go mbeidh méadú suas le 17% (bun ar dheis) i gceantair áirithe. Is dócha go dtiocfaidh méadú ar mhinicíocht tuilte abhann agus tuilte báistiúil gaolmhara dá bharr. 	Go han mhinic ▲
Tuile Abhann		Go minic ▲
Tuile Screamhuisce	<ul style="list-style-type: none"> Níl réamh-mheastacháin ar athruithe ar thuilte screamhuisce ar fáil faoi láthair, mar sin tá éiginnteacht ann maidir leis an athrú ar mhinicíocht tuilte screamhuisce ar féidir a bheith ag súil leis. 	Annamh -

Fíor 3.8: Achoimre ar réamh-mheastacháin aeráide d'Fhine Gall

TIONCHAIR ATHRÚ AERÁIDE AR FHINE GALL:

Beidh iarmhairtí díreacha agus indíreacha mar a leanas ag tionchair ghuaiseacha an athraithe aeráide ar Fhine Gall:

Tá tuilte cósta agus creimeadh cósta ina mbaol suntasach cheana féin d'Fhine Gall agus mar thoradh air sin tá báite sócmhainní, damáiste do speicis agus gnáthóga tábhachtacha agus cosanta, agus cur isteach ar bhealaí iompair. Is cúis imní é an creimeadh ag an gCoinicéar, Port Reachrann le roinnt blianta anuas. Méadóidh ardú ar leibhéal na farraige minicíocht agus méid an bhá cósta trasna Fhine Gall. Meastar freisin go dtiocfaidh méadú ar an mbaol a bhaineann le creimeadh cósta mar thoradh ar ardú i leibhéal na farraige.

Ba é an toradh a bhí ar eispéiris le déanaí maidir le tuilte abhann agus tuilte báistiúil i 2020 agus 2021 ná go raibh maoinne cónaithe báite, damáiste d'fhoirgnimh agus áitribh tráchtála, agus cuireadh isteach ar líonraí iompair. Is é an toradh a bheidh ar arduithe réamh-mheasta ar mhinicíocht imeachtaí foircneacha frasaíochta ná baol méadaithe uisce dromchla agus tuilte abhann d'Fhine Gall.

Is minic a bhíonn stoirmeacha gaoithe tromchúiseacha ar fud Fhine Gall faoi láthair agus bíonn tionchar fadréimseach orthu, lena n-áirítear damáiste don bhonneagar cumhachta agus cumarsáide, cur isteach ar líonraí iompair agus damáiste do chrainn. Léiríonn réamh-mheastacháin nach bhfuil aon athrú suntasach ar an leibhéal riosca a bhaineann le stoirmeacha gaoithe.

Bhí tonn teasa agus triomach i bhFine Gall i 2018, agus taifeadadh tonn teasa freisin i 2022. Mar thoradh ar na teagmhais seo tháinig méadú ar mhinicíocht tinte neamhrialaithe agus ar fhreagairt éigeandála ghaolmhar, éileamh méadaithe ar acmhainní uisce agus ar sholáthar seirbhísí ag príomhláithreáin áineasa (m.sh. bainistíocht tráchtá). Ciallóidh méaduithe réamh-mheasta ar mhinicíocht na dtionnta teasa agus na dálaí triomach go n-éireoidh teagmhais a tharla ar bhonn neamhchoitianta faoi láthair níos minice.

Léirigh eispéiris le déanaí ar thréimhsí fuara agus teagmhais throma sneachta i 2018 (m.sh. Stoirm Emma) agus 2022, an raon leathan tionchair d'Fhine Gall. Áiríodh orthu seo, i measc nithe eile, dúnadh bóithre, cur isteach ar iompar poiblí, gearradh cumhachta, méadú ar mhinicíocht tuisle agus titim, agus tionchair ar acmhainní uisce (soláthar uisce srianta le linn stoirm Emma). Léiríonn méaduithe réamh-mheasta ar an meánteocht agus laghduithe ar mhinicíocht titim sneachta laghdú ar mhinicíocht na dtréimhsí fuara, titim sneachta trom, agus na tionchair a ghabhann leo.

Is féidir Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide Chontae Fhine Gall a chur ar fáil ach é a iarraidh.

4. AG FREAGAIRT DO RIOSCAÍ - PLEANÁIL PHRÁINNFHREAGARTHA

Tá Aonad Bainistíochta Móréigeandála bunaithe ag Comhairle Contae Fhine Gall agus d'fhorbair sí Plean Móréigeandála chun ligean don Chomhairle déileáil le móréigeandálaí, lena n-áirítear móréigeandálaí a bhaineann le himeachtaí aimsire foircneacha.

Bunaíodh Aonad Bainistíochta Móréigeandála na Comhairle chun a oibleagáidí mar Údarás Áitiúil a chomhlíonadh faoi “Creat um Bainistíocht Móréigeandálaí”^[28].

Faoin gCreat, tá an Chomhairle ar cheann de na trí Phríomhghníomhaireacht Freagartha (PGF) agus oibríonn sí go dlúth leis an dá Phríomhghníomhaireacht Freagartha eile, An Garda Síochána agus Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte. Le chéile, déileálann an PGF le gach gné de bhainistíocht éigeandála agus móréigeandálaí lena n-áirítear imeachtaí aimsire foircneacha.

Is í Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath (BDBÁC) an Phríomh-Sheirbhís Éigeandála de chuid Chomhairle Contae Fhine Gall agus is í an chéad fhreagróir ar go leor éigeandálaí, ach ní go léir, i limistéar Riaracháin Fhine Gall.

Tá an tAonad Bainistíochta Móréigeandála ina rannpháirtithe gníomhacha ag coistí ar leibhéal áitiúil, réigiúnach agus náisiúnta a dhéileálann le gnéithe éagsúla de mhóréigeandálaí agus eagraíonn agus seachadann oiliúint agus cleachtaí ar bhonn idirghníomhaireachta agus glacann siad páirt in oiliúint áitiúil.

Tá an Chomhairle ina cuid de Réigiún Móréigeandála Thoir, a chuimsíonn contaetha Bhaile Átha Cliath (Cathair Bhaile Átha Cliath, Dún Laoghaire-Ráth an Dúin agus Baile Átha Cliath Theas), Cill Dara agus Cill Mhantáin san áireamh.

I gcás móréigeandála, freagróidh an Chomhairle don teagmhas i gcomhar leis an nGarda Síochána agus le Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte chomh maith le gníomhaireachtaí stáit eile agus cuideachtaí san earnáil príobháideach de réir mar is gá.

Tá imeachtaí foircneacha aimsire ag éirí níos minicí le blianta beaga anuas. Ó 2010 i leith, tá méadú tagtha ar mhínicíocht na dtuille ar fud Fhine Gall chomh maith le méadú ar stoirmeacha gaoithe, tréimhsí fuara agus tonnta teasa.

Tá córas foláirimh aimsire i bhfeidhm chun an Chomhairle a chur ar an eolas maidir le teagmhais aimsire foircneacha tuartha. Úsáideann an Chomhairle na foláirimh seo, in éineacht leis an PGF chun an fhreagairt a chinneadh d'fhonn saoránaigh, bonneagar, gnólachtaí a chosaint agus leanúint ar aghaidh ag soláthar seirbhíse.

**MAJOR
EMERGENCY
MANAGEMENT**
EAST REGION

5. ÁR NGNÍOMHARTHA AERÁIDE

FREAGRA MAOLAITHE AGUS OIRIÚNAITHE:

FUINNEAMH & FOIRGNIMH

IOMPAR

ATHLÉIMNEACHT
I LEITH TUILTE

RÉITIGH NÁDÚR-BHUNAITHE

GEILLEAGAR CIORCLACH &
BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

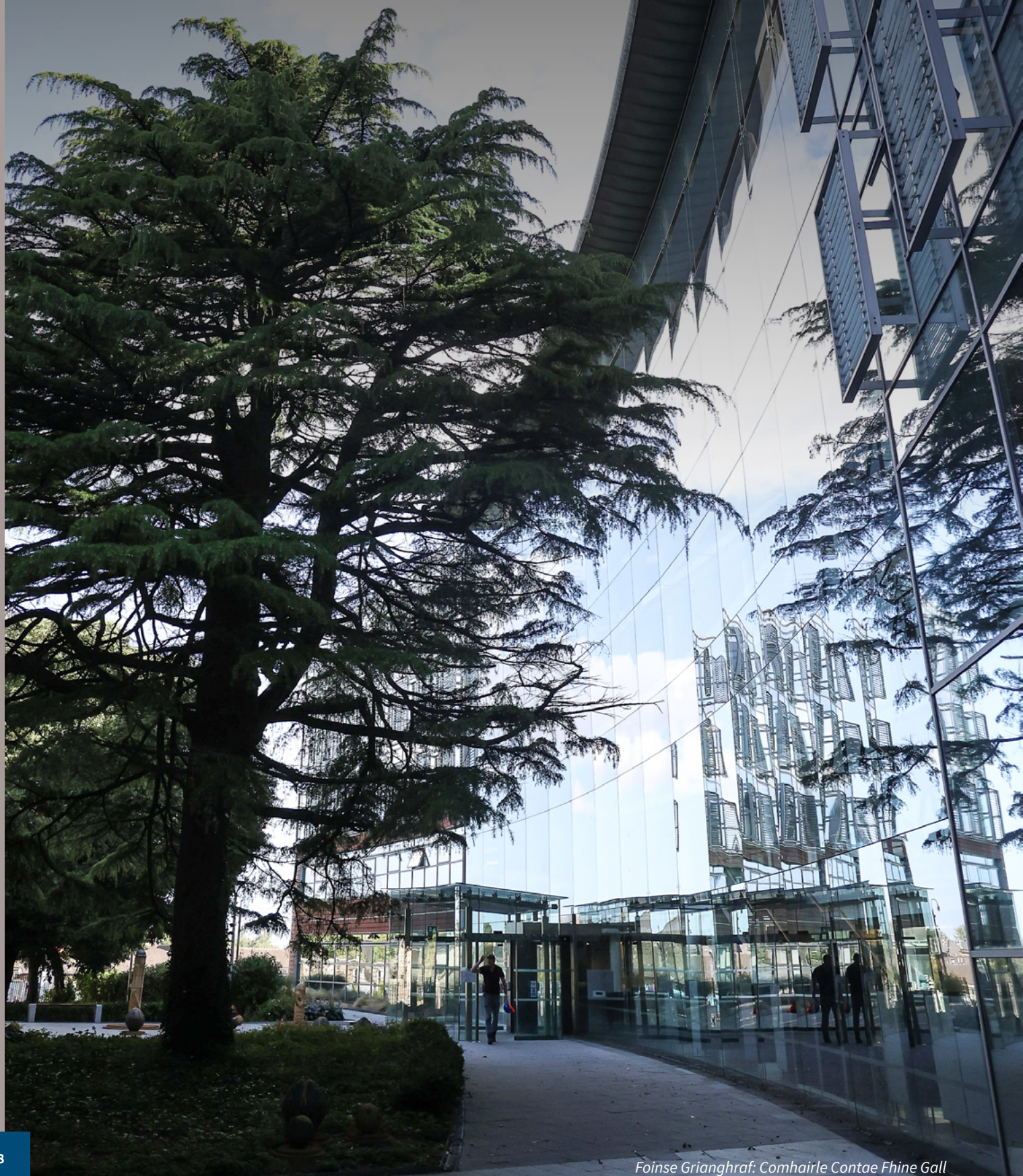

RANNPHÁIRTÍOCHT POBAIL

FUINNEAMH & FOIRGNIMH

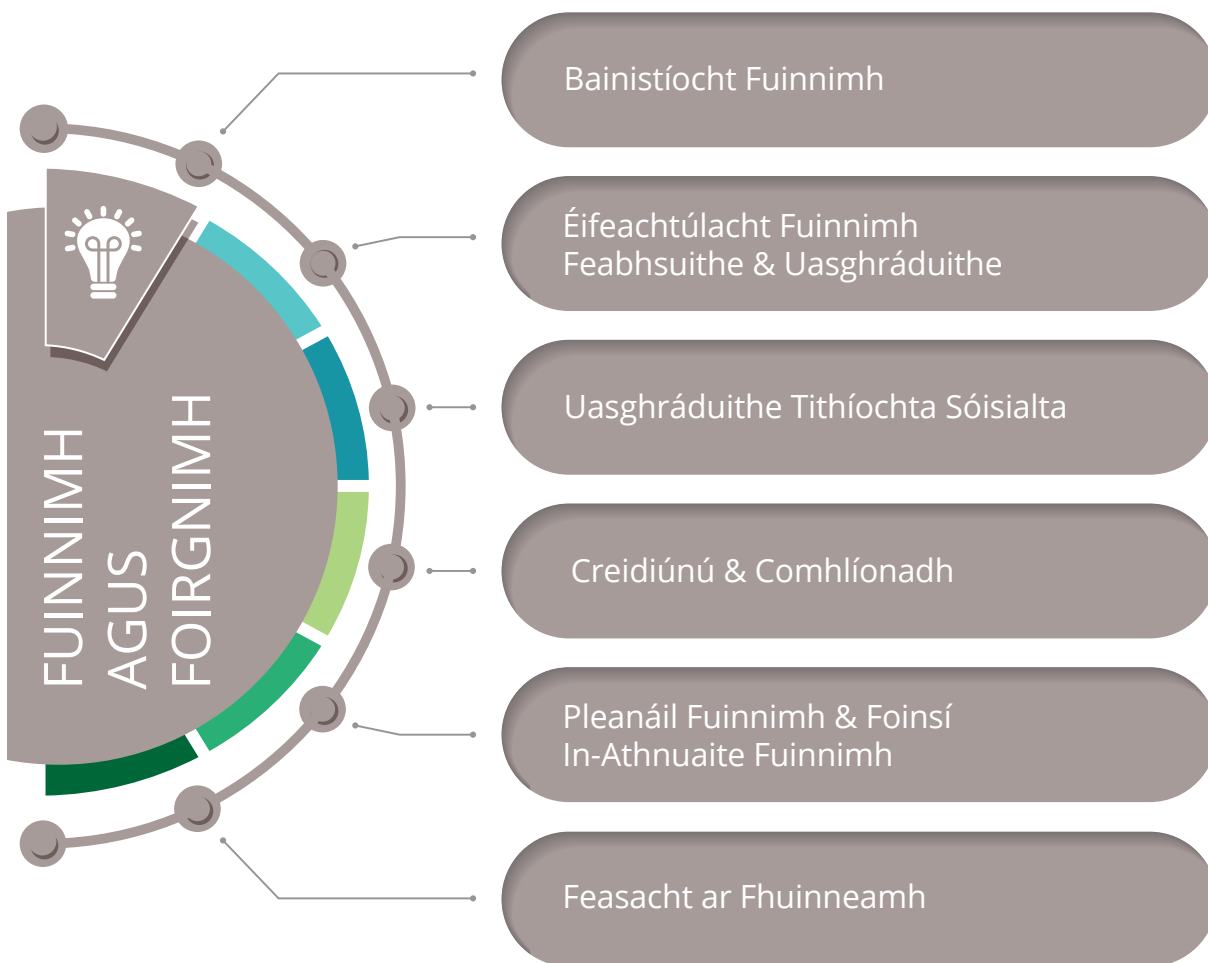
FUINNEAMH & FOIRGNIMH

Tá spriocanna uailmhianacha leagtha síos ag Éirinn maidir le laghdú 51% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa faoi 2030 (i gcomparáid le leibhéal 2018) agus maidir le neodracht ó thaobh astuithe de tráth nach déanaí ná 2050^[11]. Is iad na bealaí straitéiseacha chun na spriocanna seo a bhaint amach ná laghduithe uailmhianacha astuithe CO2 i nginiúint leictreachais, feabhsuithe ar éifeachtúlachtaí fuinnimh foirgnimh chónaithe agus an chaoi a ndéanaimid ár dtithe a théamh, agus aistriú chuig feithiclí leictreacha. Beidh ról ag gach earnáil den tsochaí sa mhéid sin.

Tá cleachtais bhainistíochta fuinnimh seanbhunaithe ag Comhairle Contae Fhine Gall agus chomhlíon sí a spriocanna maidir le héifeachtúlacht fuinnimh agus laghdú astuithe na hearnála poiblí 2020 d'oibríochtaí na Comhairle. Tá sé mar aidhm ag an gComhairle ceannaireacht a léiriú agus í ag obair chun a spriocanna

2030 a bhaint amach agus a shárú, agus tionchar a imirt ar laghduithe astuithe sa phobal i gcoitinne i gcomhréir leis an gcuspóir náisiúnta aeráide. Tá an Chomhairle ag obair freisin chun athléimneacht na timpeallachta tógtha i leith éifeachtaí an athraithe aeráide a fheabhsú.

PRÍOMHRÉIMSÍ GNÍOMHAÍOCHTA CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL DON FUINNEAMH AGUS D'FHOIRGNIMH

Fíor 5.1: Príomhréimsí Gníomhaíochta Chomhairle Contae Fhine Gall maidir le Fuinneamh agus Foirgnimh

BAINISTÍOCHT FUINNIMH

Tá Foireann Bhainistíochta Fuinnimh tiomnaithe i bhfeidhm ag Comhairle Contae Fhine Gall. Tá an fhoireann iildisciplíneach seo á stiúradh ag Oifigeach Feidhmíochta Fuinnimh agus áirítear léi Bainisteoir Fuinnimh tiomnaithe agus Bainisteoir Flít. Oibríonn an fhoireann chun éifeachtúlachtaí fuinnimh a aithint agus a sheachadadh ar fud oibríochtaí na Comhairle. D'fhorbair an fhoireann Bainistíochta Fuinnimh Córas Bainistíochta Fuinnimh a chomhlíonann ISO 50001 agus a raibh athdeimhniú i mí Iúil 2022. Déanann an fhoireann monatóireacht agus rianú ar fheidhmíocht fuinnimh, agus tuairiscíonn siad ar fheidhmíocht fuinnimh na Comhairle go bliantúil don ÚFIÉ. Oibríonn an fhoireann le Codema chun pleananna a shainathint agus a fhorbairt le haghaidh feabhsuithe ar éifeachtúlacht fuinnimh agus laghdúithe astuithe CO₂ ar fud na gcuntas fuinnimh go léir, le béim ar úsáideoirí suntasacha fuinnimh. Áirítear leis an obair seo tionscadail agus sruthanna maoinithe a aithint chun an bearna a líonadh chun spriocanna fuinnimh 2030 na Comhairle a bhaint amach agus pleananna a fhorbairt chun iad sin a sheachadadh.

Tá aonad forfheidhmithe tionscadail forbartha ag Codema chun cabhrú le Comhairlí é seo a sheachadadh faoi DeliveREE.

Deimhniú Bainistíochta Fuinnimh Chomhairle Contae Fhine Gall

FEABHSUITHE & UASGHRÁDUITHE AR ÉIFEACTÚLACHT FUINNIMH

FTá clár feabhsaithe éifeachtúlachta fuinnimh Soilsíú Poiblí Chomhairle Contae Fhine Gall beagnach críochnaithe agus tá lampaí dé-óid astaithe solais níos tíosáí ar fhuinneamh curtha in ionad 98% de na soilse níos sine faoi PGAA 2019-2024^[29].

Tá an Chomhairle ag obair chun éifeachtúlacht fuinnimh an stoic foirgneamh a fheabhsú agus ar phleananna chun stoc foirgneamh uile na Comhairle a thabhairt go RFF de choibhéis B2 faoi 2030. Tá éifeachtúlachtaí bainte amach go dtí seo trí raon uasghráduithe trealaimh mheicniúil agus leictreach, uasghráduithe ar chórais bhainistíochta foirgneamh, téamh agus rialuithe soilsithe a uasghrádú, uasghráduithe athchóirithe lena n-áirítear fuinneoga agus doirse, agus uasghrádú níos doimhne ar ábhar tógála.

Tá Conradh Feidhmíochta Fuinnimh forbartha ag an bhFoireann Bainistíochta Fuinnimh i gcomhpháirtíocht le Codema mar bhealach nuálaíoch chun éifeachtúlacht fuinnimh phríomhoifigí na Comhairle a fheabhsú - Halla Contae Fhine Gall agus na hOifigí Cathartha i mBaile Bhlainséir. Is comhaontú conartha é Conradh Feidhmíochta Fuinnimh ag Cuideachta Seirbhíse Fuinnimh chun coigilteas fuinnimh a ráthú thar thréimhse ama chomhaontaithe. Tá conradh feidhmíochta fuinnimh nua á phleanáil le haghaidh Ionad Ealaíon agus Leabharlann Draíocht, Baile Bhlainséir.

CONRADH FEIDHMÍOCHTA FUINNIMH

I gcomhpháirtíocht le Codema agus Lawler Sustainability, tá an chéad Chonradh Feidhmíochta Fuinnimh (CFF) díreach críochnaithe ag an gComhairle le huasghrúduithe fuinnimh do Halla Contae Fhine Gall agus d'Oifigí Cathartha, Baile Bhlainséir. Tá an conradh ar feadh naoi mbliana agus tá sé mar aidhm aige coigilteas de 1.3 GWh in aghaidh na bliana a bhaint amach.

Chruthaigh tógáil agus cur i bhfeidhm an CFF roinnt dúshlán, go háirithe maidir le hiarfheistiú oibreacha suntasacha fuinnimh in oifigí gnóthacha oibríochtúla. Tugann na ceachtanna atá foghlamtha anois teimpléad forfheidhmíthe níos iomlánaíoch do Fhine Gall agus do chomhpháirtithe na todhchaí, chun tionscadail CFF breise agus níos casta a sheachadadh amach anseo, rud a thairgfidh coigilteas fuinnimh níos uailmhianaí.

Tá an conradh aistrithe go rathúil anois go dtí an chéim seirbhíse. Léiríonn anailís sonraí luath-tomhais agus fíoraithe ar fheidhmíocht fuinnimh an dá fhoirgneamh go bhfuil an CFF ar an mbealach chun a spriocanna coigiltis a bhaint amach.

I measc na n-uasghrúduithe fuinnimh a seachadadh le linn an CFF sa dá oifig i bhFine Gall tá:

- Uasghrúdu ar an soilsiú go LED agus rialtáin soilsiú feabhsaithe
- Barrfheabhsú na gCóras Bainistíochta Foirgnimh (CBF)
- Suiteálacha gréine fótavoltach
- Aonaid Láimhseála Aeir a Aisfheistiú
- Uasghrúduithe Caidéil
- Suiteáil teaschaidéa

Suiteáladh Gréine Fótavoltach ar Dhíon Halla Contae Fhine Gall

DELIVEREE & PATHFINDER

Tá sé mar aidhm ag an tionscadal DeliveREE tacú le feidhmiú céimneach de luach níos mó ná €20M de thionscadail fuinnimh ar raon áiseanna comhairle ar nós leabharlanna, oifigí, agus foirgnimh phobail, ar fud na gceithre Údarás Áitiúil i mBaile Átha Cliath, thar na cúig bliana atá romhainn. Trí chur chuige struchtúrtha a chruthú, tá sé mar aidhm ag DeliveREE foirmiú tionscadal mórskála a luathú trí phróiseas forbartha an tionscadail a chaighdeánú, ionas gur féidir tionscadail de chineálacha agus de mhéideanna éagsúla a chomhiomlánú chun scála a chruthú. Cumasaíonn sé seo úsáid a bhaint as conarthaí feidhmíocht fuinnimh agus soláthair fuinnimh.

Tá Codema ag obair leis an gComhairle agus leis an ÚFIÉ chun maoiniú Pathfinder a fháil le haghaidh na dtionscadal molta atá le seachadadh mar chuid de DeliveREE. Tá sé mar aidhm ag an Scéim Pathfinder arna forbairt ag an ÚFIÉ tacaíocht chaipitil a sholáthar do chomhlachtaí poiblí agus tugann sé tosaíocht do chur chuige iomlána maidir le hiarfheistiú foirgneamh go dtí caighdeán RFF 'B' ar a laghad, ag úsáid córais téimh in-athnuaite.

IARFHEISTITHE TITHÍOCHTA SÓISIALTA

Forbraítear gach teach sóisialta nua go dtí Caighdeán Foirgneamh Nach Mór Neodrach ó Thaobh Fuinnimh, agus tá dul chun cinn maith déanta ar uasghrádú an stoic tithíochta sóisialta atá ann cheana i bhFine Gall. Sheol an Rialtas Clár Iarfheistithe Deich mbliana athbhreithnithe maidir le huasghrádú tithíochta sóisialta i 2021^[30]. Soláthraíonn an clár athbhreithnithe ardú céime suntasach ar na leibhéil maoinithe de réir gealltanais an Chláir Rialtais; agus díritear ar a chinntiú go ndéantar creatlach an tí a uasghrádú, agus go gcuirtear córas téimh atá tíosach ar fhuinneamh ar fáil. Cuireann sé seo ar chumas na n-údarás áitiúil bogadh chuig clár 'iarfheistithe níos doimhne'. De bharr na n-oibreanna iarfheistithe déantar coigilteas suntasach do thionóntaí na Comhairle agus tithe níos compordaí. Bhain Comhairle Contae Fhine Gall leas as uasleibhéil maoinithe faoin gclár. Cé go ndéanann an clár athbhreithnithe soláthar d'uasghrádú suntasach ar an leibhéal maoinithe atá ar fáil; tá srian ar an gComhairle ag leithdháiltí maoinithe an Rialtais maidir le hiarfheistiú tithíochta sóisialta. Freagraíonn an chomhairle don leibhéal maoinithe Rialtais a fhaigheann sí i leithdháiltí bliantúla do chláir iarfheistithe tithíochta sóisialta. Fuair an chomhairle maoiniú de €3,905,234 sa chéad dá bhliain den scéim reatha. Ba é an toradh a bhí air seo ná iarfheistiú 158 réadmhaoín. Críochnaíodh 120 eile sa 3ú bliain. Ba cheart go n-ardódh leibhéil mhaoinithe faoin gclár seo go bliantúil chun 36,500 teach sóisialta ar an iomlán a sheachadadh go náisiúnta, arna iarfheistiú go RFF B2 nó a chomhionann, faoi 2030. Déanann an chomhairle anailís agus tuairisciú go bliantúil ar iarfheistiú críochnaithe agus aon srianta maoinithe a chuireann srian le líon na réadmhaoine a críochnaíodh chun spriocanna a bhaint amach.

Tá Codema ag obair leis an gComhairle agus leis an ÚFIÉ chun maoiniú Pathfinder a fháil le haghaidh na dtionscadal molta atá le seachadadh mar chuid de DeliveREE. Tá sé mar aidhm ag an Scéim Pathfinder arna forbairt ag an ÚFIÉ tacaíocht chaipitil a sholáthar do chomhlachtaí poiblí agus tugann sé tosaíocht do chur chuige iomlána maidir le hiarfheistiú foirgneamh go dtí caighdeán RFF 'B' ar a laghad, ag úsáid córais téimh in-athnuaite.

Tá spriocanna thar a bheith uailmhianach leagtha amach ag an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide Náisiúnta^[11] maidir le 500,000 áit chónaithe iarfheistithe go dtí RFF B2, agus 400,000 teaghais atá ann cheana chun teaschaidéil a shuiteáil iontu faoi 2030. Aithníonn na Comhairlí go bhfuil gá le tacaíocht chun na spriocanna seo a bhaint amach agus An Roinn Tithíochta & Forbartha Pobail ag fiosrú deiseanna comhoibrithe leis an ÚFIÉ chun cabhrú le glacadh agus seachadadh uasghráduithe éifeachtúlachta fuinnimh cónaithe príobháideacha a bhrú chun cinn; agus más féidir, trí ghníomhaíochtaí áirithe a cheangal le seachadadh uasghrádaithe tithíochta poiblí in eastáit mheasctha. Tá an Chomhairle ag tacú freisin le clár Pobail Fuinnimh Inmharthana an ÚFIÉ agus le raon tionscnamh feasachta Fuinnimh.

CÁS-STAIIDÉAR

UASHONRUITHE AR ÉIFEACHTÚLACHT FUINNIMH TITHÍOCHTA SÓISIALTA

Eastát beag i mBaile Átha Cliath 15 is ea Cúirt an Droma Ghlais ina bhfuil sraith de thithe cónaithe aon stóir aon áitíochta. Rinne Comhairle Contae Fhine Gall oibreacha iarfheistithe éifeachtúlachta fuinnimh ag cinntiú gur uasghrádaíodh creatlach na dtithe sóisialta, agus go bhfuil córas téimh atá tíosach ar fhuinneamh suiteáilte. Áiríodh le hoibreacha éifeachtúlachta fuinnimh soilsiú LED, insliú áiléir, insliú ballaí seachtracha, feabhsuithe ar aerdhíonacht, suiteáil teaschaidéil agus rialtáin téimh nua. D'ardaigh sé seo an rátáil RFF ó mheánrátáil D3 go caighdeán B2. Mar thoradh air seo tá teaghaisí saor ó siorradh, le leibhéil chompond feabhsaithe i bhfad, agus costais reatha laghdaithe.

Is léir go raibh ár gcuid tionóntaí imníoch faoi thús an tionscadail mar gheall ar na hathruithe sa teicneolaíocht chomh maith leis an gcur isteach le linn na n-oibreacha. D'oibrigh foireann na Comhairle le tionóntaí i rith an phróisis agus le linn na n-oibreacha agus bhí na tionóntaí thar a bheith sásta leis na torthaí.

Tá Comhairle Contae Fhine Gall ag leanúint leis an gclár uasghrádaithe tithíochta sóisialta seo ar fud an chontae ar bhonn céimnithe.

Cúirt an Droma Ghlais roimh agus tar éis uasghráduithe ar Éifeachtúlacht Fuinnimh

PLEANÁIL FUINNIMH & FOINSÍ IN-ATHNUAITE FUINNIMH

Táthar ag brath an iomarca ar bhreoslaí iontaise iompórtáilte go náisiúnta. Sainithníodh leictriú teasa agus iompair mar phríomhbhealach straitéiseach chun an cuspóir náisiúnta aeráide a bhaint amach, agus áirítear sa PGA Náisiúnta 23^[11] gealltanas go dtiocfaidh 80% dár riachtanais leictreachais ó fhoinsí in-athnuaithe faoi 2030.

Tá poitéinseal suntasach ann chun leictreachas a tháirgeadh ó shaoaráidí fuinnimh gaoithe ar scála mór amach ó chósta Fhine Gall. Rachaidh an Chomhairle i dteagmháil le gníomhaireachtaí stáit agus leathstáit maidir le tionscadail fótvoltach gréine ar scála gaoithe agus fónais a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm.

Éascóidh an Chomhairle freisin feabhsú an bhonneagair eangaí tarchuir chun dícharbónú na n-earnálacha leictreachais, teasa agus iompair a chumasú.

Tá Máistirphlean Fuinnimh do Réigiún Bhaile Átha Cliath forbartha ag Codema^[24]. Féachann an máistirphlean ar bhealaí réalaíocha, costáilte do réigiún Bhaile Átha Cliath chun a spriocanna laghdaithe astuithe carbóin a bhaint amach go dtí 2030 agus 2050. Tá na conairí seo bunaithe ar shamhaltú cásanna fuinnimh mionsonraithe ag an leibhéal áitiúil, faoi stiúir spásúlachta. Sainithnítear sa mháistirphlean teicneolaíochtaí ísealcharbóin a bhaineann go sonrach le tréithe fuinnimh limistéir ar leith ar leibhéal áitiúil, ag tabhairt aghaidh ar gach earnáil fuinnimh leictreachais, teasa agus iompair. Leanfaidh an máistirphlean seo le bheith mar bhonn eolais do straitéisí agus do phleananna Údarás Áitiúil Bhaile Átha Cliath.

Áirítear leis an PGA Náisiúnta 23^[11] spriocanna do sholáthar suas le 2.5 TWh de théamh ceantair go náisiúnta chun téamh cónaithe a dhíchárbónú. Tá Codema ag tacú leis an gComhairle i bhforbairt scéim teasa ceantair i mBaile Bhlainséir. Tá staidéar féidearthachta agus cás gnó

achomreach tugtha chun críche i 2023, agus tugadh faoi anailís theicniúil-eacnamaíoch ar an mbealach píbobair roghnaithe, an tógáil agus na teochtaí oibriúcháin freisin. Tá sé i gceist tús a chur le tógáil scéime inmharthana laistigh de shaolré an Phlean seo.

RÉIMSE MUIR THUADH NA HÉIREANN (RMTÉ)

I bhforbairt nua spreagúil, tá tionscadail fuinnimh in-athnuaite ar mhórsála ag druidim le chéile, ag tabhairt fuinneamh glan in-athnuaite, poist agus tairbhí pobail chuig an réigiún.

Bhí an RMTÉ ar cheann de sheacht dtionscadal fuinnimh in-athnuaite amach ón gcósta a eisíodh le Toiliú Limistéir Mhuirí na hÉireann i mí na Nollag 2022. D'éirigh le Statkraft agus a chomhpháirtithe amach ón gcósta Copenhagen Infrastructure Partners 500 MW a fháil ó chéad cheant gaoithe amach ón gcósta an Stáit i Márta 2023, chun an RMTÉ a fhorbairt ó chósta thoir chontaetha Bhaile Átha Cliath, Lú agus na Mí. Beidh an cumas aige seo cumhacht a thabhairt do thart ar leathmhilliún teach agus gnóthas Éireannach le fuinneamh in-athnuaite inbhuanaithe agus tá sé ina phríomhchumasóir chun an sprioc PGA Náisiúnta 23 a bhaint amach maidir le 5GW d'fhuinneamh gaoithe amach ón gcósta a nascadh le heangach leictreachais náisiúnta na hÉireann faoi 2030.

Mar chuid den tionscadal, bunófar ciste sochair phobail chun tacú leis na pobail áitiúla cois cósta agus mara i gcóngarach na feirme gaoithe. Maoineoidh an tionscadal €2/MWh do shaolré an chonartha. Meastar go mbeadh sé seo thart ar €4 milliún in aghaidh na bliana nó €80 milliún thar shaolré an tionscadail, ag brath ar acmhainn oibriúcháin deiridh an tionscadail.

Tá cinnteoireacht pobail ag croílár an chaoi a ndéanfar na cistí seo a bhainistiú agus tá sé riachtanach go gcuirfidh Riarthóir Neamhspleách Ciste coiste um Chiste Sochair Pobail i bhfeidhm. Go hiondúil, úsáidtear cistí leasa pobail a bhaineann le tionscadail feirmeacha gaoithe chun tacú le tionscadail éagsúla, mar shaoráidí áineasa, tionscnaimh um fhuinneamh inbhuanaithe agus um ghníomhú aeráide, oideachas agus forbairt scileanna, agus chun tacú le clubanna áitiúla atá ann cheana féin, chomh maith leis an tionscal iascaireachta.

FEASACHT AR FHUINNEAMH

Bíonn an Chomhairle i gcomhpháirtíocht le Codema i dteagmháil go rialta le baill foirne agus saoránaigh maidir le tionscnaimh feasachta fuinnimh. Áirítear leis seo oiliúint forbartha gairmiúla leanúnaí don fhoireann lena n-áirítear feabhsuithe íogaire éifeachtúlachta fuinnimh ar shócmhainní ailtireachta agus oidhreachta; agus oibriú leis an ÚFIÉ chun foghlaim faoi éifeachtúlacht fuinnimh a spreagadh i measc FBManna. Tá tuilleadh tionscnamh feasachta fuinnimh liostaithe sa rannán Rannpháirtíochta Pobail.

SOCHAIR BREISE DO GHNÍOMHÁICHTAÍ FUINNIMH & TÓGÁLA:

- Neamhspleáchas fuinnimh agus slándáil fuinnimh fheabhsaithe (agus coinneáil saibhris) trí éifeachtúlachtaí fuinnimh feabhsaithe agus forbairt fuinnimh in-athnuaite ar mhórsála in Éirinn;

- Dlúthpháirtíocht le comhpháirtithe Eorpacha ar an gclár Aeráide agus ceannaireacht náisiúnta a léiriú sa réimse;
- Feabhsuithe ar éifeachtúlachtaí fuinnimh foirgnimh chónaithe agus an tslí ina ndéanaimid ár dtithe a théamh ionas go mbeidh tithe ar chaighdeán níos fearr, níos sláintiúla agus níos compordaí, agus úsáid éifeachtach acmhainní mar thoradh orthu;
- Beidh baint ag an stoc foirgneamh cónaithe náisiúnta a fheabhsú agus ag déanamh réitigh níos insoicthe san Aistriú Chóir do chách;
- Feabhsuithe ar éifeachtúlachtaí fuinnimh foirgneamh cónaithe agus tráchtála as a dtiocfaidh forbairt ar phoist agus oiliúint nua san earnáil tógála;
- Cothófar Nuálaíocht san earnáil phoiblí agus san earnáil phríobháideach trí fheabhas a chur ar éifeachtúlachtaí fuinnimh tógála agus ar fhuinneamh in-athnuaite

FUINNEAMH & FOIRGNIMH

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
Bainistíocht Fuinnimh Eagraíochtúil							
E1	Feabhsú Leanúnach trí chóras bainistíochta fuinnimh ISO 50001 a chothabháil	Comhlíontach ISO 50001	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	ÚFIÉ, Codema, ÚCNÉ
E2	Monatóireacht & Tuairisciú Bliantúil don ÚFIÉ	Monatóireacht agus tuairisciú ar úsáid fuinnimh CCFG	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	Codema, ÚFIÉ
E3	Athbhreithniú Fuinnimh Chomhairle Contae Fhine Gall a fhoilsiú go tréimhsiúil	Athbhreithniú foilsithe, # de mholtaí curtha i bhfeidhm	Leanúnach	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	Codema
Feabhsuithe & Uasghráduithe Éifeachtúlachta Fuinnimh							
E4	Feabhsú Leanúnach tríd an gConradh Feidhmíochta Fuinnimh do Halla an Chontae (Sord) agus d'Oifigí Cathartha, le linn na céime seirbhíse	Coigilteas fuinnimh a thomhas agus a fhíorú	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	ESCO,
E5	Uasghráduithe a fháil trí Chonradh Feidhmíochta Fuinnimh d'Ionad Ealaíon Draíocht agus don leabharlann phoiblí i mBaile Bhlainséir le cumas Halla an Bhaile & Leabharlann Bhaile Brigín/Iosta Lána an Uisce/Ionad Oiliúna Bhaile Cúlann a áireamh	CFF Bronnta	2025	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	Codema
E6	Uasghráduithe a fháil trí Chonradh Feidhmíochta Fuinnimh d'Ionad Ealaíon Draíocht agus don leabharlann phoiblí i mBaile Bhlainséir le cumas Halla an Bhaile & Leabharlann Bhaile Brigín/Iosta Lána an Uisce/Ionad Oiliúna Bhaile Cúlann a áireamh	CFF Bronnta	2025	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	Codema
E7	Samhaltú Fuinnimh Foirgneamh IES le bheith críochnaithe in oifigí Halla an Chontae agus Bóthar an Gharráin. Samhaltú breise sócmhainní digiteacha le bheith san áireamh i dtionscadail CFF eile.	# Líon na múnlaí críochnaithe	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
E8 ⁽¹⁾	Dul i dteagmháil le measúnóir neamhspleách MMCFTF agus úsáid a bhaint as Modheolaíocht Mheasúnaithe Foirgníochta le linn sheachadadh phríomhthionscadal Cheathrú Chultúrtha Shoir; agus na measúnuithe faoi na táscairí éagsúla ó MMCFTF agus an Creat um Athchóiriú Fuinnimh a Thógáil a leathnú chuig Foirgnimh Phoiblí. Is córas bailíochtaithe agus deimhnithe ceannasach é MMCFTF don chomhshaol tógtha inbhuanaithe	# líon na bhfoirgneamh uasghráduithe	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Ailtirí	
E9	Dul i ngleic le measúnóir neamhspleách MMCFTF agus úsáid a bhaint as Modheolaíocht Mheasúnaithe Foirgníochta le linn tionscadal suaitheanta Cheathrú Chultúrtha Shoir a sheachadadh. Is córas bailíochtaithe agus deimhniúcháin ceannasach é MMCFTF don timpeallacht thógtha inbhuanaithe.	Athbhreithnithe leanúnacha ar an bpróiseas dearaidh agus tógála chun díriú ar dheimhniú neamhspleách nuair a chríochnófar é	Leanúnach	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Ailtirí	Measúnóir MMCFTF

Is gníomhartha achoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúir ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aiguisín 1

FUINNEAMH & FOIRGNIMH

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
E10	Iniúchtaí RFF le déanamh ar fhoirgnimh chorparáideacha agus leabharlanna chun rátálacha RFF a chinneadh	# Líon na Iniúchtaí RFF críochnaithe	2024	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
E11	Ardán monatóireachta seiceála agus méadraithe fíor-ama a chur i bhfeidhm ar fud foirgneamh suntasach fuinnimh chun úsáid a anailísiú agus a thuiscint.	# líon na láithreán a ndearnadh méadrú orthu agus a ndearnadh monatóireacht orthu	2024	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	Codema
E12	Cur i bhfeidhm na dtionscadal DeliveREE/Pathfinder sainaitheanta ar fud áitribh CCFG lena n-áirítear dícharbónú foirgneamh a úsáideann fuinneamh suntasach.	# líon na dtionscadal a cuireadh i bhfeidhm / na pacáistí a ullmhaíodh trí mhaoiniú DeliveREE/ Pathfinder; agus lagduithe astuithe gaolmhara.	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	Codema, ÚFIÉ
E13	Staidéar féidearthachta d'iarfheistíocht/uasghráduithe fabraice ar fud an 2 Oifig Chathartha	Staidéar féidearthachta agus úsáid Múnlaí IES	2026	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
E14 ⁽²⁾	Uasghráduithe spriocdhírthe LED thar áitribh níos lú de chuid CCFG, nach bhfuil oiriúnach do CFF	# d'uasghráduithe LED	2026	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
E15	Uasghráduithe M&M spriocdhírthe thar áitribh CCFG níos lú, nach bhfuil oiriúnach do CFF. Tionscadail agus pacáistí a aithint trí Chothabháil Choiscteach Phleanáilte	# d'uasghráduithe M&M	2028	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
E16 ⁽³⁾	Athnuachan ar an 1.5% eile den stoc soilsithe poiblí & soilsiú páirce	# aonad a tiontaíodh go LED	2024 - 2026	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Oibríochtaí	
Uasghráduithe Tithíochta Sóisialta							
E17 ⁽⁴⁾	Leanúint ar aghaidh ag déanamh iarfheistithe éifeachtúlachta fuinnimh ar thithíocht shóisialta faoin gClár Iarfheistithe Fuinnimh arna thacú ag RTRÁO. A chinntiú go bhfuil rátáil B2 nó costas optamach fuinnimh ag stoc tithíochta sóisialta CCFG nuair is féidir faoi 2030 (faoi réir cláir agus tacaíochta maoinithe).	# aonad a uasghrádaítear gach bliain	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Tithíocht agus Forbairt Pobail	RTRÁO
E18 ⁽⁵⁾	Clár Píolótach a thabhairt chun críche in Eastát Mhuileann na Trá, Port Mearnóg, i gcomhar le ÚFIÉ agus REIL ag tairiscint uasghráduithe iarfheistithe d'úinéirí tithe príobháideacha, ag baint leasa as barainneachtaí scála nuair a chuirtear le chéile iad le huasghrádú tithíochta poiblí. Páirtmhaoinithe ag deontais rialtais an ÚFIÉ.	# aonad a críochnaíodh faoin treoirthionscadal.	2024	Maolú	Comhordaigh & Éascaigh	Tithíocht agus Forbairt Pobail	ÚFIÉ, REIL

Is gníomhartha a choimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúil ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1

FUINNEAMH & FOIRGNIMH

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
E19	Tógáil ar fheidhmiú céimneach píolótach EnergyCloud go c. 60 teach sóisialta i Sord i 2024 agus a rolladh amach chuig tithe sóisialta ar fud an chontae	Líon na dtithe a bhaineann leas as Energy Cloud	2025	Maolú	Cuntasacht lomlán	Tithíocht agus Forbairt Pobail	Energy Cloud
E20	Measúnuithe Innéacs Feidhmíochta Tí IGBC déanta agus, nuair is féidir, deimhniú faighte do gach tionscadal nua tithíochta sóisialta arna fhorbairt ag an údarás áitiúil.	# Cláraithe agus measúnaithe	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Cuntasacht lomlán	Ailtirí	IGBC
E21	Staidéar píolótach chun taighde a dhéanamh ar scéimeanna tithíochta sóisialta nuathógtha do théamh ceantair agus a d'fhéadfadh a bheith cosanta don todhchaí	Staidéar Críochnaithe	2025	Maolú	Cuntasacht lomlán	Ailtirí	Codema

Creidiúnú & Comhlíonadh

E22	Soláthar Glas - Áireofar le ceapacháin Foirne Deartha speisialtóireacht inbhuanaitheachta a bheidh in ann eolas a chur ar gach céim den phróiseas dearaidh agus an fhianaise riachtanach a dhoiciméadú chun creidiúnú a bhaint amach faoi Mhodh Aitheanta Measúnaithe Tógála ar nós Innéacs Feidhmíochta Baile IGBC, MMCFTF agus LEED	Ceapacháin Déanta	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht lomlán	Ailtirí	
E23	De réir na leasuithe corpraithe carbóin atá ag teacht isteach ar na Rialacháin um Tháirgí Foirgníochta, spreagfaidh an tUdarás Rialaithe Tógála comhlíonadh agus déanfaidh sé monatóireacht/forfheidhmiú ar thaispeáint lorg carbóin ar gach táirge foirgníochta.	Comhlíonadh an fheachtais bhliantúil um fhaireachas margaidh	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	

Pleanáil Fuinnimh & Foinsí In-athnuaite Fuinnimh

E24	Leanúint le cur chuige straitéiseach a fhorbairt maidir le hathghiniúint lár an bhaile trí Lár an Bhaile ar Thús: Cur Chuige Beartais do Bhailte Éireannacha agus trí úsáid a bhaint as foirgnimh atá ann cheana féin agus tailte nach bhfuil in úsáid le haghaidh forbairt nua, áitíocht chónaithe inár mbailte agus sráidbhailte tuaithe a chur chun cinn agus soláthar a dhéanamh do mheascán úsáidí laistigh de na ceantair seo.	# de na foirgnimh agus na láithreáin atá forbartha agus áitithe.	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
E25 ⁽⁶⁾	Scéim Téimh Cheantair Bhaile Bhlaínséir a sheachadadh	Críochnú ar an Láthair	2029+	Maolú	Comhordaigh & Éascaigh	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Codema

Is gníomhartha achoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúil ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1

FUINNEAMH & FOIRGNIMH

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
E26	An poitéinseal do thionscadail inmharthana fuinnimh in-athnuaite a mheas ar bhonn sealadach/buan, ar thailte atá faoi rialú na Comhairle	Measúnú críochnaithe	2028	Maolú	Comhordaigh & Éascaigh	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt & Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	Codema
E27 ⁽⁷⁾	Painéil fótavoltacha a shuiteáil ar dhíonta oiriúnacha de chuid na Comhairle mar oifigí cathartha, leabharlanna agus foirgnimh phobail	# líon na bpainéal suiteáilte	2028	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	Codema
E28 ⁽⁸⁾	Straitéis Fuinnimh Gaoithe a fhorbairt	Straitéis ullmhaithe	2028	Maolú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
E29	Athbhreithniú ar Ráitis Fuinnimh le haghaidh iarratas pleanála.	Ráitis Fuinnimh athbhreithnithe.	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
Feasacht ar Fhuinneamh							
E30	Oibriú le FBManna i gcomhpháirtíocht leis an ÚFIÉ chun oiriúnuithe atá tíosach ar fhuinneamh a chur chun cinn	# FBManna a bhain leas as maoiniú ón ÚFIÉ	Go bliantúil	Maolú	Comhordaigh & Éascaigh	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	ÚFIÉ, OFÁ, LEADER,
E31 ⁽⁹⁾	Taighde a dhéanamh ar stoc foirgneamh stairiúil na Comhairle a bhreithníonn feidhmíocht fuinnimh roimh agus tar éis na n-oibreacha agus comhairle a cheapadh ar iarfheistiú/uasghrádú fuinnimh cuí agus íogair d'fhoirgnimh thraidisiúnta chun eolas a thabhairt d'oibreacha ar réadmhaoin eile atá faoi úinéireacht na Comhairle agus chun treoir a thabhairt d'úinéirí príobháideacha.	# líon na FBManna a bhaineann leas as Glas do Ghnó agus an Deontas um Éifeachtúlacht Fuinnimh	Go bliantúil	Maolú	Comhordaigh & Éascaigh	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	ÚFIÉ, OFÁ, LEADER, Comhlachais na hÉireann
E32 ⁽¹⁰⁾	Cothabháil rialta agus dea-chúram tí a chur chun cinn agus a spreagadh chun seanstoc foirgneamh an chontae a choinneáil i ndealríocht d'fhonn ídiú fuinnimh a laghdú agus saolré an fhoirgnimh a leathnú (m.sh. Deontas Fhine Gall 'Stitch in Time', Scéimeanna Náisiúnta Scéim Infheistiúchá na hOidhreachta Tógtha, Ciste na Struchtúr Stairiúil, Ciste Séadchomharthaí Pobail).	# líon na bhfoirgneamh uasghrádaithe	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	Ailtirí	

Is gníomhartha achoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Tímpeallachta agus Measúnacht Chúil ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1

IOMPAR

IOMPAR

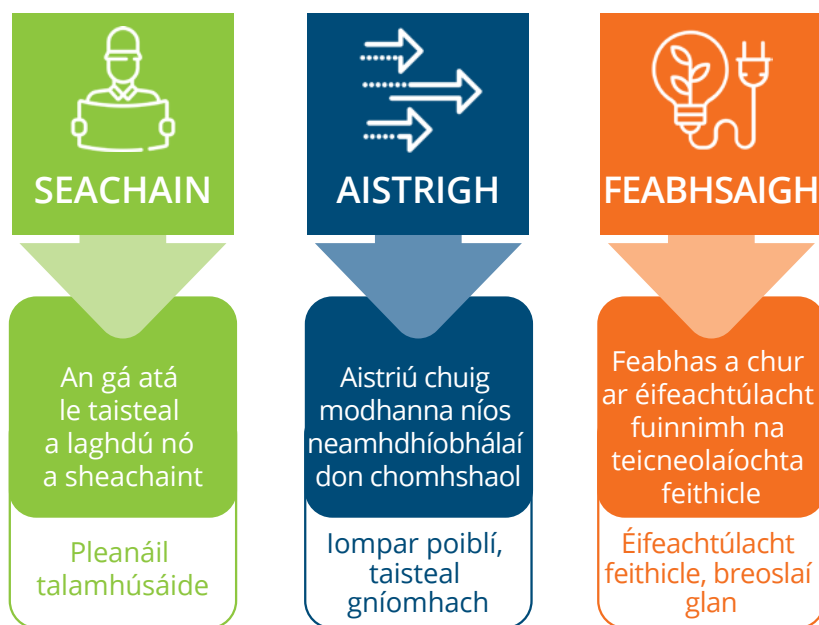
Tá ról ríthábhachtach le himirt ag iompar inár gcur chuige i leith athrú aeráide, toisc go gcuireann sé le méid suntasach astuithe Gáis Cheaptha Teasa (GCT). I bhFine Gall, is í an earnáil iompair is mó a chuireann le hastuithe GCT, le tuairim is 45% d’astuithe iomlána. Tá tionchar mór ag an mbealach a roghnaíonn muid taisteal chun oibre, oideachais, siopadóireachta agus fóillíochta ar astuithe GCT na hÉireann agus Fhine Gall. Cruthaíonn sé seo go leor deiseanna le haghaidh athrú dearfach.

Ar an leibhéal náisiúnta, leagann PGA23^[11] sprioc uailmhianach amach don earnáil iompair a cuid astaíochtaí a laghdú 50% faoi 2030. Leagtar amach I PGA23^[11] na céimeanna a chumasóidh athrú radacach, cothrom ar an gcaoi a ndéanaimid taisteal thar na seacht mbliana atá romhainn le bogadh i dtreo laghdú 50% ar astaíochtaí carbóin faoi 2030 agus earnáil iompair lándicharbónaithe faoi 2050.

Is sprioc dhúshlánach é seo. Mar shocháí táimid ag brath ar ghluaisteáin phríobháideacha, i suíomh uirbeach agus tuaithe araon. Léiríodh i nDaonáireamh 2022^[31] gur

mhéadaigh líon na ndaoine a thiomáin chun oibre go náisiúnta 4% go 1.2 milliún idir 2016 agus 2022. Ba é an carr an cineál iompair ceannasach do leanaí scoile, le 55% leanaí bunscoile agus 42% leanaí meánscoile á dtiomáint nó ag tiomáint iad féin chun na scoile go náisiúnta.

Tá PGA23 an Rannóg Iompair Náisiúnta^[11] bunaithe ar an gcur chuige Seachain-Aistriú-Feabhsú: an gá atá le taisteal a laghdú nó a sheachaint, aistriú chuig iompar poiblí, siúl agus rothaíocht agus feabhas a chur ar éifeachtúlacht fuinnimh feithicilí.

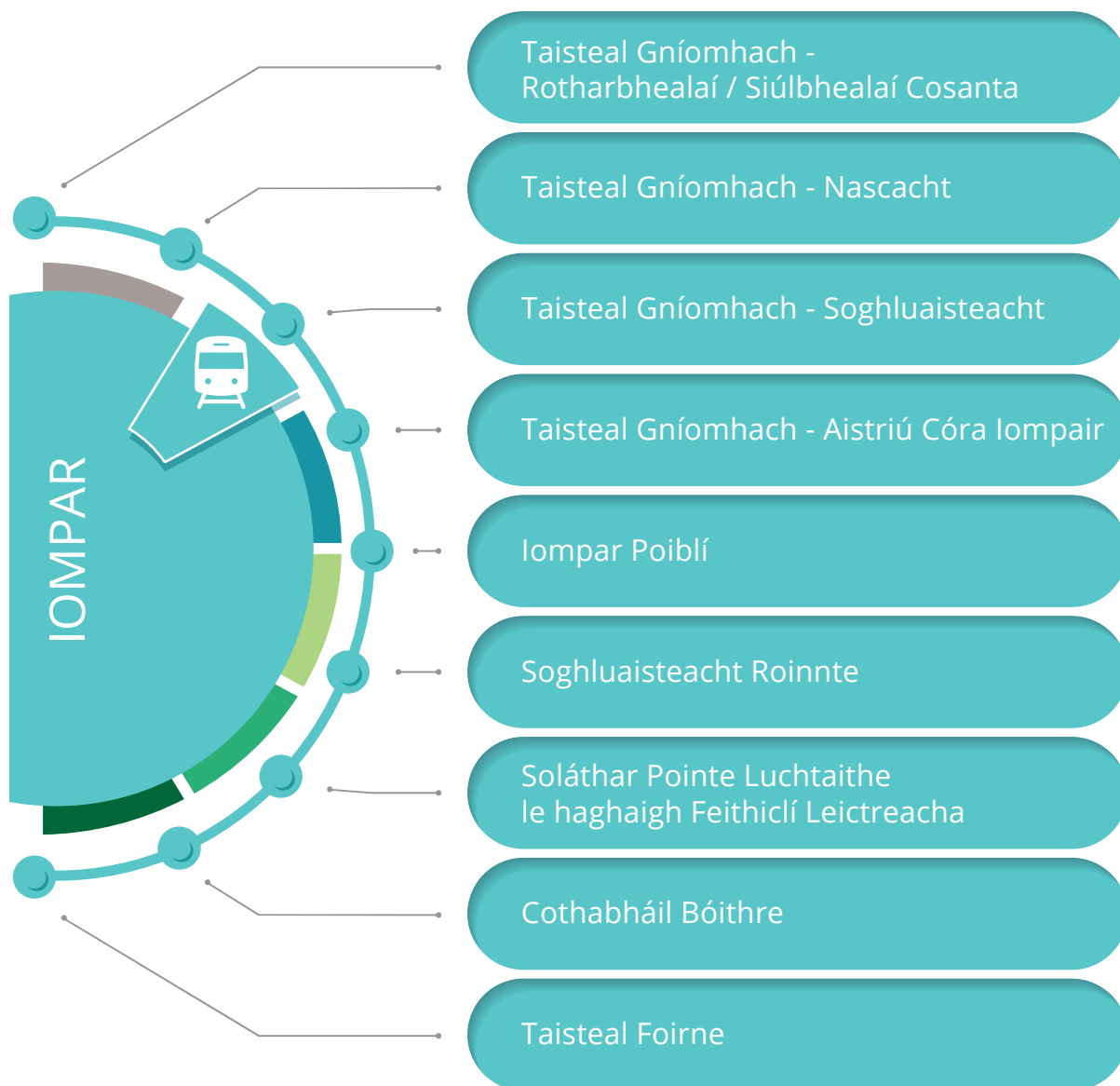

Fíor 5.2: Cur chuige Seachain-Aistrigh-Feabhsaigh

Tacaíonn Comhairle Contae Fhine Gall leis an gcur chuige Seachain-Aistrigh-Feabhsaigh trína Beartais agus Cuspóirí Plean Forbartha féin. Tá béim i bPlean Forbartha Fhine Gall 2023-2029^[32] ar Nascacht & Gluaiseacht chun tacú le Gníomhú ar son na hAeráide, agus ar chomhtháthú na pleanála úsáide talún agus iompair a neartú; le fócas tosaíochta ar fhás dlúth ar a bhfreastalaíonn iompar poiblí ardchaighdeán agus soláthar méadaithe bonneagair siúil agus rothaíochta. Tacaíonn gníomhartha sa Phlean seo leis an gcur chuige seo a thuilleadh agus méadóidh

siad an soláthar bonneagair siúil agus rothaíochta, rud a chuirfidh chun cinn agus a chumasóidh aistriú modha chuig taisteal gníomhach agus modhanna iompair níos inbhuanaithe. Oibríonn an Chomhairle le raon páirtithe leasmhara, lena n-áirítear an tÚdarás Náisiúnta Iompair (ÚNI) An Taisce agus Údarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath eile chun na roghanna iompair inbhuanaithe i réigiún Bhaile Átha Cliath a fheabhsú trí na bearta i Straitéis Iompair Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath 2022-2042 a chur i bhfeidhm^[33].

RÍOMHRÉIMSÍ GNÍOMHAÍOCHTA CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL MAIDIR LE HASTUITHE A BHAINNEANN LE HIOMPAR

Fíor 5.3: Príomhréimsí Gníomhaíochta Chomhairle Contae Fhine Gall chun aghaidh a thabhairt ar astuithe a bhaineann le hlompar.

TAISTEAL GNÍOMHACH

Tá Comhairle Contae Fhine Gall ag obair chun líon na ndaoine a roghnaíonn Taisteal Gníomhach do thurais ghearra laethúla a mhéadú, nó mar chuid de thurais níos faide ar iompar poiblí. Tá Straitéis Taistil Gníomhach forbartha ag an gComhairle^[34] a bhreithníonn an raon iomlán tionscnamh is féidir leis an gComhairle a dhéanamh chun Taisteal Gníomhach a dhéanamh ina rogha tarraingteach agus réalaióch do níos mó daoine. Is féidir breathnú ar an Straitéis^[34] ag:

<https://www.fingal.ie/activetravel/strategy>

Ciallaíonn Taisteal Gníomhach do chuid fuinnimh féin a úsáid chun an áit a bhfuil tú ag dul a bhaint amach. Áirítear leis siúl, scútáil, rith agus rothaíocht. Cuimsíonn sé gach cineál turais, le béim ar thurais faoi 5km, lena n-áirítear dul chun oibre, scoil, siopadóireacht, cuairt a thabhairt ar chairde agus ar mhaithe le fóillíocht. Déanann Taisteal Gníomhach riachtanais na ndaoine a úsáideann pramanna, scútaí, cathaoireacha rothaí agus rothair oiriúnaithe a mheas, chomh maith le bealaí nua chun dul timpeall ar nós scútaí agus rothair leictreacha

Tá clár suntasach oibreacha forbartha thar cholúin éagsúla taistil ghníomhaigh lena n-áirítear feabhsú agus seachadadh líonra rothaíochta cosanta ar fud an chontae, feabhsuithe bonneagair a sheachadadh a fheabhsóidh nascacht, ag seachadadh bonneagair i mbailte agus i sráidbhailte chun taisteal gníomhach a dhéanamh níos inrochtana agus níos sábháilte, ag seachadadh raon feabhsuithe sábháilteachta agus feachtas sábháilteachta oiriúnaithe, agus tacaíocht do thionscnaimh um shoghluaiasteacht agus athrú iompraíochta lena n-áirítear soláthar áiseanna páirceála rothar ag príomhchinn scríbe go háirithe i mbailte agus sráidbhailte agus athdháileadh spás bóithre.

Tacaítear leis an gComhairle trí mhaoiniú ón Údarás Náisiúnta Iompair chun soláthar gréasán de lánaí rothar cosanta a chur chun cinn faoin gclár cúig bliana. Mar chuid de Phlean Ghréasán Raonta Rothar Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath^[53], cuirfidh na lánaí rothaíochta seo, chomh maith leis an ngréasán Glasbhealaí ardchaighdeán atá á bhforbairt, líonra rothaíochta ar ardchaighdeán ar fáil.

Bearta Taisteal Gníomhach i bhfeidhm ag Bóthar Bhaile Breacáin, Sord agus Crios Scoile Naomh Philip an tAspal

OLLADH AMACH ROTHAR LEICTREACH TIER

I mí an Mheithimh 2022 bronnadh conradh 12 mhí ar TIER chun rothair leictreacha gan stáisiún a oibriú ar fud Fhine Gall. Dhírigh an scéim ar chúig láthair ar dtús agus úsáideadh 100 rothar leictreach. Chlúdaigh an crios oibriúcháin tosaigh Baile Bhainséir, Sord, Mullach Íde, Baile Dúill agus Binn Éadair ach leathnaíodh é go tapa chun Caisleán Cnucha, na Sceirí, an Ros, Lusca agus Baile Brigín a chuimsiú. Le linn na 12 mhí méadaíodh líon na rothar leictreach go dtí breis agus 250 ar fud an chontae.

Sa tréimhse phiolótach 12 mhí bhí 23,823 turas ag clúdach 96,859km. Ba é 4.025km meánfhad an turais agus 18 nóiméad ar an meán a bhí ann. Is ionann na hastuithe carbóin ó ghnáththuras cairr peitрил agus timpeall 157g in aghaidh an chiliméadar a taistealaíodh agus 149g d'fheithicil díosail, sin 10 n-uaire níos mó ná rothar leictreach arb ionann é agus timpeall 15g de charbón an km a taistealaíodh. Dá n-athródh gach ceann de na 23,823 turas seo turas cairr an fad céanna bheadh laghdú carbóin de thart ar 13,232kg ann.

Bhí 9,451 custaiméir i bhFine Gall idir Iúil 2022 agus Meitheamh 2023.

Is é ceantar Bhaile Átha Cliath 15 an suíomh is mó a mbíonn tóir air le haghaidh rothair leictreacha TIER ó mhí i ndiaidh a chéile, is turais chomaitéireachta den chuid is mó a bheadh sna turais seo, a insíonn dúinn go bhféadfadh ról lárnach a bheith ag Comhroinnt Rothar in iompar poiblí.

Seastán rothar TIER Mullach Íde

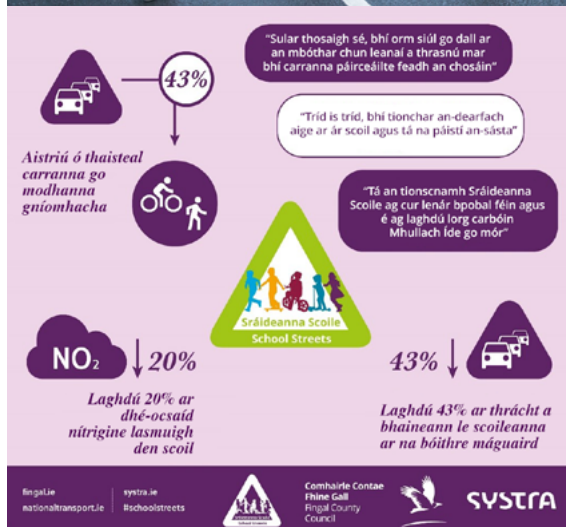

BEALÁÍ SÁBHÁILTE CHUN NA SCOILE

Seoladh an clár Bealái Sábháilte chun na Scoile chun aghaidh a thabhairt ar imní faoi shábháilteacht ar bhóithre i gcomharsanacht bunscoileanna agus iar-bunscoileanna in Éirinn. Tá sé mar aidhm ag an gclár cabhrú le teaglaigh Taisteal Gníomhach a roghnú le haghaidh turais scoile. Tá Comhairle Contae Fhine Gall ag obair chun seachadadh a dhéanamh do scoileanna Fhine Gall, le réitigh áitiúla á ndearadh chun pobal na scoile uile a spreagadh chun siúl nó rothaíocht chuig agus ón scoil nuair is féidir, trí shábháilteacht a fheabhsú agus na roghanna seo a dhéanamh níos tarraingtí. Mar is amhlaidh le gach tionscadal bonneagair rothaíochta agus siúil, ullmhaítear agus feidhmitear pleananna cumarsáide aonair do gach tionscadal Bealái Sábháilte chun na Scoile. Áiríonn na pleananna seo cumarsáid le cónaitheoirí áitiúla agus le pobal na scoile roimh an seachadadh, le linn an tseachadta agus tar éis é a chríochnú.

Bóthar an Gharráin Sráideanna na Scoile Mullach Íde – roimh agus ina dhiaidh.

Spreagfaidh na gníomhartha seo i gcomhar le bearta eile a bhaineann le hiompar aistriú córa iompair ar fud ár bpobail, ag seachain ón spleáchas ar úsáid charranna príobháideacha go roghanna eile níos inbhuanaithe. Is é an aidhm atá ann ná spleáchas ar charranna a laghdú agus níos lú turas i gcarr a bheith mar thoradh air, go háirithe do thurais níos giorra; rud a laghdóidh brú tráchta agus astuithe, feabhsaítear cáilíocht an aeir agus cáilíocht beatha na gcónaitheoirí, agus cuireann sé le tarraingteacht Fhine Gall do chuartheoirí.

IOMPAR POIBLÍ

Tá sé mar aidhm ag an Straitéis Iompair do Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath 2022-2042^[32], arna forbairt ag an Údarás Náisiúnta Iompair (ÚNI), "córas iompair inbhuanaithe, inrochtana agus éifeachtúil a sholáthar do Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath a chomhlíonann riachtanais an réigiúin maidir le hathrú aeráide, a fhreastalaíonn ar riachtanais na bpobal uirbeach agus tuaithe, agus a thacaíonn leis an ngeilleagar réigiúnach^[33]."

Leanfaidh Comhairle Contae Fhine Gall ag obair leis na comhlachtaí iompair ábhartha (lena n-áirítear an ÚNI, Bonneagar Iompair Éireann (BlÉ), Bus Átha Cliath, Luas, Iarnród Éireann, Bus Éireann, agus an tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre) chun éascú agus tacaíocht a sholáthar maidir le feabhsuithe móra a sheachadadh ar an gcráasán iompair poiblí, agus bearta chun aistriú córa iompair a bhaint amach. I measc na bpríomhthionscadail tá;

- MetroLink go Sord a sheachadadh agus freastal air Aerfort Bhaile Átha Cliath;
- Cur i bhfeidhm an Chláir um Fhorleathnú DART a mholann soláthar seirbhísí ardmhínicíochta DART lena n-áirítear leictreú na líne iarnróid thuaidh go Droichead Átha;
- Croighreasán Bus a chur i bhfeidhm faoi BusConnects do Mhórchearntar Uirbeach Bhaile Átha Cliath agus ar fud Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath bunaithe ar cuarbhealaí, bhealaí gathacha, agus bhealaí réigiúnacha i Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath;
- Seachadadh an ghréasáin raonta rothar uirbigh atá leagtha amach i bPlean Ghréasán Raonta Rothar Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath lena n-áirítear príomhbhealaí comaitéireachta agus glasbhealaí uirbeacha ar an gcanáil, agus ar chonairí cósta.

COMHAD FÍRICÍ FEITHICLÍ 2023

- Táirgeann meáncharr Peitril 157g d'astuithe CO₂ gach km.
- Táirgeann meáncharr díosail 149g d'astuithe CO₂ gach km.
- Táirgeann meánfheithicil leictreach (FL) 33g d'astuithe CO₂ gach km (bunaithe ar sholáthar crios reatha leictreachais in Éirinn).
- Táirgeann meánfheithicil leictreach (FL) 12g d'astuithe CO₂ gach km (bunaithe ar an soláthar criosanna leictreachais réamh-mheasta in Éirinn i 2030).

Mar threoir ghinearálta - ciallaíonn carr níos mó astuithe níos mó! Go ginearálta úsáideann SUVanna 20% níos mó breosla ná gluaisteáin thraidisiúnta ar chomhmhéid - tá sé seo fíor i gcás inneall dócháin inmheánaigh agus SUVanna leictreacha araon

Ag féachaint ar shaolré iomlán na FL, tá teicneolaíocht ceallraí ag athrú go tapa agus ag éirí níos lú tréan ar acmhainní agus fuinnimh ina táirgeadh. Thar shaolré iomlán na feithicil, gineann FL i bhfad níos lú astuithe CO₂ ná feithicil Inneall Dócháin Inmheánaigh. (Figiúirí tagairtithe ó Mháistirphlean Fuinnimh Réigiún Bhaile Átha Cliath)^[24]

SOLÁTHAR POINTE LUCHTAITHE FEITHICLÍ LEICTREACH

I gcás nach bhfuil aistriú go modhanna taistil gníomhacha inbhuanaithe nó iompar poiblí indéanta, is féidir le Feithicilí Leictreacha (FL) páirt a ghlacadh i laghdú astuithe carbóin agus feabhas a chur ar éifeachtúlacht fuinnimh feithicilí ar ár mbóithre. Aithníonn PGA23^[11] FL mar phríomhghné chun an earnáil iompair a dhíchárbónú. Bunaíodh Feithicilí Astaíochtaí Nialasacha na hÉireann (FANÉ) chun tacú le seachadadh líonra náisiúnta luchtaithe FL agus chun tuilleadh cúnaimh a thabhairt do shaoránaigh, don earnáil phoiblí, agus do ghnólachtaí leanúint ar aghaidh ag aistriú chuig feithicilí astuithe nialasacha. Is é an sprioc Náisiúnta ná go n-aistrefar 30% dár gcarranna príobháideacha go leictreacha faoi 2030, i gcomhar le sprioc na hÉireann chun úsáid ar scála mór fuinnimh in-athnuaite a éascú chun earnáil chumhachta na hÉireann a dhíchárbónú le laghdú 75% ar astuithe faoin dáta seo.

Is ionann réigiún Bhaile Átha Cliath agus thart ar 25% de fhliú gluaisteán na hÉireann agus mar sin tá ról suntasach aige i ndíchárbónú chóras iompair na tíre. D'fhorbair Comhairle Contae Fhine Gall, i gcomhar leis na trí Údarás Áitiúil i mBaile Átha Cliath, ORGA agus Baile Átha Cliath Cliste, Straitéis Luchtaithe Feithicilí Leictreachais Údarás Áitiúil Bhaile Átha Cliath (2022-2030)^[35] chun tacú leis an aistriú go feithicilí leictreacha. Leagann sé amach ról na nÚdarás Áitiúil maidir le cur chuige comhordaithe a éascú maidir le himscaradh bonneagair luchtaithe FL. Tá obair tosaithe ar an straitéis a chur i bhfeidhm agus leanfar ar aghaidh faoin bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide seo.

FEITHICLÍ ASTAÍOCHTAÍ NIALASACHA NA HÉIREANN

Comhordaíonn Feithicilí Astaíochtaí Nialasacha na hÉireann bearta chun tacú le líon na bhfeithicilí astaíochtaí nialasacha a ghlacadh agus le rolladh amach an bhonneagair pointí luchtaithe chun dul chun cinn a luathú i dtreo spriocanna uailmhianacha na hÉireann maidir le feithicilí leictreacha a bhfuil gealltanas tugtha dóibh sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021.

Tá guth oibiachtúil aige ar feithicilí astaíochtaí nialasacha, ag cur comhairle ar fáil don earnáil phoiblí agus san earnáil príobháideach araon agus ag tabhairt faoi rannpháirtíocht shuntasach le geallsealbhóirí. Oibríonn an Oifig ar fud an rialtais, tionscail agus na sochaí chun tacú leis an aistriú chuig feithicilí astaíochtaí nialasacha.

Áirítear ar a oibríochtaí:

- tacaíochtaí do ghlacadh feithicilí astaíochtaí nialasach;
- seachadadh bonneagair trí mhaoiniú agus treoir beartais;
- treoir straitéise agus beartais, lena n-áirítear cánachas agus rialáil;
- taighde agus nuálaíocht;
- cumarsáid agus rannpháirtíocht phoiblí agus geallsealbhóirí.

FLÍT NA COMHAIRLE

Tá flít iompair na Comhairle comhdhéanta de 220 feithicil, a d'úsáid 5.7 GWh de phríomhfhuinneamh agus arbh ionann iad agus 15.4% d'astaíochtaí iomlána na Comhairle i 2021. Tá an Chomhairle tiomanta chun a flít leictreach a mhéadú ar bhonn céimneach, agus tá 65 feithicil lán-leictreachais sa fhlít faoi láthair. Ina measc seo tá veaineanna tráchtála beaga agus meánacha, trucaílí tipper 3.5 tonna, trucaíl dumpála 7.5 tonna, feithicilí fóntais, dumpairí, sliseoir adhmaid agus lomairí marcaíochta. Ag féachaint go dtí 2030, tá sé beartaithe an chuid is mó den fhlít a athsholáthar go feithicilí leictreacha a luaithe a bheidh feithicilí oiriúnacha ar fáil ar an margadh.

ASTUITHE EITLÍOCHTA

Is é Aerfort Bhaile Átha Cliath an t-aerfort is mó agus is gnóthaí in Éirinn le seirbhísí aeir á n-oibriú ag beagnach 50 aerlíne chui 200 ceann scríbe i 42 tír. Tá Aerfort Bhaile Átha Cliath ríthábhachtach d'fhás geilleagrach náisiúnta agus nascacht ach tá an t-aerfort ar cheann de na cinn is suntasaí a chuireann le hastuithe carbóin na hÉireann. Dá bhrí sin tá bainistíocht agus laghdú leanúnach ar astaíochtaí carbóin ag Aerfort Bhaile Átha Cliath ríthábhachtach chun an sprioc náisiúnta a bhaint amach maidir le neodracht faoi 2050. San eitleocht, tá sé mar aidhm ag an gComhar Glas Eorpach neodracht ó thaobh astuithe de a bhaint amach faoi 2050.

Léiríonn sé seo an sprioc ardaidhmeannach domhanda don eitleocht idirnáisiúnta maidir le hastaíochtaí carbóin neodracha faoi 2050, mar a chomhaontaigh an Eagraíocht Eitleochta Sibhialta Idirnáisiúnta. Mar gheall ar nádúr dúchasach trasteorann agus idirnáisiúnta na n-astaíochtaí eitleochta, is fearr iarrachtaí a dhéanamh chun astaíochtaí eitleochta a laghdú laistigh de chreat idirnáisiúnta.

Déanann Aerfort Bhaile Átha Cliath monatóireacht agus tuairisc ar a lorg carbóin do Chóras Monatóireachta agus Tuairiscithe Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann, do Scéim Trádála Astuithe an Aontais Eorpaigh trí Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil na hÉireann agus trí chlár Creidiúnaithe Carbóin Aerfoirt an CAI. Cuireann an ÚABÁC ina Straitéis um Laghdú Carbóin i láthair a gcur chuige maidir le hAerfort Bhaile Átha Cliath a dhícharbónú agus rianáíonn sé conair laghdaithe astuithe go dtí 2030 mar chuid den chéim eatramhach ina n-aistriú chui Astuithe Carbóin Neodracha faoi 2050.

Cé go dtéann astuithe eitleochta thar shainchúram an údaráis áitiúil agus is ábhar iad do Bheartas Eitleochta na hEorpa agus Náisiúnta. Glacann Comhairle Contae Fhine Gall ról réamhghníomhach trína ról éascaithe agus comhordaithe chun cuidiú leis an ÚABÁC (agus daoine eile) a astaíochtaí a laghdú trí thacaíocht a thabhairt do mhodhanna iompair níos inbhuanaithe a fhreastalaíonn ar an aerfort agus iad a éascú agus roghanna taistil gníomhaí a sholáthar i gcomharsanacht an aerfoirt. Cuidíonn an Chomhairle freisin trí ghrúpaí oibre comhshaoil éagsúla. Tá gníomhaíocht a bhaineann le hastaíochtaí eitleochta san áireamh sa Roinn Rannpháirtíocht sa Phobal den phlean seo – gníomh C19.

SOCHAIR BREISE DO GHNÍOMHAÍOCHTAÍ A BHAINNEAN LE HIOMPAR:

- Má chuirtear siúlóidí nó rothaíocht in áit turais ghearra cairr, is féidir cabhrú le daoine aonair a n-íosmhóladh seachtainiúil do ghníomhaíocht fhisiciúil a bhaint amach.
- Scaoileann feithicilí peitрил agus díosail ábhar cáithnínach agus gás ar nós ocsaíd nítrigine, a chuireann go mór le truailliú aeir. Má chuirtear siúlóidí, rothaíocht nó iompar poiblí in áit thurais ghluasteáin phríobháideacha is féidir tacú le feabhas a chur ar cháilíocht an aeir i réigiún Bhaile Átha Cliath.
- Féadfaidh plódú tráchta a bheith ina fhadhb inár mbailte agus sráidbhailte nuair a bhfuil spás teoranta. Tá níos lú carranna ar an mbóthar nuair a roghnaíonn níos mó daoine taisteal ag siúl, ag rothaíocht nó ag áid iompar poiblí, rud a chuidíonn le brú tráchta a mhaolú.
- Is fotháirge eile de chuid carranna é truailliú torainn ar féidir é a laghdú trí rothaíocht nó siúl. Is gnách go rangaítear truailliú torainn mar fhuaimeanna nach dteastaíonn nó a chuireann isteach orthu a d'fhéadfadh cur isteach ar shláinte agus folláine daoine agus ainmhithe. Is fuaimeanna a chuireann le truailliú torainn iad bípeáil an bonnán, inneall a reibheáil, gleo cúlra feithicilí ag taisteal ar dhromchla an bhóthair agus díoscán boinn. Tá an truailliú seo nasctha le fadhbanna sláinte éagsúla, lena n-áirítear brú fola ard, strus, imní agus neamhoird codlata. Le rothaíocht agus siúl níl aon truailliú torainn ann, rud a chuideoidh le feabhas a chur ar cháilíocht na beatha do gach duine i gceantar uirbeach.

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
Taisteal Gníomhach - Rotharbhealaí / Siúlbealaí Cosanta							
T1 ⁽¹¹⁾	Méadú a dhéanamh ar achar siúlóidí ardchaighdeán sa chontae agus feabhas a chur ar achar siúlóidí reatha an chontae.	m de chosáin seachadta agus feabhsaithe in aghaidh na bliana, arna ghabháil tríd an gcóras bainistíochta cosán.	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	ECAATS / P&SI / Oibríochtaí	ÚNI
T2 ⁽¹²⁾	Méadú bliantúil ar an gcliméadar de lánáí rothar cosanta agus lánáí rothar easbhóthair agus glasbhealaí sa chontae; ag teacht le Plean Ghréasán Raonta Rothar Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath, agus le Plean Glasbhealaigh CCFG – lena n-áirítear Bealach Cósta Fhine Gall, Rotharbhealach Chill Fhionntain go Mullach Íde, Slí an Mhóinéir Leathain, Nascbhóthar Ghoirt an Teampaill, agus Glasbhealach Uirbeach na Canálach Ríoga, srl.	km de Lánáí Rothaíochta Cosanta agus Lánáí Rothaíochta Easbhóthair agus Glasbhealaí seachadta in aghaidh na bliana. # scéim curtha i gcrích.	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	ECAATS / P&SI	ÚNI
Taisteal Gníomhach - Nascacht							
T3 ⁽¹³⁾	Bonneagar a sheachadadh/ athrú chun nascacht/ tréscailteacht a fheabhsú chun taisteal gníomhach a chur chun cinn	Feabhas bliantúil ar an líon	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
T4 ⁽¹⁴⁾	Trasrianta bóthair nua do choisithe/rothaithe a sheachadadh, a thugann tosaíocht do choisithe agus rothaithe. Clár oibre a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm chun trasrianta coisithe a athsholáthar le cinn a thugann tosaíocht do choisithe agus rothaithe.	# líon na gcrosairí a seachadadh	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	ECAATS / P&SI / Oibríochtaí	
T5 ⁽¹⁵⁾	Suiteáil tógála acomhail de réir an Lámhleabhar Dearaidh do Bhóithre & Sráideanna Uirbeacha 2020, ag cur le sábháilteacht úsáideoirí.	líon na ngéag uasghráidithe de acomhail a suiteáladh	Go bliantúil	Maolú / Oiriúnú	Tionchar a imirt	ECAATS / P&SI / Oibríochtaí	ÚNI
Taisteal Gníomhach - Soghluaisteach							
T6	Líon na spásanna páirceála rothar a mhéadú agus na bána páirceála fíorúla atá san bhfeirann poiblí.	Líon na rothar a éascaítear sa spás poiblí	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
T7	Cabhrú le seastáin rothair a sholáthar i spás pobail príobháideach, mar ionaid phobail, clubanna spóirt srl.	# líon na rothar éascaithe i spásanna príobháideacha/ pobail	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
T8	Soláthar leanúnach den Comharscém Rothar ar fud an chontae	# líon na rothar a cuireadh ar fáil, # líon na dturas rothar	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Rothair Bleeper, TIER
T9	Scútair leictreacha a sholáthar ar fud an chontae	# líon na scútar a cuireadh ar fáil, # líon na dturas rothar	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Soláthraithe

Is gníomhartha a choimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúil ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
T10	Scéimeanna píolótacha do shoghluasteacht/r-soghluasteacht a chur i bhfeidhm chun soghluaisteacht inbhuanaithe a chur chun cinn trí chruthaitheacht agus nuálaíocht a spreagadh sa chontae.	# treoirthionscadail curtha i bhfeidhm in aghaidh na bliana.	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
Taisteal Gníomhach - Aistriú Córa Iompair							
T11⁽¹⁶⁾	Deiseanna a aithint le haghaidh ath-leithdháileadh ar spás bóithre atá ann cheana féin chun taisteal gníomhach a chur chun cinn agus spás poiblí a fheabhsú.	km d'ath-leithdháileadh bóthair aitheanta.	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
T12⁽¹⁷⁾	Feabhsú / athdháileadh bóithre & spás sráide chun taisteal gníomhach a chur chun cinn agus spás poiblí a fheabhsú. Cuir i bhfeidhm sna 3 TLÁ	km de spás bóithre reatha ath-leithdháilte. # líon na scéimeanna	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	Oibríochtaí, P&SI, ECAATS	
T13	Clár maolaithe tráchta a chur i bhfeidhm. Soláthar bonneagair a chur san áireamh chun aistriú córa iompair a spreagadh (Rampaí, VAS, Trasrianta Coisithe srl)	# de bhearta maolaithe tráchta	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	Oibríochtaí	
T14	Measúnú a dhéanamh ar fhéidearthacht spásanna íoc & Taispeáin atá ann faoi láthair a ath-leithdháileadh le haghaidh spásanna páirceála rothar	# de spásanna ath-leithdháilte	2026	Maolú	Tionchar a imirt	Oibríochtaí & ECAATS	
T15	Scéimeanna íoc & Taispeáin a thabhairt isteach de réir na bhfodhlíthe ar glacadh leo chun úsáid gluaiseáin a dhíspreagadh (Cleithiúnas ar charranna a laghdú)	# suíomh	2026	Maolú	Tionchar a imirt	Oibríochtaí	
T16	Clár agus tionscnaimh a sholáthar a thacaíonn le glacadh modhanna taistil gníomhacha ar fud an phobailm.sh. Foghlaim Conas Rothaíochta faoi Mhíchumas, Ceachtanna Rothaíochta do Dhaoine Fásta, Busanna Siúil, Busanna Rothaíochta; agus deiseanna do ghrúpaí imeallaithe dul i mbun Taisteal Gníomhach	# clár/tionscnamh curtha ar fáil in aghaidh na bliana	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
T17	Scrúdú a dhéanamh ar an acmhainneacht do luasteorainneacha 30 km/u i mbailte agus i sráidbhailte de réir mholtaí an Phlean um Shábháilteacht ar Bhóithre.	Méadú ar chiliméadair de ghréasán bóithre le luasteorainn 30km/u	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	Oibríochtaí	
Taisteal Gníomhach - Aistriú Córa Iompair - Bealaí Sábháilte Chun na Scoile							
T18⁽¹⁸⁾	Clár Bealaí Sábháilte chun na Scoile a chur i bhfeidhm	# scoileanna a bhfuil bearta curtha i bhfeidhm acu.	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	ÚNI, An Taisce
T19	An tionscnamh Sráideanna Scoile a chur i bhfeidhm	# líon na scoileanna rannpháirteacha	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	ÚNI, An Taisce

Is gníomhartha achoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúil ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
Iompar Poiblí							
T20 ⁽¹⁹⁾	Tacú le forbairt agus leathnú na seirbhísí iompair phoiblí atá ann cheana féin lena n-áirítear MetroLink, BusConnects agus leathnú DART go Baile Brigín	Iompar poiblí tacaíthe	Leanúnach	Maolú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	ÚNI, BIÉ, Iarnród Éireann
T21 ⁽²⁰⁾	Soláthar áiseanna Páirceála agus Taistil a éascú i suíomhanna cuí ag nód iompair agus feadh conairí iompair straitéiseacha de réir Straitéis an ÚNI, agus spreagadh a thabhairt do chuimsiú pointí luchtaithe FL agus páirceáil rothar.	Beartas forbartha agus láithreáin aitheanta	2028	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	ÚNI
Soghluaisteacht Roinnte							
T22	Scéimeanna comhroinnte gluasteán breise a chur chun cinn agus a éascú	# carr curtha ar fáil	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	GoCar
T23	Scéimeanna pobail um roinnt carranna breise a chur chun cinn agus a éascú	# carr curtha ar fáil	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
Soláthar PLFL							
T24 ⁽²¹⁾	Straitéis DLA PLFL a chur i bhfeidhm trí dhóthain PLFL a sheachadadh	# líon na luchtairí a cuireadh ar fáil	Leanúnach	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	FANÉ, An Roinn Iompair
T25 ⁽²²⁾	Infhaighteacht pointí luchtaithe FL do fhoireann na Comhairle agus d'fheithiclí oibriúcháin a leathnú	# líon na bpointí luchtaithe a chuirtear ar fáil	Leanúnach	Maolú	Cuntasacht iomlán	Oibríochtaí	
T26 ⁽²³⁾	Bonneagar luchtaithe FL a sholáthar (chomh maith le pointí luchtaithe 20%) de réir caighdeán phlean forbartha, do thithíocht shóisialta nua arna forbairt ag an Údarás Áitiúil. Pointí luchtaithe feithiclí leictreacha a sholáthar i gcarrchlós d'fhoirgnimh Chorpáraideacha nua Fhine Gall.	# líon na bpointí luchtaithe FL a chuirtear ar fáil	Leanúnach	Maolú	Cuntasacht iomlán	Ailtirí	
T27	Leictirí leanúnach ar fhílí feithiclí na Comhairle de réir mar a thagann forbairt ar theicneolaíocht an mhargaidh	% den fhílí iomlán a thiontaíodh ina FL	Leanúnach	Maolú	Cuntasacht iomlán	Oibríochtaí	
Tógáil & Cothabháil Bóithre							
T28	Cothabháil agus uasghrádú ar an ngréasán cosán poiblí agus ar bhóithre réigiúnacha agus áitiúla chun aistriú córa iompair chuig siúl agus rothaíocht a spreagadh	Km de chosáin agus bóithre coinnithe a éascaíonn aistriú córa iompair	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	Oibríochtaí	
T29	Fiosraigh úsáid modhanna inbhuanaithe dromchlú bóthair a íoslghdaíonn úsáid amhábhbar.	roghanna staidéir agus # de thionscadail phiólótacha ar tugadh fúthu.	2025	Maolú	Tionchar a imirt	Oibríochtaí, P&SI, ECAATS	

Is gníomhartha a choimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúí ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
Taisteal Foirne							
T30	Cur i bhfeidhm leanúnach straitéis cianoibre na hearnála poiblí	Réitigh TF a chumasú i bhfeidhm. # den fhoireann a bhaineann leas as an scéim	Leanúnach	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
T31	Aidhm le laghdú a dhéanamh ar na ciliméadair a thaistealaíonn feithiclí próbháideacha FL laistigh d'uaireanta oibre agus modhanna mar rothaíocht, feithiclí leictreacha a dhreasú.	% aistriú córa iompair ó charr próbháideach.	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
T32	Straitéis Taisteal Níos Cliste don Ionad Oibre a ullmhú agus a thabhairt chun críche do fhoireann Chomhairle Contae Fhine Gall, agus dul i ngleic le cur i bhfeidhm na straitéise	" Straitéis ullmhaithe # de mholtaí achtaithe in aghaidh na bliana "	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
T33	An Scéim um Rothaíocht chun na hOibre a chur chun cinn d'fhoireann na Comhairle	# den fhoireann a bhaineann leas as an scéim	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
T34	Oiliúint éicea-tiomána a sholáthar do thiománaithe na Comhairle	# foirne oilte	2024	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
T35	Clár fritháirimh charbóin a chur i bhfeidhm le haghaidh eitiltí oifigiúla agus imscrúdú a dhéanamh ar scéim fhritháireamh chuí d'astaíochtaí taistil gnó eile na Comhairle.	Clár larchurtha Carbóin curtha i bhfeidhm	2028	Maolú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	ORGA, Codema

Is gníomhartha a choimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chuí ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisin 1

ATHLÉIMNEACHT I LEITH TUILTE

EACHT I LEITH TUILTE

Príomhriosca aeráide atá roimh Réigiún Bhaile Átha Cliath is ea tuilte. Tá méadú ag teacht ar mhinicíocht agus ar dhéine na mbáisteach trom mar thoradh ar athrú aeráide. D'fhéadfadh sé seo cur leis an mbaol tuilte i gceantair leochaileacha den Chontae agus cuireann sé brú breise ar ghréasáin draenála uirbeacha. Beidh tionchar suntasach ag ardú leibhéal na farraige agus borrthaí stoirme mar thoradh ar athrú aeráide ar thuilte agus riosca tuilte do phobail agus do bhonneagar atá suite feadh aibhneacha, inbhir agus an chósta le rátaí luasghéaraithe de chreimeadh cósta ag bagairt ar ghnáthóga cósta

CAD IS TUILTE ANN?

Is feiniméan nádúrtha é tuilte a shainmhíneáir mar chumhdach sealadach le huisce talún nach mbíonn clúdaithe ag uisce de ghnáth agus is próiseas nádúrtha é a d'fhéadfadh tarlú ag am ar bith in áiteanna éagsúla.

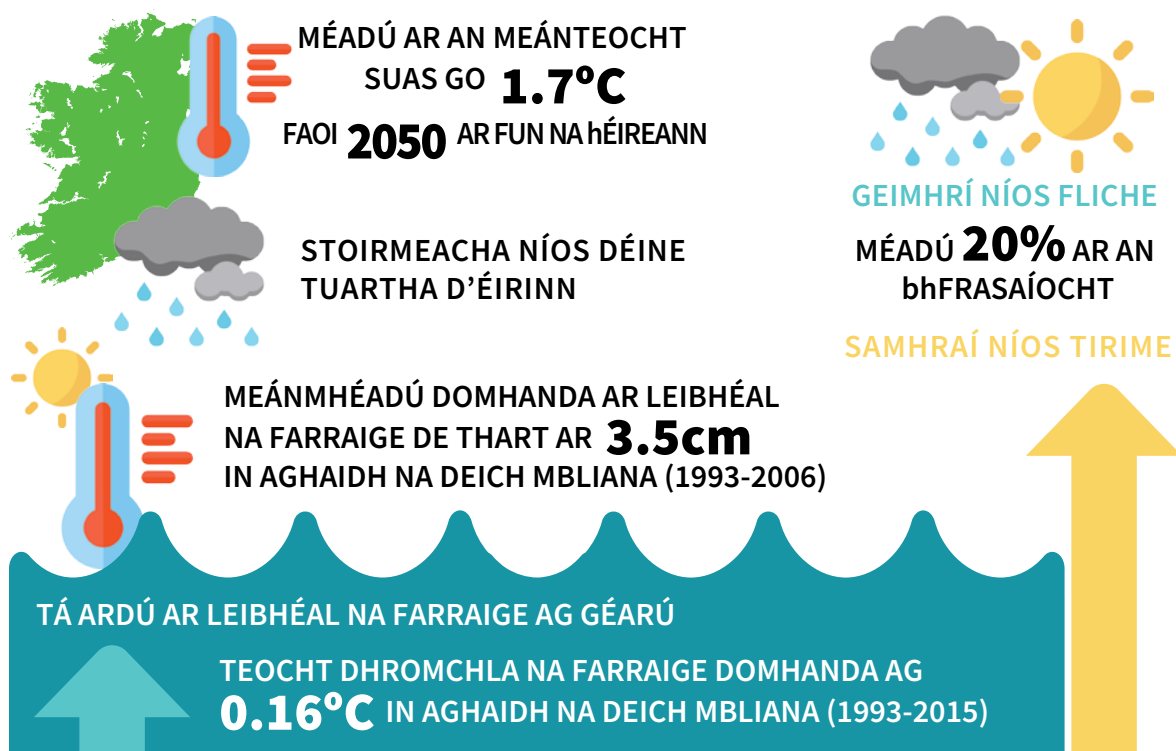
Is féidir le tuilte i bhFine Gall tarlú ó raon foinsí, ina n-aonar nó i dteannta a chéile, lena n-áirítear:

- tuilte cósta (ón bhfarraige nó inbhir),
- tuilte abhann (ó aibhneacha nó sruthanna),
- tuilte báistiúil (de bharr teagmhais bháisteach dhian agus shreabhadh thar talamh),
- foinsí eile, mar shampla ó lintéir blocáilte

Tá sé tuartha ag Met Éireann go bhféadfadh an fhómhair agus an geimhreadh in Éirinn éirí níos fliche, le méadú féideartha de thart ar 20% ar imeachtaí trom-fhrasaíochta, agus go bhféadfadh samhraí éirí níos tirim. Mar sin féin, tá an t-athrú ar phatrúin frasaíochta in Éirinn, go háirithe ag leibhéal áitiúil agus ar feadh tréimhsí níos giorra (foshéasúracha), neamhchinnte agus tá sé ina ábhar do thaighde leanúnach.

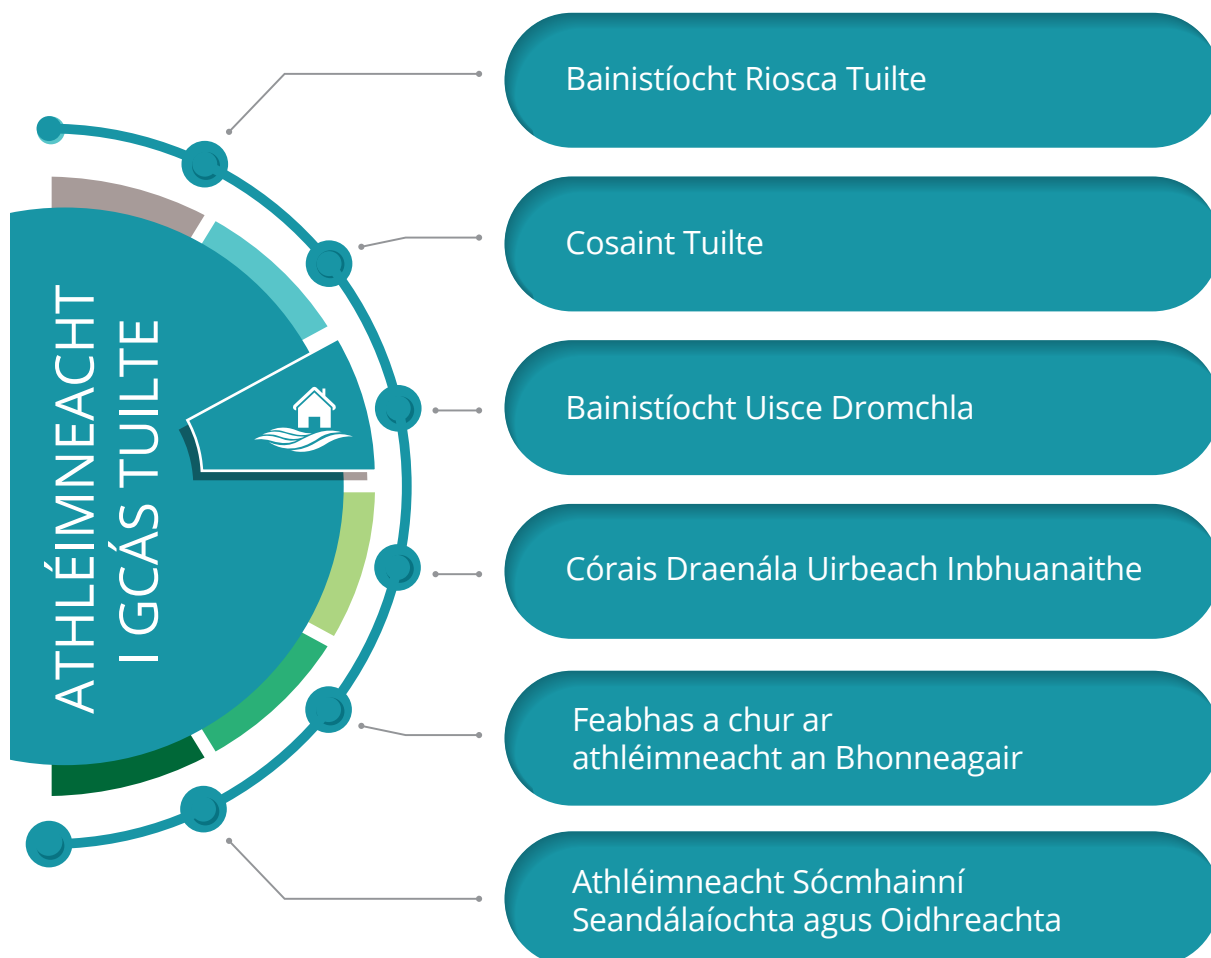
Léirítear athrú aeráide ní hamháin i dtéarmaí na meánteochta, frasaíocht, srl., ach freisin i minicíocht agus déine na coinníollacha aimsire foircneacha. Is é an comhdhearcadh i measc cineálacha cur chuige samhaltaithe éagsúla ná gur dócha go dtiocfaidh méadú ar mhinicíocht imeachtaí foircneacha báistí san fhómhar agus sa gheimhreadh.

D'fhéadfadh tionchar díreach a bheith ag méadú ar líon na stoirmeacha déine thar an Atlantach Thuaidh ar bhorthaí stoirme, cé go bhfuil éiginnteacht fós ann maidir le tionchar na borrthaí stoirme. Is féidir le creimeadh cósta baol tuilte a chruthú, agus méadófar rátaí creimthe amach anseo de réir mar a thagann ardú ar leibhéal na farraige.

Fíor 5.4: Athruithe réamh-mheasta ar an aeráid, a mbeidh tionchar acu ar riosca tuilte (Foinse: Met Éireann)

RÍOMHRÉIMSÍ GNÍOMHAÍOCHTA CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL MAIDIR LE HATHLÉIMNEACHT I GCÁS TUILTE

Fíor 5.5: Príomhghníomhartha Chomhairle Contae Fhine Gall chun Athléimneacht i gcás Tuilte a fheabhsú

BAINISTÍOCHT RIOSCA TUILTE

Tá Comhairle Contae Fhine Gall gníomhach ar fud gach gné de bhainistiú riosca i gcás tuilte, ó chosc go freagairt éigeandála, go dtí infheistiocht bonneagar tar éis teagmhais aimsire foircneacha. Áiríonn sé seo gníomhaíochtaí a bhreithníonn rioscaí tuilte a eascraíonn as athrú aeráide trí bheartais forbartha, comhoibriú le hOifig na nOibreacha Poiblí (OOP) mar an phríomhghníomhaireacht stáit maidir le bainistíocht riosca tuilte in Éirinn ar thionscadail chosanta tuilte, a sheachadadh féin ar mhionscádail chosanta ar thuilte, úsáid a bhaint as réitigh atá bunaithe ar nádúr chun rioscaí tuilte a bhainistiú, pleananna freagartha éigeandála tuilte a ghníomhachtú, agus bonneagar a atógáil i ndiaidh teagmhais aimsire foircneacha.

Oibríonn an Chomhairle chun na rioscaí a bhaineann le tuilte a laghdú ar bhealaí éagsúla. Déantar riosca tuilte a mheas ag gach céim den phróiseas pleanála úsáide talún agus coimeádtar tuilemhanna an chontae tríd an bpróiseas seo. Cinntíonn sé seo go seachnaítear forbairt mhíchúil i gceantair atá i mbaol tuilte agus seachnaíonn sé forbairtí nua a mhéadaíonn an baol tuilte in áiteanna eile - lena n-áirítear iad sin a d'fhéadfadh eascairt as uisce dromchla a ritheann chun srutha. Baintear úsáid as réitigh atá bunaithe ar an dúlra nuair is cuí chun spás a cheadú do thuilte. Tá Measúnú Straitéiseach Riosca i gCás Tuilte curtha i gcrích ag an gComhairle ar fud an chontae i 2022^[36] agus thug sé seo eolas don Phlean Forbartha Contae 2023 go 2029^[32]. Ina theannta sin, tugtar faoi Phleananna Bainistíochta Uisce Dromchla ar bhonn leanúnach do gach Plean Ceantair Áitiúil. Ionchorpraíonn na pleananna seo Measúnuithe Riosca i gCás Tuilte agus Straitéisí Draenála Inbhuanaithe uirbhí agus déantar iad ag céim luath den phróiseas pleanála.

Sa chás go dtarlaíonn teagmhais aimsire foircneacha, tá Plean Práinnfhreagartha^[37] i bhfeidhm ag an gComhairle chun a dtionchar a laghdú agus chun leanúnachas gnó a choinneáil ar fud an chontae.

COSANTA TUILTE

Tá Comhairle Contae Fhine Gall ag obair leis an OOP agus le gníomhaireachtaí stáit eile chun bearta cosanta tuilte a fhorbairt i gceantair atá i mbaol tuilte abhann agus cósta laistigh den chontae.

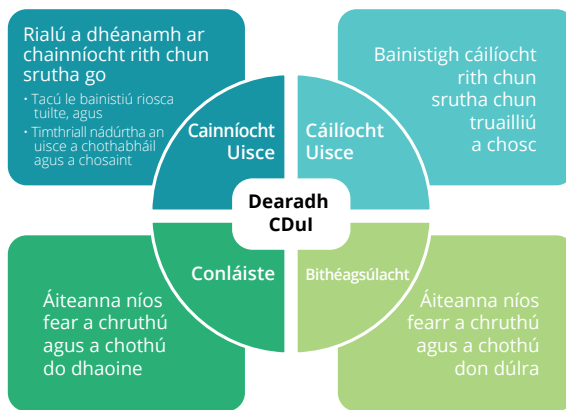
D'oibrigh Comhairle Contae Fhine Gall chun Plean Cosanta Cósta cuí a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm d'inhbear seachtrach Phort Reachrann, an Ros agus Bhaile Roiséir. Buaileann oifigigh na Comhairle leis an nGrúpa Idirchaidrimh ar an gCósta go rialta, agus mar thoradh air seo tá cumarsáid mhaith agus léirtheiscint ar leasanna comhroinnte. Tá Próiseas Faisnéise Poiblí maidir le próiseas bainistíochta Cósta Inbhear Bhaile Roiséir tar éis Tuilte/Creimeadh tugtha chun críche.

Tá Próiseas Pleanála Reachtuil le haghaidh Bearta Cosanta Cósta le tosú i R4 2023.

BAINISTÍOCHT UISCE DROMCHLA AGUS CÓRAIS DRAENÁLA INBHUANAITHE

IMar gheall ar líon na n-imeachtaí báistí trom méadaithe mar thoradh ar athrú aeráide agus méadú ar limistéir chrua tírdhreacha, tá sé níos dúshlánaí d'údarais áitiúla bainistiú a dhéanamh ar uisce dromchla. Spreagann Comhairle Contae Fhine Gall go gníomhach úsáid bonneagair ghlais agus córais draenála uirbhí inbhuanaithe ar nós díonta glasa agus gorma, curadóirí fánphíobáin, pábháil tréscaoilteach, claiseanna crann, linnte gairdíní báistí agus bogaigh mar bhearta maolaithe uisce.

Is féidir le Córais Draenála uirbeach Inbhuanaithe (CDul) ráta agus toirt an rith uisce a laghdú trína sciobadh, trí limistéir stórála sealadacha agus buana a sholáthar, agus ligean d'uisce insíothlú isteach sa talamh nó a iompar níos moille chuig an gcóras draenála agus ar deireadh thiar chuig cúrsaí uisce. Is féidir leis na réitigh seo réiteach 'iomlán' a thairiscint do bhainistiú uisce báistí a dhéanann aithris dhlúth ar iompar dobharcheantair nádúrtha nuair a insíothlóinn báisteach tríd an ithir nó go ritheann sé go mall thar dhromchla na talún chuig an sruthchúrsa is gaire. Féadann na réitigh seo cóireáil cháilíochta uisce a sholáthar, tairbhí don bhithéagsúlacht, agus féadfaidh siad soláthar a dhéanamh do thaitneamhacht agus tairbhí do phobail áitiúla ag an am céanna.

Fíor 5.6: Buntáistí Ilfheidhmeacha a bhaineann le Córais Draenála Inbhuanaithe

Ní mór CDul a áireamh i ngach forbairt nua i bhFine Gall. D'ullmhaigh Comhairle Contae Fhine Gall Doiciméad Treorach CDul – Bonneagar Glas/Gorm le haghaidh Forbartha^[38], le déanaí, a threoróidh soláthar CDul d'fhorbairt nua tríd an bpróiseas pleanála agus a chuirfidh chun cinn agus a thacóidh le pleanáil straitéiseach bainistíochta uisce dromchla i bhFine Gall. Tá "Treoir Tí ar CDul" á fhorbairt freisin, mar threoir phraiticiúil 'éasca le húsáid' le haghaidh feidhmiú CDul baile ar scála níos lú.

Clais crann á thógáil

Clais crann ar an bPríomhshráid, Sord

FEABHAS A CHUR AR ATHLÉIMNEAIGHT AN BHONNEAGAIR

Tá an Chomhairle freagrach as na córais draenála a bhainistíonn uisce stoirme agus uisce dromchla rith chun srutha a chothabháil de réir mar is gá. Mar sin féin, mar gheall ar an dóchúlacht go mbeidh báistí/tuilte níos tromchúisí ann agus an brú méadaithe a chuirfidh sé seo ar an ngréasán atá ann faoi láthair, tá sé ríthábhachtach a chinntiú go leanfaidh na córais draenála ar aghaidh ag oibriú de réir mar is gá. Déanfar athbhreithniú agus feabhsú ar na pleannanna cothabhála draenála atá ann cheana lena chinntiú go bhfuil plean cuimsitheach i bhfeidhm don líonra, lena n-áirítear silteáin agus sócmhainní CDul. Féachfaidh an plean le húsáid aon réitigh teicneolaíochta atá ag teacht chun cinn a chur san áireamh.

ATHLÉIMNEAIGHT NA SÓCMHAINNÍ SEANDÁLAÍOCHTA AGUS OIDHREACTA

Rinneadh Measúnú Riosca ar Oidhreact Chultúrtha agus ar Athrú Aeráide Fhine Gall^[39] le hionchur ó ORGA, Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann, agus daoine eile, faoin bPlean Gníomhaíochta um Athrú Aeráide 2019-2024^[29], agus seoladh an tuarascáil i mí Iúil 2021. Tugadh an measúnú seo le chéile, don chéad uair i gcomhthéacs Éireannach, tacair sonraí a bhaineann leis an riosca do shócmhainní oidhreachta an Chontae ó ghuaiseacha aitheanta athraithe aeráide ar nós tuilte agus tuilte cósta agus creimeadh cósta. Áirítear leis na sócmhainní seo séadchomharthaí seandálaíochta, oidhreact thógtha, gairdíní agus diméinte stairiúla agus láithreáin oidhreachta geolaíochta. Tá an measúnú seo anois mar bhonn eolais do ghníomhartha leantacha sa Phlean seo lena n-áirítear cláir chothabhála agus suirbhéireachta riochtaí a fhorbairt d'fhoirgnimh stairiúla faoi úinéireacht na Comhairle agus séadchomharthaí ársa atá bunaithe ar thionchar an athraithe aeráide. Cuirfidh na gníomhartha seo athléimneacht aeráide isteach sna sócmhainní seandálaíochta agus oidhreachta sin.

CÁS-STAIIDÉAR

TIONSCADAL OIDHREACT X AERÁIDE

Is tionscnamh eolaíochta saoránach é Tionscadal Oidhreact X Aeráide Fhine Gall a cuireadh tús leis mar mhodh chun monatóireacht leanúnach ar athruithe agus tionchair ar shuímh oidhreachta a éascú. Spreagann Oidhreact X Aeráide Fhine Gall baill den phobal chun cuairt a thabhairt ar shuímh oidhreachta i bhFine Gall, breathnú ar a riocht agus a suíomh agus foirm ar líne a chomhlánú ag taifead staid an tsuímh, aon bhaol a d'fhéadfadh a bheith ann agus aon damáiste nó meath infheicthe. Nascfaidh na sonraí a tháirgtear ansin le bunachar sonraí GIS um Measúnú Riosca Oidhreact Chultúrtha agus Athrú Aeráide Fhine Gall <https://www.fingal.ie/fingal-cultural-heritage-climate-change-risk-assessment>

Staidéar deasc-bhunaithe a bhí sa mheasúnú riosca ar athrú aeráide bunaidh. Is féidir a mheas gur rannchuidiú dearfach bunaithe ar an réimse é Tionscadal Oidhreact X Aeráide le measúnú agus monatóireacht leanúnach ar shócmhainní oidhreachta ar cuireadh tús leis <https://www.fingal.ie/fingal-heritage-x-climate>. Beidh an fhaisnéis a bhaileofar ón dá cheann ina chuid lárnach chun ligean do Chomhairle Contae Fhine Gall láithreáin a mheasúnú agus a chur in ord tosaíochta le haghaidh suirbhéanna suímh agus obair mhaolaithe ag brath ar an leibhéal riosca atá rompu.

BUNTAÍSTÍ BREISE DO GHNÍOMHARTHA OIRIÚNAITHE UM ATHLÉIMNEACHT I GCÁS TUILTE:

- Buntáistí Cáilíochta Uisce CDul: Is féidir le CDul cáilíocht an uisce a fheabhsú trí thruailleáin uirbeacha agus dríodar a scagadh agus mar sin feabhas a chur ar cháilíocht an uisce a scaoiltear chuig sruthchúrsaí, nó screamhuisce.
- Sochair Bhithéagsúlachta CDul: Is féidir le CDul gnáthóga a chruthú agus a chothú don bhithéagsúlacht.
- Buntáistí Conláiste CDul: Is féidir le CDul áiteanna níos fearr a chruthú agus a chothú do dhaoine. Is féidir le CDul dea-dheartha soláthar a dhéanamh do spásanna tarraingteacha ilfheidhmeacha chun cáilíocht beatha daoine a fheabhsú.
- Féadfaidh Scéimeanna Faoisimh ó Thuilte agus Scéimeanna Cosanta Cósta deiseanna a sholáthar do shochair bhreise pobail i dtéarmaí taitneamhachta.
- Trí oidhreact chultúrtha a aithint agus a chomhtháthú i ngníomh ar son na haeráide, cuirtear chun cinn straitéisí atá íogair ó thaobh an chultúir de agus a chothaítear inbhuanaitheacht i dtéarmaí comhshaoil agus cultúrtha.

ATHLÉIMNEACHT I LEITH TUILTE

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
Bainistíocht Riosca i gCás Tuilte							
F1	Nuashonraigh Pleananna Práinnfhreagartha na Comhairle chun freagairt ar thuilte a chur san áireamh	Athbhreithnítear agus nuashonraítear pleananna go bliantúil	Go bliantúil	Oiriúnú	Cuntasacht Iomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
F2	Uasdátú bliantúil a chinntiú ar na rioscaí sonracha do sholáthar seirbhíse i ngach Roinn CCFG a bhféadfadh tionchar a bheith ag Athrú Aeráide orthu, ag tógáil ar an Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide a forbraíodh don PGA.	Athbhreithniú Riosca Bliantúil	Go bliantúil	Oiriúnú	Cuntasacht Iomlán	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt / Uile	
F3⁽²⁴⁾	Dul i dteagmháil le Grúpa Idirchaidrimh Chósta Fhine Gall maidir le straitéisí oiriúnaithe a chomhtháthú i mbeartais phleanála, srl.	Reáchtáiltear x2 chruinniú gach bliain	Go bliantúil	Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	CCAT, RPS, Grúpa Idirchaidrimh Chósta Fhine Gall.
Cosaint Tuilte							
F4⁽²⁵⁾	Plean Cosanta Cósta do Phort Reachrann a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm	Plean curtha le chéile agus gníomhartha curtha i bhfeidhm	2023-2025+	Oiriúnú	Cuntasacht Iomlán / Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	Comhairleoirí RPS, OOP
F5⁽²⁶⁾	Scéimeanna Maolaithe Tuilte a chur chun cinn i gcomhar le hOifig na nOibreacha Poiblí - lena n-áirítear Sruth an Mhuilinn na Sceirí, Trá an Bhiséadaigh agus Sráidbhaile Glas Mhullach Íde, Droichead Phort Mearnóg,	Tionscadail críochnaithe	2029+	Oiriúnú	Cuntasacht Iomlán / Comhordú agus Éascú	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	OOP
F6⁽²⁷⁾	Teagmháil leanúnach le hOifig na nOibreacha Poiblí chun staidéar breise a dhéanamh ar réimsí laistigh d'Fhine Gall atá i mbaol tuilte, agus forbairt scéimeanna oiriúnacha ar nós Bóthar na Trá, Cill Fhionntain agus Seantrabh	Scéimeanna aitheanta	2029+	Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	OOP
F7⁽²⁸⁾	Scéimeanna mionoibreacha cuí a chur chun cinn chun saincheisteanna athfhillteacha tuilte a réiteach, nuair is féidir, ag cinntiú go bhfuil na scéimeanna deartha agus curtha i bhfeidhm chun CDul / réitigh nádúr-bhunaithe a chur chun cinn.	# scéim curtha chun cinn	Go bliantúil	Oiriúnú	Cuntasacht Iomlán	Oibríochtaí	
F8	Clár monatóireachta cósta a fhorbairt chun creimeadh cósta feadh chósta Fhine Gall a thomhas	Clár monatóireachta socraithe	2026	Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	OOP
F9	Éascú a dhéanamh ar Chlár Náisiúnta um Monatóireacht ar an gCósta a fhorbairt	Clár suirbhéireachta éascaithe agus forbartha	2026	Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	

Is gníomhartha a choimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúil ar na gníomhartha sa Phean seo a fheiceáil in aguisín 1.

ATHLÉIMNEACHT I LEITH TUILTE

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
F10	Suímh a aithint inar féidir gnéithe cosanta tuilte a bhaint nó a athlonnú chun cumas tuilte aibhneacha agus inbhir a mhéadú	# de shuíomhanna aitheanta	2028	Oiriúnú	Cuntasacht Iomlán/ Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
F11 ⁽²⁹⁾	Bogaigh Íde a athchóiriú chun cumas maolaithe uisce agus tairbhí caomhnaithe dúlra a uasmhéadú	Bóithre iompair tógála agus líonadh a bhaintear as bogach	2024	Oiriúnú & Maolú	Cuntasacht Iomlán/ Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
Bainistíocht Uisce Dromchla							
F12	Déan taifead ar chiseal GIS de chóras uisce dromchla na comhairle agus cuir ar fáil é do gach foireann ábhartha ó Oibríochtaí & Pleanáil. Caithfidh gach córas CDul agus claífoirt tuile a bheith san áireamh anseo	Córas uisce dromchla taifeadta ar chiseal GIS	2027	Oiriúnú	Cuntasacht Iomlán	Oibríochtaí	
F13	Clár cothabhála a ullmhú don chóras uisce dromchla iomlán laistigh den chontae, lena n-áirítear CDul, própaí agus lintéir chun cabhrú le cothabháil réamhghníomhach, tuilte a mhaolú agus cáilíocht uisce a chothabháil	Clár cothabhála cruthaithe agus nuashonraithe go bliantúil	Go bliantúil	Oiriúnú	Cuntasacht Iomlán	Oibríochtaí	
F14	Plean cothabhála feabhsaithe a fhorbairt do shócmhainní CDul a ghlacann CCFG i gcúram, ag cinntiú go n-oibríonn siad go leanúnach.	Pleananna cothabhála forbartha	2025	Oiriúnú	Cuntasacht Iomlán	Oibríochtaí	
Córais Draenála Uirbeach Inbhuanaithe							
F15	Rannpháirtíocht an phobail in iarfheistiú CDul i bhforbairtí reatha a chur chun cinn agus a spreagadh, gairdíní báistí pobail a chothabháil, pábháil chrua i ngairdíní a dhíspreagadh agus gairdíní báistí / butaí uisce a iarfheistiú	Líon na dtionscnamh poiblíochta (postanna meán sóisialta, ailt srl) agus imeachtaí rannpháirtíochta in aghaidh na bliana.	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt / Mol	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
F16	Treoirlíne um Dhíon Gorm/Glas a fhorbairt chun cabhrú le páirtithe leasmhara inmheánacha agus seachtracha na córais seo a chur i bhfeidhm de réir chuspóirí an Phlean Forbartha Contae	Treoirlíne Curtha le Chéile	2024	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
F17 ⁽³⁰⁾	A chinntiú go gcuimsítear bearta caomhnaithe uisce agus CDul i ngach forbairt, chun leibhéal uisce dromchla rith chun srutha a laghdú, cáilíocht uisce a fheabhsú agus cur le hoiriúnú don athrú aeráide trí réitigh atá bunaithe ar nádúr.	CDul cuí curtha san áireamh i ngach forbairt sa phróiseas Pleanála	Leanúnach	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	

Is gníomhartha achoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúil ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1.

ATHLÉIMNEACHT I LEITH TUILTE

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
F18 ⁽³¹⁾	Feidhmiú CDul a thiomáint i dtionscadail Chaipitil CCFG, lena n-áirítear foirgnimh nua, iarfheistithe srl, agus monatóireacht a dhéanamh ar an leibhéal forfheidhmithe.	# scéim curtha chun cinn	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
F19	Cruthaigh cás-staidéar ar CDul ag leibhéal an Phlean Limistéir Áitiúil	Cás-staidéar críochnaithe	2028	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
F20	A chinntiú go mbíonn Moltaí Glasaithe Uirbeacha i bPleananna Ceantair Áitiúil nua.	Pleananna Ceantair Áitiúil le bearta glasaithe Uirbigh.	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
F21	Measúnú a dhéanamh ar fhéidearthacht díonta glasa ar gach foirgneamh poiblí, oibriúcháin agus sóisialta nua i bhFine Gall agus soláthar a dhéanamh nuair is indéanta agus cuí. Measúnú a dhéanamh ar an dáta ó thionscadal ORGA / COBÁC ar fhoshraitheanna Díonta Glasa.	Measúnuithe curtha i gcrích agus curtha ar fáil	Leanúnach	Maolú & Oiriúnú	Cuntasacht lomlán	Ailtirí	ORGA, COBÁC
Feabhas a chur ar Athléimneacht an Bhonneagair							
F22	Measúnú a dhéanamh ar athléimneacht na mbóithre réigiúnacha agus áitiúla de réir na Straitéise um Oiriúnú Aeráide eisithe ag an Roinn Iompair	# líon na measúnuithe	2028	Oiriúnú	Cuntasacht lomlán	Oibríochtaí	LEADER
F23 ⁽³²⁾	Measúnú a dhéanamh ar Athléimneacht Bonneagar Droichid atá i mbaol tionchar an athraithe aeráide	# líon na gcigireachtaí a rinneadh	2026	Oiriúnú	Cuntasacht lomlán	Oibríochtaí	Cóstaí Glana,
Athléimneacht Sócmhainní Seandálaíochta agus Oidhreachta							
F24	Clár chothabhála agus suirbhéireachta riochtaí a fhorbairt d'fhoirgnimh stairiúla faoi úinéireacht na Comhairle agus do shéadchomharthaí ársa atá bunaithe ar thionchar an athraithe aeráide.	Líon na dtionscadal a chríochnaítear go bliantúil	Leanúnach	Oiriúnú	Cuntasacht lomlán	Ailtirí	
F25	Sócmhainní seandálaíochta agus oidhreachta a bheith mar chuid de gach measúnú riosca aeráide lena n-áirítear deiseanna chun oidhreacht chultúrtha a chomhtháthú i maoluithe oiriúnaitheacha m.sh. bonneagar glas, bealaí rothaíochta, réitigh nádúr-bhunaithe srl.	Sócmhainní san áireamh i measúnuithe riosca mar chuid de na próisis Pleanála & Forbartha	Leanúnach	Oiriúnú	Cuntasacht lomlán / Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	Gach Roinn
F26 ⁽³³⁾	Úsáid a bhaint as torthaí Mheasúnú Riosca Aeráide & Oidhreachta Cultúrtha Fhine Gall chun bearta oiriúnaitheacha agus maolaitheacha a chur in ord tosaíochta agus a phiolótú do shócmhainní oidhreachta atá faoi úinéireacht na Comhairle	Líon na dtionscadal píolótach a sainnithníodh agus a seachadadh	2027	Oiriúnú	Cuntasacht lomlán	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	An Chomhairle Oidhreachta

Is gníomhartha a choimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chuí ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisin 1.

ATHLÉIMNEACHT I LEITH TUILTE

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
F27	Tacaíocht a thabhairt do thionscadail eolaíochta saoránach agus iad a fhorbairt ar nós Fhine Gall X Oidhreacht mar mhodh chun monatóireacht a dhéanamh ar thionchair an athraithe aeráide ar shócmhainní oidhreachta Fhine Gall agus chun feasacht an phobail a mhéadú	# de thionscadail a forbraíodh le rannpháirtíocht pobail	2027	Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	An Chomhairle Oidhreachta
F28	Tionscadail agus deiseanna comhoibríthe a shainithint le páirtithe leasmhara ábhartha chun suíomhanna oidhreachta cultúrtha atá i mbaol athrú aeráide a mheasúnú agus a chur in ord tosaíochta	# líon na dtionscadal a ghlac páirt ann	Leanúnach	Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	ORGA
F29	Tógáil athléimneacht aeráide na hoidhreachta seandálaíochta agus tógtha faoi úinéireacht phoiblí agus phríobháideach trí Chiste na Séadchomharthaí Pobail	Líon na láithreán i bhFine Gall in aghaidh na bliana arna maoiniú trí CSP	Go bliantúil	Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta, RTRÁO

Is gníomhartha acoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúil ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1.

RÉITIGH NÁDÚR- BHUNAITHE

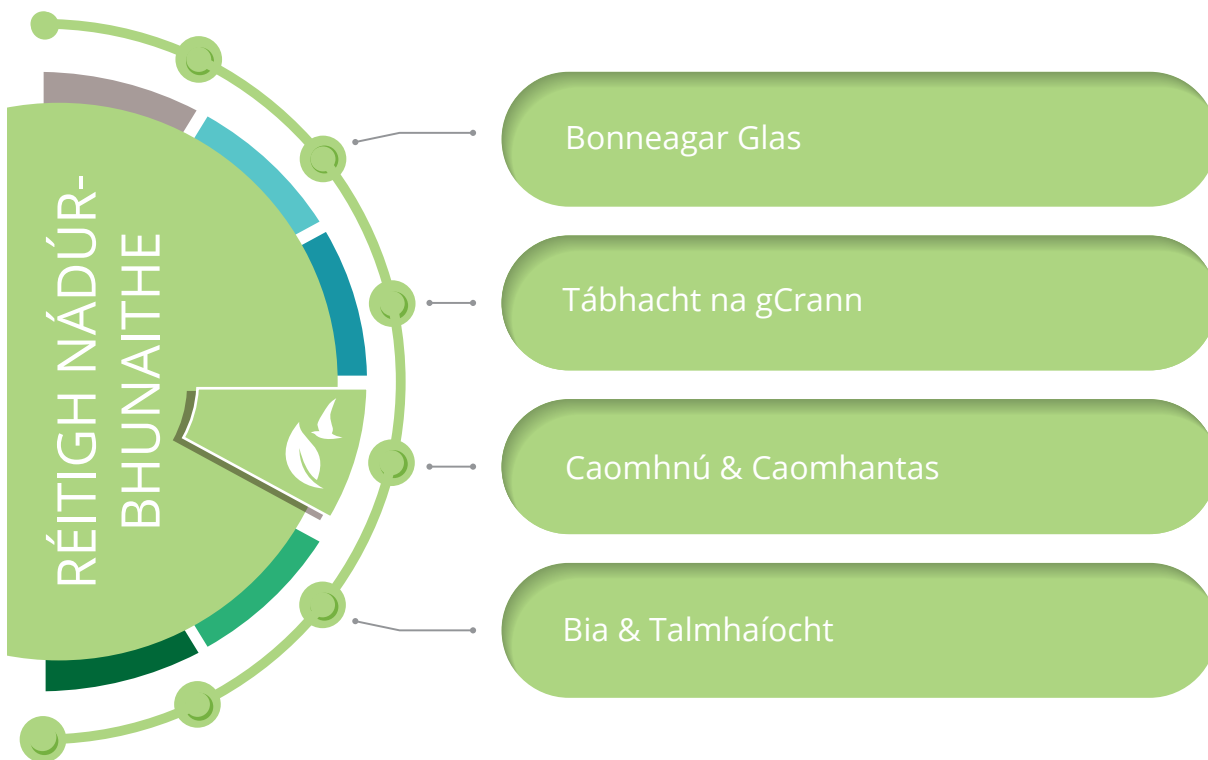
RÉITIGH NÁDÚR-BHUNAITHE

Sainmhíonann an tAontas Eorpach réitigh nádúr-bhunaithe mar ‘Réitigh atá spreagtha agus tacaíte ag an dúlra, atá cost-éifeachtúil, a sholáthraíonn tairbhí comhshaoil, sóisialta agus eacnamaíocha ag an am céanna agus a chuidíonn le hathléimneacht a thógáil. Tugann réitigh den sórt sin gnéithe agus próisis nádúrtha níos mó agus níos éagsúla isteach i gcathracha, i dtírdhreacha agus i muirdhreacha, trí idirghabhálacha sistéamacha atá oiriúnaithe go háitiúil agus atá tíosach ar acmhainní^[51].

Oibríonn réitigh nádúr-bhunaithe leis an dúlra seachas ina choinne chun réitigh inbhuanaithe, cost-éifeachtúla a sholáthar ar dhúshláin shochoíocha amhail athrú aeráide. Féadfaidh na réitigh seo a bheith an-éifeachtach ó thaobh oiriúnú d'éifeachtaí an athraithe aeráide agus mar bhearta maolaithe aeráide.

Féadfaidh siad ról tábhachtach a bheith acu i leithlisiú carbóin, ag soláthar agus ag feabhsú gnáthóga agus éiceachórais, ag súigh uisce agus ag soláthar athléimneacht tuilte, ag feabhsú cháilíocht an uisce, ag baint truailléin as an aer, agus ag rialú teochta

RÍOMHRÉIMSÍ GNÍOMHAÍOCHTA CHOMHAIRLE CHONTAE FHINE GALL LE HAGHAIDH RÉITIGH NÁDÚR-BHUNAITHE

Fíor 5.7: Príomhréimsí Gníomhaíochta Chomhairle Contae Fhine Gall chun Réitigh Nádúr-Bhunaithe a Úsáid do Ghníomhú ar son na hAeráide.

BONNEAGAR GLAS

Deir an Plean Forbartha Contae,

3 'Is féidir bonneagar glas a thuiscint mar ghréasán pleanáilte de limistéir nádúrtha idirnasctha ar nós páirceanna, aibhneacha agus spásanna oscailte a chuidíonn le feidhmeanna éiceachórais nádúrtha a chaomhnú. Bíonn tairbhí comhshaoil, eacnamaíocha agus sóisialta mar thoradh ar phleanáil bhonneagair ghlais trí réitigh nádúr-bhunaithe a sholáthar ar chuspóirí forbartha. Is é an toradh a bhíonn ar an gcur chuige seo ná tírdhreacha uirbeacha athléimneacha a chuirtear in oiriúint d'íarmhairtí diúltacha an athraithe aeráide agus a laghdaítear iad'.

Tá an Chomhairle ag obair chun sócmhainní bonneagair ghlais atá ann cheana féin a chosaint agus a fheabhsú, agus líonra de bhonneagar glas feabhsaithe a fhorbairt - tógtha timpeall ar phríomhshuímh éiceolaíochta. Tá an Chomhairle ag cur le forbairtí glasa freisin trí chórais draenála uirbeacha inbhuanaithe agus cineálacha eile bonneagair ghlais a chuimsiú.

TÁBHACHTACHT NA GCRAINN A CHUR CHUN CINN

Aithníonn an Chomhairle an tábhacht a bhaineann le crainn agus na tairbhí a chuireann siad ar fáil dár gContae; agus tá siad ag obair chun na crainn a chur chun cinn mar ghnéithe riachtanacha den timpeallacht uirbeach, rud a thugann stádas chomhchosúil agus a fhaigheann bonneagair uirbeach eile. Laghdaíonn crainn agus plandaí an rith uisce le linn fíor-theagmhais bháisteach, brú a bhaint den chóras draenála uirbigh chomh maith le feabhas a chur ar an micriaeráide uirbeach. Léiríonn go leor staidéar na tairbhí Sláinte & Folláine a bhaineann le crainn uirbeacha. Tá sé mar aidhm ag an gComhairle crainn agus coillearnacha atá ann cheana a chosaint agus iad seo a bhainistiú chun a chinntiú go n-éireoidh le crainn a lánacmhainneacht agus go dtairgfear na tairbhí gaolmhara go léir trí fhorfheidhmiú Fhoraois Fhine Gall, Straitéis Crann d'Fhine Gall^[40].

Forest of Fingal

A Tree Strategy for Fingal

LEASÚ & CAOMHNÚ

Is féidir le héiceachórais a chosaint agus a athchóiriú cabhrú le tionchar an athraithe aeráide a laghdú. Tá éiceachórais shláintiúla níos athléimní i leith athrú aeráide freisin. Áirítear i bPlean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta Fhine

Gall 2022-2030^[4] gníomhaíochtaí a thugann aghaidh ar chaillteanas bithéagsúlachta agus ar oiriúnú agus/nó ar mhaolú an athraithe aeráide ar bhealach comhtháite trí chur chuige atá bunaithe ar éiceachórais. Rachaidh athchóiriú ar ghnáthóga atá saibhir ó thaobh carbóin de ar nós riasc goirt, bogach agus coillearnach chun tairbhe go leor speiceas fiadhúlra, agus is féidir leis na gnáthóga seo carbón a leithlisiú, tuile a ionsú agus cáilíocht an uisce a fheabhsú. Tá tionscadail athchóirithe bogaigh bPlean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta Fhine Gall ag na trí inbhear, Portach Íde, Portach na Roinne agus Portach Bhaile Gháire.

Trí ghníomhartha oiriúnaithe agus maolaithe aeráide a chur i bhfeidhm sa Plean seo, arna dtacú ag polasaithe agus pleananna éagsúla, tá an Chomhairle ag obair chun athléimneacht an Chontae a fheabhsú, chun cumas leithlisithe carbóin laistigh den chontae a mhéadú, agus chun éiceachórais luachmhara a chosaint agus a fheabhsú agus beidh tairbhí ann don bhithéagsúlacht agus do shláinte agus folláine ár ndaonra mar thoradh.

Fingal Biodiversity Action Plan 2022-2030

CÁS-STADIDÉAR

IONSCADAL FORBARTHA PHÁIRC RÉIGIÚNACH ABHAINN AN BHARDA

Tá ullmhúchán “Tionscadal Forbartha Pháirc Réigiúnach Abhainn an Bharda” coimisiúnaithe ag Comhairle Contae Fhine Gall. Déanfar Tionscadal Forbartha na Páirce don Pháirc Réigiúnach a tháirgeadh ag an bhfoireann chomhtháite ildisciplíneach faoi stiúir Chomhairle Contae Fhine Gall. Soláthróidh an tionscadal seo fíis don Pháirc 80 Heicteár (200 Acra) a nascann ceantair chónaithe móra i Sord le lár an bhaile. Soláthróidh dearadh Athléimneach Aeráide bunaithe ar phrionsabail an Bhonneagair Ghlais Ilfheidhmigh agus a ionchorpraíonn Réitigh Bunaithe ar an Dúlra creat fadtéarmach chun áiteanna a chruthú atá sláintiúil, bithéagsúil, ceangailte agus ábhartha do shaolta daoine sa phobal áitiúil. Aithneoidh an tionscadal na riachtanais reatha agus réamh-mheasta d’úsáideoirí páirce, ag ligean d’fhorbairt na páirce ón am i láthair go dtí an todhchaí. Taispeánfaidh an tionscadal an chaoi ar féidir le gnéithe éagsúla den Bhonneagar Glas oibriú i dteannta a chéile ionas gur mó an t-iomlán ná suim a chuid páirteanna. Soláthróidh cuimsiú an bhonneagair fhairsing nua taistil ghníomhach i ndearadh na páirce roghanna siúil agus rothaíochta méadaithe don phobal áitiúil. Cuirfidh rochtain áisiúil ar spóirt ardchaighdeán, áiseanna súgartha agus gairdíní tírdhreacha oidhreachta agus gnéithe gaolmhara le taisteal gníomhach go háitiúil. Maolóidh agus feabhsóidh bogaigh nua sa pháirc cáilíocht an uisce dromchla ag dul isteach in Abhainn an Bharda ag cuidiú leis an tionchar le sruth síos an abhainn Limistéar faoi Chaomhnú Speisialta (LCS) Inbhear Mhullach Íde a laghdú). Feabhsóidh na bogaigh nua seo mar aon le bainistíocht pleanáilte coillearná, clúdach ceannbhrait méadaithe crann agus tionscnaimh athchóirithe abhann bithéagsúlachta mar aon le rochtain phoiblí bhainistithe thaitneamhacht nádúrtha thábhachtach. Cinnteoidh rannpháirtíocht fhorleathan reachtúil agus neamhreachtúil phoiblí in ullmhú na bpleananna forbartha páirce go gcuirfear riachtanais agus ábhair imní an phobail áitiúil san áireamh.

SOCHAIR BREISE DO GHNÍOMHAÍOCHTAÍ RÉITIGH NÁDÚR-BHUNAITHE:

Mar a luadh sa sliocht thuas, - tá buntáistí Réitigh Nádúr-Bhunaithe fairsing agus ró-iomarca le liostú anseo. Tá na réitigh seo uathúil i líon agus luach na mbuntáistí comhshaoil, sóisialta agus eacnamaíocha is féidir leo a sheachadadh.

Chomh maith leis na tairbhí comhshaoil amhail leithlisiú carbóin, ionsú agus stóráil scagacháin uisce, sláinte ithreach feabhsaithe, soláthar agus feabhsú gnáthóg, rialú teochta, agus cáilíocht aeir fheabhsaithe; tairgeann na réitigh seo tairbhí luachmhara sláinte agus folláine. Is féidir le bheith timpeall ar chrainn agus ar an dúlra strus a laghdú, cáilíocht na beatha a fheabhsú, agus amanna téarnaimh ó thinneas a bhrostú. Is féidir le crainn uirbeacha agus bonneagar glas méid mór truaillithe aeir agus deannaigh a bhaint agus cáilíocht an aeir uirbeach a fheabhsú. Is féidir le crainn agus leis an dúlra soláthar a dhéanamh freisin do Shúgradh & Foghlaim, Scáth-fuarú & Compord, Suaimhneas, agus Omós Áite.

Áirítear ar na tairbhí geilleagracha: luachanna méadaithe talún agus réadmhaoine, turasóireacht mhéadaithe, táirgiúlacht & cruthaitheacht mhéadaithe, agus níos lú ualach airgeadais ar na seirbhísí sláinte agus éigeandála.

Is féidir na sochair a idirnascadh freisin: mar shampla, soláthróidh na tairbhí sláinte a bhaineann le teagmháil leis an dúlra tairbhí eacnamaíocha agus costais laghdaithe dár gcóras cúram sláinte.

RÉITIGH NÁDÚR-BHUNAITHE

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
Bonneagar Glas							
N1⁽³⁴⁾	Pleananna bainistíochta ilfheidhmeacha a ullmhú agus a chur i bhfeidhm do Bhaile Roiséir, Mhullach Íde agus d'Inbhear Bhaile Dúill agus na tailte máguaird	Pleananna bainistíochta ullmhaithe agus # gníomhartha curtha i bhfeidhm	2026	Oiriúnú & Maolú	Cuntasacht Iomlán / Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
N2	Mapáil agus suirbhé a dhéanamh ar gach clampaí suntasach/stairiúil de choillearnach laistigh den chontae m.sh. níos mó ná 5 heicteár, agus athbhreithniú a dhéanamh ar éifeachtúlacht na cosanta a chuirtear ar fáil faoin nGréasán um Críosú Bonneagar Glas coillearnaí sa Phlean Forbartha Contae	Léarscáil & Suirbhé & Athbhreithniú críochnaithe	2025	Oiriúnú & Maolú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
N3	Bearta a athbhreithniú chun glanhnóthachan na Bithéagsúlachta a fheabhsú ar gach tionscadal, lena n-áirítear clár píolótach Bithéagsúlachta ar thithíocht nuathógtha. Cloífidh ailtirí le prótacal na n-oifigeach Bithéagsúlachta maidir le boscaí neadaireachta.	Déan cleachtadh ar gach tionscadal	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt	Ailtirí	
N4⁽³⁵⁾	Láithreáin taispeántais CDul a fhorbairt i nGleann na Tulchann, i nGleann Abhainn an Bharda, i bPáirc Bhaile Brigín agus in Inbhear Bhaile Roiséir	# Tionscadal CDul curtha i bhfeidhm	2026	Oiriúnú & Maolú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
N5	Straitéis bainistithe falscaí a chur i bhfeidhm do Cheann Bhinn Éadair	# ghníomh curtha i bhfeidhm	Go bliantúil	Oiriúnú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
N6	Iníúchadh a dhéanamh ar shamhlacha maoinithe do fhritháireamh carbóin chun forbairt bogach agus coillearnaí a mhaoiniú	Staidéar Críochnaithe	2025	Oiriúnú & Maolú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
Tábhacht na gCrann							
N7	Staidéar a choimisiúnú chun tuairisc a thabhairt ar na seirbhísí éiceachórais/ na réitigh atá bunaithe ar nádúr a sholáthraíonn crainn Fhine Gall maidir lena buntáistí oiriúnaithe eacnamaíocha/athrú aeráide	Staidéar Críochnaithe	2025	Oiriúnú & Maolú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
N8	Modhanna luachála crann a mheas agus a ghlacadh le haghaidh plandú cúitimh/ athsholáthair, m.sh. iTree	Modh luachála glactha	2025	Oiriúnú & Maolú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	

Is gníomhartha a choimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chuí ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisin 1.

RÉITIGH NÁDÚR-BHUNAITHE

Ref	Action	Tracking Measure	Timeframe	Mitigation / Adaptation	LA Role	Lead Department(s)	Partner(s)
N9	Tús a chur le clár de Phlandáil Bliantúil Crann Straitéiseach spriodhírthe lena n-áirítear láithreacha tosaíochta a aithint agus a mhapáil, agus láithreáin atá oiriúnach do chruthú coillearnaí a chur san áireamh. Athbhreithnithe i gclár oibreacha bliantúil, ag cur i láthair cad a bhfuil beartaithe don bhliain atá le teacht. Leas a bhaint as cláir mhaoinithe rialtais mar an Scéim um Chruthú Coillearnaí Nua ar Thailte Poiblí	Suíomhanna tosaíochta mapáilte, Ha de chrainn curtha, € maoiniú faighte.	Go bliantúil	Oiriúnú & Maolú	Cuntasacht lomlán / Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
N10	Liosta de na speicis chrainn oiriúnacha a mholtar le haghaidh cásanna/ feidhmeanna éagsúla a ullmhú agus a chur ar fáil d'fhorbróirí agus do gheallsealbhóirí eile de réir an Phrionsabail Treorach 'an crann ceart san áit cheart	Liosta 'an crann ceart san áit cheart' ullmhaithe	2025	Oiriúnú & Maolú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
Leasú & Caomhnú							
N11	Staidéar a dhéanamh chun na gnáthóga agus na speicis atá i mbaol athrú aeráide a aithint	Staidéar críochnaithe	2025	Oiriúnú & Maolú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
N12	Staidéir fhéidearthachta a dhéanamh maidir le Limistéar Cosanta Muirí a fhorbairt feadh Chósta Fhine Gall agus ar athchóiriú beirtreacha oisrí, beirtreacha sliogiasc, beirtreacha féar mara agus clampaí ceilpe	# staidéar a rinneadh	2026	Maolú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
N13⁽³⁶⁾	Éiceachóras muirí a athchóiriú feadh chósta Fhine Gall trí thacú le tionscadail athchóirithe ar beirtreacha oisrí, beirtreacha sliogiasc, beirtreacha féar mara agus clampaí ceilpe	# de thionscadail athchóirithe ar tugadh fúthu	2026	Maolú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
N14⁽³⁷⁾	Tionscadal athchóirithe bogaigh agus abhann a ullmhú le haghaidh Portach na Roinne agus dorchla Abhainn Mhata	Tionscadal athchóirithe curtha i bhfeidhm	2025	Oiriúnú & Maolú	Cuntasacht lomlán / Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
N15	Méadú ar limistéir phailneoirí i bpáirceanna poiblí agus spásanna oscailte	Acraíocht mhéadaithe i limistéir phailneoirí	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht lomlán / Comhordú agus Éascú	Oibríochtaí	

Is gníomhartha a choimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chuí ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1.

RÉITIGH NÁDÚR-BHUNAITHE

Ref	Action	Tracking Measure	Timeframe	Mitigation / Adaptation	LA Role	Lead Department(s)	Partner(s)
Bia & Talmhaíocht							
N16	Leanúint ar aghaidh ag tacú le húsáid cuibhrinn phoiblí agus gairdíní pobail mar bhealach inar féidir le pobail a gcuid bia féin a fhás, agus na mílte bia agus cur amú bia a laghdú.	Feasacht mhéadaithe ar úsáid cuibhrinn	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	Oibríochtaí	
N17	Talamh talmhaíochta straitéiseach a mhapáil agus a chosaint chun críocha náisiúnta slándála bia	Acmhainní mapáilte	2028	Oiriúnú	Tionchar a imirt	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	FAÉ, Teagasc
N18	Dul i dteagmháil leis an earnáil agraibhia chun tuiscint a fháil ar conas a d'fhéadfadh Fine Gall tacú le cleachtais feirmeoireachta níos inbhuanaithe	Earnáil gafa	2028	Oiriúnú & Maolú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	Teagasc
N19	Tionscnaimh um athrú aeráide a fhorbairt i gcomhpháirtíocht le feirmeoirí áitiúla agus páirtithe leasmhara eile	Tionscnaimh forbartha	2028	Oiriúnú & Maolú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	Teagasc

Is gníomhartha achoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúí ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1.

GEILLEAGAR CIORCLACH & BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

12 TOMHALTAS AGUS TÁIRGEADH FREAGRACH

PRÍOMHRÉIMSI GNÍOMHAÍOCHTA CHOMHAIRLE CHONTAE FHINE GALL DON GHEILLEAGAR CIORCLACH & BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

Fíor 5.8: Príomhréimsí Gníomhaíochta Chomhairle Contae Fhine Gall don Gheilleagar Ciorclach & Bainistíocht Acmhainní

GEILLEAGAR CIORCLACH & BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

Is tosaíocht don AE agus d’Éirinn é aistriú ó mhúnlaí eacnamaíocha líneacha traidisiúnta go geilleagar níos ciorclach. Mar thoradh ar mhéadú ar dhaonra agus ar rathúnas, méadaítear tomhaltas acmhainní teoranta an domhain agus bíonn tionchair timpeallachta agus aeráide aige seo. Déanann geilleagar ciorclach úsáid acmhainní, táirgí agus sócmhainní a uasmhéadú, agus íoslaghdaíonn sé caitheamh acmhainní agus cur amú de gach cineál. Tá sé seo i gcodarsnacht leis an gcur chuige líneach traidisiúnta maidir le baintógáil-úsáid-faigh réidh maidir le táirgeadh agus tomhaltas, atá neamh-inbhuanaithe. Ní hamháin go gcaomhnófar acmhainní trí aistriú chuig geilleagar ciorclach, ach laghdófar an tionchar ar an gcomhshaol agus ar an aeráid freisin. Cothóidh sé nuálaíocht agus ar an gcaoi sin méadóidh sé iomaíochas agus cruthófar poist nua. Is féidir le gach duine páirt a ghlacadh trí roghnú conas a úsáidimid agus a n-ídímid acmhainní, agus trí dhramhaíl inár saol laethúil a athúsáid, a athchúrsáil agus a íoslaghdú.

Síníodh an tAcht um Gheilleagar Ciorclach agus Forálacha Ilghnéitheacha 2022^[42] i ndlí na hÉireann i mí Iúil 2022 agus leagann sé amach creat reachtúil le haghaidh aistriú na hÉireann chuig geilleagar ciorclach. Tacaítear leis an Acht um Gheilleagar Ciorclach 2022^[42] ag bonn beartais ciorclach níos leithne a bhunaíonn an creat don aistriú náisiúnta go geilleagar ciorclach. Áirítear sa Phlean Náisiúnta Dramhaíola le haghaidh Geilleagar Ciorclach 2023-2029^[43] spriocanna, beartais agus gníomhaíochtaí chun cur ar chumas na hearnála dramhaíola agus acmhainní an t-aistriú go geilleagar ciorclach a luathú. I measc na spriocanna tá:

- 65% den dramhaíl chathrach a athchúrsáil faoi 2035;
- 70% de dhramhaíl pacáistithe a athchúrsáil faoi 2030;
- 55% de dhramhaíl pacáistithe plaisteacha a athchúrsáil faoi 2030;

Is iad príomhchuspóirí náisiúnta ná an méid dramhaíola a tháirgeann muid a íoslaghdú, luach na n-ábhar atá in úsáid cheana féin a uasmhéadú, agus athúsáid agus deisiú oiread agus is féidir.

PLEAN NÁISIÚNTA UM BAINISTIÚ DRAMHAÍOLA LE HAGHAIDH GEILLEAGAR CIORCLACH 2024-2030

D'ullmhaigh Earnáil an Rialtais Áitiúil an Plean Náisiúnta um Bainistiú Dramhaíola le haghaidh Geilleagar Ciorclach ag eascairt óna hoibleagáidí faoin Acht um Bainistiú Dramhaíola. Leagann an Plean amach creat do bhainistiú dramhaíola don tréimhse 2024-2030 agus glacann sé leis an uailmhian Fás Dramhaíola 0% do gach duine gach bliain ar feadh shaolré an phlean. Leagann an Plean amach spriocanna do laghdú dramhaíola ó theaghlaigh, ó ghnólachtaí, agus ón earnáil tógála agus cuimsíonn sé spriocanna maidir le comhlíonadh feabhsaithe ar leithscaradh dramhaíola agus athúsáid agus deisiú ábhar.

Baineann Croíbheartas 2 den Phlean le Gníomhú ar son na hAeráide agus tacaíonn sé le seachadadh na mbeart agus na gníomhartha atá leagtha síos sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide chun cuidiú le baint amach na spriocanna náisiúnta aeráide

Is príomhspreagthóir í ciorclaíocht sa Phlean Náisiúnta um Bainistiú Dramhaíola agus is comhainmneoir í thar na sé réimse fócais déag sa Phlean, le spriocbheartais ghaolmhara agus gníomhartha tosaíochta le cur i bhfeidhm

Is éard atá sa Phlean Náisiúnta um Bainistiú Dramhaíola do Gheilleagar Ciorclach ná an áit a dtagann ciorclaíocht le gníomhaíocht aeráide agus áit a gcuirfidh na tairbhí a bhaineann le cleachtais fheabhsaithe ar chosc agus ar bhainistiú dramhaíola le baint amach spriocanna aeráide na hÉireann sna blianta atá le teacht.

Forbraíodh an Plean i gcomhar le príomhpháirtithe agus geallsealbhóirí agus tá raon de phríomhspríocanna insóláthartha ann lena chinntiú go leanann an cur chuige comhoibríoch ar aghaidh le linn chéim fhorfheidhmithe an Phlean. Cuirfidh baint amach na ngníomhaíochtaí tosaíochta atá leagtha amach sa phlean go mór le gníomhaíocht ar son na haeráide agus cuireann comhúinéireacht na ngníomhaíochtaí béim ar an méid a chaithfidh gach geallsealbhóir a dhéanamh.

Áireofar le cur i bhfeidhm an Phlean anailís leanúnach ar shreabhadh ábhar agus sruthanna dramhaíola mar phríomhtháscairí chun uailmhian agus spriocanna an Phlean a bhaint amach agus geallann an Plean do mheasúnú bliantúil ar thionchar an Phlean ar Imlitir agus Gníomhú ar son na hAeráide a dhéanamh

GEILLEAGAR CIORCLACH A CHUR CHUN CINN AGUS A ÉASCÚ

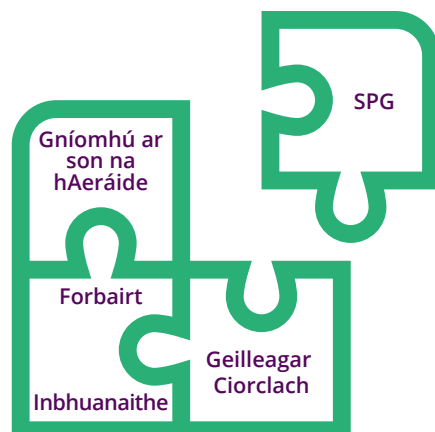
Shínigh Comhairle Contae Fhine Gall Dearbhú na gCathracha Ciorclacha na hEorpa^[44] i mí Aibreáin 2023. Is gealltanais é an Dearbhú ó chathracha agus ó réigiúin Eorpacha cur lena n-iarrachtaí chun aistriú ó gheilleagar líneach go geilleagar ciorclach. Tá sínitheoirí tiomanta don ghá atá le fás eacnamaíoch a dhíchúpláil ó úsáid acmhainní, a aithint go bhfuil ról le himirt ag rialtais áitiúla agus réigiúnacha, agus comhfhís a roinnt maidir le geilleagar ciorclach. Trí an dearbhú a shíniú, tá Comhairle Contae Fhine Gall tiomanta cur lena n-iarrachtaí bogadh i dtreo geilleagair chiorclaigh agus tionchar a imirt ar aistriú níos leithne trasna an Chontae.

An Méara Howard Mahony ag síniú Dearbhú na gCathracha Ciorclacha, sa phictiúr le Annmarie Farrelly PF, David Storey Stiúrthóir Seirbhísí, Gníomhú ar son na hAeráide agus Taisteal Gníomhach, John Quinlivan Stiúrthóir Seirbhísí, Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir agus an Comhairleoir John Walsh.

SOLÁTHAR POIBLÍ GLAS

Is próiseas é Soláthar Poiblí Glas (SPG) ina bhféachann údaráis phoiblí le hearraí, seirbhísí agus oibreacha a bhfuil tionchar comhshaoil laghdaithe acu a sholáthar ar feadh a saolré. Faoin bPlean Gníomhaithe Náisiúnta ar son na hAeráide^[11], ní mór critéir ghlasa a áireamh i ngach soláthar a úsáideann cistí poiblí. Trí tabhairt faoi SPG bainfidh Údaráis Áitiúla agus comhlachtaí poiblí leas as a gcumhacht ceannaigh shuntasach chun cabhrú le haistriú na hÉireann chuig geilleagar agus sochaí inbhuanaithe agus neodrach ó thaobh carbóin de. Tá oiliúint SPG déanta ag sealbhóirí buiséid agus cinnteoirí na Comhairle agus cinntíonn siad go bhfuil gnéithe comhshaoil de sholáthar inbhuanaithe leabaithe i soláthairtí na Comhairle.

DRAMHAÍOLA A LAGHDÚ & ATHCHÚRSÁIL A MHÉADÚ I GCOMHAIRLE CHONTAE FHINE GALL

Leanann Comhairle Contae Fhine Gall ag scrúdú conas a ghintear agus a bhainistítear dramhaíl in oifigí na Comhairle agus oibríonn sí chun dramhaíl a laghdú. Feabhsaíodh stáisiúin bhoscaí bruscair na hoifige agus laghdáidh úsáid páipéir trí úsáid a bhaint as cló bainistithe. Tá míreanna aon-úsáide laghdaithe ag ceantíní príomhfhoirne Halla an Chontae agus na hoifigí Cathartha agus tá córais trí bhosca bruscair i bhfeidhm agus déantar monatóireacht orthu.

Chláraigh 32 ionad pobail ar fud Fhine Gall le 'Dúil sa Dúlra'. Is tionscnamh é seo idir an Roinn Pobail agus Líonra Áiseanna Pobail Fhine Gall agus tá sé mar aidhm aige feabhas a chur ar éifeachtúlacht agus inbhuanaitheacht na n-ionad pobail. Is turas 5 chéim é ag tosú le Dramhaíl, ansin Uisce, Fuinneamh, Iompar agus Bithéagsúlacht. Gluaiseann na hionaid ar aghaidh le chéile agus faigheann siad dámhachtainí do gach céim. Tá sé mar aidhm ag an tionscnamh caighdeáin chomhshaoil den scoth a chruthú sna hionaid seo atá os comhair an phobail.

LAGHDÚ DRAMHAÍOLA, ATHCHÚRSÁIL AGUS GEILLEAGAR CIORCLACH

Oibreoidh an Chomhairle chun tacú le spriocanna sa Phlean Náisiúnta Dramhaíola do Gheilleagar Ciorclach 2023-2030^[43] trí leibhéal arda athchúrsála agus athúsáide a chur chun cinn, a spreagadh agus a éascú, agus trí shuímh Conláiste Cathartha agus líonra de bhainc athchúrsála a sholáthar ar fud an Chontae. Leanfaidh an Chomhairle freisin ag tacú le tionscnaimh éagsúla laghdaithe dramhaíola / deisiúcháin & athúsáide / geilleagar chiorclaigh i gcomhpháirtíocht

le páirtithe leasmhara agus leanfaidh sí de bheith ag comhoibriú le hOifig Réigiúnach Pleanála Dramhaíola an Oirthir-Lár Tíre, an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide agus comhlachtaí náisiúnta eile chun cosc dramhaíola agus feachtais a bhaineann leis an ngeilleagar ciorclach a chur chun cinn agus chun príomhuirlisí agus rialacháin beartais um bainistiú acmhainní agus ciorclach a chur i bhfeidhm ar an leibhéal áitiúil.

CÁS-STAIIDÉAR

SOLÁTHAR IONAD FÁG ANSEO I BHFINE GALL

Tá 60 Ionad Fág Anseo ar fud Fhine Gall rud a fhágann go bhfuil sé éasca athchúrsáil a dhéanamh. Tá suas le trí chineál coimeádán athchúrsála ag Ionad Fág Anseo: bainc ghloine chun buidéal agus prócaí gloine soiléir, glasa agus donn a athchúrsáil; bainc cannaí chun cannaí alúmanaim a athchúrsáil, agus bainc teicstíle chun éadaí a athchúrsáil i riocht maith. I 2022, bailíodh 5,720 tona gloine agus 31 tonna cannaí alúmanaim i bhFine Gall. Aisghabhtar 220 tona teicstíle ar an meán gach bliain ó bhainc teicstíle Fhine Gall.

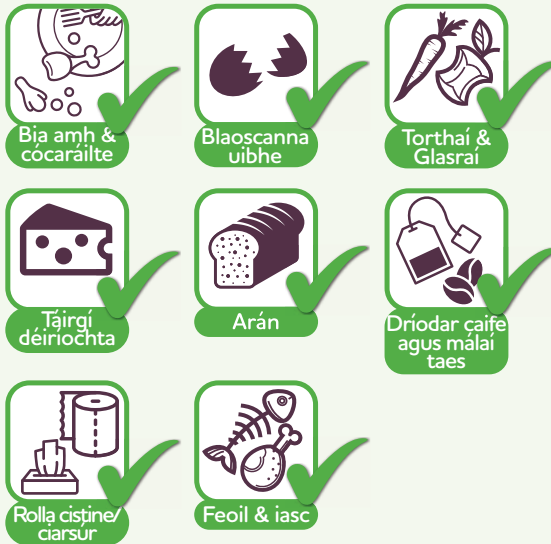

Saothar ealaíne frithghraifítí ag láithreán bainc bhuidéal

IONSCADAL ÁRASÁN ARAID DONN 2023

Léiríodh i staidéar a rinne an GCC le déanaí^[46] go leanann an chuid is mó de dhramhaíl orgánach tí go náisiúnta (60%) de bheith sna boscaí bruscair iarmharacha agus athchúrsála. Is iad príomhchuspóirí na Rialachán Cur Amú Bia^[45] an méid dramhaíola orgánach a théann isteach sna boscaí bruscair iarmharacha a laghdú agus na leibhéil a théann isteach sna boscaí donna tiomnaithe agus mar sin is féidir athchúrsáil a mhéadú; agus freisin chun a chinntiú go bhfuil seirbhísí Araidí Donna ar fáil do gach sealbhóir tí.

Cén cineál DRAMHAÍL BIA is féidir liom a athchúrsáil?

Çad iad na rudaí NACH FEIDIR A CHUR i do bhosca bruscair le haghaidh dramhaíola bia?

Chun tuilleadh eolais a fháil, tabhair cuairt ar Threoir Oifigiúil na hÉireann chun Dramhaíl a Bhainistiú www.mywaste.ie

BAIN ÚSÁID AS LINÉAIL COIMEÁDÁN

Níos lú praiseach Níos lú strus

Chun measúnú a dhéanamh ar chomhlíonadh na Rialachán Dramhaíola Bia^[45], chuir Rannóg Forfheidhmithe Dramhaíola Chomhairle Contae Fhine Gall tús le tionscadal trí fhaisnéis a bhailiú ar líon na seirbhísí Araidí Donna atá in úsáid faoi láthair ag coimpléisc árasán i bhFine Gall. Lorgaíodh faisnéis ó na deich gcuideachta bailithe dramhaíola atá ag feidhmiú i bhFine Gall trí úsáid a bhaint as Fógraí Rialacháin 10 chun a dheimhniú an raibh soláthar seirbhíse araidí donna ag coimpléisc árasán i bhfeidhm faoi láthair. Rinneadh teagmháil leis na cuideachtaí bailithe dramhaíola i Meán Fómhair 2022 inar cuireadh liosta le chéile de bhreis agus caoga cuideachta bainistíochta maoine le haghaidh imscrúduithe leantacha.

Iarradh ar chomhlachtaí bainistíochta plean bainistithe dramhaíola a chur isteach le cur i bhfeidhm na haraíde donna agus an tseirbhís a bheith i bhfeidhm laistigh de fhráma ama comhaontaithe. Tá caidreamh leanúnach leis na cuideachtaí bainistíochta réadmhaoine.

Laghódh an tionscadal seo an méid dramhaíola orgánach a bheidh á dhiúscairt trí bhoscaí bruscair dramhaíola iarmharai agus méadóidh sé an méid dramhaíola bia is féidir a athchúrsáil le haghaidh úsáidí eile mar mhúirín.

CÁS-STAIIDÉAR

ATHÚSÁID AGUS DEISIÚCHÁN COMHAIRLE CONTAE FHINE GALL

Tacaíonn Comhairle Contae Fhine Gall le tionscnaimh éagsúla um laghdú / deisiú & athúsáid dramhaíola / geilleagar ciorclach i gcomhpháirtíocht leis an Ionad Athfhionnachtana, Baile Munna. I rith 2022, fuair Rediscover Cycling 134 rothar ó láithreán Conláiste Cathartha an Inbhir. Rinne foireann Rediscover Cycling iad seo a dheisiú agus a sheirbhísiú. Bronnadh daichead a dó de na rothair seo ar chónaitheoirí in Ionad Fáiltithe Imirceach Bhaile Seiscinn.

Bhailigh Rediscover Paint 5,564 kg de phéint le hAthúsáid ó láithreán Conláiste Cathartha an Inbhir, a bhí i ndán do bhailiú agus cóireáil dramhaíola guaisí ar bhealach eile. Rinne speisialtóirí oilte san Ionad Athfhionnachtana

Tabhartais Uirlisí Ceoil do Scoileanna Fhine Gall

an phéint a athphróiseáil agus a athphacáistiú. Chuir Comhairle Contae Fhine Gall 1646 lítear den phéint seo ar fáil, saor in aisce, do na Bailte Slachtmhara agus do ghrúpaí pobail ar fud an chontae le húsáid i spásanna poiblí, i scoileanna agus i bhfoirgnimh.

Tá fás tagtha ar thionscadal uirlisí ceoil Fhine Gall le soláthar rialta uirlisí á gcur i láthair ag na Láithreáin Conláiste Cathartha. Déantar uirlisí a ghlanadh, a dheisiú agus a athdháileadh ar an bpobal le haghaidh Athúsáide. Áirítear ar na faighteoirí scoileanna, ionaid imirceach, ionaid uathachais agus athshlánúcháin, agus daoine aonair. Cuireann na tionscnaimh seo le saolré na dtáirgí agus na n-ábhar atá ann cheana féin agus seachnaíonn siad cruthú astuithe i dtáirgeadh táirgí nua. Mar gheall ar chomh maith is a d'éirigh leis an tionscadal ionstraimé tá sé méadaithe ag roinnt údarás áitiúil.

Leithris Phoiblí Péinteáilte i mBailte Slachtmhara an Ros le Péint Athchúrsáilte

COSC & FORFHEIDHMÍU DRAMHAÍOLA

Oibríonn an Chomhairle ina ról mar Rialtóir Dramhaíola chun comhlíonadh na reachtaíochta dramhaíola a fheabhsú agus chun straitéisí níos fearr a fhorbairt maidir le cosc dramhaíola agus bainistiú dramhaíola.

Cinntíonn an Plean Cigireachta agus Comhlíonta Bliantúil faoi na híoschritéir Mholta AE/GCC le haghaidh Iniúchtaí Comhshaoil[47] go seachadtar go héifeachtúil spriocanna le haghaidh iniúchtaí comhshaoil. Faoin bPlean, tá monatóireacht leanúnach ar ghníomhaíochtaí dramhaíola údaraithe agus neamhúdaraithe agus forfheidhmíu na reachtaíochta dramhaíola.

Is í dramhaíl Tógála agus Scartála an sruth dramhaíola is mó in Éirinn. Is fadhb dhomhanda í cur amú bia le hiarmhairtí comhshaoil, sóisialta agus eacnamaíocha. Tá Comhairle Contae Fhine Gall ag obair chun comhlíonadh a mhéadú sna réimsí seo, lena n-áirítear dramhaíl tí agus tráchtála a scaradh agus dramhaíl tógála agus scartála a bhainistiú.

Tá rathúlacht na bPolasaithe agus na bPleananna um Gheilleagar Ciorclach agus Bainistíochta Acmhainní ag brath ar athrú iompraíochta. Mar shochaí agus mar dhuine aonair, ní mór dúinn a bheith níos feasaí ar na naisc idir ár roghanna agus ár ngníomhaíochtaí laethúla féin, agus an tionchar ar an gcomhshaoil.

BUNTÁISTÍ BREISE DON GEILLEAGAR CIORCLACH AGUS DO GHNÍOMHAÍOCHTAÍ BAINISTÍOCHTA ACMHAINNÍ:

Ba cheart go ndéanfadh gluaiseacht i dtreo geilleagar níos ciorclach:

- Iomaíochas a mhéadú, nuálaíocht a spreagadh, fás eacnamaíoch a threisiú, agus poist a chruthú in Éirinn.
- Fostaíocht áitiúil a spreagadh trí na hearnálacha deisiúcháin agus athúsáide sa ghearrthéarma.
- Coigilteas a bheith mar thoradh air do thomhaltóirí trí tháirgí a mhairfidh ar chaighdeán níos fearr agus ar féidir iad a dheisiú agus a athúsáid.
- Athléimneacht mhéadaithe gnólachtaí Éireannacha a bheidh ag brath níos lú ar allmhairí agus turraingí sa slabhra soláthair.
- Ceartas sóisialta a fheabhsú agus 'Aistriú Cóir' a chumasú trí mhúnla eacnamaíoch níos comhroinnte.
- Giniúint dramhaíola a laghdú.

GEILLEAGAR CIORCLACH & BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
Soláthar Poiblí Glas							
R1	Straitéis Soláthair Phoiblí Ghlais (SPG) a fhorbairt	Straitéis forbartha agus glactha ag an nGrúpa Stiúrtha	2023	Maolú	Tionchar a imirt	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
R2	Uirlis mhonatóireachta agus tuairiscithe a fhorbairt chun a chinntiú go bhfuil SPG leabaithe i ngach Soláthair	Uirlis arna fhorbairt agus arna Faomhadh ag an nGrúpa Stiúrtha	2024	Maolú	Tionchar a imirt	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
R3	A chinntiú go dtugtar faoi Monatóireacht & Tuairisciú SPG chun a chinntiú go gcuirtear Critéir Ghlas san áireamh i gconarthaí.	# de chonarthaí a ndearnadh measúnú orthu le haghaidh cuimsiú SPG	Leanúnach	Maolú	Tionchar a imirt	Uile	
Dramhaíl a Laghdú & Athchúrsáil a Mhéadú i gCCFG							
R4	Córas Bainistíochta Comhshaoil a chur i bhfeidhm d'fhoirgnimh na Comhairle lena n-áirítear laghdú ar úsáid dramhaíola agus uisce, agus méadú ar athchúrsáil	CBC curtha i bhfeidhm	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht lomlán	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	
R5	31 ionad pobail le bheith rannpháirteach i dtionscnamh Dúil sa Dúlra CCFG thar 5 chéim	Cur i bhfeidhm tionscnamh inbhuanaithe sainaitheanta i ngach céim	2028	Maolú	Cuntasacht lomlán / Comhordú agus Éascú	Tithíocht & Pobal	Líonra Áiseanna Pobail
Laghdú Dramhaíola / Geilleagar Ciorclach							
R6	Tacú le cur i bhfeidhm spriocanna an Phlean Náisiúnta um Bainistiú Dramhaíola le haghaidh Geilleagar Ciorclach 2023-2030 agus iad a chur chun cinn	# tionscnamh tacaíthe	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
R7	Líonra d'fhoinsí uisce óil poiblí a bhunú chun cabhrú le dramhaíl phlaisteach a laghdú i gcomhpháirtíocht le hUisce Éireann	# líon na bpointí nua suiteáilte	2026	Maolú	Tionchar a imirt	Oibríochtaí, P&SI, ECAATS	Uisce Éireann
Cosc ar Dhramhaíl							
R8 ⁽³⁸⁾	Measúnú ar Phleananna Bainistíochta Dramhaíola Tógála & Scartála d'fhorbairtí molta chun a chinntiú go sainaithnítear gach sruth féideartha dramhaíola ag céim luath agus go gcuirtear bearta cuí i bhfeidhm chun cosc, athúsáid, athchúrsáil agus aisghabháil dramhaíola a chur chun cinn ag teacht leis an ordlathas dramhaíola. Déantar measúnú freisin ar leithscaradh agus ar bhainistiú sruthanna dramhaíola éagsúla.	# measúnuithe a dhéantar go bliantúil agus comhlíonadh na treorach dea-chleachtas do bhainistiú dramhaíola Tógála agus Scartála.	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Forbróirí, Cuideachtaí Innealtóireachta Comhairliúcháin, Gnólachtaí Ailtireachta.

Is gníomhartha a choimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chuí ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisin 1.

GEILLEAGAR CIORCLACH & BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
R9	Measúnú ar gach coimpléasc árasán i bhFine Gall ar bhainistiú dramhaíola bia agus úsáid na n-araíidí donna. Rannpháirtíocht le cuideachtaí bainistíochta árasán chun comhlíonadh na reachtaíochta a chinntiú agus chun leithscaradh dramhaíola bia ag cónaitheoirí agus bailiú ina dhiaidh sin ag bailitheoirí údaráithe a spreagadh.	# líon na gcoimpléasc árasán ar déileáladh leo agus # líon na gcoimpléasc árasán a bhfuil seirbhísí bailithe araidí donna i bhfeidhm acu	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Cuideachtaí Bainistíochta, Bailitheoirí Dramhaíola,
R10	Bailíochtú tuairisceáin bhliantúil deisce (TB) Sealbhóirí Ceadúnais Bhailithe Dramhaíola agus Ceada Saoráide Dramhaíola agus iniúchtaí fíoraithe ar an láithreán chun inrianaitheacht na sruthanna dramhaíola éagsúla a fheabhsú	# de bhailíochtú/ fíorú comhlíontach Tuairisceán Bliantúil comhlánaithe	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Bailitheoirí Dramhaíola, Áiseanna Dramhaíola, an Oifig Náisiúnta do Cheadanna Bailithe Dramhaíola (ONCBD).
R11	Tionscadal Fodhlí um Chur i Láthair Dramhaíola - teaghligh a aithint nach bhfuil seirbhís chaighdeánach bailithe dramhaíola acu faoi láthair, fiosraigh agus cinnigh conas atá siad ag bainistiú a gcuid dramhaíola; géillíúlacht le Fodhlíthe CCFG um Láithriú Dramhaíola a spreagadh agus caingean dlí a ghlacadh más gá chun comhlíonadh a chinntiú	# líon na dteaghlach a bhí gafa leo agus # de theagmhálacha a raibh seirbhís araid curtha i bhfeidhm mar thoradh orthu	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Teaghligh a bhfuil cónaí orthu i bhFine Gall, Cuideachta Bainistíochta Sonraí,
R12	Measúnú ar áitribh thráchtála i bhFine Gall lena chinntiú go gcomhlíontar na Fodhlíthe Cur i Láthair Dramhaíola agus na Rialacháin um Bainistiú Dramhaíola (Dramhaíl Bia) 2009 i dtéarmaí leithscaradh dramhaíola agus go háirithe dramhaíl bhia.	# líon na n-áitreabh tráchtála a raibh baint acu leo agus # líon na n-áitreabh tráchtála a bhfuil 3 chóras boscaí bruscair i bhfeidhm acu le béim ar bhainistiú dramhaíola bia.	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Áitreabh Tráchtála,

Geilleagar Ciorclach a Chur Chun Cinn & a éascú

R13 ⁽³⁹⁾	Plean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha a ullmhú	Plean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha Críochnaithe	2024	Maolú	Cuntasacht Iomlán / Tionchar a imirt	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	
R14 ⁽⁴⁰⁾	Bearta a chur i bhfeidhm faoi Phlean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha agus faoi Fine Gall Inbhuanaithe.	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht Iomlán / Tionchar a imirt	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir		
R15	Scóip thionscnamh Fine Gall Inbhuanaithe a leathnú chun gnólachtaí, pobail agus eagraíochtaí a chuimsiú, iniúchadh a dhéanamh ar choincheap an gheilleagair chiorclaigh, agus a bheith i gceannas ar Aistriú Cóir go Neodracht agus geilleagar atá athléimneach ó thaobh na haeráide de.	Athbhreithniú Críochnaithe	2024	Maolú	Cuntasacht Iomlán / Tionchar a imirt	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	

Is gníomhartha a choimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúí ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1.

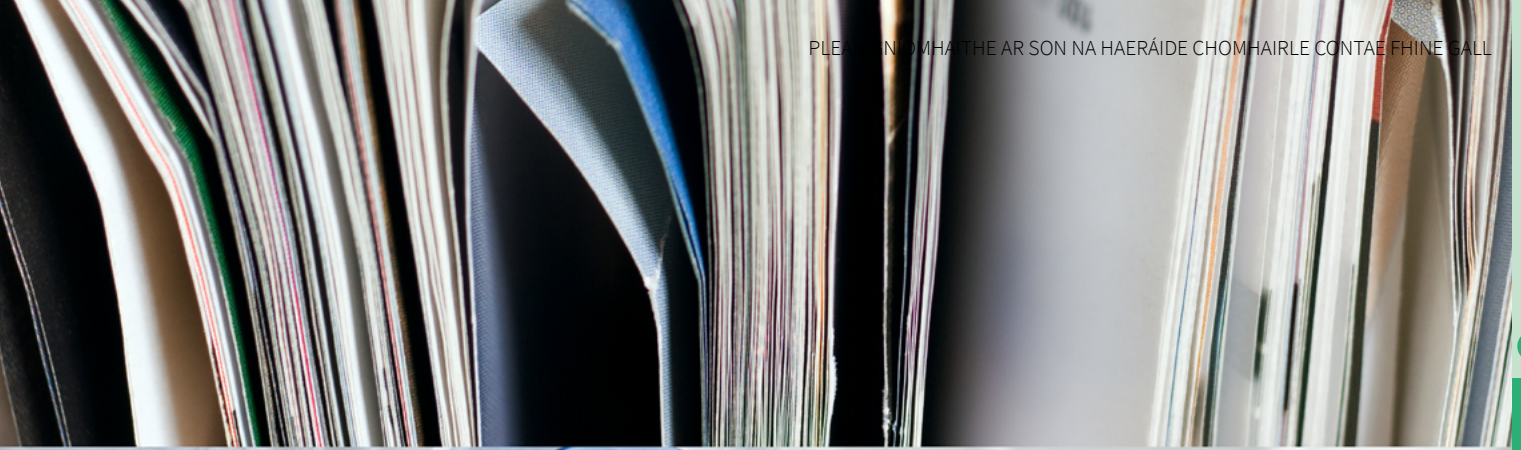

GEILLEAGAR CIORCLACH & BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
R16	Prionsabail gheilleagair chiorclaigh a ionchorprú i Straitéis Forbartha Eacnamaíochta CCFG	Prionsabail an Gheilleagair Chiorclaigh ionchorpraithe sa Straitéis Forbartha Geilleagraí	2024	Maolú	Tionchar a imirt	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	
R17	Lorg carbóin imeachtaí a fhaigheann tacaíocht ón gComhairle a laghdú.	Laghdú ar lorg carbóin ag imeachtaí	Go bliantúil	Maolú	Cuntasacht lomlán / Tionchar a imirt	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	
Athchúrsáil / Geilleagar Ciorclach							
R18 ⁽⁴¹⁾	Uaireanta oscailte a shíneadh i gCúil Mhín ag teacht le hIonad Athchúrsála an Inbhear	Uaireanta Oscailte méadaithe	2024	Maolú	Tionchar a imirt	Oibríochtaí	
R19 ⁽⁴²⁾	An gréasán ionad fág anseo (buidéil, cannaí & teicstílí) a leathnú ar fud Fhine Gall faoi 3 shuíomh ar a laghad in aghaidh na bliana, agus breithniú á dhéanamh ar réimsí nua daonra agus forbartha.	# de shuíomhanna nua ionad fág anseo	2028	Maolú	Tionchar a imirt	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Glassco
R20	Péinteanna, uirlisí ceoil agus rothair a sholáthar ó ionaid conláiste cathartha Inbhear & Chúil Mhín do ghrúpaí pobail lena n-athúsáid. Míreanna úsáidte eile a aithint a d'fhéadfaí a bhailiú ag na hIonaid Conláiste Cathartha agus iad a athúsáid, a athshamlú nó a dheisiú lena n-athúsáid.	# mhír athúsáidte	Go bliantúil	Oiriúnú	Tionchar a imirt / Comhordú agus Éascú	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
Úsáid Talún & Sealbhú							
R21 ⁽⁴³⁾	Tailte & foirgnimh na Comhairle a mheas maidir le hacmhainn fuinnimh in-athnuaite, bithéagsúlacht; bonneagar glas, talmhaíocht inbhuanaithe & tionscadail inbhuanaithe eile.	Measúnú talún agus foirgnimh críochnaithe	2024	Maolú & Oiriúnú	Cuntasacht lomlán	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	
R22 ⁽⁴⁴⁾	Fuinneamh in-athnuaite, bonneagar glas, bithéagsúlacht, talmhaíocht inbhuanaithe agus tionscadail inbhuanaithe eile a fhorbairt ar thailte agus ar fhoirgnimh na Comhairle.	Líon na dtionscadal/bearta a chuirtear i bhfeidhm go bliantúil	2028	Maolú & Oiriúnú	Cuntasacht lomlán	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	
R23	Deiseanna a aithint chun talamh agus foirgnimh a fháil trí chomhaontú/OPL maidir le fuinneamh in-athnuaite/athghiniúint/taisteal gníomhach/glasbhealach/tionscadail bhonneagair ghlais srl	Achar talún (Ha) nó líon na bhfoirgnimh a fuarthas le haghaidh Tionscadail Gníomhú ar son na hAeráide	Leanúnach	Maolú & Oiriúnú	Cuntasacht lomlán / Tionchar a imirt	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	

Is gníomhartha achoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chuí ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1.

RANNPHÁIRTÍOCHT SA PHOBAL

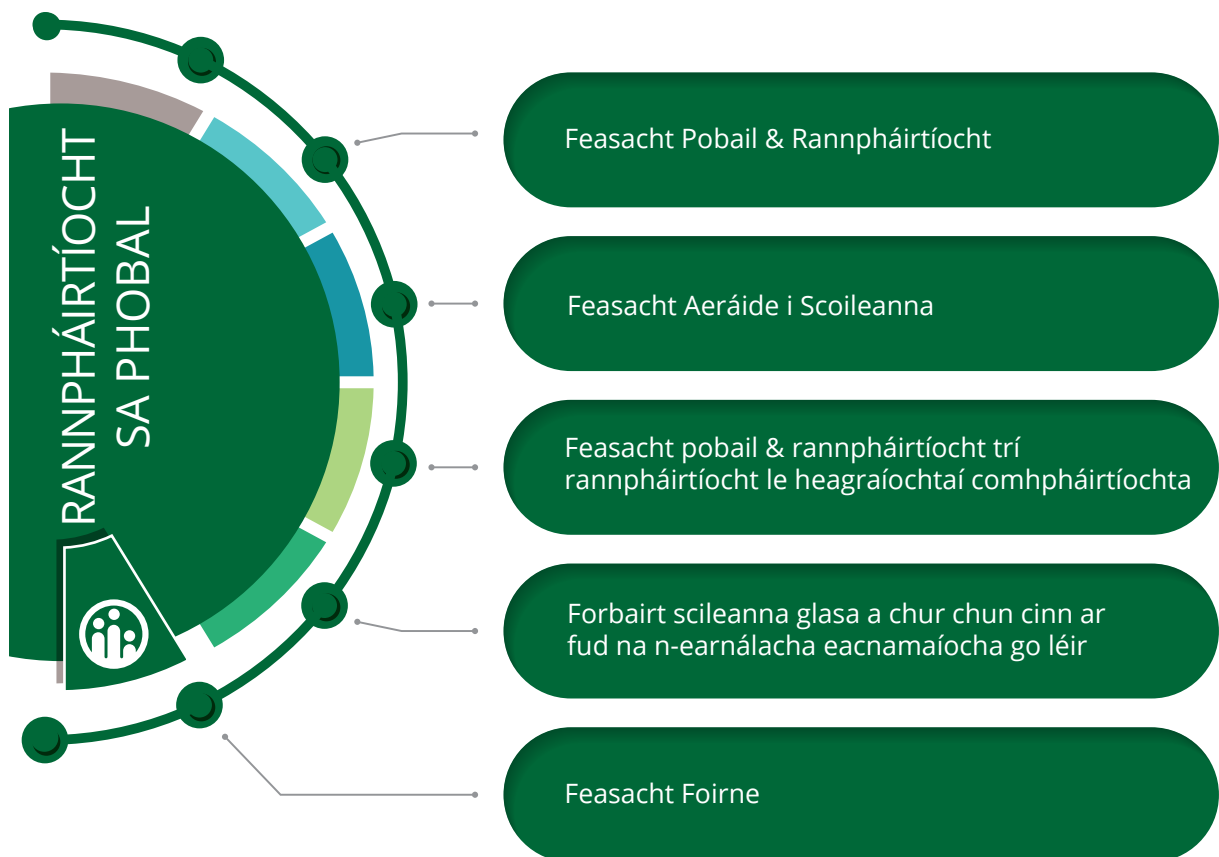

RANNPHÁIRTÍOCHT SA PHOBAL

Deir an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2023^[11] náisiúnta go gceanglaíonn seachadadh ár n-uailmhian aeráide ar an Rialtas agus ar shaoránaigh na hÉireann teacht le chéile i 'conradh sóisialta' neartaithe le haghaidh gníomhaíochta aeráide agus comhchruthú fíor-réitigh ar athrú aeráide, atá bríoch, ionchuimsitheach, cothrom agus inrochtana do chách.

Le linn a Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2019-2024 atá ann cheana a fhorbairt, a chur chun feidhme agus monatóireacht a dhéanamh air^[29], tá cuntas teiste bunaithe ag Comhairle Contae Fhine Gall maidir le dul i dteagmháil le saoránaigh agus geallsealbhóirí maidir le gníomhaíocht ar son na haeráide; agus tá sé mar aidhm aige cur leis seo, tríd an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide seo a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm.

RÍOMHRÉIMSÍ GNÍOMHAÍOCHTA CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL MAIDIR LE RANNPHÁIRTÍOCHT POBAIL

Fíor 5.9: Príomhchuspóirí Chomhairle Contae Fhine Gall dul i ngleic le Pobail ar Ghníomhú ar son na hAeráide

FEASACHT POBAIL & RANPHÁIRTÍOCHT

I 2021 agus 2022 d’eagraigh Comhairle Contae Fhine Gall, i gcomhpháirtíocht le hÚdarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath, Codema – Gníomhaireacht Fuinnimh Bhaile Átha Cliath agus Oifig Réigiúnach Gníomhú ar son na hAeráide (ORGA) sceideal iomlán d’imeachtaí rannpháirtíochta poiblí ar ghníomhaíocht aeráide ar fud Bhaile Átha Cliath, ag clúdach réimsí téamacha na bPleananna Gníomhaíochta um Athrú Aeráide reatha.

www.dublinclimateactionweek.ie

www.dublinclimateactionweek.ie

Bhí sé mar aidhm ag an gcomhpháirtíocht seo dul chun cinn a léiriú ar chur i bhfeidhm na gceithre Phlean Gníomhaíochta um Athrú Aeráide de chuid údarás áitiúil Bhaile Átha Cliath, chun gníomhaíocht aeráide a dhéanamh ina ‘réaltacht’ a ligeann do shaoránaigh a fheiceáil cén chuma a bheidh ar ghníomhaíocht aeráide; agus eolas a roinnt le comhpháirtithe. San iomlán, seachadadh breis agus 110 imeacht i láthair go pearsanta agus ar líne ar fud na réimsí téamacha PGAA^[29] i 2021 & 2022. Leanann an suíomh gréasáin www.dublinclimateactionweek.ie de bheith ina stór faisnéise ina bhfuil taifeadtaí ar imeachtaí agus naisc le hobair údarás áitiúil i réimse na gníomhaíochta aeráide.

CÁS-STAIDÉAR

IONFHÉILE GNÍOMHAITHE AR SON NA HAERÁIDE, PÁIRC NA MÍLAOISE, BAILE BHLAINSEÍR

Mar chuid de Sheachtain um Gníomhú ar son na hAeráide Bhaile Átha Cliath 2022, d’óstaigh Roinn Comhshaoil Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Taisteal Gníomhach Chomhairle Contae Fhine Gall Mionfhéile Gníomhaithe ar son na hAeráide i bPáirc na Mílaoise i mBaile Bhlainséir. Bhí fócas ag téama geilleagair chiorclaigh na bhféilte ar mhaireachtáil inbhuanaithe a chur chun cinn trí athúsáid agus deisiú.

Eispéreas tumtha a bhí san fhéile, le baill den phobal ag baint sult as ceardlanna praiticiúla inbhuanaitheachta a chuimsigh taisteal gníomhach, deisiú rothar, cur amú bia agus múiríníú, garraíodóireacht phobail, mearfhaisean/siopa malartaithe agus roghanna eile seachas earraí tí aonúsáide laethúla. Thug Tionscadal Uirlisí Fhine Gall, a dhéanann deisiú ar uirlisí ceoil a bhailítear sna hionaid athchúrsála agus a athdháileann ar an bpobal iad, fiche uirlis a thabhairt do dhaoine i rith an lae. Chuir na ceoltóirí siamsaíocht ar fáil don slua ag seinm uirlisí a tháinig trí na hionaid athchúrsála.

Tugadh deis don lucht freastail a lorg carbóin a ríomh trí úsáid a bhaint as áireamhán carbóin na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil, agus bhí deiseanna ag daoine foghlaim conas astuithe carbóin a laghdú ina n-aonar, sa bhaile, mar theaghlach, agus mar phobal.

Mionfhéile Gníomhaithe ar son na hAeráide i bPáirc na Mílaoise do SGABÁC22

Chomh maith le Seachtain Gníomhaíochta Aeráide Bhaile Átha Cliath, tá an Chomhairle i mbun gníomhaíochtaí Feasachta & Rannpháirtíochta um Gníomhú ar son na hAeráide thar fheidhmeanna agus seirbhísí éagsúla, trí PGAA a chur i bhfeidhm, agus trí na líonra láidir grúpaí pobail, gnólachtaí, clubanna spóirt, scoileanna, agus cumainn áitritheoirí agus tugtar samplaí thíos. Tá an-chuid ceardlann agus cúrsaí oiliúna um Gníomhaíocht Aeráide agus Timpeallachta curtha ar fáil agus maoinithe ag an gComhairle do scoileanna, grúpaí pobail, grúpaí bailte slachtmhara agus grúpaí óige agus a thacaíonn le daoine breacaosta. Geallann an Chomhairle chun tógáil ar an iarracht seo agus tá sé mar aidhm aici ceannaireacht a léiriú sa réimse seo trí chur i bhfeidhm an Phlean seo.

CÁS-STAIIDÉAR

Á DOMHANDA NA NDUMHCHA, IMEACT FEASACHTA AGUS RANNPHÁIRTÍOCHTA DO SHAORÁNAIGH AGUS DO PHÁIRTITHE LEASMHARA CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL.

Thit Lá Domhanda na nDumhcha, atá deartha chun béim a leagan ar thábhacht na ndumhcha, ar an Satharn 24ú Meitheamh 2023 agus d’óstáil Comhairle Contae Fhine Gall imeacht feasachta dumhcha ar Trá Theas an Rois a raibh glacadh maith leis. Is cosaint nádúrtha iad na dumhcha ar chreimeadh cósta agus ar thuilte. Mar éiceachórais leochaileacha, tá siad i mbaol damáiste de bharr stoirmeacha díana a mheastar a mhéadóidh amach anseo mar thoradh díreach ar athrú aeráide.

Chuaigh Rannóg Gníomhaithe ar son na hAeráide na Comhairle i gcomhpháirtíocht le Cóstaí Glana An Taisce, ionadaithe ó Roinn Tíreolaíochta Choláiste na Tríonóide, ORGA Bhaile Átha Cliath agus Bailte Slachtmhara an Rois, chun siúlóid agus oráid a sheachadadh ag na dumhcha. D'ardaigh an ócáid feasacht ar thábhacht na ndumhcha, conas ba chóir córais dumhcha a bhainistiú agus cad is féidir leis an bpobal a dhéanamh chun cabhrú leis na dumhcha a chosaint.

Chuir an Chomhairle tródam 1km de rópa agus cuailí adhmaid in airde feadh na dumhcha chun an pobal a dhíspreagadh ó bheith ag siúl ar na dumhcha agus ag cruthú tuilleadh creimthe.

1km de rópa agus tródam cuaille adhmaid a cuireadh suas le déanaí le comharthaíocht dhátheangach chun daoine a spreagadh chun fanacht amach ó na dumhcha chun iad a chosaint.

AN CISTE POBAIL UM GHNÍOMHAÍOCHT AERÁIDE

Sheol an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide Ciste nua um Ghníomhaíocht Aeráide (Snáithe 1 - Pobail Ísealcharbóin a Thógáil) le déanaí. Is ciste de €24 milliún é seo d’údarás áitiúla le riar ar fud a réimsí feidhme, chun cabhrú le pobail ísealcharbóin a chothú agus a thógáil. Tá an maoiniú seo mar chuid den Chlár Pobail um Ghníomhaíocht ar son na hAeráide, a bhfuil sé mar aidhm aige tacú le tionscadail agus tionscnaimh a éascaíonn gníomh pobail ar son na haeráide trí oideachas, trí fhorbairt acmhainní agus trí fhoghlaim trí dhéanamh.

Tabharfaidh tionscadail phobail atá incháilithe don mhaoiniú féideartha seo aghaidh ar na cúig théama seo a leanas:

- Tionscadail Phobail agus Fuinnimh
- Taisteal
- Bia agus dramhaíl
- Siopadóireacht agus athchúrsáil
- Gníomh áitiúil aeráide agus comhshaoil

Tá Oifigeach Pobail um Ghníomhú ar son na hAeráide ceaptha ag Comhairle Contae Fhine Gall chun treoir agus tacaíocht a thabhairt do phobail tionscadail agus tionscnamh a fhorbairt. Chun eolas agus treoir a fháil déan teagmháil le: CommClimateActionOfficer@fingal.ie

FEASACHT AERÁIDE I SCOILEANNA

Ag leibhéal na scoile, oibríonn oifigeach Feasachta Comhshaoil na Comhairle go dlúth le clár Scoileanna Glasa An Taisce, chun leanúint ar aghaidh le gníomhaíochtaí feasachta agus le bronnadh an Bhrait Ghlais i mbunscoileanna agus in iar-bhunscoileanna araon. Tá acmhainní nua forbartha ag An Taisce freisin do mhúinteoirí ar ghníomhú aeráide, chun forluí le curaclam teagaisc. Maoinítear go leor ceardlanna, arna n-éascú ag saineolaithe ón Ionad Athfhionnachtana, VOICE agus an Plean Gníomhaíochta Domhanda, ar bhonn leanúnach do scoileanna Fhine Gall. Tá cistí ar fáil freisin do scoileanna chun míreanna aonúsáide a dhíchur agus chun córais athchúrsála leithscartha a thabhairt isteach. Tá an Clár Múirínithe do Scoileanna a comhchruthaíodh i bhFine Gall i gcomhpháirtíocht le hÚdarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath agus Múiríníú Éireann, tar éis múiríníú a thabhairt isteach i níos mó ná 60 scoil i bhFine Gall. Foghlaimíonn daltaí, feighlithe agus múinteoirí conas dramhail bia, piastlainne, agus dramhail tírdhreacha agus garraíodóireachta a mhúiríníú.

Mhaoinigh Comhairle Contae Fhine Gall tionscnamh pobail ‘múnla duilleoga’ i 2022 agus cuirfear i bhfeidhm é gach bliain san fhómhar. Tá céad agus daichead Cás Múnla Duilleoga Phobail bunaithe i limistéir ard-titim duillí a bhaineann le beagnach tríocha grúpa pobail agus scoil. Líonann grúpaí na cásanna le duilleoga agus bainistíonn siad an próiseas chun múirín a tháirgeadh do thionscadail gharraíodóireachta go háitiúil

Is clár leanúnach eile é Clár na gClubanna Glasa CLG faoi cheannas ORGA, ina n-oibríonn Údarás Áitiúla le clubanna áitiúla trí chomhairle agus treoir a thairiscint chun cabhrú le clubanna tionscadail inbhuanaitheachta agus gníomhaíochta aeráide a chur i gcrích faoin gClár.

FEASACHT POBAIL & RANPHÁIRTÍOCHT TRÍ RANPHÁIRTÍOCHT LE HEAGRAÍOCHTAÍ COMHPHÁIRTÍOCHTA

D'oibrigh Comhairle Contae Fhine Gall chun tacú go gníomhach le clár Pobail Fuinnimh Inmharthana an ÚFIÉ (PFI), ar clár maoinithe agus tacaíochta é atá dírithe ar chabhrú le pobail oibriú le chéile chun a bheith cliste ó thaobh fuinnimh agus níos inbhuanaithe. Is é Codema an comhordaitheoir réigiúnach do líonra PFI i Réigiún Bhaile Átha Cliath agus an Lár-Oirthir. Tá 22 Pobal Fuinnimh Inmharthana ag Comhairle Contae Fhine Gall faoi láthair. Mar ghealltanais leanúnach don chlár, síníodh Meabhán Tuisceana i 2022 idir Comhairle Contae Fhine Gall agus an ÚFIÉ. Treoraíonn meantóir áitiúil PFI tríd an bpróiseas trí chéim de ‘Foghlaim-Pleanáil-Déan.’ Tá an próiseas seo dírithe ar chabhrú le PFI a bheith níos tiosaí ar fhuinneamh, úsáid a bhaint as fuinneamh in-athnuaite, agus machnamh a dhéanamh ar réitigh fuinnimh chliste. Is féidir féachaint ar sheimineár faisnéise i bhFine Gall ag <https://www.youtube.com/watch?v=GfeUgJP7YB4>

CÁS-STAIDÉAR

PLEAN GNÍOMHAÍOCHTA DOMHANDA DÚSHLÁN LAOCHRA NA HAERÁIDE

Go luath i 2023, d’eagraigh an eagraíocht oideachais comhshaoil, Plean Gníomhaíochta Domhanda, dúshlán “Laochra na hAeráide”.

Dearadh an comórtas náisiúnta, arna mhaoiniú ag Cúnamh Éireann, chun an tionchar láithreach a d’fhéadfadh a bheith ag athruithe beaga stíl mhaireachtála ar ár lorg carbóin a laghdú a léiriú. D’ardaigh an dúshlán feasacht ar astuithe gáis cheaptha

teasa aonair i réimsí an iompair, an bhia, tomhaltas, agus fuinneamh agus bhí sé mar aidhm aige daoine eile a spreagadh chun athruithe a dhéanamh agus todhchaí níos inbhuanaithe a chruthú do chách. Ghlac 68 grúpa pobail agus eagraíocht ar fud na hÉireann páirt sa dúshlán lena n-áirítear fiche haon grúpa pobail ó cheantar Fhine Gall. Chláraigh gach grúpa gníomhaíochtaí tionchair aeráide laethúla chun iarracht a dhéanamh an méid is mó d’astuithe gáis cheaptha teasa a shábháil. Bhí grúpaí Fhine Gall ar an mbarr, ag sábháil 14,744 kg de dhé-ocsaíd charbóin. Reáchtáladh searmanas na nGradam Náisiúnta um Laochra na hAeráide ag ceanncheathrú Halla an Chontae i bhFine Gall i mí an Mheithimh 2023, agus bhronn Méara Fhine Gall, an Comhairleoir Adrian Henchy agus Hans Zomer, POF le Plean Gníomhaíochta Domhanda gradaim deartha ag an Ionad Athfhionnachtana ar Oibríthe Deonacha Úcránaigh na hÉireann, Bailte Slachtmhara Chaisleán Cnucha, Cumann Cónaitheoirí Myrtle an Chósta agus Grúpa Prosper.

CÁS-STAIIDÉAR

PLANDÁIL CRANN POBAIL

D'éascaigh Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Taisteal Gníomhach na Comhairle i gcomhpháirtíocht leis an Roinn Oibríochtaí Plandáil Crann Pobail i rith míonna an Gheimhridh i spásanna glasa timpeall Fhine Gall. Tá meascán de chrainn dhúchasacha, le críonnacht dúchasach, cosúil le Darach, Beith, Cárthann, Cuileann, Péine Albanach, Coll agus Fearnóg curtha ag baill den phobal. Tá an-tóir ar na himeachtaí ag grúpaí daltaí ó scoileanna áitiúla agus ag daoine aonair ar mian leo ócáid a chomóradh. Freastalaíonn grúpaí pobail áitiúla agus baill na mBailte Slachtmhara ar na himeachtaí agus cuirtear eolas ar Ghníomhaíocht

Crainn nua curtha ar thailte Chaisleán Mhullach Íde ag an bpobal áitiúil

CÁS-STAIIDÉAR

FEACHTAS CUPÁIN IN-ATHÚSÁIDTE

Eagraíodh Feachtas Cupáin In-athúsáidte sna Sceirí i mí Aibreáin 2022 i gcomhar le Feachtas The Conscious Cup, Bailte Slachtmhara na Sceirí agus ceithre cinn déag de ghnóthaí áitiúla sa cheantar. Cuireadh cupáin in-athúsáidte chun cinn sna caiféanna agus sna gnólachtaí áitiúla agus chuir Comhairle Contae Fhine Gall agus Feachtas The Conscious Cup ábhar poiblíochta ar fáil. Thacaigh an Chomhairle le comórtas, agus tháinig ceithre cinn déag de ghnóthaí áitiúla le chéile chun fiseán #roghnaímidathúsáid a dhéanamh ag spreagadh nithe in-athúsáidte. Is fadhb shuntasach dramhaíola iad cupáin caife indiúscartha, ní hamháin in Éirinn ach ar fud an domhain. Ní féidir cupáin beir leat a athchúrsáil in Éirinn agus i go leor tíortha eile. Déantar 22,000 cupán caife aonúsáide a dhiúscairt gach uair in Éirinn.

Tá Léarscáil Caifé ullmhaithe ag Feachtas The Conscious Cup inar féidir le daoine cuardach a dhéanamh ar chaiféanna i gceantair áitiúla a chuireann fáilte roimh chupáin in-athúsáidte <https://www.consciouscup.ie/cafe-map.php>.

FEASACHT & OILIÚINT FOIRNE

I gcompháirtíocht le ORGA agus leis an nGrúpa Oiliúna Náisiúnta um Sheirbhísí Údarás Áitiúil (GONSÚÁ), leantar le hoiliúint um ghníomhaíocht aeráide a rolladh amach d'earnáil iomlán na n-údarás áitiúil, lena n-áirítear ionadaithe tofa, chun foireann a chumasú agus a scileanna a fheabhsú chun gníomhú mar cheannairí ar ghníomhaíocht aeráide. Ina theannta sin, seoltar teachtaireachtaí rialta feasachta ar ghníomhaíocht aeráide trí bhealaí cumarsáide inmheánacha na Comhairle.

Is féidir le pobail atá rannpháirteach agus cumhachtaithe na deiseanna iolracha a eascraíonn as aistriú chuig sochaí agus geilleagar atá neodrach ó thaobh carbóin de a bhaint amach, amhail gairmeacha beatha nua inbhuanaithe, tithe níos teo atá níos tiosaí ar fhuinneamh, roghanna taistil níos fearr, rogha níos inbhuanaithe do thomhaltóirí, pleanáil spásúlachta chomhtháite, aer agus uisce níos glaine agus timpeallacht níos fearr do na glúine atá le teacht.

Trí leanúint ar aghaidh le ceannaireacht a léiriú ar Gníomhú ar son na hAeráide, agus trí dhul i ngleic go gníomhach le pobail maidir le ghníomhaíocht ar son na haeráide, tá súil ag an gComhairle comhoibriú a mhéadú le pobail ar mhaithe le hathrú dearfach i ngnéithe éagsúla de shaol an phobail.

RANNPHÁIRTÍOCHT SA PHOBAL

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
Feasacht Pobail & Rannpháirtíocht							
C1	Deontais Gníomhú ar son na hAeráide Pobail a chur chun cinn agus a riar do 2023 - 2026. Deontais a cheadú do phobail chun tionscadail gníomhaíochta aeráide a sheachadadh thar na réimsí téamacha de réir threoirlínte an Deontais.	# deontais do thionscadail gníomhaíochta aeráide thar gach réimse téamach	2026	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt / Comhordú agus Éascú	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
C2	Clár imeachtaí na Seachtaine Gníomhú ar son na hAeráide a sheachadadh i gcomhar le RÚÁ	# imeacht a reáchtáladh, # saoránach gafa	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Comhordú agus Éascú / Mol	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	RÚÁ, ORGA, Codema
C3	Féilire bliantúil gníomhú ar son na haeráide & laethanta feasachta comhshaoil a fhorbairt lena n-áireofar laethanta idirnáisiúnta agus náisiúnta, mar Lá an Domhain, Lá Domhanda na nDumhcha, Mí Náisiúnta na hAthúsáide, Seachtain Náisiúnta na Rothar, Seachtain Gníomhú ar son na hAeráide Bhaile Átha Cliath, Seachtain Ghlantacháin Bhaile Átha Cliath Uile. Feachtais spriocdhírthe chun gníomhaíochtaí a chur chun cinn de réir amlíne an fhéilire.	Féilire bliantúil gníomhaíochtaí forbartha ó Eanáir go Nollaig gach bliain. # de gníomhaíochtaí curtha chun cinn.	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Comhordú agus Éascú / Mol	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
C4	Úsáid a bhaint as cineálacha éagsúla meán lena n-áirítear meáin shóisialta CCFG, suíomh gréasáin CCFG, nuachtlitreacha agus feachtais phictiúrlainne chun feasacht ar gníomhú aeráide a chur chun cinn.	# feachtais	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Mol	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
C5	Leabharlann d'ábhar aeráide a fhorbairt lena n-áirítear seimineár gréasáin, leabhair, ailt agus acmhainní oiliúna dígiteacha a chlúdaíonn Eolaíocht Aeráide, Gníomhú ar son na hAeráide, Aistriú Cóir, an PGAÚÁ, Pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide Áitiúla agus Náisiúnta agus iad a chur ar fáil don phobal trí bhealaí meán sóisialta Fine Gall agus Leabharlanna Fine Gall.	# tacaíochtaí don phobal, # do shaoránaigh gafa	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Mol	ECAATS / EETD	Leabharlanna
Feasacht Aeráide i Scoileanna							
C6	Dul i dteagmháil le RÚÁ chun an riachtanas maidir le Feasacht ar Gníomhaíocht Aeráide a sheachadadh i Scoileanna a mheas, trí sholáthraithe oiliúna, sula ndéanfar Feasacht ar Gníomhaíocht Aeráide a phríomhshruthú laistigh den churaclam scoile.	Clár comhaontaithe measta agus seachadta dá réir	2024	Maolú & Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	An Taisce, Comhairle na nÓg

Is gníomhartha achoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúil ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1.

RANNPHÁIRTÍOCHT SA PHOBAL

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
C7	Dul i dteagmháil le scoileanna agus An Taisce agus cuir acmhainní & maoiniú ar fáil chun bratacha glasa a sheachadadh agus stádas scoileanna glasa a bhaint amach.	# de na scoileanna a bhí páirteach, # de na mic léinn a ghlac páirt	2028	Maolú & Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	An Taisce
C8	Acmhainní a sholáthar lena n-áirítear maoiniú do scoileanna i bhFine Gall mar thacaíocht chun dul i mbun tionscadail bhainistíochta acmhainní. D'fhéadfadh go n-áireofaí ar thionscadail múiríniú do scoileanna, tionscadail garraíodóireachta agus fás glasraí, pacáistí acmhainní agus suiteáil butaí uisce.	# de na scoileanna a bhí páirteach, # de thionscadail gharraíodóireachta, # de thionscadail mhúirínithe, # de phacáistí acmhainní a cuireadh ar fáil, # de bhutaí uisce suiteáilte	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	
Feasacht pobail & rannpháirtíocht trí rannpháirtíocht le heagraíochtaí comhpháirtíochta							
C9	Ócáid feasachta fuinnimh bhliantúil a sholáthar i gcomhpháirtíocht le Codema, ÚFIÉ agus páirtithe leasmhara eile	Imeacht bliantúil a reáchtáladh	Go bliantúil	Maolú	Comhordú agus Éascú	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Codema, ÚFIÉ, ORGA
C10⁽⁴⁵⁾	Pobail Fuinnimh Níos Fearr agus Pobail Fuinnimh Inmharthana an ÚFIÉ a chur chun cinn agus tacú leo	# líon na bpobal tacaithe	Go bliantúil	Maolú	Comhordú agus Éascú / Mol	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Codema, ÚFIÉ, ORGA
C11	Ceardlanna Píolótach um Ghníomhú ar son na hAeráide le coistí na mBailte Slachtmhara chun feasacht ar ghníomhaíocht aeráide a chur chun cinn ag leibhéal áitiúil.	# líon na gceardlanna	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Comhordú agus Éascú / Mol	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Bailte Slachtmhara, Soláthraithe Ceardlainne
C12⁽⁴⁶⁾	Cónaitheoirí agus grúpaí pobail a thabhairt isteach, m.sh. Bailte Slachtmhara/ grúpaí gairdíní pobail, i mbunú crann nua-phlandaithe ina gceantar, m.sh. ag uisciú	Líon na ndaoine atá i gceist	Go bliantúil	Oiriúnú & Maolú	Comhordú agus Éascú	Pleanáil & Bonneagar Straitéiseach	
C13	Agus iad á dtreorú ag an Meabhrán Tuisceana a síníodh idir CLG agus CCMA, i dtreo oibriú le chéile ar thionscadail inbhuanaitheachta agus gnímh ar son na haeráide, téigh i dteagmháil le Clár na gClubanna Glasa trí cheannasaí ainmnithe, ag obair leis an ORGA agus CLG, i gcur chun cinn agus tacáíocht a thabhairt do thionscadail ó chlubanna rannpháirteacha, chun cuspóirí, agus le linn príomhchéimeanna, an chláir go dtí 2029 a bhaint amach	# de chlubanna gafa, # de mhic léinn ag glacadh páirte	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Comhordú agus Éascú	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	CLG, ORGA
C14	Dúil sa Dúlra: tacú le grúpaí pobail tionscadail feasachta aeráide a fhorbairt mar cheardlanna deisiúcháin rothar, malartú éadaí, gairdíní pobail, féilte glasa.	# tionscnamh / tionscadail tacaithe agus samplaí	Go bliantúil	Maolú	Comhordú agus Éascú	Tithíocht & Pobal	Líonra Áiseanna Pobail

Is gníomhartha achoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúí ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aiguisín 1.

RANNPHÁIRTÍOCHT SA PHOBAL

Uimh. Thag	Gníomh	Beart Rianaithe	Tréimhse	Maolú / Oiriúnú	Ról ÚA	Príomhroinn (príomhranna)	Comhpháirtí (comhpháirtithe)
C15	Oibriú leis an bPlean Gníomhaíochta Domhanda ar fhorbairt bhreise ar an gclár Laochra na hAeráide ar fud na bpoibál	Clár a dTacaítear go bliantúil	Go bliantúil	Maolú	Comhordú agus Éascú	Tithíocht & Pobal	Plean Gníomhaíochta Domhanda
C16	Tionscadail LEADER ar inbhuanaitheacht a chur chun cinn	Líon na dtionscadal LEADER ar inbhuanaitheacht	Leanúnach	Maolú & Oiriúnú	Comhordú agus Éascú / Mol	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	LEADER
C17	Acmhainní a sholáthar lena n-áirítear trealamh agus maoiní le haghaidh imeachtaí glantacháin agus feasachta mara. Ócáid bhliantúil cois cósta a sheachadadh sa phobal ar nós feasachta agus bearta cosanta do dhumhcha.	# tionscnaimh a dtacaíonn an Chomhairle leo gach bliain, Seachadadh imeacht amháin in aghaidh na bliana	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Comhordú agus Éascú / Mol	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt	Cóstaí Glana,
C18	Deontais Spóirt - Ní mór do chlubbanna fianaise a sholáthar ar 'gheilleagar ciorclach' agus tionscnaimh inbhuanaitheachta eile de réir mar is cuí.	# d'íarratais ceadaithe le fianaise ar thionscnaimh inbhuanaithe	Go bliantúil	Maolú	Tionchar a imirt / Mol	Tithíocht & Pobal	Clubanna Spóirt
C19	Aon fhigiúirí atá ar fáil go poiblí maidir le hastuithe Aerfort Bhaile Átha Cliath a fhoilsiú i dtuarascálacha bliantúla ar dhul chun cinn an PGAÚÁ, agus cuireadh a thabhairt don daa nuashonruithe ar dhul chun cinn agus pleananna a sholáthar chun an cuspóir náisiúnta um neodracht ó thaobh carbóin de a bhaint amach.	Figiúirí foilsithe go bliantúil	Go bliantúil	Mitigation	Maolú	Tionchar a imirt	daa

Forbairt scileanna glasa a chur chun cinn ar fud na n-earnálacha eacnamaíochta go léir

C20	Athbhreithniú a dhéanamh ar Straitéis Scileanna Fhine Gall lena n-áirítear forbairt scileanna glasa ar fud na n-earnálacha eacnamaíochta go léir	Athbhreithniú straitéise scileanna críochnaithe	2024	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	
C21	Rannpháirtíocht san Foghrúpa um Scileanna Glasa faoi Straitéis Scileanna Fhine Gall a leathnú	Méadaíodh an bhallraíocht ghrúpa	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	
C22	Foghrúpa Scileanna Agraibhia a bhunú faoi Straitéis Scileanna Fhine Gall chun éagsúlú a chur chun cinn laistigh den Earnáil Agraibhia	Ballraíocht an ghrúpa & líon na dtionscnamh curtha chun cinn	2024	Maolú & Oiriúnú	Tionchar a imirt	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair, Turasóireachta & Cultúir	

Feasacht Foirne

C23	Traenáil Feasacht Aeráide a chur ar fáil do gach ball foirne agus ball tofa agus deiseanna a aithint chun feasacht aeráide a leabú ar fud na ranna go léir	# foireann oilte, # comhairleoirí oilte	Go bliantúil	Maolú & Oiriúnú	Comhordú agus Éascú / Mol	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	Codema, ORGA, GONSÚA
C24	Pacáiste ionduchtaithe gníomhaíochta aeráide a fhorbairt do gach ball foirne nua	Pacáiste forbartha	2024	Maolú & Oiriúnú	Mol	Daoine, Seirbhísí Corparáideacha & Digiteacha	ORGA

Is gníomhartha achoimre iad gníomhartha le nóta. Is féidir Breithnithe Comhtháite Comhshaoil tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus Measúnacht Chúil ar na gníomhartha sa Phlean seo a fheiceáil in aguisín 1.

6. CRIOS DÍCHARBÓNAITHE

RÉAMHRÁ

CAD IS CRIOS DÍCHARBÓNAITHE ANN?

Is limistéar roghnaithe é Crios Dícharbónaithe (CD) ina n-oibríonn údarás áitiúla agus pobail le chéile chun an méid carbóin a tháirgeann a ngníomhaíochtaí laethúla a laghdú. Trí bhreathnú laistigh den phobal ar bhealaí le maireachtáil agus le hobair ar bhealach níos inbhuanaithe, is féidir leis na criosanna seo réitigh áitiúla a fháil ar fhadhbanna domhanda, mar astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú, cáilíocht an aeir a fheabhsú, fuinneamh a shábháil agus dramháil a laghdú.

Is é príomhchuspóir Crios Dícharbónaithe ná bealaí nuálacha ach indéanta a aimsiú chun astaíochtaí gás ceaptha teasa ón limistéar a laghdú 51% faoi 2030, bunaithe ar leibhéal 2018, i gcomhréir leis an gCuspóir Aeráide Náisiúnta^[11]. Beidh plean gach crios bunaithe ar shaintréithe an cheantair, cad atá chun leasa an phobail áitiúil, agus conas is féidir leis na gnéithe seo oibriú le chéile chun carbóin agus gáis cheaptha teasa eile a laghdú nó a bhaint den chrios.

Trí na criosanna seo a chruthú ar fud na tíre, is féidir cineálacha cur chuige agus tionscadail éagsúla a thástáil agus a chur i gcrích, rud a ligeann do phobail eile na smaointe seo a chur i bhfeidhm bunaithe ar a gcuid riachtanas féin.

CÉN FÁTH A BHFUIL AN TIONSCADAL 'CRIOS DÍCHARBÓNAITHE' AG TARLÚ?

Faoin bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide Náisiúnta 2019^[48], ceanglaítear ar gach údarás áitiúil sa tír Crios Dícharbónaithe a phleanáil. Ina theannta sin, mar chuid den Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021^[1], ceanglaítear ar gach údarás áitiúil Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide mionsonraithe a tháirgeadh freisin. Shoiléirigh sna Treoirlínte do Phleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil^[17] a d'fhoilsigh an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide (RCAC) i 2023, nach mór Criosanna Dícharbónaithe a áireamh anois i ngach Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide de chuid na n-údarás áitiúil

CÉN FÁTH AR ROGHNAÍODH BAILE BRIGÍN?

Chun cáiliú mar Chriosanna Dícharbónaithe, ní mór go mbeadh tréithe áirithe ag na limistéir roghnaithe a bhfuil acmhainneacht acu do ghníomhaíocht aeráide thar earnálacha éagsúla. Roghnaíodh Baile Brigín mar Chrios Dícharbónaithe mar a measadh; 1) a bheith réidh chun tacú le gníomhaíocht ar son na haeráide, 2) braistint láidir pobail a bheith ann, 3) a bheith ar an méid ceart ó thaobh daonra de (5,000 duine ar a laghad le haghaidh criosanna dícharbónaithe uirbeacha).

Mar Chrios Dícharbónaithe, tá go leor féidearthachtaí ag Baile Brigín chun tionscadail aeráide nua agus atá ann cheana a fhorbairt, le deiseanna chun dul i ngleic le go leor saincheisteanna. Mar shampla, d'fhéadfaí cáilíocht an aeir a fheabhsú trí fhéachaint ar úsáid mhéadaithe a bhaint as iompar poiblí, taisteal gníomhach, agus moil soghluaisteachta. D'fhéadfaí dul i ngleic le hinbhuanaitheacht fuinnimh le bonneagar fuinnimh nua, ar nós uasghráduithe gréasán leictreachais agus téamh ceantair, agus trí éifeachtúlacht agus teas in-athnuaithe a fheabhsú i bhfoirgnimh san earnáil chónaithe, phoiblí agus tráchtála. Tá deiseanna ann do thionscadail ghlasaithe a thacaíonn le bithéagsúlacht i limistéir phoiblí agus phríobháideacha talún araon.

Ina theannta sin, tá tionscadal Ár mBaile Brigín, a bhfuil sé mar aidhm aige Baile Brigín a bhunathrú agus a athnuachan faoi 2027 ar siúl faoi láthair le maoiniú rialtais de bhreis is €50m. Le chéile, d'fhéadfadh an tionscadal Ár mBaile Brigín agus an crios dícharbónaithe a fhorbairt le chéile, agus tionchar dearfach níos mó a imirt ar an gceantar.

FÍS DON CD

Tá dréachtfhís forbartha ag an gComhairle do Chrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín mar a leanas:

LÉIREOIDH CRIOS DÍCHARBÓNAITHE BHAILE BRIGÍN NA DEISEANNA ATÁ ANN MAIDIR LE DÍCHARBÓNÚ AGUS MAIREACTÁIL INBHUANAITHE INÁR GCONTAE.

CRIOS DÍCHARBÓNAITHE BHAILE BRIGÍN INNIU

RÉAMHRÁ

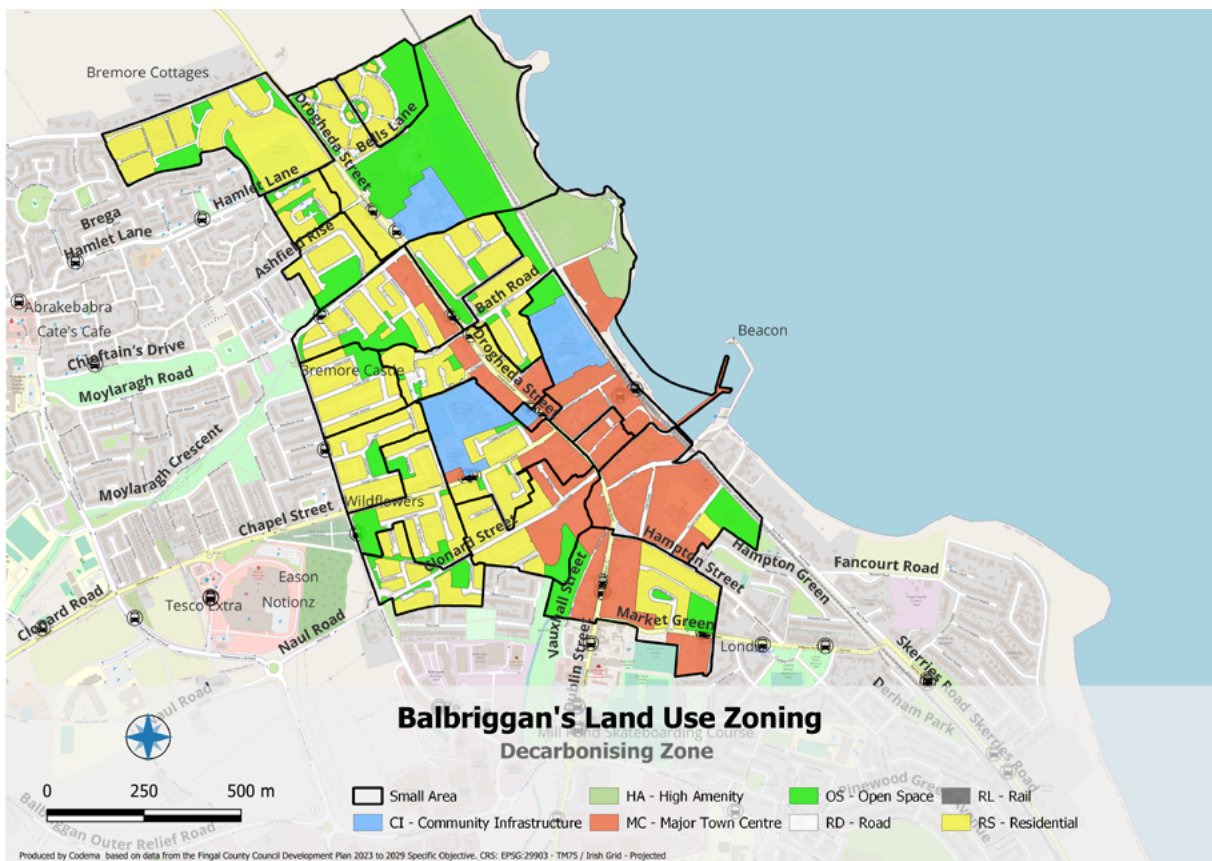
Chun an sprioc de laghdú 51% ar astaíochtaí carbóin a bhaint amach faoi 2030, ní mór dúinn fios a bheith againn ar dtús; 1) na hastaíochtaí reatha sa chrios dícharbónaithe, 2) cad iad na gníomhaíochtaí atá á dtáirgeadh, agus 3) cuspóir na gníomhaíochtaí sin.

Sa chuid seo féachaimid ar gach rud ó mhiondealú daonra agus patrúin taistil, go dtí na cineálacha foirgneamh agus córais téimh laistigh den cheantar. Tugann sé seo forbhreathnú mionsonraithe dúinn maidir le heolas a bheith againn ar iompar, ar ghníomhaíochtaí agus ar bhonneagar atá ann cheana féin ionas gur féidir linn cinneadh a dhéanamh ar an mbealach is fearr chun réitigh a fhorbairt le chéile atá in oiriúint do Bhaile Brigín agus do gach duine atá ina gcónaí agus ag obair anseo.

MÉID, CRIOSÚ AGUS BONNEAGAR

Is baile cósta é Baile Brigín, timpeall 34 km lastuaidh de chathair Bhaile Átha Cliath. Taispeántar crios dícharbónaithe (CD) Bhaile Brigín i **bhFíor 6.1 & Fíor 6.2** thíos. Cuimsíonn sé lárionad lárnach Bhaile Brigín, agus ceantair chónaithe atá suite lastuaidh den chuid is mó den Abhainn Dubh. Úsáidtear an crios go príomha chun críocha cónaithe, a chluádaíonn 33% den limistéar iomlán. Clúdaíonn lár an bhaile an dara ceantar is mó (thart ar 19%). Tá limistéir shuntasacha ag spásanna oscailte (páirceanna srl) agus bóithre araon le 17% den spás iomlán an ceann.

Is é an limistéar iomlán ná 1.3 km², lena n-áirítear thart ar 3,680 teaghlach, agus 80 foirgneamh tráchtála agus tionsclaíoch.

Fíor 6.1: Suíomh CD Bhaile Brigín agus criosú úsáide talún laistigh den CD

DAONRA

Tá thart ar 5,900 duine ina gcónaí i gCD Bhaile Brigín. Tá an phróifíl aoise comhdhéanta de 12.6% de dhaoine atá níos sine ná 60 bliain d’aois, 32.8% níos óige ná 20 bliain d’aois, agus an 54.6% eile idir 20 agus 60 bliain d’aois.

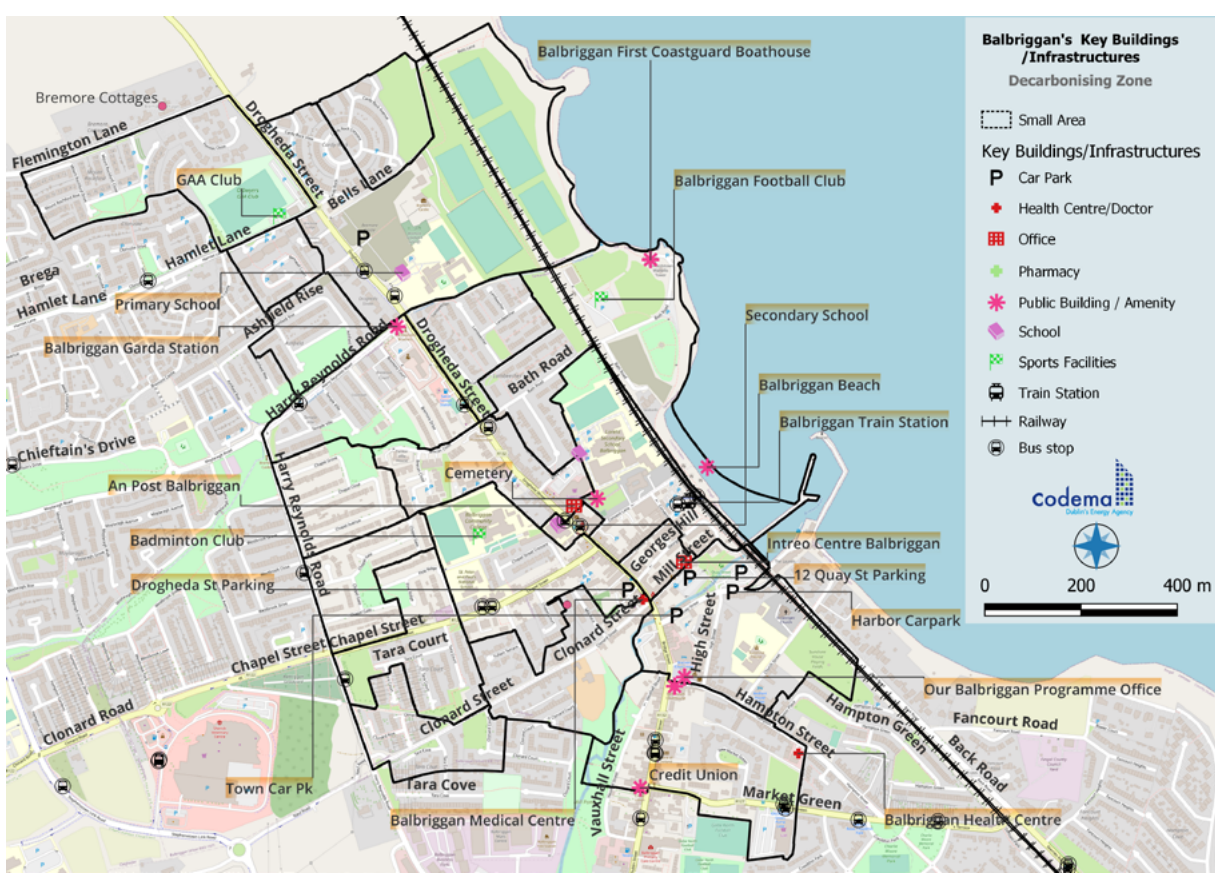
BONNEAGAR POIBLÍ

Chomh maith le lár an bhaile, limistéir chónaithe agus spáis oscailte, tá na taitneamhachtaí agus áiteanna poiblí seo a leanas san áireamh i **bhFíor 2** i gCD Bhaile Brigín.

- Cuan Bhaile Brigín
- Trá Bhaile Brigín
- Teach na Cúirte
- Ionad Sláinte
- Ionad Pobail
- Stáisiún na nGardaí
- Scoileanna
- Eagraíochtaí spóirt agus pobail

NAISC IOMPAIR

Tá líne iarnróid Bhéal Feirste-Baile Átha Cliath ag freastal ar Bhaile Brigín agus is é an príomhbhealach iarnróid agus an ceann is gnóthaí ar oileán na hÉireann a nascann stáisiún Uí Chonghaile i bPoblacht na hÉireann agus stáisiún Lanyon Place Bhéal Feirste i dTuaisceart Éireann. Tá rochtain freisin ar Bhaile Brigín ar mhótarbhealach an M1, timpeall 2 km siar ón mbaile. Freastalaíonn bealaí Bus Átha Cliath 33 agus an 33n Nitelink freisin ar Bhaile Brigín.

Fíor 6.2: Taitneamhachtaí agus spásanna poiblí i gCD Bhaile Brigín

PRÍOMHTEAGMHÁLAITHE AGUS PÁIRTITHE LEASMHARA REATHA

Tá rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara ríthábhachtach chun na pleananna um Chrios Dícharbónaithe a fhorbairt. Mar shampla, moltar i dTreoirlínte Náisiúnta Phleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil^[17] rannpháirtíocht luath agus leanúnach le páirtithe leasmhara le linn an tionscadail. Ina theannta sin, cuireann an treoir chun suntais nach bhfuil “an smacht ná an chumhacht ag an Údarás Áitiúil tionchar díreach a imirt ar na laghduithe fuinnimh agus astaíochtaí go léir laistigh de theorainneacha an limistéir CD”. Dá bhrí sin, tá sé ríthábhachtach raon leathan earnálacha agus geallsealbhóirí a bheith rannpháirteach sa phróiseas CD chun gníomhaíochtaí a shainaithint agus chun forbairt agus cur chun feidhme an phlean a chur chun cinn^[27].

Chun próiseas cothrom agus cóir a chinntiú i bhforbairt agus i gcur i bhfeidhm CD Bhaile Brigín, tá sé beartaithe ag Comhairle Contae Fhine Gall dul i dteagmháil le páirtithe leasmhara ón gceantar áitiúil ar nós grúpaí pobail, áiseanna oideachais, ionaid sláinte, grúpaí cúram leanaí agus óige, comhlachtaí creidimh agus na healaíona cruthaitheacha.

Beidh sé ríthábhachtach “príomh-idirghabhálaithe” a aithint agus dul i ngleic leo ar nós iad siúd a bhfuil tionchar agus pobal leathan acu sa cheantar. Is féidir leis na grúpaí agus na daoine aonair iontaoifa seo feidhmiú mar

“nascairí” idir an pobal agus an Chomhairle, ag baint leasa as tionscadail atá ann cheana féin, ag ardú feasachta ar na pleananna CD agus ag dul i dteagmháil leis an bpobal i gcoitinne.

Sampla amháin de phríomhghrúpa idirghabhálach ar cheart a bheith páirteach sa phróiseas CD is ea na Pobail Fuinnimh Inmharthana (PFI) sa cheantar. Is grúpa daoine é PFI a tháinig le chéile chun feabhas a chur ar an gcaoi a n-úsáidtear fuinneamh laistigh den phobal agus chun feabhsuithe éifeachtúlachta fuinnimh a fhorbairt ar mhaithe lena bpobal. Is minic a bhreathnaíonn PFI ar thionscadail i dtithe, iompar agus gnó áitiúil. Tá sé mar aidhm acu:

- a bheith tiosach ar fhuinneamh
- fuinneamh in-athnuaite a úsáid
- réitigh fuinnimh chliste a mheas

Is féidir le PFI raon úsáideoirí fuinnimh éagsúla sa phobal a áireamh mar thithe, clubanna spóirt, ionaid pobail, séipéil agus gnólachtaí. Ar an mbealach seo, nascann PFI fuinneamh inbhuanaithe, forbairt eacnamaíoch áitiúil agus folláine an phobail. Tá dhá PFI an ÚFIÉ^[28] i mBaile Brigín – ‘Fine Gall In-athnuaite’, agus ‘Pobal Fuinnimh Inmharthana Bhaile Brigín’.

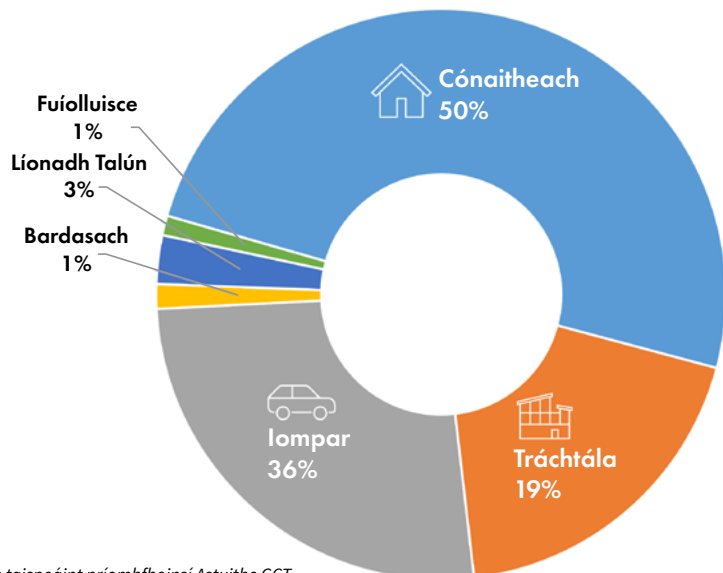
ASTUITHE LAISTIGH DE CHRIS DÍCHARBÓNAITHE BHAILE BRIGÍN

Is bealach é Fardal Astuithe Bunlíne (FAB) chun léargas a fháil ar an méid gáis cheaptha teasa atá á scaoileadh faoi láthair i limistéar ar leith. Féachann sé ar fhoinsí astuithe, ar nos monarchana, gluaisteáin, tithe, agus gníomhaíochtaí eile chomh maith le húsáid leictreachais agus bainistíocht dramháiola. Cuidíonn an Fardal Astuithe Bunlíne le treoir a thabhairt do na gníomhaíochtaí a dhéantar sna criosanna dícharbónaithe.

Forbraíodh an Fardal Astuithe Bunlíne trí úsáid a bhaint as modheolaíochtaí ó roinnt tuarascálacha Codema^[29], treoirlínte náisiúnta do phleananna gníomhaithe ar son na haeráide na n-údarás áitiúil^[30] agus tacair sonraí tacaíochta^[31]. Cruthaíodh an tsraith léarscáileanna atá leagtha amach sa chuid seo a leanas ag baint úsáide as na modheolaíochtaí, foinsí agus tacair sonraí céanna.

Úsáidfidh FAB do Chriosanna Dícharbónaithe go Náisiúnta bonnlíne 2018. Agus na sonraí bonnlíne seo á n-úsáid, is féidir a fheiceáil cén áit ar féidir an acmhainneacht is mó le haghaidh coigilteas carbóin a dhéanamh, agus conas cur

chuige a mheas chun an sprioc de laghdú 51% a bhaint amach faoi 2030 (**Fíor 6.3**). Léiríonn na torthaí gur tháinig CD Bhaile Brigín coibhéis 15,890 tCO₂ i 2018. Trí shonraí astaíochtaí 2030 a chur i gcomparáid le bonnlíne 2018, beifear in ann an dul chun cinn atá déanta a fheiceáil agus an rath a bhí ar ghníomhaíochtaí aeráide ar fud an limistéir a thomhas.

Fíor 6.3: Fardal Astuithe Bonnlíne do CD Bhaile Brigín ag taispeáint príomhfoinsí Astuithe GCT

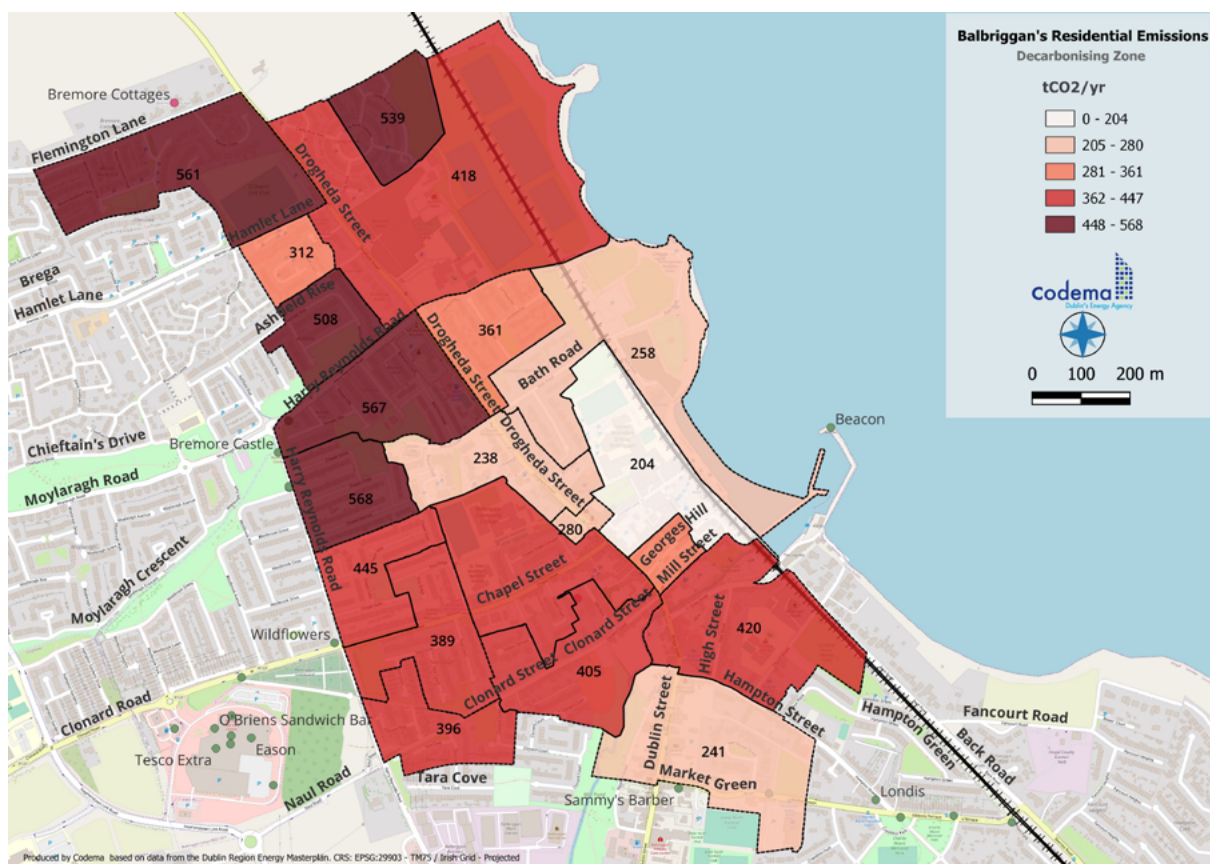
ASTUITHE CÓNAITHE

TCuidíonn an tsraith léarscáileanna seo a leanas^[32] - astuithe cónaithe, rátáil fuinnimh foirgnimh, agus córas téimh (**Fíoracha 6.4 – 6.6**) - linn tuiscint a fháil ar na cineálacha tithe agus córais téimh i gCrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín. I dteannta a chéile cuidíonn siad linn tuiscint a fháil ar na réimsí inar féidir le huasghrádúithe nó iarfheistiú fuinnimh an tionchar is mó a bheith acu ar astuithe agus ar cháilíocht an aeir, agus ar an gcineál oibre a bheidh ag teastáil.

Léiríonn **Fíor 6.4** thíos miondealú spásúil na n-astuithe cónaithe i gCrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín, in aghaidh an 'limistéir bhig^[33]' ag cur béime ar na réimsí is airde agus is ísle astuithe ón earnáil chónaithe. Cuidíonn na dathanna níos dorcha ar an léarscáil chun na réimsí inar féidir le huasghrádúithe fuinnimh tí an tionchar is mó a bheith acu ar laghdú astuithe a thaispeáint.

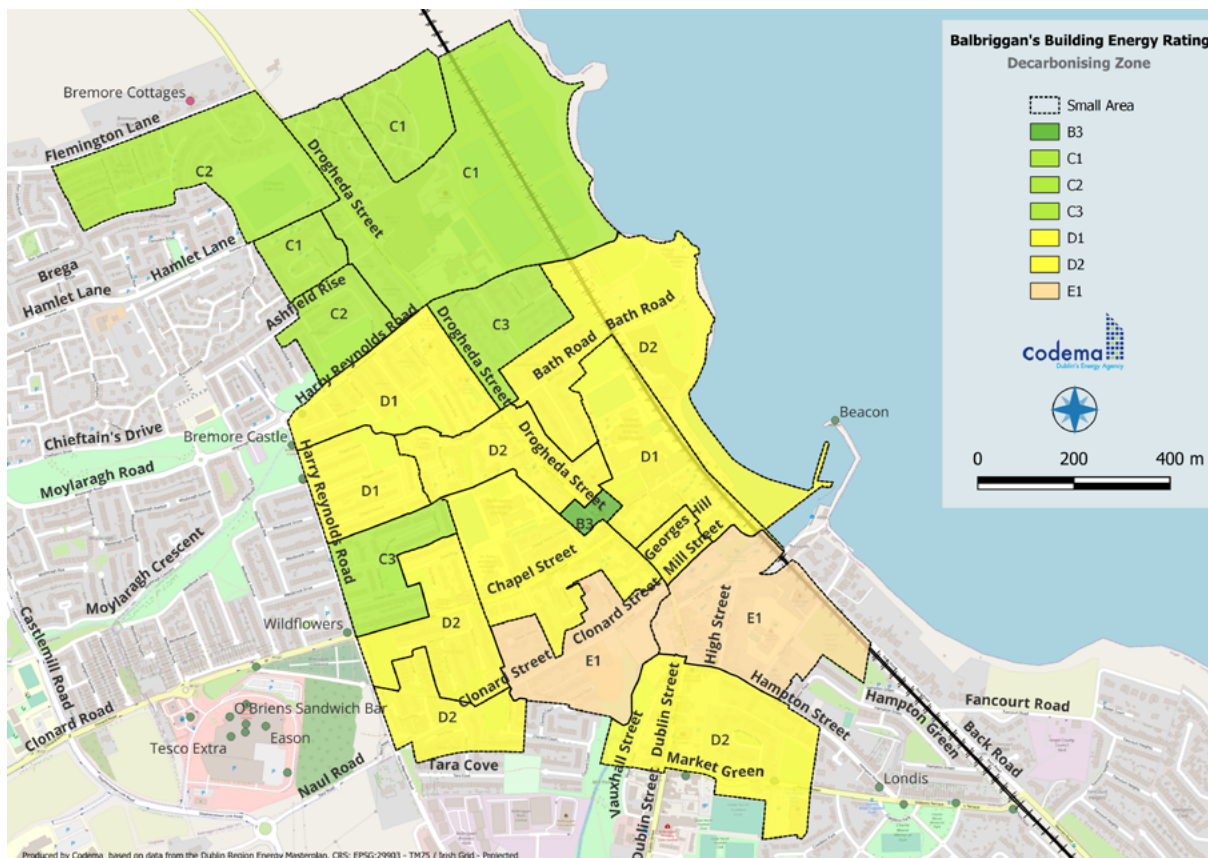
Déanann teastas Rátála Fuinnimh Foirgnimh (RFF) rátáil ar fheidhmíocht fuinnimh tí ar scála idir A agus G. Is iad tithe rátáilte A na tithe is tiosaí ar fhuinneamh agus is iad tithe rátáilte G na cinn is lú tiosaí ar fhuinneamh. Léiríonn **Fíor 6.5** thíos meánrátáil Fuinnimh Foirgnimh (RFF) na dtithe i ngach ceantar beag i gCD Bhaile Brigín. Tá na RFF den chuid is mó sna raonta meánach go ísle de rátálacha C3, D1, D2 a léiríonn an stoc foirgneamh atá ag dul in aois sa réimse seo, agus a leagann béim ar an obair shuntasach a theastaíonn chun freastal ar na haidhmeanna náisiúnta maidir le feabhas a chur ar RFF ár stoc foirgneamh.

Léiríonn **Fíor 6.6** thíos na limistéir ina n-úsáidtear na príomhbhreoslaí téimh – gás, ola agus leictreachas sa chrios dícharbónaithe. Is é gás nádúrtha an príomhfhoinsé breosla do théamh cónaithe (50%), agus ina dhiaidh sin ola (29%) agus leictreachas (14%). Áirítear le breoslaí eile gual, adhmaid, móin, agus Gás Peitríliam Leachtaithe (GPL).

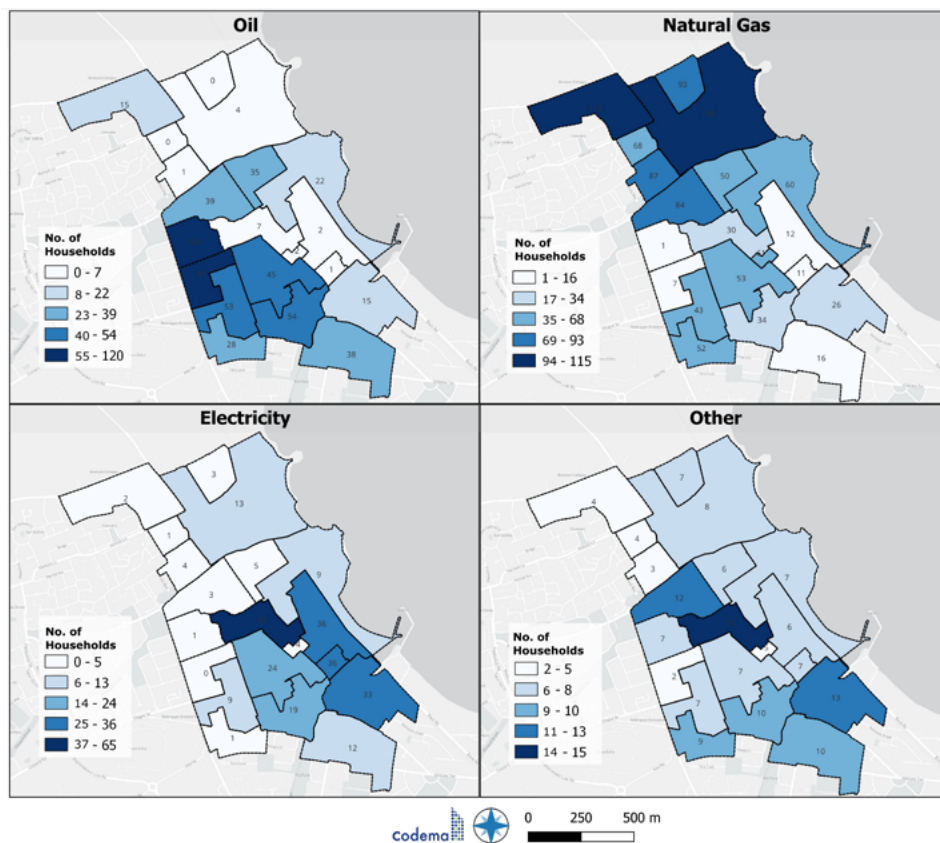

Fíor 6.4: Astuithe Cónaithe (tCO2) in aghaidh an limistéir bhig i gCD Bhaile Brigín

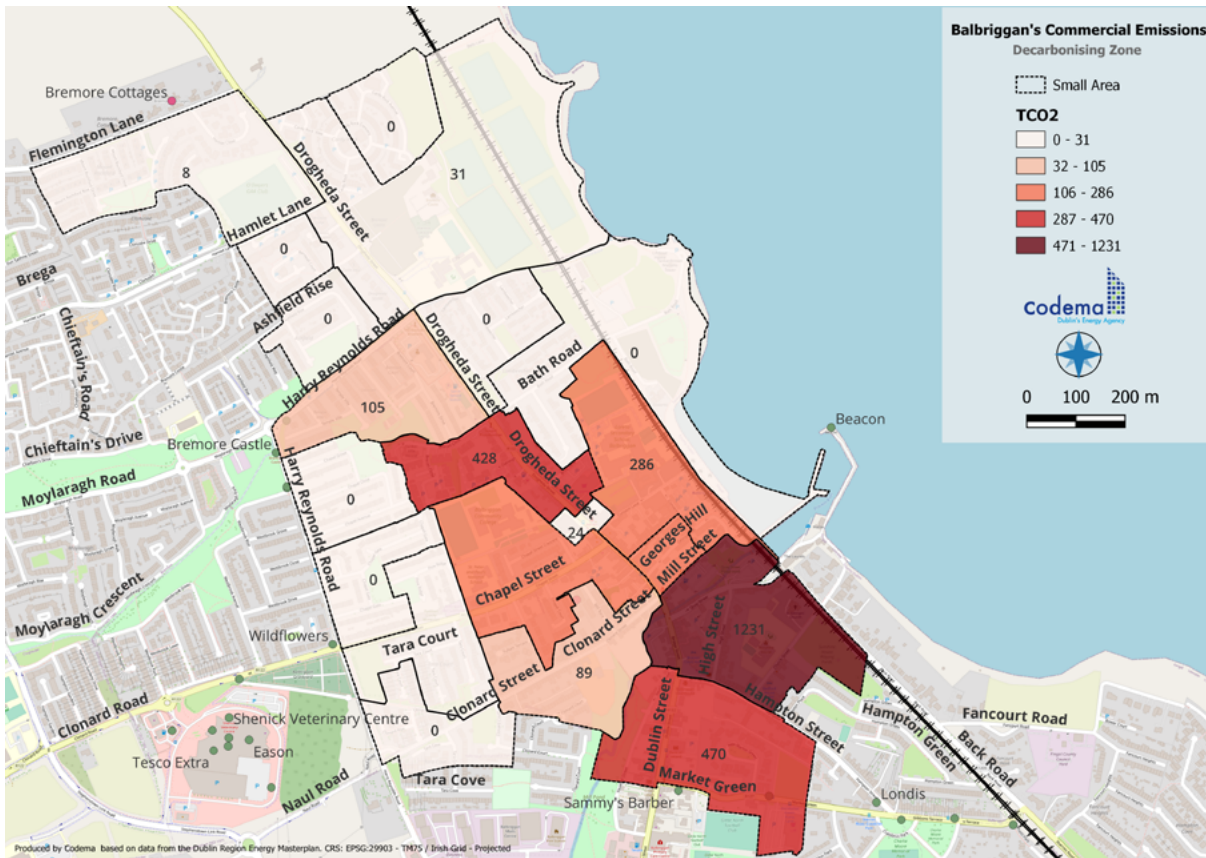
Fíor 6.5: Meánrátaí Fuinnimh Foirgnimh (RFF) de na tithe i ngach Ceantar Beag i gCD Bhaile Brígin

Fíor 6.6: Breaslai téimh a úsáidtear in aghaidh an Limistéir Bhig i gCD Bhaile Brígin, de réir sonraí daonáirimh 2016

ASTUITHE TRÁCHTÁLA AGUS POIBLÍ

Léirítear na hastuithe gáis cheaptha teasa ón earnáil tráchtála níos leithne laistigh de Chrios Dícharbónaithe Bhaile Brígn i **bhFíor 6.7** thíos. Áirítear leis seo gnóthais bheaga, mheánmhéide agus mhóra, ó shiopaí miondíola ar an mórshráid agus ollmhargaí, go foirgnimh oifige, agus gníomhaíochtaí tionsclaíochta ar nós monarchana. Áiríonn sé freisin foirgnimh na hearnála poiblí. Trí na réimsí is airde agus is ísle astuithe ón earnáil seo a thuiscint, cabhraíonn sé linn tuiscint a fháil ar na háiteanna is mó a mbeidh an tionchar is mó ag tionscadail laghdaithe astaíochtaí agus fuinnimh in-athnuaite amach anseo^[34].

Fíor 6.7: Astuithe Tráchtála (tCO2) in aghaidh an Limistéir Bhig i gCD Bhaile Brígn

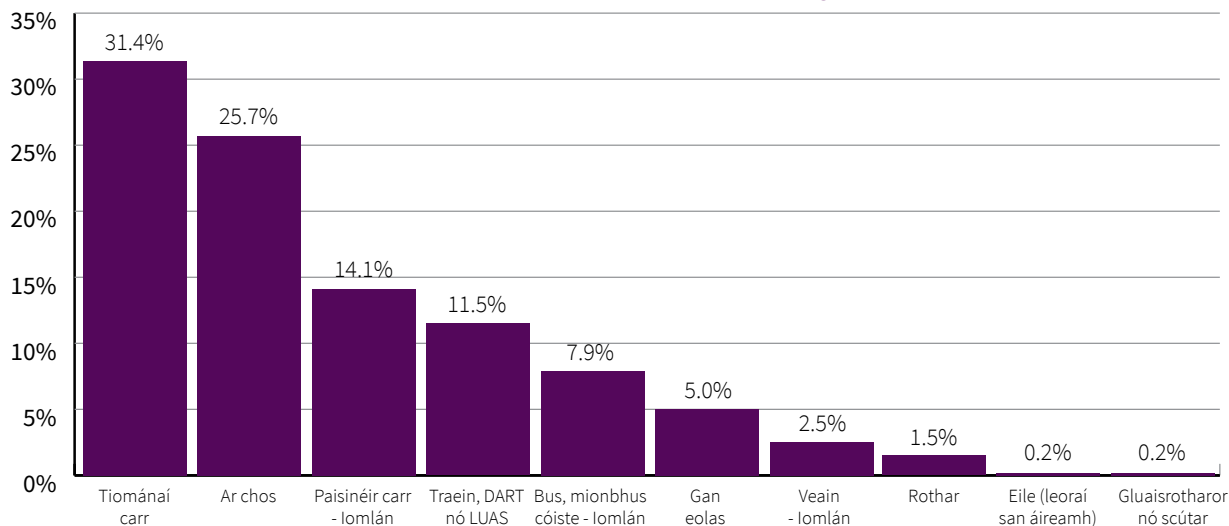
ASTUITHE & PRÓIFÍL IOMPAIR

I gCrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín tagann thart ar 53% de na hastuithe iompair ó thurais bóthair, agus 47% ó iompar iarnróid. Léiríonn **Fíor 6.8** thíos na bóithre laistigh den chrios dícharbónaithe a bhfuil na hastuithe is airde bainteach leo agus taispeánann **Fíor 6.9** na bealaí ina dtaistealaíonn daoine laistigh den chrios dícharbónaithe chun na hoibre, na scoile nó an choláiste. Chun astuithe iompair a laghdú go suntasach, tá gá le haistriú chuig taisteal gníomhach, chomh maith le líon níos mó feithiclí leictreacha a ghlacadh. Léiríonn an chairt seo go bhféadfadh deis mhór a bheith ann turais cairr a laghdú i bhfabhar taistil ghníomhaigh, toisc gur i ngluaisteán a bhí 46% de na turais ar fad laistigh den chrios dícharbónaithe. Is féidir an fhaisnéis seo a úsáid chun tacú le pleananna nua do roghanna taistil níos inbhuanaithe laistigh den chrios.

Fíor 6.8: Astuithe Bóthair (TCO₂) –arna bhforbairt bunaithe ar shonraí samhaltaithe arna soláthar ag an Údarás Náisiúnta Iompair

Miondealú ar mhodh iompair CD Bhaile Brigín

Fíor 6.9: Turais chuig obair, scoil nó coláiste laistigh de CD Bhaile Brigín (POS 2016)

RÓL CHOMHAIRLE CONTAE FHINE GALL

Is é ról lárnach Chomhairle Contae Fhine Gall i gCrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín ná mar éascaitheoir. Chun an plean um Chrios Dícharbónaithe a thacú agus a sheachadadh, beidh gá le gníomh ó Chomhairle Contae Fhine Gall, agus ó eagraíochtaí eile san earnáil phoiblí, gnó agus tionscal áitiúil, grúpaí sóisialta agus pobail, agus an pobal i gcoitinne.

Agus é seo á aithint, beidh roinnt ról ag Comhairle Contae Fhine Gall agus iad ag tacú le gníomhaíocht aeráide i mBaile Brigín. Is iad na ról seo:

- **Gníomh díreach**

gníomhú ar son na haeráide a sheachadadh i réimsí laistigh de rialú díreach an údaráis áitiúil lena n-áirítear foirgnimh, bonneagar, córais, oibríochtaí agus baili foirne féin.

- **Éascú**

gníomhú ar son na haeráide a sheachadadh trí dhaoine eile a chomhordú, a cheangail agus a nascadh.

D'fhéadfadh go n-áireofaí leis seo rannpháirtíocht le geallsealbhóirí, forbairt acmhainní, comhpháirtíochtaí a fhorbairt, maoiniú agus tacaíocht beartais, i measc gníomhaíochtaí cumasúcháin eile.

- **Abhcóideacht**

cumarsáid a dhéanamh, tionchar a imirt agus tógáil ar fhís chomhroinnte den CD, chomh maith le feasacht ar an bplean CD a ardú agus gníomhartha molta agus nua a fhorbairt le líonra leathan de pháirtithe leasmhara áitiúla chun tacaíocht a bhaint amach ón bpobal áitiúil.

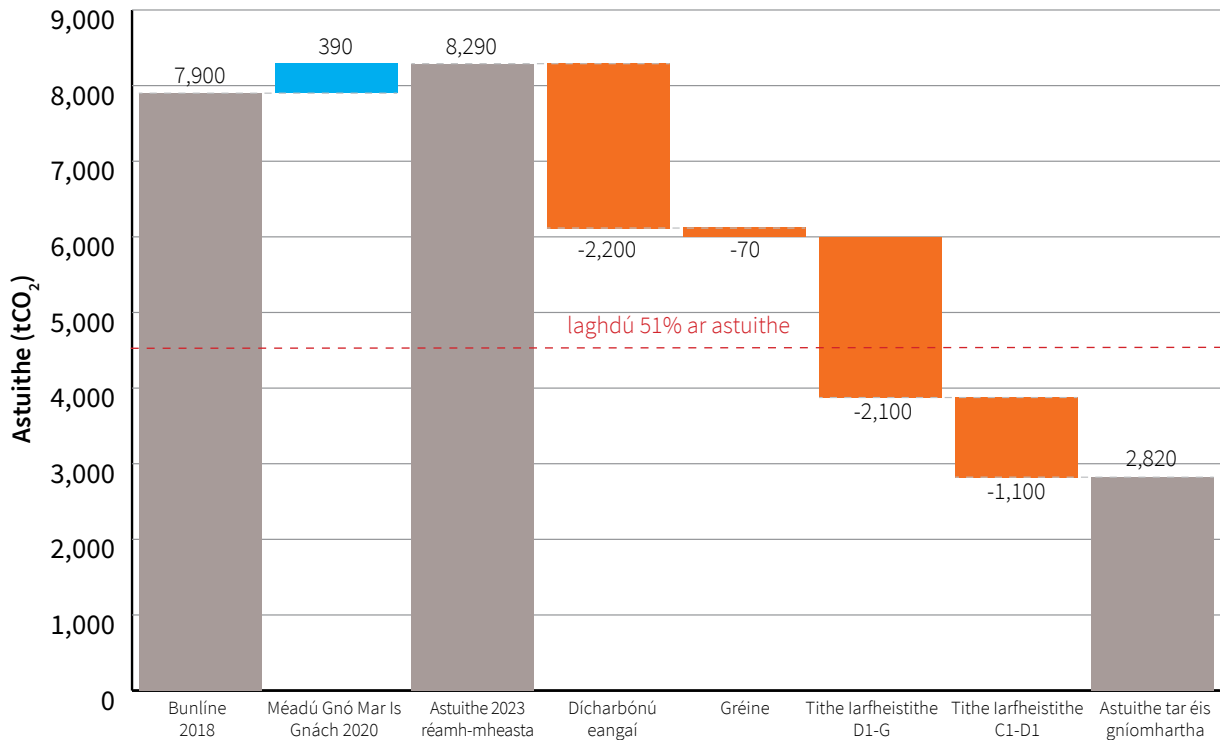
CONAIRÍ AERÁIDE AGUS PRÍOMHDHEISEANNA

D'fhéadfaí cur síos a dhéanamh ar chonairí aeráide mar roghanna nó mar bhealaí a d'fhéadfadh laghdú suntasach a dhéanamh ar astuithe laistigh den Chrios Dícharbónaithe. Aibhsíonn na conairí seo príomhbhealaí chun astuithe a laghdú, agus léiríonn siad cé chomh héifeachtach is a d'fhéadfadh siad a bheith. Tacaíonn an anailís seo le cruthú plean CD is fearr a oireann do na cúinsí agus na hacmhainní uathúla laistigh den chrios, agus a ailíniú freisin le spriocanna aeráide náisiúnta na hÉireann^[11] (i.e., laghdú 51% ar astuithe faoi 2030). Trí iniúchadh a dhéanamh ar na conairí aeráide seo, is féidir leis an gcríos dul chun cinn suntasach a dhéanamh maidir le dul i ngleic le hathrú aeráide agus le todhchaí níos glaine agus níos inbhuanaithe a chruthú do Bhaile Brigín.

Sa chuid seo, féachaimid ar na Conairí Aeráide a d'fhéadfaí a iniúchadh laistigh de na hearnálacha cónaithe, tráchtála agus iompair.

CONAIR AERÁIDE CÓNAITHE GO DTÍ 2030

Tá conair astuithe féideartha don earnáil chónaithe i gCD Bhaile Brigín léirithe thíos i **bhFíor 6.10**. Cuirtear bearta laghdaithe astaíochtaí i láthair in oráiste, agus déantar iad a rangú i dtéarmaí cost-éifeachtúlachta ó chlé go deas. Is iad na bearta seo ná: 1) Soláthar Leictreachais, 2) Uasghráduithe Painéal Gréine Fótavoltach agus Fuinnimh Baile. Táthar ag súil le méadú 5% ar astaíochtaí i gcás GMIG^[35].

Fíor 6.10: Conair Cónaithe Aeráide CD Bhaile Brigín

1. SOLÁTHAR LEICTREACHAIS

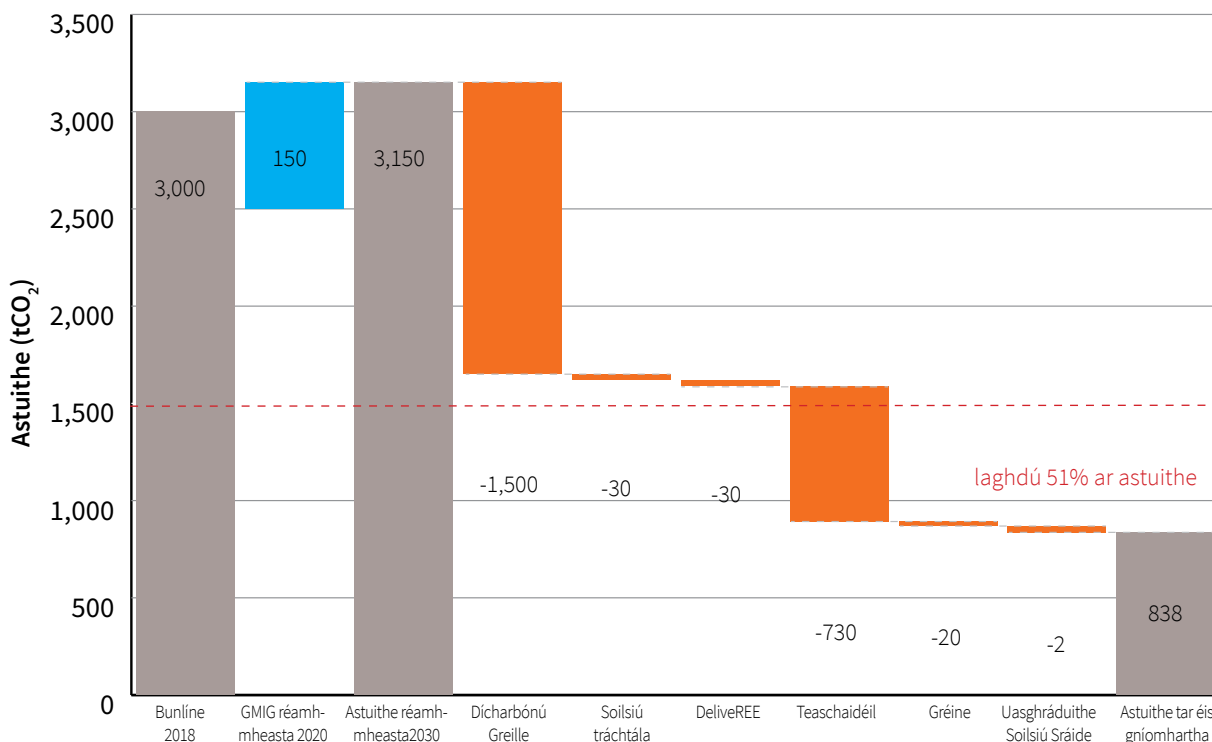
Ciallaíonn dícharbónú eangái leictreachais úsáid a bhaint as foinsí níos glaine ar nós na gaoithe agus na gréine chun leictreachas a ghiniúint a thugann cumhacht dár dtithe agus dár ngnóthaí. Déanfaidh dícharbónú na heangái leictreachais amach anseo astuithe a laghdú 28%^[36] (2,200 t CO₂) i gCD Bhaile Brigín. Fágann sé sin go gcaithfear dul i ngleic le 2,190 t CO₂ breise chun an sprioc de laghdú 51% ar astaíochtaí a bhaint amach faoi 2030.

2. UASGHRÁDUITHE PAINÉIL GRÉINE FÓTAVOLTACH & FUINNEAMH BAILE

D'fhéadfaí an sprioc 2,190t CO₂ atá fágtha a bhaint amach trí mheascán de phainéil Gréine Fótavoltach ar an díon agus Uasghráduithe Fuinnimh Baile do thart ar 1,035 teach idir RFF D1 agus G faoi láthair, mar a léirítear thíos^[37]. Soláthraíonn uasghrádú fuinnimh tí ar na 937 teach atá fágtha idir RFF C agus D1 faoi láthair féidearthacht chun astuithe sa chrios a laghdú thar an sprioc 51%. D'fhéadfadh insliú áiléir agus balla, aeráil, bearta aerdhíonachta, agus suiteáil córas téimh in-athnuaite a bheith i geist le huasghrádú (nó le hathfheistiú) fuinnimh tí.

CONAIR AERÁIDE TRÁCHTÁLA AGUS POIBLÍ GO 2030

Tá conair astuithe féideartha d’astuithe tráchtála agus poiblí laistigh den CD léirithe i **bhFíor 6.11** thíos. Cuirtear na bearta i láthair in ord costas in aghaidh an tonna CO₂ a sábháladh, rud a chiallaíonn gur dócha go dtabharfaidh na bearta ar an taobh clé níos mó luach ar airgead. Tagraíonn an earnáil tráchtála seo d’fhoirgnimh thráchtála agus d’fhoirgnimh phoiblí (lena n-áirítear soilsiú sráide). Is iad na príomhréimsí chun astuithe a laghdú san earnáil tráchtála ná: 1) Soláthar Leictreachais agus 2) Dícharbónú Teasa..

Fíor 6.11: Conair Aeráide Tráchtála CD Bhaile Brigín

SOLÁTHAR LEICTREACHAIS

Mar an gcéanna leis an earnáil chónaithe, cuirfidh dícharbónú na heangaí leictreachais go mór leis an laghdú 51% san earnáil tráchtála.

PRÍOMHBHEARTA DÍCHARBÓINITHE

San earnáil tráchtála, d’fhéadfadh críochnú na dtionscadal seo a leanas ligean don CD a spriocanna a bhaint amach:

- Uasghráduithe soilsithe laistigh den 80% is mó d’úsáideoirí tráchtála
- Tosaíocht a thabhairt do dhícharbónú fhoirgnimh Chomhairle Contae Fhine Gall laistigh den chrios (tionscadal DeliveREE)

- Dícharbónú ar idiú teasa agus uasghrádú fabraice an phríomhúsáideoirí tráchtála, ar óstán é

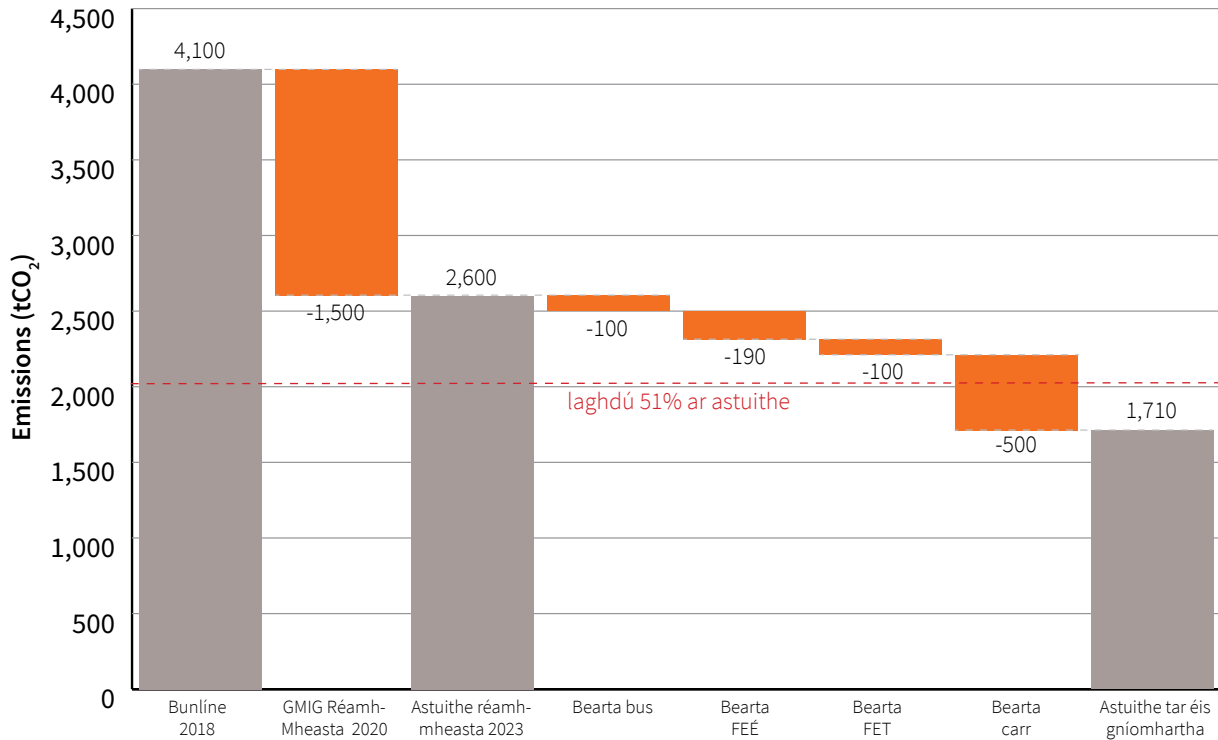
Is féidir laghduithe breise nó malartacha astuithe a dhéanamh san earnáil tráchtála níos leithne:

- Uasghrádú a dhéanamh ar an 80% den tomhaltas teasa tráchtála is mó go córais teasa in-athnuaite. Áirítear leis seo an chéad 12 tomhaltóir tráchtála eile is mó; ollmhargadh mór, 2 ollmhargadh meánmhéide, stáisiún na nGardaí, 5 theach tábhairne, oifig, ionad siamsaíochta agus naíolann
- Painéil gréine fótavoltach ar fhoirgnimh thráchtála le spás dín ar fáil
- Uasghrádú ar shoilsiú sráide

CONAIR AERÁIDE IOMPAIR GO 2030

Léirítear i **bhFíor 6.12** thíos conair astuithe féideartha d’astaíochtaí iompair laistigh de CD Bhaile Brigín. Cuirtear na bearta i láthair ón gceann is costéifeachtaí (€/tonna CO₂) ar chlé, go dtí an ceann is costasaí ar dheis agus áirítear leo; 1) Feithiclí Earraí Éadroma, 2) Leictriú Bus, 3) Feithiclí Earraí Troma agus 4) Úsáid carranna agus taisteal gníomhach. Tá níos mó sonraí ar cad a bhfuil san áireamh sna bearta seo thíos:

Fíor 6.12: Conair Aeráide Iompair CD Bhaile Brigín

GNÓ MAR IS GNÁCH / TREOCHT REATHA

Tugann an samhaltú reatha le fios go bhféadfadh laghdú 11% a bheith ar astuithe bóithre agus laghdú 62% ar astuithe iarnróid, bunaithe ar shamhaltú an Údarás Náisiúnta Iompair. Áirítear leis an samhaltú seo tionscadail iompair phoiblí atá pleanáilte an deich mbliana seo lena n-áirítear an clár DART+ trí Fhine Gall agus isteach i Lú (eilimintí neamhtholláin), agus Croí-Chonairí Bus Gathacha agus bealaí agus seirbhís athbheithnithe faoin gclár BusConnects. I measc na dtionscadal bóithre a breithníodh tá athchumrú an R132 ag Sord, uasghrádú acomhail Theach Chainnigh an N3, Nascbhóthar Dáileacháin Dhomhnach Bat an R126, Nascbhóthar Dáileacháin Thiar an tSeanbhaile-Bhaile na Móna, agus Bóthar Faoisimh Shoird ag Lord Mayors. Ní áirítear leis an samhaltú tionchair Metrolink, Gréasán Raonta Rothar Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath atá lánchríochnaithe, LUAS Fhionnghlaise, nó bearta bainistithe éilimh ionchasacha ar an M50, nach bhfuiltear ag súil le haon cheann díobh a bheith críochnaithe roimh 2030.

LEICTRIÚ BUS

Maidir le busanna sa CD, beidh sé riachtanach 70% dóibh a leictriú (poiblí agus príobháideach). Tá sé ar intinn ag an ÚNI flít bus uirbeach poiblí ar astaíochtaí íseal go hiomlán a sheachadadh faoi 2030, ina mbeidh feithiclí ceallraí-leictreacha, hibrideacha díosail agus ceall breosla hidrigin, agus flít iomlán neodracht ó thaobh astaíochtaí faoi 2035. Is dócha go soláthróidh sé seo an ranníocaíocht is mó i dtreo na sprice 70%, toisc go mbeidh sé níos deacra seirbhísí bus réigiúnacha agus príobháideacha a dhícharbónú.

FEITHICLÍ EARRAÍ ÉADROMA (FEÉ)

I measc na bhfeithiclí a mheastar a bheith ina FEÉ tá jíp tráchtála, veaineanna agus trucaíl níos lú. Chun go mbainfeadh CD Bhaile Brigín amach spriocanna 2030 bheadh gá le laghdú 5% ar chiliméadar feithiclé de bharr feabhsuithe ar phleanáil loighistice lastais, aistriú 10% go rothair lastais leictreacha agus aistriú 40% go Feithiclí Leictreacha. Is conair féideartha amháin é seo.

FEITHICLÍ EARRÁI TROMA (FET)

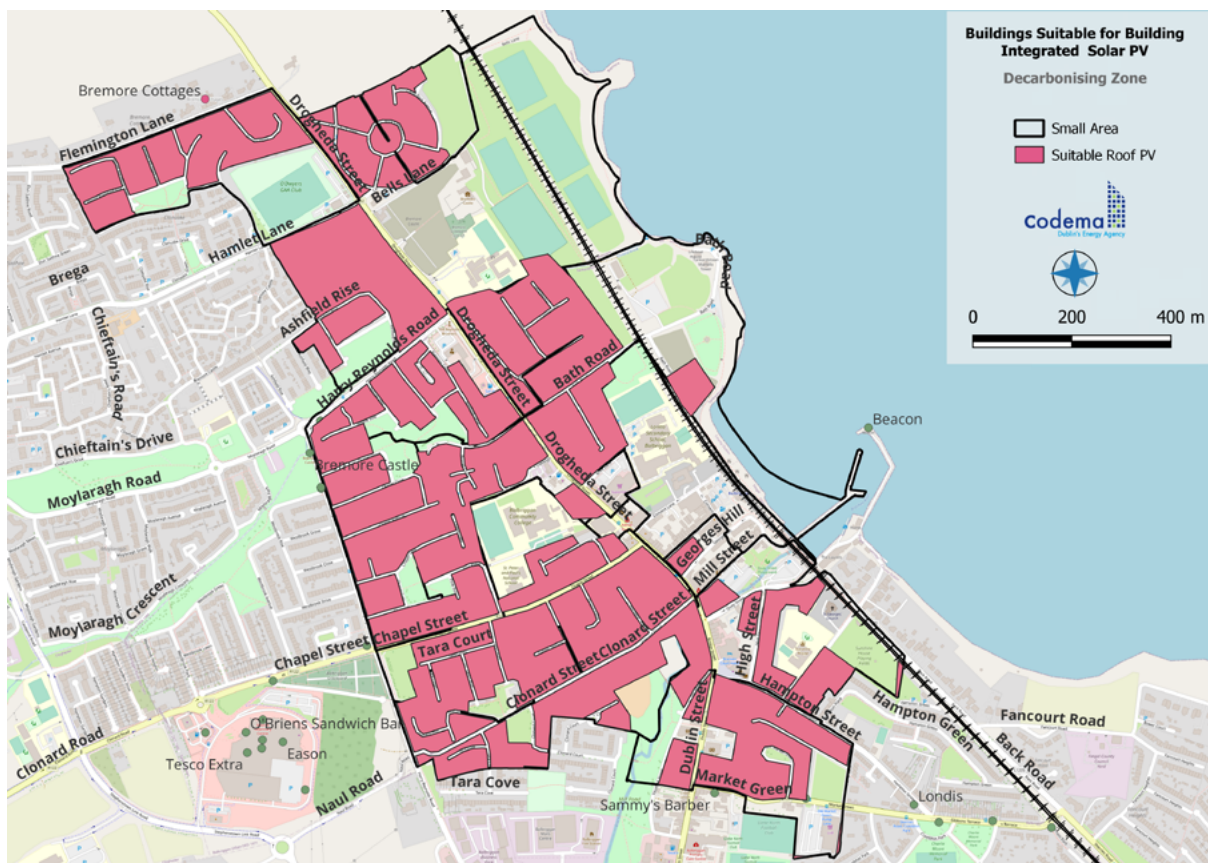
I measc na bhfeithiclí a mheastar a bheith ina FET tá veaineanna móra agus trucaillí altacha. Chun go laghdóidh CD Bhaile Brigín astuithe ag teacht le spriocanna náisiúnta beidh gá le laghdú 5% ar chiliméadair feithicle chomh maith le haistriú 20% de FET go Feithiclí Leictreacha agus 5% chuig lasta iarnróid.

TAISTEAL CARRANNA AGUS TAISTEAL GNÍOMHACH

Beidh sé tábhachtach tús áite a thabhairt do thaisteal gníomhach (siúl, rothaíocht) agus iompar poiblí ar fud CD Bhaile Brigín chun laghdú 29% ar úsáid carranna nó ar líon na gciliméadar a thaistealaíonn daoine i gcarr laistigh den CD a spreagadh. Ina theannta sin, beidh sé riachtanach 34% de na gluaisteáin sa CD a aistriú go FL chun spriocanna 2030 a bhaint amach.

CÁ HÁIT A BHFÉADFAÍ PAINÉIL GHRÉINE FÓTAVOLTACH A SHUITEÁIL?

Léiríonn anailís tosaigh i **bhFíor 6.13** thíos an deis leictreachas gréine ar an dion i gCrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín, ag taispeáint go bhféadfadh go leor foirgneamh painéil ghréine a mheas le haghaidh leictreachais. Is táscaire tosaigh é an léarscáil seo ar acmhainneacht na bpainéal gréine^[38]. Tá gá le tuilleadh machnaimh a bhaineann go sonrach leis an bhfoirgneamh chun fíoracmhainneacht na bpainéal gréine a chinneadh. I measc na bhfactóirí breise atá le breithniú tá: scáthú, claonadh dín, agus rochtain.

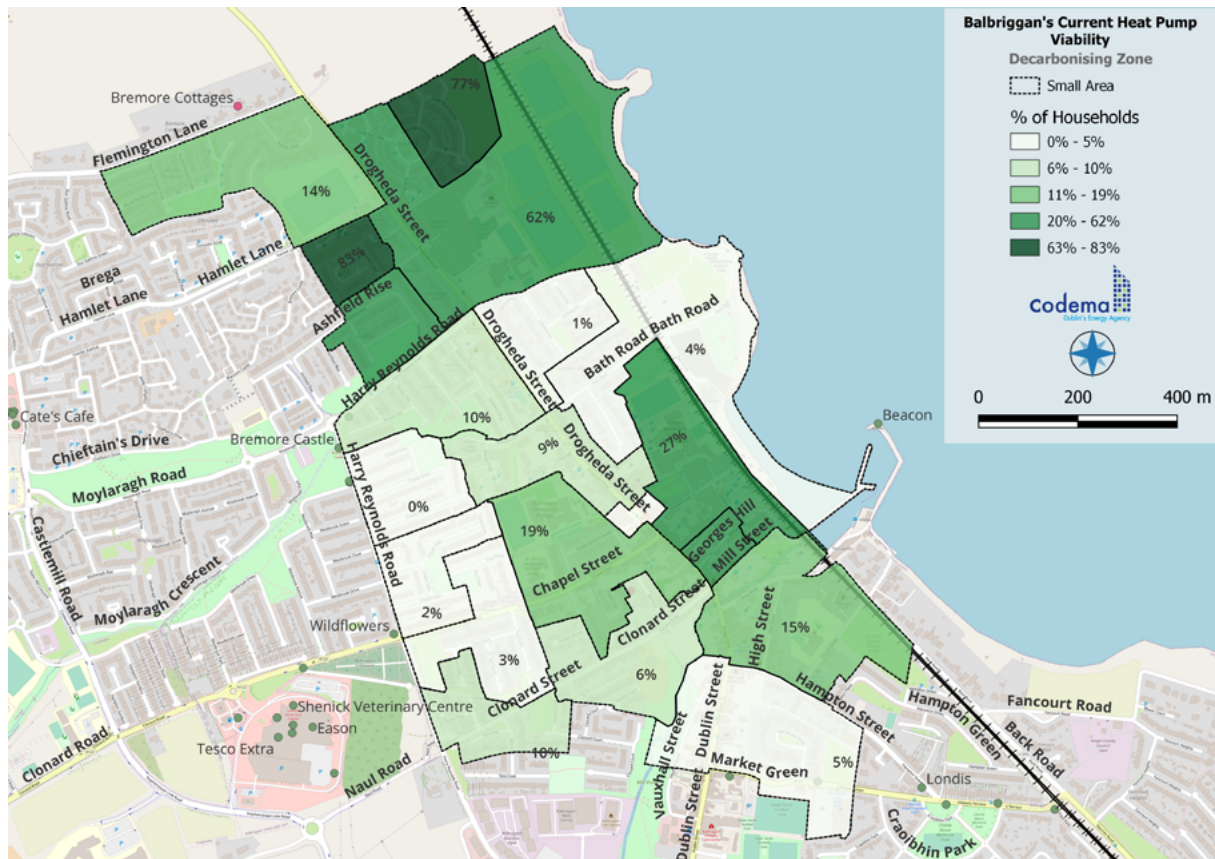

Fíor 6.13: Deis fhéideartha leictreachais gréine ar bharr an dín i gCD Bhaile Brigín

CÁ HÁIT A BHFÉADFAÍ CAIDÉIL TEASA A SHUITEÁIL?

Soláthraíonn teaschaidéal teas d'fhoirgneamh, trí theas a ghabháil ón taobh amuigh agus é a bhogadh laistigh. Úsáideann sé leictreachas chun é seo a dhéanamh, ach tá an méid teasa a sheachadtar isteach i do theach thart ar thrí huairé níos mó ná an méid leictreachais a úsáidtear chun an córas a chumhachtú. Aithnítear teaschaidéal mar bhealach tábhachtach chun fuinneamh in-athnuaite a mhéadú.

D'fhéadfadh thart ar 400 teach i gCrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín a bheith oiriúnach do theaschaidéil gan tuilleadh inslithe agus bearta éifeachtúlachta fuinnimh. Is dócha go mbeidh tuilleadh bearta inslithe agus éifeachtúlachta fuinnimh de dhíth ar na 1,600 teach eile sula mbeidh siad oiriúnach do shuiteálacha teaschaidéil. Léiríonn **Fíor 6.15** thíos céatadán na dtithe a d'fhéadfadh a bheith oiriúnach do theaschaidéil i ngach ceantar beag – cuidíonn na dathanna níos dorcha ar an léarscáil leis na ceantair ina bhfuil líon níos mó tithe oiriúnacha suite a thaispeáint.

Fíor 6.14: Acmhainn oiriúnachta teaschaidéil i gCD Bhaile Brígin

CÁ HÁIT A BHFÉADFAÍ TÉAMH CEANTAIR A ÚSÁID?

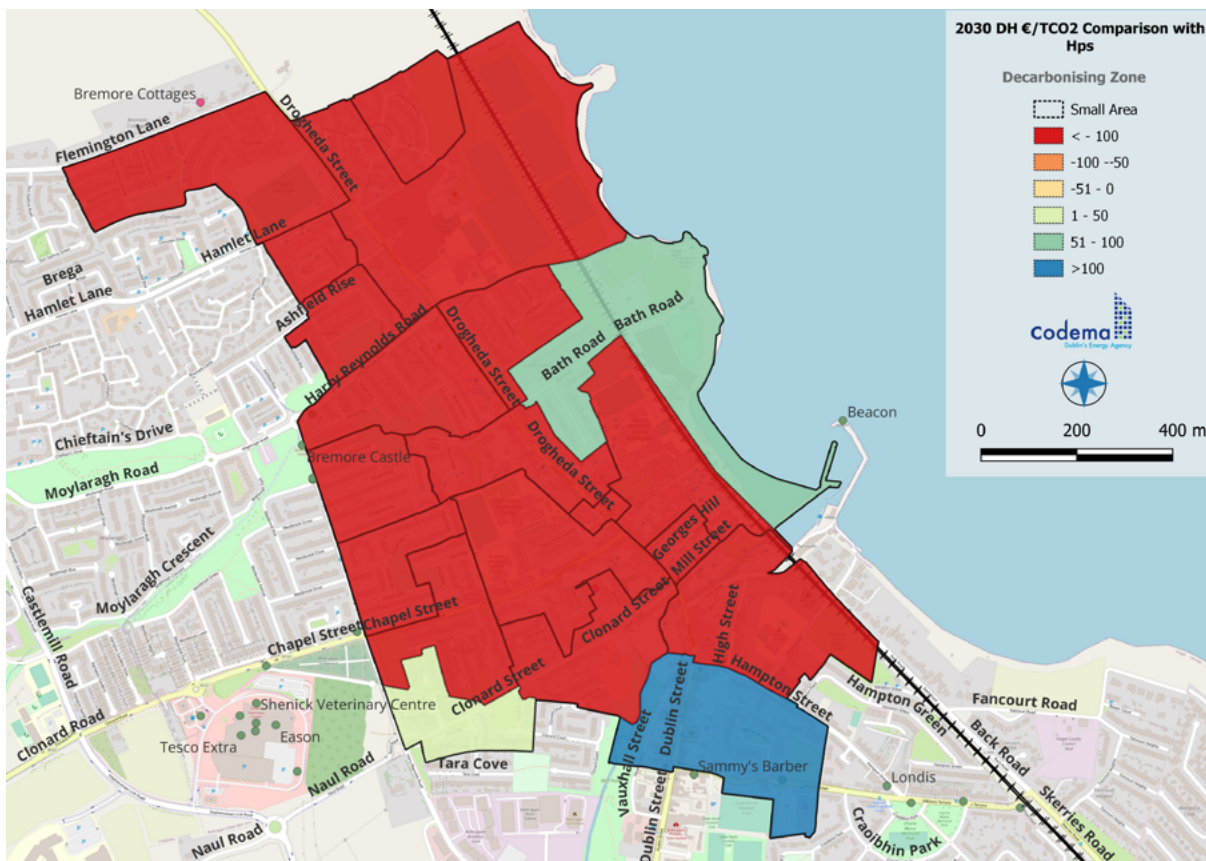
Is córas seanbhunaithe é téamh ceantair atá comhdhéanta de ghréasán de phióbáin faoi thalamh, a fhreastalaíonn ar phobal iomlán nó níos faide i gcéin. In ionad a chóras téimh ar leith féin a bheith ag gach foirgneamh, nascann siad go léir le líonra comhroinnte, cosúil leis an eangach leictreach.

Is í an chéad chéim chun córas téimh ceantair a chruthú ná breathnú laistigh den cheantar agus foinsí teasa atá ann cheana féin agus foinsí féideartha teasa a aithint. D'fhéadfadh an teas seo teacht ó go leor foinsí: teas dramhaíola ó fhoinsí mar ionaid sonraí, stáisiúin chumhachta agus loscadh dramhaíola; foinsí comhshaoil mar uisce abhann agus farraige; fuinneamh geoiteirmeach, agus teaschaidéil móra freisin, i measc nithe eile.

Déantar uisce te a phumpáil ansin trí ghréasán de phióbáin faoi thalamh atá dea-inslithe. Iompraíonn na pióbáin seo an teas ar fud an cheantair chuig gach foirgneamh ar leith. Cé go bhfuil na córais seo sách nua in Éirinn, tá na córais seo in úsáid san Eoraip le blianta fada

anuas. Aithnítear téamh ceantair in Éirinn agus san AE mar bhealach tábhachtach chun fuinneamh in-athnuaite a mhéadú.

Déanann an léarscáil thíos **bhFíor 6.14**, ó Mháistirphlean Fuinnimh Réigiún Bhaile Átha Cliath de chuid Codema^[24], comparáid idir na costais a bhaineann le teaschaidéil agus le téamh ceantair sa chrios dícharbónaithe. Is iad na limistéir dhaite gorm na limistéir is oiriúnaí do teaschaidéil agus is iad na limistéir atá daite dearg na limistéir is oiriúnaí do théamh ceantair. Tugann sé seo le fios go bhféadfadh téamh ceantair a bheith ina rogha inmharthana i gCrios Dícharbónaithe Bhaile Brígin, agus gur fiú an réiteach téimh seo a bhreithniú tuilleadh. Ina theannta sin, d'aithin Staidéar Teasa Náisiúnta an ÚFIÉ^[49] limistéar Bhaile Brígin mar 'limistéar iarrthóra' tábhachtach do théamh ceantair. I measc na bhfoinsí teasa féideartha le haghaidh tuilleadh imscrúdaithe tá fuinneamh geoiteirmeach, aisghabháil fuinnimh ó uisce abhann nó farraige, teaschaidéil a úsáideann foinsé aeir. D'fhéadfadh tuilleadh imscrúdaithe ar fhoinsí teasa dramhaíola áitiúla cur leis na foinsí teasa féideartha atá oiriúnach do théamh ceantair i mBaile Brígin.

Fíor 6.15: Teaschaidéil agus poitéinseal oiriúnachta téimh ceantair i gCD Bhaile Brigín

Tá go leor buntáistí ag baint le téamh ceantair, lena n-áirítear;

- **Cairdiúil don aeráid**
ritheann líonraí teasa ceantair nua-aimseartha ar fhuinneamh in-athnuaite ag laghdú astuithe agus ag feabhsú cháilíocht an aeir.
- **Éifeachtúlacht Fuinnimh**
is gnách go mbíonn téamh ceantair níos éifeachtaí ná córais téimh aonair.
- **Cothabháil níos lú**
ciallaíonn téamh ceantair go bhfuil an fhreagracht as cothabháil an chórais téimh ar na hoibreoírí saoráidí láraithe, rud a shábhálann cónaitheoirí ón ualach a bhaineann lena gcuid trealamh teasa féin a chothabháil.
- **A sheasfaidh an aimsir**
níl aon ghá le teicneolaíocht a athrú i dtithe sa toadhchái mar a tharlaíonn sé seo ag an ionad fuinnimh téimh ceantair.
- **Stóráil fuinnimh**
Is féidir le téamh ceantair ‘seirbhísí eangaí’ a sholáthar don eangach leictreachais. Is féidir leis cabhrú leis an méid fuinnimh in-athnuaite san eangach leictreachais a mhéadú trí sholúbthacht úsáide teasa a sholáthar. Mar shampla, d’fhéadfadh an córas téimh ceantair úsáid a bhaint as fuinneamh in-athnuaite breise nuair a bhíonn sé ar fáil, agus é a stóráil in umair uisce te lena úsáid níos déanaí sa ghréasán teasa ceantair.

DEISEANNA DO GHNÍOMHÚ AR SON NA HAERÁIDE I MBAILE BRIGÍN

CINEÁLACHA DEISEANNA

Ag tógáil ar na conair aeráide féideartha atá leagtha amach thuas, liostaíonn an chuid seo deiseanna gníomhaíochta aeráide laistigh de Chrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín ar bhealach níos sonraí. Imlíniúnn **Tábla 6.1** thíos raon deiseanna gníomhaíochta aeráide féideartha le breithniú mar chuid de Chrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín.

Tá gá le go leor cineálacha gníomhaíochtaí ag teastáil chun oibriú le chéile ar bhealach comhlántach chun an fhís do Chrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín a sheachadadh. Ní mór do na gníomhartha seo anailís eolaíoch, seachadadh tionscadal, rannpháirtíocht, ríochtaí sóisialta agus pobail, agus struchtúir rialachais a chuimsiú chun an t-athrú córais a bhaint amach atá riachtanach do Bhaile Brigín atá faoi bhláth agus atá neamhdhióbhálach don aeráid.

CLÁR DEISEANNA

TÁBLA 6.1 –CLÁR DEISEANNA I GCD BHAILE BRIGÍN

Réimse straitéiseach	Deis	Róil na nÚdarás Áitiúil	Comhshochair ^{39j}
Astuithe Cónaithe	Uasghrádú ar stoc foirgneamh cónaithe le haghaidh éifeachtúlacht fuinnimh agus córais teasa in-athnuaite	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, tearcrochtain fuinnimh, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Cónaithe	Uasghrádú ar an stoc tithíochta sóisialta le haghaidh éifeachtúlacht fuinnimh agus córais teasa in-athnuaite	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, tearcrochtain fuinnimh, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Cónaithe	Painéil ghréine fhótavoltacha ar dhíon cónaithe	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, tearcrochtain fuinnimh, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Cónaithe	Téamh ceantair le haghaidh stoc foirgneamh cónaithe	Gníomh díreach	Aer glan, tearcrochtain fuinnimh, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Cónaithe	Tacú le cur chuige grúpa nó comharsanachta a fhorbairt maidir le hiarfheistiú cónaithe, téamh in-athnuaite agus suiteáil gréine	Éascú	Aer glan, tearcrochtain fuinnimh, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Cónaithe	Dul i ngleic leis an dreasacht dheighilte - feasacht a ardú ar dhreasachtaí cánach le haghaidh iarfheistiú réadmhaoine ar cíos, agus ceanglais amach anseo maidir le RFF íosta le haghaidh réadmhaoine ar cíos	Abhcóideacht	Aer glan, tearcrochtain fuinnimh, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Tráchtála & Poiblí	Uasghrádú fuinnimh ar fhoirgnimh tosaíochta Chomhairle Contae Fhine Gall sa chrios dícharbónaithe	Gníomh díreach	Aer glan, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Tráchtála & Poiblí	Uasghrádú ar stoc foirgneamh tráchtála agus poiblí le haghaidh éifeachtúlacht fuinnimh agus córais teasa in-athnuaite	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Tráchtála & Poiblí	Painéil ghréine fótavoltach ar dhíon tráchtála	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Tráchtála & Poiblí	Uasghrádú soilsithe d'fhoirgnimh tráchtála	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Tráchtála & Poiblí	Téamh ceantair do na hearnálacha tráchtála agus poiblí	Gníomh díreach	Aer glan, tearcrochtain fuinnimh, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Tráchtála & Poiblí	Déan iniúchadh ar dheiseanna chun teas dramháiola a aisghabháil agus a úsáid	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, slándáil fuinnimh, geilleagar ciorclach
Astuithe Tráchtála & Poiblí	Tacú le forbairt grúpchonraitheoireacht feidhmíochta fuinnimh do na hearnálacha tráchtála agus poiblí chun iarfheistiú agus téamh in-athnuaite a sheachadadh	Éascú	Aer glan, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Tráchtála & Poiblí	Deiseanna rannpháirtíochta leis an earnáil tráchtála a fhiosrú - feabhas a chur ar éifeachtúlacht na gcórais bainistíochta fuinnimh foirgneamh	Éascú	Aer glan, fostaíocht, slándáil fuinnimh

Réimse straitéiseach	Deis	Róil na nÚdarás Áitiúil	Comhshochair ^{39j}
Astuithe Tráchtála & Poiblí	Grúpa gníomhaíochta speisialta a chruthú lena n-áirítear 'úsáideoirí suntasacha fuinnimh' áitiúla chun deiseanna comhoibríthe agus sineirgí ar thionscadail dícharbónaithe a fhiosrú	Éascú	Aer glan, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Astuithe Tráchtála & Poiblí	Deiseanna a fhiosrú le haghaidh soláthar glas feabhsaithe d'údarás áitiúla agus comhlachtaí earnála poiblí laistigh den chrios dícharbónaithe	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Carbón corpraithe
Astuithe Iompair	Aistriú go feithiclí leictreacha – carr príobháideach, FEÉ, FET	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, sláinte, slándáil fuinnimh, torann
Astuithe Iompair	Iníúchadh a dhéanamh ar dheiseanna chun scéimeanna roinnte carranna leictreacha a leathnú laistigh den chrios dícharbónaithe	Éascú, Abhcóideacht	Aer glan
Astuithe Iompair	Leictríú busanna, agus tacú le deiseanna luchtaithe a fhorbairt	Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, sláinte, slándáil fuinnimh, torann
Astuithe Iompair	Tacú le méadú ar úsáid iompair phoiblí	Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, sláinte, slándáil fuinnimh, torann
Astuithe Iompair	Deiseanna a fhiosrú le haghaidh iompair phoiblí nua agus naisc taistil ghníomhaigh le seirbhísí iarnróid in aice láimhe	Éascú	Aer glan, sláinte
Astuithe Iompair	Deiseanna do choisithe amháin a fhiosrú ar shráid nó ar shráideanna laistigh de lár an bhaile	Gníomh díreach	Aer glan, sláinte, fostaíocht
Astuithe Iompair	Taisteal gníomhach - cláir do scoileanna mar bhus síúil, sráideanna scoile, scoileanna glasa, monatóirí áitiúla ar cháilíocht an aeir	Éascú	Aer glan, sláinte, uileghabhálacht, rannpháirtíocht an phobail
Astuithe Iompair	Taisteal gníomhach - deiseanna a fhiosrú le haghaidh 'leabharlanna rothar' nó scéimeanna 'bain triail as rothar	Gníomh díreach	Aer glan, sláinte, uileghabhálacht, rannpháirtíocht an phobail
Astuithe Iompair	Deiseanna a fhiosrú chun carrchlóis a athúsáid le húsáid mar mhoil seachadta 'an mhíle dheireanach'	Éascú	Aer glan
Astuithe Iompair	Athbhreithniú a dhéanamh ar dheiseanna chun spásanna páirceála poiblí a ath-leithdháileadh chuig úsáidí eile taitneamhachta poiblí	Gníomh díreach	Aer glan, sláinte
Astuithe Iompair	Deiseanna a fhiosrú chun comhoibriú leis an gclár 'Cycle Right' laistigh den chrios dícharbónaithe, agus deiseanna chun é seo a leathnú chuig cineálacha ríomhshoghluasteachta.	Éascú	Aer glan, sláinte
Earnáil an Leictreachais	Bonneagar líonra leictreachais nua a éascú nuair is gá ó oibreoirí líonraí leictreachais	Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Earnáil an Leictreachais	Dul i dteagmháil le cuideachtaí freagartha ar éileamh agus le príomhpháirtithe leasmhara laistigh den chrios dícharbónaithe, chun tacú le forbairt freagartha ar éileamh agus stóráil fuinnimh in earnálacha cónaitheacha, tráchtála agus poiblí.	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, fostaíocht, slándáil fuinnimh

Réimse straitéiseach	Deis	Róil na nÚdarás Áitiúil	Comhshochair ^{39]}
Rannpháirtíocht	Dul i dteagmháil le clár agus meantóirí an Phobail Fuinnimh Inmharthana (PFI) an ÚFIÉ chun tacú le forbairt PFI, rannpháirtíocht agus seachadadh tionscadal laistigh den chrios dícharbónaithe	Gníomh díreach	Aer glan, tearcrochtain fuinnimh, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh, uileghabhálacht
Rannpháirtíocht	Dul i dteagmháil le comhlachtaí san earnáil phoiblí atá lonnaithe sa chrios dícharbónaithe chun a bpleananna dícharbónaithe a thuiscint agus chun sineirgí agus deiseanna a aimsiú	Gníomh díreach	Aer glan, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Rannpháirtíocht	Cruthaigh ‘clinic fuinnimh’ buail isteach rialta inar féidir leis an bpobal comhairle a fháil ar conas is féidir leo gníomhú ar son na haeráide. Naisc fhéideartha a fhiosrú le meantóirí Pobail Fuinnimh Inmharthana.	Gníomh díreach	Uileghabhálacht, rannpháirtíocht an phobail
Rannpháirtíocht	‘Seaimpíní na hAeráide’ áitiúla a bhunú a chorpróidh agus a thacaíonn le gníomhaíocht aeráide. Naisc fhéideartha a fhiosrú le meantóirí Pobail Fuinnimh Inbhuanaithe.	Gníomh díreach	Uileghabhálacht, rannpháirtíocht an phobail
Rannpháirtíocht	Tacaíochtaí faisnéise nó ‘sraith straitéisí’ a chruthú do ghnólachtaí áitiúla ar conas is féidir leo a n-astaíochtaí a laghdú, ag cuimsiú na gclár agus an tacaíocht atá ann cheana in Éirinn agus treoir ar astuithe Scóip 1, 2 agus 3	Gníomh díreach	Uileghabhálacht, rannpháirtíocht an phobail
Rannpháirtíocht	Deiseanna breisoiliúna agus oideachais a chur chun cinn do bhainisteoirí áiseanna san earnáil tráchtála.	Abhcóideacht	Aer glan, sláinte, slándáil fuinnimh
Rannpháirtíocht	Iniúchadh a dhéanamh ar an bhféidearthacht foirgnimh údarás áitiúil a úsáid mar spásanna pobail do ghrúpaí atá rannpháirteach i dtionscadail chrios dícharbónaithe	Gníomh díreach	Uileghabhálacht, rannpháirtíocht an phobail
Rannpháirtíocht	Dul i dteagmháil le comhair chreidmheasa áitiúla agus le bainc chun deiseanna a iniúchadh le haghaidh iasachtaí ar úséal do thionscadail ghníomhaíochta aeráide san earnáil chónaithe	Éascú	Aer glan, tearcrochtain fuinnimh, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh
Rannpháirtíocht	Deiseanna a fhiosrú le haghaidh comhoibríthe le clár ‘Scoilleana Glasa’, agus rannpháirtíocht níos leithne le scoilleana maidir leis na tionscadail chrios dícharbónaithe	Éascú	Aer glan, sláinte, fostaíocht, slándáil fuinnimh, uileghabhálacht, rannpháirtíocht an phobail, cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, sláinte éiceachórais, geilleagar ciorclach
Rannpháirtíocht	Deiseanna a fhiosrú le haghaidh rolladh amach feabhsaithe agus clár rannpháirtíochta do ‘Trealamh Coigiltis Fuinnimh Baile’	Gníomh díreach	Aer glan, tearcrochtain fuinnimh, sláinte, fostaíocht, uileghabhálacht, rannpháirtíocht an phobail
Rialachas & Tacaíocht Chórais	Tionscadal bailithe agus monatóireachta sonraí CD a fhorbairt chun bealaí breise agus comhlántacha a fhiosrú chun astuithe a rianú agus dul chun cinn a chur in iúl	Gníomh díreach	Uileghabhálacht

Réimse straitéiseach	Deis	Róil na nÚdarás Áitiúil	Comhshochair ^{39]}
Rialachas & Tacaíocht Chórais	Cuir leathanach gréasáin tionscadail 'Crios dícharbónaithe Bhaile Brigín' ar bun	Gníomh díreach	Uileghabhálacht, rannpháirtíocht an phobail
Rialachas & Tacaíocht Chórais	Dul i dteagmháil le soláthraithe sonraí chun rochtain ar anailísíocht iompair a fhiosrú chun eolas a thabhairt do bhailiú sonraí agus do mhonatóireacht an tionscadail. Dul i dteagmháil le soláthraithe sonraí chun iniúchadh a dhéanamh ar mhéadracht ghníomhaíochta do chriosanna miondiola chun tionchar na mbeart iompair a mheas	Gníomh díreach	-
Rialachas & Tacaíocht Chórais	Deiseanna a fhiosrú chun monatóireacht a dhéanamh ar aistriú córa iompair feabhsaithe ar phríomhbhealaí	Gníomh díreach	-
Bithéagsúlacht, Geilleagar Ciorclach, & Réitigh Nádúr-Bhunaithe	Déan iniúchadh ar dheiseanna réitigh nádúr-bhunaithe sa chrios dícharbónaithe	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, sláinte éiceachórais, geilleagar ciorclach
Bithéagsúlacht, Geilleagar Ciorclach, & Réitigh Nádúr-Bhunaithe	Deiseanna don gheilleagar ciorclach sa chrios dícharbónaithe a fhiosrú	Gníomh díreach, Éascú, Abhcóideacht	Aer glan, cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, sláinte éiceachórais, geilleagar ciorclach
Bithéagsúlacht, Geilleagar Ciorclach, & Réitigh Nádúr-Bhunaithe	Tionscnaimh fheabhsaithe plandála crann sa ríocht poiblí	Gníomh díreach	Aer glan, cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, sláinte éiceachórais, geilleagar ciorclach
Gníomh díreach	Aer glan, cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, sláinte éiceachórais, geilleagar ciorclach	Éascú	Aer glan, cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, sláinte éiceachórais, geilleagar ciorclach
Bithéagsúlacht, Geilleagar Ciorclach, & Réitigh Nádúr-Bhunaithe	Déan iniúchadh ar dheiseanna le haghaidh gairdíní báistí, linnte gairdíní, díonta glasa agus gorma ar thailte príobháideacha	Éascú	Aer glan, cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, sláinte éiceachórais, geilleagar ciorclach
Bithéagsúlacht, Geilleagar Ciorclach, & Réitigh Nádúr-Bhunaithe	Abhcóideacht a dhéanamh agus Tacú le laghdú ar dhramháil bia - feasacht ar chláir agus aipeanna reatha	Abhcóideacht	Geilleagar ciorclach
Aistriú Cóir	Deiseanna a fhiosrú agus a fhorbairt le haghaidh aistrithe níos córa sa CD mar oilúint scileanna, agus fócas ar bhochtaineacht fuinnimh.	Gníomh díreach, Éascú	Uileghabhálacht, rannpháirtíocht an phobail

NA CHÉAD CHÉIMEANNA EILE:

Is í an chéad chéim eile do Chrios Dícharbónaithe Bhaile Brigín ná plean forfheidhmithe crios dícharbónaithe áitiúil a chomhchruthú, i gcomhairle leis an bpobal áitiúil, agus le geallsealbhóirí áitiúla. D'fhéadfadh go gcuimseodh sé seo:

- Plean rannpháirtíochta pobail agus poiblí áitiúil a fhorbairt.
- Grúpa geallsealbhóirí áitiúil a bhunú ar a mbeidh ionadaithe ón bpobal áitiúil, gnó, iompar, earnáil an fhuinnimh agus eile.
- Liosta de ghníomhaíochtaí tosaíochta a chomhchruthú, ag cur leis an gclár deiseanna atá leagtha amach sa chaibidil seo.
- Creat rialachais a fhorbairt don chrios dícharbónaithe.
- Tacú le seachadadh an phlean forfheidhmithe chun fis an chrios dícharbónaithe do 2030 a bhaint amach.

CÚINSÍ COMHSHAOIL:

Tá Clár Deiseanna ullmhaithe don chrios Dícharbónaithe. Is athruithe leathana, ardleibhéal agus neamshonracha iad na hathruithe seo agus sainíonn siad idirghabhálacha straitéiseacha féideartha le himscrúdú chun lagduithe astuithe GCT a bhaint amach laistigh den chrios Dícharbónaithe. Tar éis tréimhse rannpháirtíochta le geallsealbhóirí agus pobail forbrófar na deiseanna seo ina sraith gníomhaíochtaí sonracha infheidhmithe faoi phlean don chrios Dícharbónaithe a bheidh faoi réir a phróisis MST agus MC féin.

Beidh na deiseanna a dhéanfar a chur ar aghaidh ag teacht leis na gnéithe comhtháite seo a leanas maidir le cosaint agus feabhsú an chomhshaoil:

- Tabharfar aird chuí ar an ngá atá le gnéithe íogaire den timpeallacht ghlactha a chosaint, lena n-áirítear gabhdóirí daonna áitiúla, sna deiseanna a chuirtear chun cinn, agus aon ghníomhaíochtaí agus forbairt ghaolmhar, mar fhorbairt a bhaineann le fuinneamh, téamh nó taisteal gníomhach; láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht; gnéithe oidhreacht, struchtúir chosanta agus an comhthéacs ina bhfuil a leithéid de ghnéithe; agus an timpeallacht uisce glactha, ithreacha agus caighdeán an aeir áitiúil.
- Tabharfar aird ar leith go sonracha ar an ngá atá le gnéithe íogaire den chomhshaoil a chosaint ó éifeachtaí tipiciúla forbartha dá leithéid d'aon deiseanna a chuirtear chun cinn as a dtagann forbairt fuinnimh in-athnuaite, mar fhorbairt tuirbín gaoithe nó forbairt painéil ghréine nó éifeachtaí fána éanúil, tírdhreacha agus amhairc, lena n-áirítear loinnir agus dalladh.
- Déanfaidh an t-údarás áitiúil a mholadh agus tionchar a imirt lena chinntiú nach sáraíonn deiseanna a chuirtear chun cinn as a dtiocfaidh forbairt ar bhonneagar líonra leictreachais breise, lena n-áirítear forbairt bonneagair chábla líneach, ag oibreoirí líonraí leictreachais, na critéir ábhartha pleanála agus cosanta comhshaoil nó a bhfuil ina chúis le héifeachtaí diúltacha suntasacha ar an gcomhshaoil.
- Tabharfar aird chuí ar dheiseanna a chuirtear chun cinn a thacaíonn le huasghrádú soilsíú poiblí ar an ngá atá le cinntiú go gcoimeádtar nó go laghdaítear nó go rialaítear leibhéal lúman agus raon speictreach an tsoilsithe sin chun éifeachtaí ar bhithéagsúlacht a sheachaint.

7. CUR I BHFEIDHM AGUS TUAIRISCIÚ

CUR I BHFEIDHM AGUS TUAIRISCIÚ

Mar atá leis an bPlean Gníomhaíochta um Athrú Aeráide 2019-2024^[29], cuirfear an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024-2029 (PGA) i bhfeidhm ar fud gach Roinn de Chomhairle Contae Fhine Gall, arna chomhordú ag an Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Taistil Gníomhaí (RCGATG).

Ag am an chló, bhí Comhairle Contae Fhine Gall ag leathnú an chroífhóireann Gníomhaíochta ar son na hAeráide laistigh den Roinn CGATG chun Comhordaitheoir Gníomhaíochta Aeráide, Oifigeach Gníomhaíochta Aeráide, agus Oifigeach Gníomhaíochta Pobail ar son na hAeráide a áireamh mar a fhoráiltear trí mhaoiniú na Roinne Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide. Is é ról na foirne seo ná cabhrú le gníomhaíocht aeráide a thiomáint laistigh den Chomhairle, gníomhaíochtaí sonracha a sheachadadh (lena n-áirítear an Ciste Comhphobail nua um Ghníomhaíocht ar son na hAeráide), tacú le cur chun feidhme na ngníomhaíochtaí agus monatóireacht a dhéanamh orthu, agus comhordú a dhéanamh ar thuairisciú agus ar mheasúnú an Phlean tar éis dó a bheith ceadaithe ag na Comhaltaí Tofa. Tacaíonn gach Roinn a bhfuil gníomhaíocht acu agus ionadaithe ceannaireachta thar na Ranna leis an bhFóireann Ghníomhú ar son na hAeráide.

Is dúshlán trasteorann é an t-athrú aeráide; ní stopann sé ag teorainneacha polaitiúla agus geografacha. Leanfaidh Comhairle Contae Fhine Gall ag obair i gcomhpháirtíocht le raon príomhpháirtithe leasmhara chun tacú le seachadadh an phlean seo, lena n-áirítear údarás áitiúla chomharsanachta, Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide Chathair Bhaile Átha Cliath (ORGA), Codema (Gníomhaireacht Fuinnimh Bhaile Átha Cliath), comhpháirtithe réigiúnacha, agus eagraíochtaí áitiúla. Go háirithe, tá cur chuige réigiúnach i mBaile Átha Cliath aontaithe ag na ceithre Údarás Áitiúil i mBaile Átha Cliath, trínar féidir leo comhoibriú go dlúth lena bPleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide faoi seach a chur i bhfeidhm. Is féidir leis na comhpháirtíochtaí seo deiseanna a sholáthar le haghaidh comhoibrithe ar thionscadail, comhfhoghlaim, tacaíocht theicniúil agus gearáil deiseanna maoinithe le linn chur i bhfeidhm an phlean.

Leanfaidh Comhairle Contae Fhine Gall, in éineacht le hÚdarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath eile, ar aghaidh go gníomhach ag tabhairt faoi thionscadail atá incháilithe do mhaoiniú ón gCiste Náisiúnta um Ghníomhú ar son na hAeráide, ó mhaoiniú Eorpach agus ó fhoinsí eile. Leanfaidh Codema agus ORGA ar aghaidh ag déanamh taighde ar dheiseanna féideartha maoinithe agus ar chomhpháirtíochtaí le hinstitiúidí tríú leibhéal. Tá comhpháirtíochtaí san earnáil phríobháideach tábhachtach freisin chun réitigh ísealcharbóin a bhaint amach don earnáil agus spreagfar agus éascófar é seo nuair is féidir.

DUL CHUN CINN A RIANÚ TRÍ PRÍOMHTHÁSCAIRÍ FEIDHMÍOCHTA (PTF)

D'fhoilsigh an Cumann na mBainisteoirí Contae agus Cathrach (CBCC) straitéis thar ceann an rialtais áitiúil dar teideal **Gníomh Éifeachtach ar son na hAeráide a Sheachadadh 2030**^[16] (GÉAS 2021) a leagann amach tiomantas na hearnála do ghníomhú ar son na haeráide.

Príomhbhreithniú don earnáil rialtais áitiúil maidir lena ról neartaithe ar ghníomhaíocht aeráide is ea an chuntasacht, agus go háirithe an cumas chun dul chun cinn a rianú, a thomhas agus tuairisciú ar an dul chun cinn maidir le gníomh éifeachtach ar son na haeráide a sheachadadh ag leibhéal údarás áitiúil agus earnála araon. Maidir leis seo, beidh ról suntasach ag PTF i gcónaí.

Leanfar le feidhmíocht Chomhairle Contae Fhine Gall maidir le feabhsúcháin éifeachtúlachta fuinnimh agus laghduithe astuithe a bhaineann le bonneagar agus sócmhainní na Comhairle a sheachadadh a rianú tríd an gcóras Monatóireachta agus Tuairiscithe (M&T) arna bhainistiú ag Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ). I gcás gníomhaíochtaí lasmuigh de seo, is tríd Phríomhtháscairí Feidhmíochta Earnála (PTF)^[14] ar cheann de na bealaí tuairiscithe a mbíonn Comhairle Contae Fhine Gall ag plé leo chun dul chun cinn ar sheachadadh gníomhartha a chur in iúl. Tugann sé seo eolas d'fheidhmíocht na hearnála rialtais áitiúil maidir le gníomhaíocht aeráide.

Bailíonn na hORGA, in éineacht leis an nGníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil (GBRÁ), sonraí ar bhonn bliantúil a bhaineann le raon téamaí lena n-áirítear:

- Acmhainní gníomhaíochta aeráide
- Oiliúint um ghníomhaíocht aeráide d'fhoireann na n-údarás áitiúil agus do chomhaltaí tofa
- Gníomhartha seachadta
- Tacaíocht fiontraíochta
- Éifeachtúlacht fuinnimh
- Laghduithe ar astuithe
- Bearta taistil ghníomhaigh
- Freagairt aimsire crua

Leanfaidh an earnáil le Príomhtháscairí Feidhmíochta a chur leis de réir mar is gá agus cuirfidh an Chomhairle faisnéis ábhartha ar fáil de réir mar is gá, chun cuidiú le haird a tharraingt ar dhul chun cinn earnáil an rialtais áitiúil maidir le gníomhú ar son na haeráide.

CEANGLAIS AGUS SOCRUITHE TUAIRISCITHE

Tugtar sainordú do Údarás Áitiúla gníomhú ar son na haeráide mar chuid d'iarrachtaí comhbheartaithe níos leithne agus de bhearta freagartha ar fud na tíre chun spriocanna 2030 a bhaint amach^[11] agus chun iarracht a dhéanamh sochaí atá athléimneach o thaobh aeráide de agus neodrach a bhaint amach faoi 2050. Tá creataí tuairiscithe agus monatóireachta neartaithe anois mar chuid den mheicníocht chun cuntas a thabhairt ar an gcaoi a bhfuil na húdarás áitiúla ag baint amach agus ag tacú le gníomhaíocht ar son na haeráide ar an leibhéal áitiúil i gcomhthéacs an chuspóra náisiúnta aeráide a bhaint amach. Chun dul chun cinn ar sheachadadh na ngníomhaíochtaí sa PGA seo a chur in iúl, rachaidh an Chomhairle i ngleic leis na bealaí tuairiscithe seo a leanas.

Tuairisciú PGA 23

Tuairisciú Eanála NOAC Tuarascáil ar Dhul Chun Cinn CNMI Tuairisciú CCAC

Uirlis M&T 'Bearna go Sprioc' an ÚFIÉ

Ceanglas maidir le Tuairisciú Inmheánach

Nuachtlitir agus cumarsáid eile

RIALACHAS INMHEÁNACH, MONATÓIREACHT AGUS TUAIRISCIÚ

Tá Grúpa Stiúrtha um Ghníomhú ar son na hAeráide ar leibhéal na Bainistíochta Feidhmiúcháin i bhfeidhm i gComhairle Contae Fhine Gall ó 2019. Tá ról an ghrúpa stiúrtha ilfheidhmeach, lena n-áirítear ach gan a bheith teoranta do, ailíniú le reachtaíocht a chinntiú, gníomhaíocht aeráide a phríomhshruthú ar fud na Comhairle, oiliúint chúí foirne, agus acmhainní a chinntiú, agus acmhainní a sholáthar, agus a chinntiú go gcomhlíontar ceanglais tuairiscithe agus meastóireachta aeráide an údarás áitiúil. Comhaontóidh an Grúpa Stiúrtha uirlis mheasúnaithe bainistíochta tionscadail agus cinnteoidh sé go mbeidh breithnithe gníomhaíochta aeráide mar chuid den phróiseas cinnteoireachta do gach tionscadal caipitil. Áireoidh sé seo measúnuithe tionscadail maidir le hionchorprú Réitigh Nádúr-Bhunaithe, Bonneagar Glas a fheabhsú agus a choinneáil, agus do réitigh Iompair Inbhuanaithe agus luchtú FL. Cinnteoidh an Grúpa Stiúrtha freisin go mbeidh polasaithe agus straitéisí uile Chomhairle Contae Fhine Gall cosanta ó thaobh aeráide de ar bhonn leanúnach ag teacht leis an gcuspoir Náisiúnta.

Déanfaidh an Chomhairle an dul chun cinn maidir le cur chun feidhme na ngníomhaíochtaí ar fud na sé réimse gníomhaíochta uile de PGA a nuashonrú agus a thuairisciú trína struchtúir ábhartha rialachais agus tuairiscithe agus trína bealaí cumarsáide.

Cuirfidh an Chomhairle tuarascálacha ar fáil don Choiste um Beartais Straitéiseacha um Ghníomhú ar son na hAeráide, Bithéagsúlachta agus Comhshaoil de réir mar is gá, agus cuirfead tuarascáil deireadh bliana ar fáil do Chomhairleoirí gach bliain. Cuirfead tuarascálacha bliantúla ar dhul chun cinn in iúl freisin trí shuíomh gréasáin na Comhairle.

PLEAN GNÍOMHAITHE NÁISIÚNTA AR SON NA HAERÁIDE

Déanfaidh Comhairle Contae Fhine Gall, i gcomhréir le cuid 3(w) de Chairt um Ghníomhú ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil^[15], tuairisciú don Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide ar dhul chun cinn ar gníomhaíocht aeráide ag an leibhéal áitiúil mar chuid de sheachadadh cuspóir náisiúnta aeráide. Déanfar dul chun cinn ar gach gníomh a thuairisciú trí uirlis tuairiscithe arna forbairt ag ORGA.

FEIDHMÍOCHT EARNÁLA

Tuairisceoidh Comhairle Contae Fhine Gall go bliantúil ar a feidhmíocht maidir le gníomhaíocht ar son na haeráide trí bhíthin na PTF chun eolas a thabhairt d'fheidhmíocht na hearnála rialtais áitiúil maidir le gníomhaíocht ar son na haeráide, mar chuid de Straitéis GÉAS 2030 an rialtais áitiúil^[16].

CÓRAS MONATÓIREACHTA AGUS TUAIRISCITHE (M&T)

Leanfaidh Comhairle Contae Fhine Gall ag tuairisciú ar a spriocanna astuithe agus ar feidhmíocht fuinnimh gach bliain d'Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ) tríd an gcóras Monatóireachta agus Tuairiscithe (M&T).

RIALACHAS COMHSHAOIL

Is é cuspóir an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide ná gníomhartha aeráide a chur chun cinn, a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm trí fheabhsuithe próisis, rannpháirtíocht pobail, forbairt fhorásach agus próisis foghlama imeasctha; a dhéanfar a scagadh le linn shaolré an phlean. Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara gur cuid lárnach den Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide é comhsochair don aeráid agus fachtóirí comhshaoil eile a éascú.

Chun iad a bhaint amach, ní mór do thionscadail a chuimsítear sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide nó a fhaigheann tacaíocht uaidh reachtaíocht, beartais, pleananna agus clár éagsúla a chomhlíonadh, mar is cuí (lena n-áirítear ceanglais maidir le Measúnú Cuí ar shraith níos ísle, Measúnacht Tionchair Timpeallachta agus ceadúnú eile) atá mar chreat reachtúil cinnteoireachta agus deonaithe toilithe, nach bhfuil an Plean ina chuid de agus nach rannchuidíonn sé chuige.

Áirítear ar na breithnithe sin an Chreat-Treoir Uisce^[50], creat de chuid an Aontais Eorpaigh a leagann síos caighdeán do chosaint agus do bhainistiú uisce. Tá pleananna bainistíochta abhantraí rithábhachtach chun spriocanna na Creat-Treorach Uisce^[50] a chur i bhfeidhm, mar go soláthraíonn siad straitéisí mionsonraithe chun

dea-stádas uisce a bhaint amach agus chun truailliú a chosc thar abhantrach iomlán. Cuidíonn na pleananna seo le comhordú a dhéanamh ar iarrachtaí i measc geallsealbhoirí éagsúla, ar nós rialtais, pobail, agus tionscail, chun bainistiú comhtháite uisce agus cosaint an chomhshaoil a bhaint amach, agus ar an gcaoi sin comhlíonadh cuspóirí na Treorach a chinntiú.

Le cur chuige comhtháite ina sainiúitear cleachtais úsáide talún inbhuanaithe, bainistiú feabhsaithe uisce, agus caomhnú éiceachórais, féachann an plean le tionchar an athraithe aeráide ar acmhainní uisce a mhaolú, ag cosaint an chomhshaoil agus sláinte an phobail araon. Léiríonn an cur chuige comhtháite seo tiomantas na hÉireann do spriocanna aeráide a bhaint amach agus ag an am céanna comhshaoil nádúrtha níos sláintiúla agus níos athléimní a chur chun cinn.

Chomh maith leis na bearta atá dírithe ar an aeráid atá sonraithe ar fud an phlean le comhshochair chomhshaoil agus nótaí comhshaoil chun an comhthéacs a chur ar fáil ina gcuirfean an gníomh chun cinn, tá roinnt prionsabal rialachais comhshaoil ann a stiúróidh oibreacha amach anseo (féach thíos).

Tábla 7.1: Prionsabail rialachais comhshaoil le comhtháthú i ngach gníomh/gníomhaíocht a eascraíonn as cur i bhfeidhm an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide

EG1	Tionscadail um ghníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn a thacaíonn le comhshochair chomhshaoil agus a iad a uasmhéadú, ar nós cosaint agus feabhsú na bithéagsúlachta; caighdeán feabhsaithe aeir, uisce nó ithreach; nó luach feabhsaithe áineasa, taitneamhachta agus oidhreachtachta cultúrtha, chun a chinntiú go mbaintear tairbhe le bua.
EG2	Tacú le nó éascú tionscadail agus tionscnaimh a bhaineann le gníomhaíocht aeráide a fhéachann le feabhsuithe a dhéanamh ar struchtúr, ar bhainistíocht agus ar shláinte na hithreach trí charbón orgánach ithreach a mhéadú a chruthóidh na comhleasanna comhshaoil a bhaineann le hathléimneacht tuilte a fheabhsú trí acmhainn coinneála uisce na n-ithreacha a fheabhsú agus an leibhéal leithlisithe GCT a bhaineann le feidhmeanna úsáid talún a mhéadú.
EG3	A chinntiú go bpleanáiltear agus go gcuirtear i bhfeidhm gach forbairt a bhfuil gníomhaíocht aeráide mar thaca aici ar bhealach a bhreithníonn go hiomchuí an acmhainneacht le haghaidh comhleasa comhshaoil, tionchair fhéideartha comhshaoil agus riachtanais chosanta comhshaoil. Ní thacófar le haon tionscadal forbartha a bhaineann le gníomhaíocht aeráide ar dócha go mbeidh tionchar diúltach suntasach aige ar an gcomhshaoil glactha.
EG4	Déanfar tionscadail chosanta tuilte agus cósta, nó oibreacha cothabhála gaolmhara, ar bhealach a chothaíonn comhleasa a bhaineann le bithéagsúlacht le gníomhaíocht ar son na haeráide, agus tabharfar aird chuí ar chosaint agus ar fheabhsú gnáthóga agus speiceas neamhchoitianta, cosanta nó tábhachtach.
EG5	A chinntiú go gcuirtear tionscadail a bhaineann le gníomhaíocht aeráide i gcrích ar bhealach a chuireann gníomhaíocht aeráide comhleas don oidhreacht chultúrtha chun cinn, agus nach ndéanann damáiste fisiciúil neamhúdairithe do ghnéithe cultúrtha, seandálaíochta nó ailtireachta, nó athrú neamhúdairithe nó míchuí ar chomhthéacs gnéithe íogaire oidhreachtachta cultúrtha.
EG6	A chinntiú go gcuirtear tionscadail a bhaineann le gníomhaíocht aeráide i gcrích ar bhealach a chuireann comhleasa cáilíochta uisce gníomhaíochta aeráide chun cinn, agus a ailíonann le forálacha na Creat-treorach Uisce agus an Phlean Bainistíochta Abhantraí ábhartha.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

SPRIOCANNA FORBARTHA INBHUANAITHE

Cuidíonn na gníomhartha agus na cuspóirí atá leagtha amach sa PGA seo freisin le dul chun cinn thiomantas na hÉireann chun Clár Oibre 2030 don Fhorbairt Inbhuanaithe a bhaint amach^[7] ar “plean gníomhaíochta do dhaoine, don phláinéid agus don rathúnas” é agus a sholáthraíonn creat comhaontaithe idirnáisiúnta atá déanta suas de 17 Sprioc Forbartha Inbhuanaithe (SFI)^[8] chun gnéithe eacnamaíocha, sóisialta agus comhshaoil na forbartha inbhuanaithe a chothromú.

Tá sé beartaithe ag an Dara Plean Náisiúnta Forfheidhmithe de chuid na hÉireann maidir leis na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe 2022-2024^[54], tógáil ar ról an rialtais áitiúil in Éirinn agus gníomhartha sonracha a ionchorprú lena n-áirítear:

- i. Tionscnaimh atá ann cheana féin a léiriú, a roinnt agus tógáil orthu
- ii. Acmhainn an phobail a fhorbairt agus ardú feasachta
- iii. Na SFI a leabú i gcreataí rialachais agus tuairiscithe
- iv. Na SFI a ionchorprú laistigh de chreataí pleanála áitiúla
- i. Rannpháirtíocht sa Phobal

Ina theannta sin, aithnítear údarás áitiúla mar cheann de naoi “Mhórghrúpa” de chuid Chlár 2030, a bhfuil ról ríthábhachtach acu i bhforbairt inbhuanaithe 31 agus leagann Clár 2030 béim freisin ar an ról ar leith atá ag údarás áitiúla agus ag pobail i bhforbairt inbhuanaithe uirbeach.

Chun sprioc SFI 17.14 a chomhlíonadh, chun Comhleanúnachas Beartais níos fearr a bhaint amach don Fhorbairt Inbhuanaithe, rinneadh gach gníomh sa PGA seo a ailíniú le SFI. Léirítear an t-ailíniú seo go mion sna hAguisíní a ghabhann leis an bplean seo.

AGUISÍN I:

BREITHNITHE COMHSHAOIL COMHTHÁITE TAR ÉIS MEASÚNACHT STRAITÉISEACH TIMPEALLACHTA AGUS MEASÚNACHT CHUI

Nóta	Uimh Thag.	Achoimre ar an nGníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Chuí
1	E8	Dul i dteagmháil le measúnóir neamhspleách MMCFTF agus úsáid a bhaint as Modheolaíocht Mheasúnaithe Foirgníochta le linn sheachadadh phríomhthionscadal Cheathrú Chultúrtha Shoir; agus na measúnuithe faoi na táscairí éagsúla ó MMCFTF agus an Creat um Athchóiriú Fuinnimh a Thógáil a leathnú chuig Foirgnimh Phoiblí. Is córas bailíochtaí agus deimhnithe ceannasach é MMCFTF don chomhshaoil tógtha inbhuanaithe	Athbheithnithe leanúnacha ar an bpróiseas dearaidh agus tógála chun díriú ar dheimhniú neamhspleách nuair a bheidh sé críochnaithe	Leanúnach	Dul i dteagmháil le measúnóir neamhspleách MMCFTF agus úsáid a bhaint as Modheolaíocht Mheasúnaithe Foirgníochta le linn sheachadadh phríomhthionscadal Cheathrú Chultúrtha Shoir, ag féachaint go cuí d'íogaireachtaí comhshaoil ar nós luach taitneamhachta, oidhreacht chultúrtha agus seandálaíocht a bhféadfadh tionchar a bheith aici ar aon fhorbairt thógtha ag Ceathrú Chultúrtha Shoir a fhaigheann tacaíocht trí phróiseas MMCFTF. Is córas bailíochtaí agus deimhnithe ceannasach é MMCFTF don chomhshaoil tógtha inbhuanaithe.	
2	E14	Uasghráduithe spriocdhírthe LED thar áitribh níos lú de chuid CCFG, nach bhfuil oiriúnach do CFF	# d'uasghráduithe LED	2026	Uasghráduithe spriocdhírthe LED thar áitribh CCFG níos lú, nach bhfuil oiriúnach do CFF; agus ag an am céanna a chinntiú go gcoimeádtar nó go laghdaítear/rialaitear na leibhéil lúman agus an raon speictreach chun éifeachtaí ar bhithéagsúlacht a sheachaint.	Uasghráduithe spriocdhírthe LED thar áitribh CCFG níos lú, nach bhfuil oiriúnach do CFF; agus ag an am céanna a chinntiú go gcoimeádtar nó go laghdaítear/rialaitear na leibhéil lúman agus an raon speictreach chun éifeachtaí ar bhithéagsúlacht a sheachaint.
3	E16	Athnuachan ar an 1.5% eile den stoc soilsithe poiblí & soilsiú páirce	# líon na n-aonad a thiontaíodh go LED	2024 - 2026	Athnuachan ar an 1.5% atá fágtha den stoc soilsithe poiblí & soilsiú páirce, agus ag an am céanna a chinntiú go ndéantar na leibhéil lúman agus an raon speictreach a chothabháil nó a laghdú/rialú chun éifeachtaí ar bhithéagsúlacht a sheachaint.	
4	E17	Leanúint ar aghaidh ag déanamh iarfeistithe éifeachtúlachta fuinnimh ar thithíocht shóisialta faoin gClár Iarfeistithe Fuinnimh arna thacú ag RTRÁO. A chinntiú go bhfuil rátáil B2 nó costas optamach fuinnimh ag stoc tithíochta sóisialta CCFG nuair is féidir faoi 2030 (faoi réir clár agus tacaíochta maoinithe).	# líon na n-aonad a uasghrádaítear gach bliain	Go bliantúil	Leanúint ar aghaidh ag déanamh iarfeistithe éifeachtúlachta fuinnimh ar thithíocht shóisialta faoin gClár Iarfeistithe Fuinnimh arna thacú ag RTRÁO. A chinntiú go bhfuil rátáil B2 nó costas optamach fuinnimh ag stoc tithíochta sóisialta uile CCFG faoi 2030; ag tabhairt aird chuí ar íogaireachtaí comhshaoil ar nós gabhdóirí daonna áitiúla, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le déanamh cosanta a chosaint agus a chaomhnú go hiomchuí i gcomhréir leis na rialacháin ábhartha um struchtúir chosanta.	Leanúint ar aghaidh ag déanamh iarfeistithe éifeachtúlachta fuinnimh ar thithíocht shóisialta faoin gClár Iarfeistithe Fuinnimh arna thacú ag RTRÁO. A chinntiú go bhfuil rátáil B2 nó costas optamach fuinnimh ag stoc tithíochta sóisialta uile CCFG faoi 2030; ag tabhairt aird chuí ar íogaireachtaí comhshaoil ar nós gabhdóirí daonna áitiúla, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le déanamh cosanta a chosaint agus a chaomhnú go hiomchuí i gcomhréir leis na rialacháin ábhartha um struchtúir chosanta.
5	E18	Críochnaigh an clár piolótach in Eastát Mhuileann na Trá, Port Mearnóg, i gcomhar le ÚFIÉ agus REIL ag tairiscint uasghráduithe iarfeistithe d'úinéirí tithíochtaí príobháideacha, ag baint leasa as barainneachtaí scála nuair a chuirtear le chéile iad le huasghráduithe tithíochta poiblí; ag tabhairt aird chuí ar an ngá atá le haon struchtúir chosanta a chaomhnú agus a chothabháil go hiomchuí faoi réir uasghráduithe de réir na rialacháin ábhartha maidir le struchtúir chosanta, agus íogaireachtaí comhshaoil ar nós gabhdóirí daonna áitiúla, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht. Páirtmhaoinithe ag deontais rialtais an ÚFIÉ.	# líon na n-aonad a críochnaíodh faoin treoirthionscadal.	2024	Críochnaigh an clár piolótach in Eastát Mhuileann na Trá, Port Mearnóg, i gcomhar le ÚFIÉ agus REIL ag tairiscint uasghráduithe iarfeistithe d'úinéirí tithíochtaí príobháideacha, ag baint leasa as barainneachtaí scála nuair a chuirtear le chéile iad le huasghráduithe tithíochta poiblí; ag tabhairt aird chuí ar an ngá atá le haon struchtúir chosanta a chaomhnú agus a chothabháil go hiomchuí faoi réir uasghráduithe de réir na rialacháin ábhartha maidir le struchtúir chosanta, agus íogaireachtaí comhshaoil ar nós gabhdóirí daonna áitiúla, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht. Páirtmhaoinithe ag deontais rialtais an ÚFIÉ.	Críochnaigh an clár piolótach in Eastát Mhuileann na Trá, Port Mearnóg, i gcomhar le ÚFIÉ agus REIL ag tairiscint uasghráduithe iarfeistithe d'úinéirí tithíochtaí príobháideacha, ag baint leasa as barainneachtaí scála nuair a chuirtear le chéile iad le huasghráduithe tithíochta poiblí; ag tabhairt aird chuí ar an ngá atá le haon struchtúir chosanta a chaomhnú agus a chothabháil go hiomchuí faoi réir uasghráduithe de réir na rialacháin ábhartha maidir le struchtúir chosanta, agus íogaireachtaí comhshaoil ar nós gabhdóirí daonna áitiúla, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht. Páirtmhaoinithe ag deontais rialtais an ÚFIÉ.
6	E25	Scéim Téimh Cheantair Bhaile Bhlaínséir a sheachadadh	Críochnú ar an Láithreáin	2029+	Scéim Téimh Cheantair Bhaile Bhlaínséir a sheachadadh; ag tabhairt aird chuí ar an ngá atá le gnéithe íogaire den timpeallacht ghhlactha, ar nós docharlaigh, bithéagsúlacht, flóra agus fána, láithreáin Eorpacha agus daonra áitiúil, a chosaint ó éifeachtaí diúltacha féideartha na forbartha, lena n-áirítear forbairt lineach a bhaineann leis an tionscadal.	Scéim Téimh Cheantair Bhaile Bhlaínséir a sheachadadh; ag tabhairt aird chuí ar an ngá atá le gnéithe íogaire den timpeallacht ghhlactha, ar nós docharlaigh, bithéagsúlacht, flóra agus fána, láithreáin Eorpacha agus daonra áitiúil, a chosaint ó éifeachtaí diúltacha féideartha na forbartha, lena n-áirítear forbairt lineach a bhaineann leis an tionscadal.

Nóta	Uimh Thag.	Achoimre ar an nGníomh	Bearr Rianaithe	Fráma ama	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Chúí
7	E27	Painéil gréine fótvoltach a shuiteáil ar dhíonta oiriúnacha na Comhairle mar oifigí cathartha, leabharlanna agus foirgnimh phobail	# líon na bpainéal suiteáilte	2028	Painéil gréine fótvoltach a shuiteáil ar dhíonta oiriúnacha de chuid na Comhairle mar oifigí cathartha, leabharlanna agus foirgnimh phobail; i gcás go ndeimhnítear trí mheasúnú loinnir agus dalladh nach mbeidh aon tionchar ionchasach ag a leithéid d'fhorbairt gréine ar ghabhdóirí iogaire, nó ar shlí eile, i gcás ina ndeimhnítear gur forbairt dhíolmhaithé í an fhorbairt gréine sin faoin bPleanáil agus Rialacháin Forbartha de bhua a mhéide nó a shuíomh lasmuigh de Chríos Cosanta Gréine, agus aird chúí á tabhairt ar gach iogaireacht chomhshaoil eile a bhféadfadh tionchar a bheith ag a leithéid d'fhorbairt.	Painéil gréine fótvoltach a shuiteáil ar dhíonta oiriúnacha de chuid na Comhairle mar oifigí cathartha, leabharlanna agus foirgnimh phobail; agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht.
8	E28	Straitéis Fuinnimh Gaoithe a fhorbairt	Straitéis ullmhaithé	2028	Straitéis Fuinnimh Gaoithe a fhorbairt; ag tabhairt aird chúí ar iogaireachtaí comhshaoil mar sheandálaíocht, láithreáin Eorpacha, bithéagsúlacht, an timpeallacht torainn, carachtar an tírdhreacha, taitneamhacht amhairc srl.	
9	E31	Taighde a dhéanamh ar stoc foirgneamh stairiúil na Comhairle a bhreithníonn feidhmíocht fuinnimh roimh agus tar éis na n-oibreacha agus comhairle a cheapadh ar iarfheistiú/ uasghrádú fuinnimh cuí agus iogair d'fhoirgnimh thraidisiúnta chun eolas a thabhairt d'oibreacha ar réadmhaoin eile atá faoi úinéireacht na Comhairle agus chun treoir a thabhairt d'úinéirí príobháideacha.	# líon na nótaí comhairleacha críochnaithe	Leanúnach	Taighde a dhéanamh agus cás-staidéir a fhorbairt ó stoc foirgneamh stairiúil na Comhairle a dhéanann measúnuithe feidhmíochta fuinnimh roimh agus tar éis na n-oibreacha agus iarfheistiú/uasghrádú fuinnimh cuí agus iogair a cheapadh ar fhoirgnimh thraidisiúnta chun eolas a thabhairt d'oibreacha ar réadmhaoin eile atá faoi úinéireacht na Comhairle agus chun úinéirí príobháideacha a threorú; ag féachaint go cuí don ghá atá leis an luach oidhreachta ailtireachta nó cultúrtha a d'fhéadfadh a bheith bainteach le foirgnimh den sórt sin, agus speicis faoi chosaint a d'fhéadfadh a bheith i bhfoirgnimh den sórt sin a chosaint agus a chaomhnú.	
10	E32	Cothabháil gnáthaimh agus dea-bhainistiú a chur chun cinn agus a spreagadh chun seanstoc foirgneamh an chontae a choinneáil i ndeairíocht chun idió fuinnimh a laghdú agus saolré an fhoirgnimh a leathnú (m.sh. Deontas Fhine Gall 'A Stitch in Time', Scéimeanna Náisiúnta Infheistiúchta na hOidhreachta Tógtha, Ciste na Struchtúr Stairiúil, Ciste na Séadchomharthaí Pobail).	# líon na bhfoirgneamh uasghrádaithe	Go bliantúil	Cothabháil gnáthaimh agus dea-bhainistiú a chur chun cinn agus a spreagadh chun seanstoc foirgneamh an chontae a choinneáil i ndeairíocht chun idió fuinnimh a laghdú agus saolré an fhoirgnimh a leathnú (m.sh. Deontas Fhine Gall 'A Stitch In Time', Scéimeanna Náisiúnta Infheistiúchta na hOidhreachta Tógtha, Ciste na Struchtúr Stairiúil, Ciste na Séadchomharthaí Comhphobail), ag féachaint go cuí don ghá atá leis an luach oidhreachta ailtireachta nó cultúrtha a d'fhéadfadh a bheith bainteach le foirgnimh den sórt sin, agus speicis faoi chosaint a d'fhéadfadh a bheith i bhfoirgnimh den sórt sin, a chosaint agus a chaomhnú, agus gach iogaireacht chomhshaoil eile a bhféadfadh oibreacha dá leithéid dul i bhfeidhm orthu ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht.	Cothabháil gnáthaimh agus dea-bhainistiú a chur chun cinn agus a spreagadh chun seanstoc foirgneamh an chontae a choinneáil i ndeairíocht chun idió fuinnimh a laghdú agus saolré an fhoirgnimh a leathnú (m.sh. Deontas Fhine Gall 'A Stitch In Time', Scéimeanna Náisiúnta Infheistiúchta na hOidhreachta Tógtha, Ciste na Struchtúr Stairiúil, Ciste na Séadchomharthaí Comhphobail), ag féachaint go cuí don ghá atá leis an luach oidhreachta ailtireachta nó cultúrtha a d'fhéadfadh a bheith bainteach le foirgnimh den sórt sin, agus speicis faoi chosaint a d'fhéadfadh a bheith i bhfoirgnimh den sórt sin, a chosaint agus a chaomhnú, agus gach iogaireacht chomhshaoil eile a bhféadfadh oibreacha dá leithéid dul i bhfeidhm orthu ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht.
11	T1	Méadú a dhéanamh ar mhéadaracht na gcosán ardchaighdeán sa chontae agus feabhas a chur ar mhéadaracht na gcosán siúlóide atá sa chontae cheana féin.	m de chosáin seachadta agus feabhsaithe in aghaidh na bliana, ama ghabháil tríd an gcóras bainistíochta cosán.	Go bliantúil	Méadú a dhéanamh ar mhéadaracht siúlbealaí ardchaighdeán sa chontae agus méadaracht na siúlbealaí atá sa chontae cheana féin a fheabhsú, agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht an aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl.	Méadú a dhéanamh ar mhéadaracht siúlbealaí ardchaighdeán sa chontae agus méadaracht na siúlbealaí atá sa chontae cheana féin a fheabhsú; agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht.
12	T2	An méid km de lánai rothar cosanta agus lánai rothar easbhóthair agus glasbhealaí sa chontae a mhéadú go bliantúil; ag teacht le Plean Ghréasán Raonta Rothar Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath, agus le Plean Glasbhealaigh CCFG – lena n-áirítear Bealach Cósta Fhine Gall, Rotharbhealach Chill Fhionntain go Mullach Íde, Slí an Mhóinéir Leathan, Nascbhóthar Ghoirt an Teampaill, agus Glasbhealach Uirbeach na Canálach Ríoga, srl.	km de Lánai Rothaíochta Cosanta agus Lánai Rothaíochta Easbhóthair agus Glasbhealaí seachadta in aghaidh na bliana. # líon na scéimeanna a cuireadh i gcrích.	Go bliantúil	An méid km de lánai rothar cosanta agus lánai rothar easbhóthair agus glasbhealaí sa chontae a mhéadú go bliantúil; ag teacht le Plean Ghréasán Raonta Rothar Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath, agus le Plean Glasbhealaigh CCFG – lena n-áirítear Bealach Cósta Fhine Gall, Rotharbhealach Chill Fhionntain go Mullach Íde, Slí an Mhóinéir Leathan, Nascbhóthar Ghoirt an Teampaill, agus Glasbhealach Uirbeach na Canálach Ríoga, srl, ag féachaint go cuí do iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, cáilíocht an aeir áitiúil, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, oidhreacht chultúrtha srl.	An méid km de lánai rothar cosanta agus lánai rothar easbhóthair agus glasbhealaí sa chontae a mhéadú go bliantúil; ag teacht le Plean Ghréasán Raonta Rothar Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath, agus le Plean Glasbhealaigh CCFG – lena n-áirítear Bealach Cósta Fhine Gall, Rotharbhealach Chill Fhionntain go Mullach Íde, Slí an Mhóinéir Leathan, Nascbhóthar Ghoirt an Teampaill, agus Glasbhealach Uirbeach na Canálach Ríoga, srl, ag féachaint go cuí do iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, cáilíocht an aeir áitiúil, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, oidhreacht chultúrtha srl.
13	T3	Bonneagar a sheachadadh/athrú chun nasacht/tréascaoilteacht a fheabhsú chun taisteal gníomhach a chur chun cinn	an líon a fheabhsaítear gach bliain	Go bliantúil	Bonneagar a sheachadadh/athrú chun nasacht/tréascaoilteacht a fheabhsú chun taisteal gníomhach a chur chun cinn; agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht	Bonneagar a sheachadadh/athrú chun nasacht/tréascaoilteacht a fheabhsú chun taisteal gníomhach a chur chun cinn; agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht

Nóta	Uimh Thag.	Achoimre ar an nGníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Chúí
14	T4	Trasrianta bóthair nua do choisithe/rothaithe a sheachadadh, a thugann tosaíocht do choisithe agus rothaithe. Clár oibre a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm chun trasrianta coisithe a athsholáthar le cinn a thugann tosaíocht do choisithe agus rothaithe.	# líon na gcrosairí seachadta	Go bliantúil	Trasrianta bóthair nua do choisithe/rothaithe a sheachadadh, a thugann tosaíocht do choisithe agus rothaithe. Clár oibre a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm chun trasrianta coisithe a athsholáthar le cinn a thugann tosaíocht do choisithe & rothaithe; agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht.	Trasrianta bóthair nua do choisithe/rothaithe a sheachadadh, a thugann tosaíocht do choisithe agus rothaithe. Clár oibre a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm chun trasrianta coisithe a athsholáthar le cinn a thugann tosaíocht do choisithe & rothaithe; agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht
15	T5	Suiteáil síneadh starrach acomhail de réir an Lámhleabhar Dearaidh do Bhóithre & Sráideanna Uirbeacha 2020, ag cur le sábháilteacht úsáideoirí.	líon na n-arm uasghráidithe de na hacmhail suiteáilte	Go bliantúil	Suiteáil síneadh starrach acomhail de réir an Lámhleabhar Dearaidh do Bhóithre & Sráideanna Uirbeacha 2020, ag cur le sábháilteacht úsáideoirí, ag tabhairt aird chúí ar iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl	Suiteáil síneadh starrach acomhail de réir an Lámhleabhar Dearaidh do Bhóithre & Sráideanna Uirbeacha 2020, ag cur le sábháilteacht úsáideoirí, ag tabhairt aird chúí ar iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl
16	T11	Deiseanna a aithint le haghaidh ath-leithdháileadh ar spás bóithre atá ann cheana féin chun taisteal gníomhach a chur chun cinn agus spás poiblí a fheabhsú.	km d'athdháileadh bóithre aitheanta.	Go bliantúil	Ath-leithdháileadh spás bóithre chun soláthar a dhéanamh do roghanna taistil inbhuanaithe, agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht an aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl	
17	T12	Feabhsú / athdháileadh bóithre & spás sráide chun taisteal gníomhach a chur chun cinn agus spás poiblí a fheabhsú. Cuir i bhfeidhm sna 3 TLÁ	km de spás bóithre reatha ath-leithdháilte. # líon scéimeanna	Go bliantúil	Ath-leithdháileadh spás bóithre chun soláthar a dhéanamh do roghanna taistil inbhuanaithe, agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht an aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl	Feabhsú / athdháileadh bóithre & spás sráide chun taisteal gníomhach a chur chun cinn agus spás poiblí a fheabhsú. Cuir i bhfeidhm sna 3 TLÁ; agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil amháil láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht.
18	T18	Clár Bealaí Sábháilte chun na Scoile a chur i bhfeidhm	# líon na scoileanna a bhfuil bearta curtha i bhfeidhm acu.	Go bliantúil	Clár Bealaí Sábháilte chun na Scoile a chur i bhfeidhm, agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós gabhdóirí daonna áitiúla, Bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht uisce agus hidreolaíocht, agus luach taitneamhachta srl	Clár Bealaí Sábháilte chun na Scoile a chur i bhfeidhm, agus aird chúí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós gabhdóirí daonna áitiúla, Bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht uisce agus hidreolaíocht, agus luach taitneamhachta srl
19	T20	Tacú le forbairt agus leathnú na seirbhísí iompair phoiblí atá ann cheana féin lena n-áirítear MetroLink, BusConnects agus leathnú DART go Baile Brígin	Iompar poiblí tacaíthe	Leanúnach	Tacú le forbairt agus leathnú na seirbhísí iompair phoiblí atá ann cheana féin lena n-áirítear MetroLink, BusConnects agus leathnú DART go Baile Brígin, agus ag am céanna ag moladh agus ag feidhmiú tionchair chun a chinntiú go gcuireann tionscadail den sórt sin comhshochair gníomhaíochta aeráide chun cinn agus nach sáraíonn siad critéir ábhartha cosanta comhshaoil nó nach gcruthóidh siad éifeachtaí suntasacha comhshaoil	Tacú le forbairt agus leathnú na seirbhísí iompair phoiblí atá ann cheana féin lena n-áirítear MetroLink, BusConnects agus leathnú DART go Baile Brígin, agus ag am céanna ag moladh agus ag feidhmiú tionchair chun a chinntiú go gcuireann tionscadail den sórt sin comhshochair gníomhaíochta aeráide chun cinn agus nach sáraíonn siad critéir ábhartha cosanta comhshaoil nó nach gcruthóidh siad éifeachtaí suntasacha comhshaoil
20	T21	Soláthar áiseanna Páirceála agus Taistil a éascú i suíomhanna cuí ag nóid iompair agus feadh conairí iompair straitéiseacha de réir Straitéis an ÚNI, agus spreagadh a thabhairt do chuimsiú pointí luchtaithe FL agus páirceáil rothar.	Beartas forbartha agus láithreáin aitheanta	2028	Éascú a dhéanamh ar sholáthar áiseanna Páirceála agus Taistil i suíomhanna cuí ag nóid iompair agus ar feadh conairí iompair straitéiseacha de réir Straitéis an ÚNI, agus cuimsiú pointí luchtaithe FL agus páirceáil rothar a spreagadh, agus iad ag tacú agus ag imirt tionchair lena áirithiú go gcuirfidh tionscadail den sórt sin comhleasa chun cinn do ghníomhaíocht aeráide agus nach sáraíonn siad critéir ábhartha maidir le cosaint an chomhshaoil nó nach mbeidh siad ina gcúis le héifeachtaí suntasacha diúltacha ar an gcomhshaoil.	Éascú a dhéanamh ar sholáthar áiseanna Páirceála agus Taistil i suíomhanna cuí ag nóid iompair agus ar feadh conairí iompair straitéiseacha de réir Straitéis an ÚNI, agus cuimsiú pointí luchtaithe FL agus páirceáil rothar a spreagadh, agus iad ag tacú agus ag imirt tionchair lena áirithiú go gcuirfidh tionscadail den sórt sin comhleasa chun cinn do ghníomhaíocht aeráide agus nach sáraíonn siad critéir ábhartha maidir le cosaint an chomhshaoil nó nach mbeidh siad ina gcúis le héifeachtaí suntasacha diúltacha ar an gcomhshaoil
21	T24	Straitéis PLFL an RUÁ a chur i bhfeidhm trí sholáthar dóthain PLFL	# líon na luchtairí a soláthraíodh	Leanúnach	Straitéis PLFL an RUÁ a chur i bhfeidhm trí sholáthar dóthain PLFL, ag tabhairt aird chúí ar iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht glactha uisce, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl	Straitéis PLFL an RUÁ a chur i bhfeidhm trí sholáthar dóthain PLFL, ag tabhairt aird chúí ar iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht glactha uisce, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl
22	T25	Infhaighteacht pointí luchtaithe FL a mhéadú d'fhoireann na Comhairle agus d'fheithiclí oibríúcháin	# líon na bpointí luchtaithe	Leanúnach	Infhaighteacht pointí luchtaithe FL a leathnú d'fhoireann agus d'fheithiclí oibríúcháin na Comhairle, ag féachaint go cuí d'íogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl	Infhaighteacht pointí luchtaithe FL a leathnú d'fhoireann agus d'fheithiclí oibríúcháin na Comhairle, ag féachaint go cuí d'íogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl

Nóta	Uimh Thag.	Achoimre ar an nGníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Chúí
23	T26	Bonneagar luchtaithe FL a sholáthar (chomh maith le pointí luchtaithe méadaithe faoi 20%) de réir caighdeán phlean forbartha, do thithíocht shóisialta nua arna forbairt ag an Udarás Áitiúil. Pointí luchtaithe feithiclí leictreacha a sholáthar i gcarrchlós d'fhoirgnimh Chorpáraideacha nua Fhine Gall.	# líon na bpointí luchtaithe FL curtha ar fáil	Leanúnach	Bonneagar luchtaithe FL a sholáthar (chomh maith le luchtaithe méadaithe faoi 20%) de réir caighdeán phlean forbartha, do thithíocht shóisialta nua arna forbairt ag an Udarás Áitiúil. Pointí luchtaithe feithiclí leictreacha a sholáthar i gcarrchlós d'fhoirgnimh Chorpáraideacha nua Fhine Gall. Agus an gníomh seo á chur i gcrích, aird chuí a thabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht an aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl. le linn forbairt bonneagair pointí luchtaithe a dhéanamh	Bonneagar luchtaithe FL a sholáthar (chomh maith le luchtaithe méadaithe faoi 20%) de réir caighdeán phlean forbartha, do thithíocht shóisialta nua arna forbairt ag an Udarás Áitiúil. Pointí luchtaithe feithiclí leictreacha a sholáthar i gcarrchlós d'fhoirgnimh Chorpáraideacha nua Fhine Gall. Agus an gníomh seo á chur i gcrích, aird chuí a thabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht an aeir áitiúil, oidhreacht chultúrtha srl. le linn forbairt bonneagair pointí luchtaithe a dhéanamh
24	F3	Dul i dteagmháil le Grúpa Idirchaidrimh Chósta Fhine Gall maidir le straitéisí oiriúnaithe a chomhtháthú i mbeartais phleanála, srl.	Reachtáiltear x2 chruinniú gach bliain	Go bliantúil	Dul i dteagmháil le Grúpa Idirchaidrimh Chósta Fhine Gall maidir le straitéisí oiriúnaithe a chomhtháthú isteach i mbeartais phleanála, srl., ar choinníoll nach dócha go mbeidh éifeachtaí diúltacha suntasacha ag straitéisí dá leithéid	
25	F4	Plean Cosanta Cósta do Phort Reachrann a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm	Plean curtha le chéile agus gníomhartha curtha i bhfeidhm	2023-2025+	Plean Cosanta Cósta do Phort Reachrann a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm; ag féachaint go cuí don ghá atá le réitigh atá bunaithe ar an dúlra agus Córais Draenála Inbhuanaithe a chur chun cinn, agus iogaireachtaí comhshaoil a bhaineann le limistéir chósta ar nós an comhshaoil muiri glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, luach áineasa agus taitneamhachta srl	Plean Cosanta Cósta do Phort Reachrann a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm; ag féachaint go cuí don ghá atá le réitigh atá bunaithe ar an dúlra agus Córais Draenála Inbhuanaithe a chur chun cinn, agus iogaireachtaí comhshaoil a bhaineann le limistéir chósta ar nós an comhshaoil muiri glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, luach áineasa agus taitneamhachta srl
26	F5	Scéimeanna Maolaithe Tuilte a chur chun cinn i gcomhar le hOifig na nOibreacha Poiblí - lena n-áirítear Sruth an Mhuilinn na Sceirí, Trá an Bhiséadaigh agus Sráidbhaile Glas Mhullach Íde, Droichead Phort Mearnóg.	Tionscail críochnaithe	2029+	Scéimeanna Maolaithe Tuilte a chur chun cinn i gcomhar le hOifig na nOibreacha Poiblí - lena n-áirítear Sruth an Mhuilinn na Sceirí, Trá an Bhiséadaigh agus Sráidbhaile Glas Mhullach Íde, Droichead Phort Mearnóg; ag tabhairt aird chuí ar an ngá atá le réitigh atá bunaithe ar nádúr agus Córais Draenála Inbhuanaithe, agus iogaireachtaí comhshaoil a chur chun cinn ag na láithreacha seo, lena n-áirítear cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, conairí bruachánacha agus éiceolaíocht uisceach, taitneamhacht amhairc agus luach áineasa agus taitneamhachta srl	Scéimeanna Maolaithe Tuilte a chur chun cinn i gcomhar le hOifig na nOibreacha Poiblí - lena n-áirítear Sruth an Mhuilinn na Sceirí, Trá an Bhiséadaigh agus Sráidbhaile Glas Mhullach Íde, Droichead Phort Mearnóg; ag tabhairt aird chuí ar an ngá atá le réitigh atá bunaithe ar nádúr agus Córais Draenála Inbhuanaithe, agus iogaireachtaí comhshaoil a chur chun cinn ag na láithreacha seo, lena n-áirítear cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, conairí bruachánacha agus éiceolaíocht uisceach, taitneamhacht amhairc agus luach áineasa agus taitneamhachta srl
27	F6	Rannpháirtíocht leanúnach le hOifig na nOibreacha Poiblí chun staidéar breise a dhéanamh ar cheantair i bhFine Gall atá i mbaol tuilte, agus forbairt scéimeanna oiriúnacha ar nós Bóthar na Trá Chill Fhionntain agus Seantrabh	Scéimeanna aitheanta	2029+	Rannpháirtíocht leanúnach le hOifig na nOibreacha Poiblí chun tuilleadh staidéir a chur chun cinn ar cheantair i bhFine Gall atá i mbaol tuilte, agus forbairt scéimeanna oiriúnacha ar nós Bóthar na Trá Chill Fhionntain agus Seantrabh; ag tabhairt aird chuí ar an ngá atá le réitigh atá bunaithe ar nádúr agus Córais Draenála Inbhuanaithe, agus iogaireachtaí comhshaoil a chur chun cinn ag na láithreacha seo, lena n-áirítear cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, conairí bruachánacha agus éiceolaíocht uisceach, taitneamhacht amhairc agus luach áineasa agus taitneamhachta srl	Rannpháirtíocht leanúnach le hOifig na nOibreacha Poiblí chun tuilleadh staidéir a chur chun cinn ar cheantair i bhFine Gall atá i mbaol tuilte, agus forbairt scéimeanna oiriúnacha ar nós Bóthar na Trá Chill Fhionntain agus Seantrabh; ag tabhairt aird chuí ar an ngá atá le réitigh atá bunaithe ar nádúr agus Córais Draenála Inbhuanaithe, agus iogaireachtaí comhshaoil a chur chun cinn ag na láithreacha seo, lena n-áirítear cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, conairí bruachánacha agus éiceolaíocht uisceach, taitneamhacht amhairc agus luach áineasa agus taitneamhachta srl
28	F7	Scéimeanna mionoibreacha cuí a chur chun cinn chun saincheisteanna tuilte athfhillteacha a réiteach, nuair is féidir, ag cinntiú go bhfuil na scéimeanna deartha agus curtha i bhfeidhm chun CDUI / réitigh nádúr-bhunaithe a chur chun cinn.	# líon na scéimeanna a cuireadh chun cinn	Go bliantúil	Scéimeanna mionoibreacha cuí a chur chun cinn chun saincheisteanna tuilte athfhillteacha a réiteach, nuair is féidir, ag cinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm na scéimeanna chun CDUI/réitigh nádúr-bhunaithe a chur chun cinn/cosaint na bithéagsúlachta agus láithreáin Eorpacha agus ilroinnt gnáthóg a sheachaint	Scéimeanna mionoibreacha cuí a chur chun cinn chun saincheisteanna tuilte athfhillteacha a réiteach, nuair is féidir, ag cinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm na scéimeanna chun CDUI/réitigh nádúr-bhunaithe a chur chun cinn/cosaint na bithéagsúlachta agus láithreáin Eorpacha agus ilroinnt gnáthóg a sheachaint
29	F11	Bogaigh Íde a athchóiriú chun cumas maolaithe uisce agus tairbhí caomhnaithe dúlra a uasmhéadú	Bóithre tarlaithe tógála agus líonadh a bhaintear as bogach	2024	Bogaigh Íde a athchóiriú chun cumas maolaithe uisce agus tairbhí caomhnaithe dúlra a uasmhéadú, agus aird chuí a thabhairt ar an ngá atá le iogaireachtaí comhshaoil eile a chosaint. A chinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm na hoibreacha ar bhealach: 1. Nach mbíonn drochthionchar suntasach ar an gcomhshaoil mar thoradh air agus, 2. Cuireann sé CDUI/réitigh nádúr-bhunaithe/cosaint na bithéagsúlachta chun cinn agus seachnaíonn sé ilroinnt gnáthóg. 3. A chinntiú go ndéantar gach ábhar tochairte a shainítear mar dhramhail a bhainistiú i gceart de réir fhorálacha an Acha um Bainistiú Dramhaíola.	Bogaigh Íde a athchóiriú chun cumas maolaithe uisce agus tairbhí caomhnaithe dúlra a uasmhéadú, agus aird chuí a thabhairt ar an ngá atá le iogaireachtaí comhshaoil eile a chosaint. A chinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm na hoibreacha ar bhealach: 1. Nach mbíonn drochthionchar suntasach ar an gcomhshaoil mar thoradh air agus, 2. Cuireann sé CDUI/réitigh nádúr-bhunaithe/cosaint na bithéagsúlachta chun cinn agus seachnaíonn sé ilroinnt gnáthóg. 3. A chinntiú go ndéantar gach ábhar tochairte a shainítear mar dhramhail a bhainistiú i gceart de réir fhorálacha an Acha um Bainistiú Dramhaíola

Nóta	Uimh Thag.	Achoimre ar an nGníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpallachta	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Chúí
30	F17	A chinntiú go gcuimsítear bearta caomhnaithe uisce agus CDul i ngach forbairt, chun leibhéal rith chun srutha uisce dromchla a laghdú, cáilíocht uisce a fheabhsú agus cur le hoiriúnú don athrú aeráide trí réitigh nádúr-bhunaithe.	CDul cuir curtha san áireamh i ngach forbairt sa phróiseas Pleanála	Leanúnach	A chinntiú go gcuimsítear bearta caomhnaithe uisce agus CDul i ngach forbairt, chun leibhéal rith chun srutha uisce dromchla a laghdú, cáilíocht uisce a fheabhsú agus cur le hoiriúnú don athrú aeráide trí réitigh nádúr-bhunaithe. A chinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm na hoibreacha tógála go léir a bhaineann le CDul ar bhealach nach n-eascróidh drochthionchar suntasach ar an gcomhshaoil agus nach mbíonn drochthionchar aige ar shuímh Eorpacha agus ar bhithéagsúlacht	A chinntiú go gcuimsítear bearta caomhnaithe uisce agus CDul i ngach forbairt, chun leibhéal rith chun srutha uisce dromchla a laghdú, cáilíocht uisce a fheabhsú agus cur le hoiriúnú don athrú aeráide trí réitigh nádúr-bhunaithe. A chinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm na hoibreacha tógála go léir a bhaineann le CDul ar bhealach nach n-eascróidh drochthionchar suntasach ar an gcomhshaoil agus nach mbíonn drochthionchar aige ar shuímh Eorpacha agus ar bhithéagsúlacht
31	F18	Cur i bhfeidhm CDul a thiomáint i dtionscadail Chaipitil CCFG, lena n-áirítear foirgnimh nua, iarfheistiú srl, agus monatóireacht a dhéanamh ar an leibhéal forfheidhmithe.	# líon na scéimeanna a cuireadh chun cinn	Go bliantúil	Cur i bhfeidhm CDul a thiomáint i dtionscadail Chaipitil CCFG, lena n-áirítear foirgnimh nua, iarfheistiú srl, agus monatóireacht a dhéanamh ar an leibhéal forfheidhmithe. A chinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm na hoibreacha tógála go léir a bhaineann le CDul ar bhealach nach n-eascróidh drochthionchar suntasach ar an gcomhshaoil agus nach mbíonn drochthionchar aige ar shuímh Eorpacha agus ar bhithéagsúlacht	
32	F23	Measúnú a dhéanamh ar Athléimneacht an Bhoneagair Droichid atá i mbaol tionchar an athraithe aeráide	# líon iniúchtaí a rinneadh	2026	Measúnú a dhéanamh ar Athléimneacht an Bhoneagair Droichid atá i mbaol tionchar an athraithe aeráide, ag féachaint go cuí don ghá le struchtúir chosanta a chosaint agus a chaomhnú de réir na rialachán ábhartha um struchtúir chosanta	
33	F26	Bain úsáid as torthaí Mheasúnaithe ar Oidhreacht Chultúrtha Fhine Gall & Riosca Aeráide chun bearta oiriúnaitheacha agus maolaitheacha a chur in ord tosaíochta agus a phiolótú do shócmhainní oidhreachta atá faoi úinéireacht na Comhairle	Líon na dtionscadal piolótach aitheanta agus seachadta	2027	Bain úsáid as torthaí Mheasúnaithe ar Oidhreacht Chultúrtha Fhine Gall & Riosca Aeráide chun bearta oiriúnaitheacha agus maolaitheacha a chur in ord tosaíochta agus a phiolótú do shócmhainní oidhreachta atá faoi úinéireacht na Comhairle, ag féachaint go cuí don ghá atá le sócmhainní oidhreachta a chosaint agus a fheabhsú, agus tionchar dhiúltacha ar speicis chosanta, lena n-áirítear sciatháin leathair a chosc	Bain úsáid as torthaí Mheasúnaithe ar Oidhreacht Chultúrtha Fhine Gall & Riosca Aeráide chun bearta oiriúnaitheacha agus maolaitheacha a chur in ord tosaíochta agus a phiolótú do shócmhainní oidhreachta atá faoi úinéireacht na Comhairle, ag féachaint go cuí don ghá atá le sócmhainní oidhreachta a chosaint agus a fheabhsú, agus tionchar dhiúltacha ar speicis chosanta, lena n-áirítear sciatháin leathair a chosc
34	N1	Pleananna bainistíochta ilfheidhmeacha a ullmhú agus a chur i bhfeidhm do Bhaile Roiséir, Mhullach Íde agus d'Inbhear Bhaile Dúill agus dá dtailte máguaird	Pleananna bainistíochta ullmhaithe agus # líon na ngníomhartha a cuireadh i bhfeidhm	2026	Pleananna bainistíochta ilfheidhmeacha a ullmhú agus a chur i bhfeidhm do Bhaile Roiséir, Mhullach Íde agus d'Inbhear Bhaile Dúill agus dá dtailte máguaird; ag tabhairt aird chuí ar iogaireachtaí comhshaoil ag na láithreacha seo, lena n-áirítear cáilíocht uisce, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, gnáthóg bogaigh, éiceolaíocht uisceach, taitneamhacht amhairc agus luach áineasa agus taitneamhachta srl.	
35	N4	Suímh taispeántais CDul a fhorbairt i nGleann na Tulchann, i nGleann Abhainn an Bharda, i bPáirc Bhaile Brígin agus in Inbhear Bhaile Roiséir	# líon na dtionscadal CDul curtha i bhfeidhm	2026	Suímh taispeántais CDul a fhorbairt i nGleann na Tulchann, i nGleann Abhainn an Bharda, i bPáirc Bhaile Brígin agus in Inbhear Bhaile Roiséir. A chinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm gach oibreacha tógála a bhaineann le CDul ar bhealach nach n-eascraíonn drochthionchar comhshaoil suntasach	Suímh taispeántais CDul a fhorbairt i nGleann na Tulchann, i nGleann Abhainn an Bharda, i bPáirc Bhaile Brígin agus in Inbhear Bhaile Roiséir. A chinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm gach oibreacha tógála a bhaineann le CDul ar bhealach nach n-eascraíonn drochthionchar comhshaoil suntasach
36	N13	Suímh taispeántais CDul a fhorbairt i nGleann na Tulchann, i nGleann Abhainn an Bharda, i bPáirc Bhaile Brígin agus in Inbhear Bhaile Roiséir. A chinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm gach oibreacha tógála a bhaineann le CDul ar bhealach nach n-eascraíonn drochthionchar comhshaoil suntasach	# líon na dtionscadal athchóirithe ar tugadh fúthu	2026	Éiceachóras muirí a athchóiriú feadh chósta Fhine Gall trí thacú le tionscadail athchóirithe - deartha, faoi stiúir agus curtha i bhfeidhm ag éiceolaithe atá inniúil go hiomchuí - ar beirtreacha oisrí, beirtreacha sliogiasc, beirtreacha féar mara agus clampaí ceilpe; agus aird chuí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht.	Éiceachóras muirí a athchóiriú feadh chósta Fhine Gall trí thacú le tionscadail athchóirithe - deartha, faoi stiúir agus curtha i bhfeidhm ag éiceolaithe atá inniúil go hiomchuí - ar beirtreacha oisrí, beirtreacha sliogiasc, beirtreacha féar mara agus clampaí ceilpe; agus aird chuí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht
37	N14	Tionscadal athchóirithe bogaigh agus abhann a ullmhú le haghaidh Portach na Roinne agus dorchla Abhainn Mhata	Tionscadal athchóirithe curtha i bhfeidhm	2025	Tionscadal athchóirithe bogaigh agus abhann a ullmhú do Phortach na Roinne agus dorchla Abhainn Mhata, ag féachaint go cuí don ghá atá le iogaireachtaí comhshaoil eile a chosaint, agus an gá atá lena chinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm na hoibreacha ar bhealach: 1. Nach mbíonn drochthionchar suntasach ar an gcomhshaoil mar thoradh air agus, 2. Cothaíonn sé cosaint agus feabhsú na bithéagsúlachta	Tionscadal athchóirithe bogaigh agus abhann a ullmhú do Phortach na Roinne agus dorchla Abhainn Mhata, ag féachaint go cuí don ghá atá le iogaireachtaí comhshaoil eile a chosaint, agus an gá atá lena chinntiú go ndeartar agus go gcuirtear i bhfeidhm na hoibreacha ar bhealach: 1. Nach mbíonn drochthionchar suntasach ar an gcomhshaoil mar thoradh air agus, 2. Cothaíonn sé cosaint agus feabhsú na bithéagsúlachta

Nóta	Uimh Thag.	Achoimre ar an nGníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Straitéiseach Timpallachta	Breithnithe Comhshaoil Comhtháite tar éis Measúnacht Chúí
38	R8	Measúnú ar Phleananna Bainistíochta Dramhaíola Tógála & Scartála d'fhorbairtí molta lena chinntiú go n-aithnítear gach sruth féideartha dramhaíola ag céim luath agus go gcuirtear bearta cuí i bhfeidhm chun cosc, athúsáid, athchúrsáil agus aisghabháil dramhaíola a chur chun cinn de réir an ordlathais dramhaíola. Déantar measúnú freisin ar leithscaradh agus ar bhainistiú sruthanna dramhaíola éagsúla.	# líon na measúnuithe a dhéantar go bliantúil agus comhlíonadh na treorach dea-chleachtais do bhainistiú dramhaíola T&.	Go bliantúil	Measúnú ar Phleananna Bainistíochta Dramhaíola Tógála & Scartála d'fhorbairtí molta lena chinntiú go n-aithnítear gach sruth féideartha dramhaíola ag céim luath agus go gcuirtear bearta cuí i bhfeidhm chun cosc, athúsáid, athchúrsáil agus aisghabháil dramhaíola a chur chun cinn ag teacht leis an ordlathas dramhaíola agus leis agus an reachtaíocht bainistíochta dramhaíola ábhartha. Déantar measúnú freisin ar leithscaradh agus ar bhainistiú sruthanna dramhaíola éagsúla; ag tabhairt aird chuí ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus cáilíocht uisce agus ithreach	Measúnú ar Phleananna Bainistíochta Dramhaíola Tógála & Scartála d'fhorbairtí molta lena chinntiú go n-aithnítear gach sruth féideartha dramhaíola ag céim luath agus go gcuirtear bearta cuí i bhfeidhm chun cosc, athúsáid, athchúrsáil agus aisghabháil dramhaíola a chur chun cinn ag teacht leis an ordlathas dramhaíola agus leis agus an reachtaíocht bainistíochta dramhaíola ábhartha. Déantar measúnú freisin ar leithscaradh agus ar bhainistiú sruthanna dramhaíola éagsúla; ag tabhairt aird chuí ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus cáilíocht uisce agus ithreach
39	R13	Plean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha a ullmhú	Plean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha Críochnaithe	2024	Plean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha a ullmhú; ag féachaint go cuí don ghá lena chinntiú go ndéantar na gníomhaíochtaí bailithe agus bainistíochta dramhaíola go léir de réir na reachtaíochta um bhainistiú dramhaíola agus ar bhealach nach gruthaíonn drochthionchar comhshaoil nó núis shuntasacha	
40	R14	Bearta a chur i bhfeidhm faoi Phlean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha agus faoi Fhine Gall Inbhuanaithe.	Bearta Curtha i bhFeidhm	Go bliantúil	Bearta a chur i bhfeidhm faoi Phlean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha, ag féachaint go cuí don ghá lena chinntiú go ndéantar na gníomhaíochtaí bailithe agus bainistíochta dramhaíola go léir de réir na reachtaíochta um bhainistiú dramhaíola agus ar bhealach nach gruthaíonn drochthionchar comhshaoil nó núis shuntasacha	
41	R18	Uaireanta oscailte a shíneadh i gCúil Mhín ag teacht le hIonad Athchúrsála an Inbhear	Uaireanta Oscailte méadaithe	2024	Uaireanta oscailte i gCúil Mhín a shíneadh ar aon dul le hIonad Athchúrsála an Inbhear, agus ag an am céanna a chinntiú go leantar le gníomhaíochtaí bainistíochta dramhaíola ag an tsaoráid a dhéanamh de réir riachtanais na reachtaíochta um bhainistiú dramhaíola agus ar bhealach nach n-eascaíonn drochthionchar comhshaoil nó núis shuntasacha	
42	R19	An gréasán 'ionad fág anseo' (buidéil, cannaí & teicstíli) a leathnú ar fud Fhine Gall faoi 3 shuíomh ar a laghad in aghaidh na bliana, ag tabhairt aird ar limistéir nua daonra agus forbartha.	#líon na suíomhanna 'ionad fág anseo' nua	2028	An gréasán 'ionad fág anseo' (buidéil, cannaí & teicstíli) a leathnú ar fud Fhine Gall faoi 3 shuíomh ar a laghad in aghaidh na bliana, ag tabhairt aird ar limistéir nua daonra agus forbartha, agus ag an am céanna a chinntiú go bhfuil na suíomhanna seo suite, deartha agus bainistithe go cuí ionas nach mbeidh siad ina chúis le drochthionchar suntasach comhshaoil	
43	R20	An gréasán 'ionad fág anseo' (buidéil, cannaí & teicstíli) a leathnú ar fud Fhine Gall faoi 3 shuíomh ar a laghad in aghaidh na bliana, ag tabhairt aird ar limistéir nua daonra agus forbartha.	# líon na suíomhanna 'ionad fág anseo' nua	2028	An gréasán 'ionad fág anseo' (buidéil, cannaí & teicstíli) a leathnú ar fud Fhine Gall faoi 3 shuíomh ar a laghad in aghaidh na bliana, ag tabhairt aird ar limistéir nua daonra agus forbartha, agus ag an am céanna a chinntiú go bhfuil na suíomhanna seo suite, deartha agus bainistithe go cuí ionas nach mbeidh siad ina chúis le drochthionchar suntasach comhshaoil	
44	R21	Tailte & foirgnimh na Comhairle a mheas maidir le hacmhainn fuinnimh in-athnuaite, bithéagsúlacht; bonneagar glas, talmhaíocht inbhuanaithe & tionscadail inbhuanaithe eile.	Measúnú talún agus foirgnimh críochnaithe	2024	Tailte & foirgnimh na Comhairle a mheas maidir le hacmhainn fuinnimh in-athnuaite, bithéagsúlacht; bonneagar glas, talmhaíocht inbhuanaithe agus tionscadail inbhuanaithe eile, ag féachaint go cuí do na critéir ábhartha pleanála agus cosanta comhshaoil	Tailte & foirgnimh na Comhairle a mheas maidir le hacmhainn fuinnimh in-athnuaite, bithéagsúlacht; bonneagar glas, talmhaíocht inbhuanaithe agus tionscadail inbhuanaithe eile, ag féachaint go cuí do na critéir ábhartha pleanála agus cosanta comhshaoil
45	C10	Pobail Fuinnimh Níos Fearr agus Pobail Fuinnimh Inmharthana an ÚFIÉ a chur chun cinn agus tacú leo	# Líon na bpobal tacaíthe	Go bliantúil	Pobail Fuinnimh Níos Fearr agus Pobail Fuinnimh Inmharthana an ÚFIÉ a chur chun cinn agus tacú leo, i gcás nach mbeidh iarmhairtí diúltacha neamhbheartaithe comhshaoil i bpobal áitiúil mar thoradh ar thionscadail shonracha éifeachtúlachta fuinnimh agus fuinnimh in-athnuaite	Pobail Fuinnimh Níos Fearr agus Pobail Fuinnimh Inmharthana an ÚFIÉ a chur chun cinn agus tacú leo, i gcás nach mbeidh iarmhairtí diúltacha neamhbheartaithe comhshaoil i bpobal áitiúil mar thoradh ar thionscadail shonracha éifeachtúlachta fuinnimh agus fuinnimh in-athnuaite
46	C12	Cónaitheoirí agus grúpaí pobail a thabhairt isteach, m.sh. Bailte Slachtmhara/grúpaí gairdíní pobail, i mbonú crann dúchasach nua-phlandaithe ina gceantar, m.sh. uisciú	Líon na ndaoine atá i gceist	Go bliantúil	Cónaitheoirí agus grúpaí pobail a thabhairt isteach, m.sh. Bailte Slachtmhara/grúpaí gairdíní pobail, i mbonú crann dúchasach nua-phlandaithe ina gceantar, m.sh. uisciú; agus aird chuí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht	Cónaitheoirí agus grúpaí pobail a thabhairt isteach, m.sh. Bailte Slachtmhara/grúpaí gairdíní pobail, i mbonú crann dúchasach nua-phlandaithe ina gceantar, m.sh. uisciú; agus aird chuí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht

AGUISÍN II: SPRIOCANNA FORBARTHA INBHUANAITHE

FUINNEAMH & FOIRGNIMH

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe
Bainistíocht Fuinnimh				
E1	Feabhsú Leanúnach trí chóras bainistíochta fuinnimh ISO 50001 a chothabháil	Comhlíontach ISO 50001	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
E2	Monatóireacht & Tuairisciú Bliantúil don ÚFÍÉ	Monatóireacht agus tuairisciú ar úsáid fuinnimh CCFG	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
E3	Athbheithniú Fuinnimh Chomhairle Contae Fhine Gall a fhoilsiú go tréimhsiúil	Athbheithniú foilsithe, # líon na moltaí a cuireadh i bhfeidhm	Leanúnach	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
Feabhsuithe agus Uasghráduithe ar Éifeachtúlacht Fuinnimh				
E4	Feabhsú Leanúnach tríd an gConradh Feidhmíochta Fuinnimh le haghaidh Halla an Chontae (Sord) agus Oifige Cathartha, le linn na céime seirbhíse	Coigilteas fuinnimh a thomhas & a fhíorú	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
E5	Uasghráduithe a sholáthar trí Chonradh Feidhmíochta Fuinnimh d'Ionad Ealaíon Draíocht agus don leabharlann phoiblí i mBaile Bhlainséir le poitéinseal Halla an Bhaile & Leabharlann Bhaile Brígin/Iosta Lána an Uisce/Ionad Oilíuna Bhaile Cúlann a áireamh	CFF Bronnta	2025	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E6	Samhaltú Fuinnimh Foirgneamh IES le bheith críochnaithe in oifige Halla an Chontae agus Bhóthar an Gharráin. Samhaltú breise sócmhainní digiteacha le bheith san áireamh i dtionscadail CFF eile.	# Líon na múnláí críochnaithe	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E7	Clár athchóirithe d'fhoirgnimh Chorparáideacha Fhine Gall lena n-áireofar athbheithnithe fuinnimh agus iarfheistithe mar chaighdeán i gcomhréir le spriocanna na hEarnála Poiblí do 2030.	# líon na bhfoirgneamh uasghrádaithe	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E8	Dul i dteagmháil le measúnóir neamhspleách MMCFTF agus úsáid a bhaint as Modheolaíocht Mheasúnaithe Foirgníochta le linn sheachadadh phríomhthionscadal Cheathrú Chultúrtha Shoir; agus na measúnuithe faoi na táscairí éagsúla ó MMCFTF agus an Creat um Athchóiriú Fuinnimh a Thógáil a leathnú chuig Foirgnimh Phoiblí. Is córas bailíochaithe agus deimhnithe ceannasach é MMCFTF don chomhshaol tógtha inbhuanaithe	Athbheithnithe leanúnacha ar an bpróiseas dearaidh agus tógála chun díriú ar dheimhniú neamhspleách nuair a bheidh sé críochnaithe	Leanúnach	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E9	Staidéar féidearthachta a dhéanamh ar úsáid a bhaint as an bPoll Tóraíochta atá ann faoi láthair le teicneolaíocht teaschaidéil in Oifige Halla an Chontae chun téamh a sholáthar, agus chun fuarú a sholáthar don seomra Cumarsáide TF.	Staidéar féidearthachta le bheith críochnaithe	2024	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E10	Iniúchtaí RFF le déanamh ar fhoirgnimh chorparáideacha agus leabharlanna chun rátálacha RFF a chinneadh	# líon iniúchtaí RFF a rinneadh	2024	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E11	Ardán monatóireachta méadrú agus fuinnimh fíor-ama a rolladh amach thar fhoirgnimh shuntasacha a úsáideann fuinneamh chun úsáid a anailísiú agus a thuiscint.	# líon na láithreán a méadaítear agus a ndearnadh monatóireacht orthu	2024	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna

FUINNEAMH & FOIRGNIMH

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spríocanna Forbartha Inbhuanaithe
E12	Cur i bhfeidhm na dtionscadal DeliveREE/ Pathfinder aitheanta ar fud áitribh CCFG chun dícharbónú foirgneamh a úsáideann fuinneamh suntasach. # líon na dTionscadal a cuireadh i bhfeidhm / na bpacáistí a ullmhaidh trí mhaoiniú DeliveREE/Pathfinder; agus laghduithe astuithe gaolmhara. Go bliantúil	# líon na dTionscadal a cuireadh i bhfeidhm / na bpacáistí a ullmhaidh trí mhaoiniú DeliveREE/Pathfinder; agus laghduithe astuithe gaolmhara.	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
E13	Staidéar féidearthachta d'iarfheistiú/uasghrádú fabraice ar fud an 2 Oifig Chathartha	Staidéar féidearthachta agus úsáid Múnlaí RCC	2026	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E14	Uasghráduithe spriocdhírthe LED thar áitribh CCFG níos lú, nach bhfuil oiriúnach do CFF	# d'uasghráduithe LED	2026	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E15	Uasghráduithe M&T spriocdhírthe thar áitribh CCFG níos lú, nach bhfuil oiriúnach do CFF. Tionscadail agus pacáistí a aithint trí Chotheacht Phleanáilte	# d'uasghráduithe M&	2028	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E16	Athnuachan ar an 1.5% eile den stoc soilsithe poiblí & soilsiú páirce	# líon na n-aonad a thiontaíodh go LED	2024 - 2026	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Uasghráduithe Tithíochta Sóisialta				
E17	Leanúint ar aghaidh ag déanamh iarfheistithe éifeachtúlachta fuinnimh ar thithíocht shóisialta faoin gClár Iarfheistithe Fuinnimh arna thacú ag RTRÁO. A chinntiú go bhfuil rátáil B2 nó costas optamach fuinnimh ag stoc tithíochta sóisialta CCFG nuair is féidir faoi 2030 (faoi réir clár agus tacaíochta maoinithe).	# líon na n-aonad a uasghrádaítear gach bliain	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
E18	Críochnaigh an clár piolótach in Eastát Mhuileann na Trá, Port Mearnóg, i gcomhar le ÚFIÉ agus REIL ag tairiscint uasghráduithe iarfheistithe d'úinéirí tithíochta príobháideacha, ag baint leas as barainneachtaí scála nuair a dhéantar iad a chomhcheangal le huasghráduithe tithíochta poiblí. Páirtmhaoinithe ag deontais rialtais an ÚFIÉ.	# líon na n-aonad a críochnaíodh faoin treoirhionscadal.	2024	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E19	Tógáil ar fheidhmiú céimneach treoirhionscadal EnergyCloud go c. 60 teach sóisialta i Sord i 2024 agus a rolladh amach chuig tithíochta sóisialta ar fud an chontae	Líon na dtithe a bhaineann leas as Energy Cloud	2025	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
E20	Measúnuithe Innéacs Feidhmíochta Tí IGBC déanta agus, nuair is féidir, deimhniú faighte do gach tionscadal nua tithíochta sóisialta arna fhorbairt ag an údarás áitiúil.	# Cláraithe agus measúnaithe	Go bliantúil	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 6: Uisce Glan & Sláintíocht SFI 15: An Saol ar Talamh
E21	Staidéar piolótach chun taighde a dhéanamh ar scéimeanna tithíochta sóisialta nuathógtha a d'fhéadfadh a bheith cosanta don todhchaí le haghaidh téimh ceantair	Staidéar Críochnaithe	2025	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide

FUINNEAMH & FOIRGNIMH

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe
Pleanáil Fuinnimh & Foinsí In-athnuaithe Fuinnimh				
E24	Leanúint le cur chuige straitéiseach a fhorbairt maidir le hathghiniúint lár an bhaile trí Lár an Bhaile ar Thús: Cur Chuige Beartais do Bhaile Éireannacha agus trí úsáid a bhaint as foirgnimh atá ann cheana féin agus tailte nach bhfuil in úsáid le haghaidh forbairt nua, áitíocht chónaithe inár mbailte agus sráidbhailte tuaithe a chur chun cinn agus soláthar a dhéanamh do mheascán úsáidí laistigh de na ceantair seo.	# líon na bhfoirgneamh agus na láithreán atá forbartha agus áitithe.	Go bliantúil	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E25	Scéim Téimh Cheantair Bhaile Bhlainséir a sheachadadh	Críochnú ar an Suíomh	2029+	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E26	Acmhainneacht do thionscadail inmharthana fuinnimh in-athnuaithe a mheas ar bhonn sealadach/buan, ar thailte atá faoi rialú na Comhairle	Measúnú críochnaithe	2028	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
E27	Painéil gréine fótvoltach a shuiteáil ar dhionta oiriúnacha na Comhairle mar oifigí cathartha, leabharlanna agus foirgnimh phobail	# Líon na bpainéal suiteáilte	2028	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
E28	Straitéis Fuinnimh Gaoithe a fhorbairt	Straitéis ullmhaithe	2028	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
E29	Athbhreithniú ar Ráitis Fuinnimh le haghaidh iarratas pleanála	Ráitis Fuinnimh athbhreithnithe.	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Feasacht Fuinnimh				
E30	Oibriú le GBManna i gcomhpháirtíocht leis an ÚFIÉ chun oiriúnuithe atá tiosach ar fhuinneamh a chur chun cinn	# GBManna a bhain leas as maoiniú ón ÚFIÉ	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
E31	Taighde a dhéanamh ar stoc foirgneamh stairiúil na Comhairle a bhreithníonn feidhmíocht fuinnimh roimh agus tar éis na n-oibreacha agus comhairle a cheapadh ar iarfheistiú/uasghrádú fuinnimh cuí agus íogair d'fhoirgnimh thraidisiúnta chun eolas a thabhairt d'oibreacha ar réadmhaoin eile atá faoi úinéireacht na Comhairle agus chun treoir a thabhairt d'úinéirí príobháideacha.	# líon na nótaí comhairleacha críochnaithe	Leanúnach	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
E32	Cothabháil rialta agus dea-chúram tí a chur chun cinn agus a spreagadh chun seanstoc foirgneamh an chontae a choinneáil i ndea-riocht chun idiú fuinnimh a laghdú agus saolré an fhoirgnimh a leathnú (m.sh. Deontas Fhine Gall 'Stitch in Time', Scéimeanna Náisiúnta Scéim Infheistiúchá na hOidhreachta Tógtha, Ciste na Struchtúr Stairiúil, Ciste Séadchomharthaí Pobail).	# Líon na bhfoirgneamh uasghrádaithe	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide

IOMPAR

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spríocanna Forbartha Inbhuanaithe
Taisteal Gníomhach - Rotharbhealaí / Siúlbealaí Cosanta				
T1	Méadú a dhéanamh ar achar siúlóidí ardchaighdeán sa chontae agus feabhas a chur ar achar siúlóidí reatha an chontae	m de shiúlbealaí seachadta agus feabhsaithe in aghaidh na bliana, arna ghabháil tríd an gcóras bainistíochta cosán.	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T2	Méadú bliantúil ar an gciliméadar de lánai rothar cosanta agus lánai rothar easbhóthair agus glasbhealaí sa chontae; ag teacht le Plean Ghréasán Raonta Rothar Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath, agus le Plean Glasbhealaigh CCFG – lena n-áirítear Bealach Cósta Fhine Gall, Rotharbhealach Chill Fhionntain go Mullach Ide, Slí an Mhóinéir Leathain, Nascbhóthar Ghoirt an Teampaill, agus Glasbhealach Uirbeach na Canálach Ríoga, srl.	km de Lánai Rothaíochta Cosanta agus Lánai Rothaíochta Easbhóthair agus Glasbhealaí seachadta in aghaidh na bliana. # Líon na scéimeanna críochnaithe	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Taisteal Gníomhach - Nascacht				
T3	Bonneagar a sheachadadh/athrú chun nascacht/tréscaoilteacht a fheabhsú chun taisteal gníomhach a chur chun cinn	Feabhsáitear an líon gach bliain	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T4	Trasrianta bóthair nua do choisithe/rothaithe a sheachadadh, a thugann tosaíocht do choisithe agus rothaithe. Clár oibre a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm chun trasrianta coisithe a athsholáthar le cinn a thugann tosaíocht do choisithe agus rothaithe.	# Líon na gcrosaire seachadta	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T5	Suiteáil tógála acomhail de réir an Lámhleabhar Dearaidh do Bhóithre & Sráideanna Uirbeacha 2020, ag cur le sábháilteacht úsáideoirí.	Líon arm uasghrádaithe na n-acomhal a cuireadh isteach	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Taisteal Gníomhach - Soghluaisteacht				
T6	Líon na spásanna páirceála rothar a mhéadú agus na bána páirceála fíorúla atá san bhfeirann poiblí.	Líon na rothar a éascaítear sa spás poiblí	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T7	Cabhrú le seastáin rothair a sholáthar i spás pobail príobháideach, mar ionaid phobail, clubanna spóirt srl.	# Líon na rothar a éascaítear i spásanna príobháideacha/pobail	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T8	Soláthar leanúnach den Comharscém Rothar ar fud an chontae	# líon na rothair a cuireadh ar fáil, # líon na dturas rothar	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
T9	Scútair leictreacha a sholáthar ar fud an chontae	# líon na scútair a cuireadh ar fáil, # líon na dturas scútair	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T10	Scéimeanna piolótacha do shoghluaisteacht/r-soghluaisteacht a chur i bhfeidhm chun soghluaisteacht inbhuanaithe a chur chun cinn trí chruthaitheacht agus nuálaíocht a spreagadh sa chontae.	# líon na dtionscadal piolótach a cuireadh i bhfeidhm in aghaidh na bliana.	Go bliantúil	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Taisteal Gníomhach - Aistriú Córa Iompair				
T11	Deiseanna a aithint le haghaidh ath-leithdháileadh ar spás bóithre atá ann cheana féin chun taisteal gníomhach a chur chun cinn agus spás poiblí a fheabhsú.	km d'athdháileadh bóithre aitheanta.	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T12	Feabhsú / athdháileadh bóithre & spás sráide chun taisteal gníomhach a chur chun cinn agus spás poiblí a fheabhsú. Cuir i bhfeidhm sna 3 TLÁ	km de spás bóithre reatha ath-leithdháilte. # líon scéimeanna	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T13	Clár maolaithe tráchta a chur i bhfeidhm. Soláthar bonneagair a chur san áireamh chun aistriú córa iompair a spreagadh (Rampaí, VAS, Trasrianta Coisithe srl)	# líon na mbeart maolaithe tráchta	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T14	Measúnú a dhéanamh ar fhéidearthacht spásanna Íoc & Taispeáin atá ann faoi láthair a ath-leithdháileadh le haghaidh spásanna páirceála rothar	# líon na spásanna ath-leithdháilte	2026	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T15	Scéimeanna Íoc & Taispeáin a thabhairt isteach de réir na bhfodhlíthe ar glacadh leo chun úsáid gluaiseáin a dhispreagadh (Cleithiúnas ar charranna a laghdú)	# líon suíomhanna	2026	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T16	Clár agus tionscnaimh a sholáthar a thacaíonn le glacadh modhanna taistil gníomhacha ar fud an phobail m.sh. Foghlaim Conas Rothaíochta faoi Mhíchumas, Ceachtanna Rothaíochta do Dhaoine Fásta, Busanna Siúil, Busanna Rothaíochta; agus deiseanna do ghrúpaí imeallaithe dul i mbun Taisteal Gníomhach	# líon na gclár/tionscnamh a chuirtear ar fáil in aghaidh na bliana	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T17	Scrúdú a dhéanamh ar an acmhainneacht do luasteorainneacha 30 km/u i mbailte agus i sráidbhailte de réir mholtaí an Phlean um Shábháilteacht ar Bhóithre.	Méadú i gciliméadair de ghréasán bóithre le luasteorainn 30km/u	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide

IOMPAR

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe
Taisteal Gníomhach - Aistriú Córa Iompair - Bealaí Sábháilte Chun na Scoile				
T18	Clár Bealaí Sábháilte chun na Scoile a chur i bhfeidhm	# líon na scoileanna a bhfuil bearta curtha i bhfeidhm acu.	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T19	An tionscnamh Sráideanna Scoile a chur i bhfeidhm	# líon na scoileanna a bhfuil rannpháirteach	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Iompar Poiblí				
T20	Tacú le forbairt agus leathnú na seirbhísí iompair phoiblí atá ann cheana féin lena n-áirítear MetroLink, BusConnects agus leathnú DART go Baile Brigín	Iompar poiblí tacaithe	Leanúnach	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
T21	Soláthar áiseanna Páirceála agus Taistil a éascú i suíomhanna cuí ag nóid iompair agus feadh conairí iompair straitéiseacha de réir Straitéis an ÚNI, agus spreagadh a thabhairt do chuimsiú pointí luchtaithe FL agus páirceáil rothar	Beartas forbartha agus suíomhanna aitheanta	2028	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
Soghluasteacht Roinnte				
T22	Scéimeanna comhroinnte gluasteán breise a chur chun cinn agus a éascú	# líon na ngluasteán a cuireadh ar fáil	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T23	Scéimeanna pobail um roinnt carranna breise a chur chun cinn agus a éascú	# líon na ngluasteán a cuireadh ar fáil	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Soláthar PLFL				
T24	Straitéis DLA PLFL a chur i bhfeidhm trí dhóthain PLFL a sheachadadh	# líon na luchtairí a cuireadh ar fáil	Leanúnach	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T25	Infhaighteacht pointí luchtaithe FL do fhoireann na Comhairle agus d'fheithiclí oibriúcháin a leathnú	# líon na bpointí luchtaithe	Leanúnach	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T26	Bonneagar luchtaithe FL a sholáthar (chomh maith le pointí luchtaithe 20%) de réir caighdeán phlean forbartha, do thithíocht shóisialta nua arna forbairt ag an Údarás Áitiúil. Pointí luchtaithe feithiclí leictreacha a sholáthar i gcarchlós d'fhoirgnimh Chorpáraideacha nua Fhine Gall	# líon na bpointí luchtaithe FL a cuireadh ar fáil	Leanúnach	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T27	Leictirí leanúnach ar fhílí feithiclí na Comhairle de réir mar a thagann forbairt ar theicneolaíocht an mhargaídh	% den flít iomlán a aistríodh go FL	Leanúnach	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Tógáil & Cothabháil Bóithre				
T28	Cothabháil agus uasghrádú ar an ngréasán cosán poiblí agus ar bhóithre réigiúnacha agus áitiúla chun aistriú córa iompair chuig siúl agus rothaíocht a spreagadh	Km de chosáin agus bóithre coinnithe a éascaíonn aistriú córa iompair	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T29	Fiosraigh úsáid modhanna inbhuanaithe dromchlú bóthair a íoslghdaíonn úsáid amhábar	roghanna staidéir eile agus # líon na dtionscadal piolótach ar tugadh fúthu	2025	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Taisteal Foirme				
T30	Cur i bhfeidhm leanúnach straitéis cianoibre na hearnála poiblí	Réitigh TF a chumasú i bhfeidhm. # líon na mball foirne a bhaineann leas as an scéim	Leanúnach	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T31	Aidhm le laghdú a dhéanamh ar na ciliméadair a thaistealaíonn feithiclí príobháideacha FL laistigh d'uaireanta oibre agus modhanna mar rothaíocht, feithiclí leictreacha a dhreasú.	% aistriú córa iompair ó charr príobháideach.	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T32	Straitéis Taisteal Níos Cliste don Ionad Oibre a ullmhú agus a thabhairt chun críche do fhoireann Chomhairle Contae Fhine Gall, agus dul i ngleic le cur i bhfeidhm na straitéise	Straitéis ullmhaithe # líon na moltaí a achtaíodh in aghaidh na bliana	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T33	An Scéim um Rothaíocht chun na hOibre a chur chun cinn d'fhoireann na Comhairle	# líon na mball foirne a bhaineann leas as an scéim	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T34	Oiliúint éicea-tiomána a sholáthar do thiománaithe na Comhairle	# líon foirne oilte	2024	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
T35	Clár fritháirimh charbóin a chur i bhfeidhm le haghaidh eitlí oifigiúla agus imscrúdú a dhéanamh ar scéim fhritháireamh chui d'astaíochtaí taistil gnó eile na Comhairle	Clár Fritháireamh Carbóin curtha i bhfeidhm	2028	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide

ATHLÉIMNEACHT I LEITH TUILTE

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spríocanna Forbartha Inbhuanaithe
Bainistíocht Riosca i gCás Tuilte				
F1	Nuashonraigh Pleananna Práinnfhreagartha na Comhairle chun freagairt ar thuilte a chur san áireamh	Pleananna a athbhreithniú agus a nuashonrú go bliantúil	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
F2	Uasdátú bliantúil a chinntiú ar na rioscaí sonracha do sholáthar seirbhíse i ngach Roinn CCFG a bhféadfadh tionchar a bheith ag Athrú Aeráide orthu, ag tógáil ar an Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide a forbraíodh don PGA	Athbhreithniú Bliantúil Riosca	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
F3	Dul i dteagmháil le Grúpa Idirchaidrimh Chósta Fhine Gall maidir le straitéisí oiriúnaithe a chomhtháthú i mbeartais pheanála, srl	Reachtáiltear x2 chruinniú gach bliain	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 14: An Saol faoi Uisce SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
Cosaint Tuilte				
F4	Plean Cosanta Cósta do Phort Reachrann a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm	Plean curtha le chéile agus gníomhartha curtha i bhfeidhm	2023-2025+	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 14: An Saol faoi Uisce SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
F5	Scéimeanna Maolaithe Tuilte a chur chun cinn i gcomhar le hOifig na nOibreacha Poiblí - lena n-áirítear Sruth an Mhuilinn na Sceirí, Trá an Bhiséadaigh agus Sráidbhaile Glas Mhullach Íde, Droichead Phort Mearnóg	Tionscadail críochnaithe	2029+	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
F6	Teagmháil leanúnach le hOifig na nOibreacha Poiblí chun staidéar breise a dhéanamh ar réimsí laistigh d'Fhine Gall atá i mbaol tuilte, agus forbairt scéimeanna oiriúnacha ar nós Bóthar na Trá, Cill Fhionntain agus Seantrabh	Scéimeanna aitheanta	2029+	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
F7	Scéimeanna mionoibreacha cuí a chur chun cinn chun saincheisteanna athfhillteacha tuilte a réiteach, nuair is féidir, ag cinntiú go bhfuil na scéimeanna deartha agus curtha i bhfeidhm chun CDul / réitigh nádúr-bhunaithe a chur chun cinn	# líon na scéimeanna a cuireadh chun cinn	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
F8	Clár monatóireachta cósta a fhorbairt chun creimeadh cósta feadh chósta Fhine Gall a thomhas	Clár monatóireachta socraithe	2026	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 14: An Saol faoi Uisce SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
F9	Éascú a dhéanamh ar Chlár Náisiúnta um Monatóireacht ar an gCósta a fhorbairt	Clár suirbhéireachta éascaithe agus forbartha	2026	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 14: An Saol faoi Uisce
F10	Suímh a aithint inar féidir gnéithe cosanta tuilte a bhaint nó a athlonnú chun cumas tuilte aibhneacha agus inbhir a mhéadú	# líon na suíomhanna aitheanta	2028	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
F11	Bogaigh Íde a athchóiriú chun cumas maolaithe uisce agus tairbhí caomhnaithe dúlra a uasmhéadú	Bóithre tarlaithe tógála agus líonadh a bhaintear as bogach	2024	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
Bainistíocht Uisce Dromchla				
F12	Déan taifead ar chiseal GIS de chóras uisce dromchla na comhairle agus cuir ar fáil é do gach foireann ábhartha ó Oibríochtaí & Pleanáil. Caithfidh gach córas CDul agus claífort tuile a bheith san áireamh anseo	Córas uisce dromchla taifeadta ar chiseal GIS	2027	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
F13	Clár cothabhála a ullmhú don chóras uisce dromchla iomlán laistigh den chontae, lena n-áirítear CDul, píopaí agus lintéir chun cabhrú le cothabháil réamhghníomhach, tuilte a mhaolú agus cáilíocht uisce a chothabháil	Clár cothabhála cruthaithe agus nuashonraithe go bliantúil	Go bliantúil	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
F14	Plean cothabhála feabhsaithe a fhorbairt do shócmhainní CDul a ghlacann CCFG i gcúram, ag cinntiú go n-oibríonn siad go leanúnach.	Pleananna cothabhála forbartha	2025	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
Córais Draenála Uirbeach Inbhuanaithe				
F15	Rannpháirtíocht an phobail in iarfheistiú CDul i bhforbairtí reatha a chur chun cinn agus a spreagadh, gairdíní báistí pobail a chothabháil, pábháil chrua i ngairdíní a dhispreagadh agus gairdíní báistí / butaí uisce a iarfheistiú	Líon na dtionscnamh poiblíochta (postanna meán sóisialta, ailt srl) agus imeachtaí rannpháirtíochta in aghaidh na bliana	Go bliantúil	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide

ATHLÉIMNEACHT I LEITH TUILTE

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe
F16	Treoirlíne um Dhíon Gorm/Glas a fhorbairt chun cabhrú le páirtithe leasmhara inmheánacha agus seachtracha na córais seo a chur i bhfeidhm de réir chuspóirí an Phlean Forbartha Contae	Treoirlíne Táirgthe	2024	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
F17	A chinntiú go gcuimsítear bearta caomhnaithe uisce agus CDul i ngach forbairt, chun leibhéal uisce dromchla rith chun srutha a laghdú, cáilíocht uisce a fheabhsú agus cur le hoiriúnú don athrú aeráide trí réitigh atá bunaithe ar nádúr.	CDul cuí curtha san áireamh i ngach forbairt sa phróiseas Pleanála	Leanúnach	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
F18	Feidhmiú CDul a thiomáint i dtionscadail Chaipitil CCFG, lena n-áirítear foirgnimh nua, iarfheistithe srl, agus monatóireacht a dhéanamh ar an leibhéal forfheidhmithe.	# líon na scéimeanna a cuireadh chun cinn	Go bliantúil	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
F19	Cruthaigh cás-staidéar ar CDul ag leibhéal an Phlean Limistéir Áitiúil	Cás-staidéar críochnaithe	2028	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
F20	A chinntiú go mbíonn Moltaí Glasaithe Uirbeacha i bPleananna Ceantair Áitiúil nua	Pleananna Ceantair Áitiúil le bearta glasaithe Uirbigh.	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
F21	Measúnú a dhéanamh ar fhéidearthacht díonta glasa ar gach foirgneamh poiblí, oibriúcháin agus sóisialta nua i bhFine Gall agus soláthar a dhéanamh nuair is indéanta agus cuí. Measúnú a dhéanamh ar an dáta ó thionscadal ORGA / COBÁC ar fhoshraitheanna Díonta Glasa	Measúnuithe curtha i gcrích agus curtha ar fáil	Leanúnach	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
Feabhas a chur ar Athléimneacht an Bhonneagair				
F22	Measúnú a dhéanamh ar athléimneacht na mbóithre réigiúnacha agus áitiúla de réir na Straitéise um Oiriúnú Aeráide eisithe ag an Roinn Iompair	# líon na measúnuithe	2028	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
F23	Measúnú a dhéanamh ar Athléimneacht Bhonneagar Droichid atá i mbaol tionchar an athraithe aeráide	# líon iniúchtaí a rinneadh	2026	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Athléimneacht Sócmhainní Seandálaíochta agus Oidhreachta				
F24	Cláir chothabhála agus suirbhéireachta riochtaí a fhorbairt d'fhoirgnimh stairiúla faoi úinéireacht na Comhairle agus do shéadchomharthaí ársa atá bunaithe ar thionchar an athraithe aeráide	Líon na dtionscadal a chríochnaítear go bliantúil	Leanúnach	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
F25	Sócmhainní seandálaíochta agus oidhreachta a bheith mar chuid de gach measúnú riosca aeráide lena n-áirítear deiseanna chun oidhrecht chultúrtha a chomhtháthú i maoluithe oiriúnaitheacha m.sh. bonneagar glas, bealaí rothaíochta, réitigh nádúr-bhunaithe srl..	Sócmhainní san áireamh i measúnuithe riosca mar chuid de na próisis Pleanála & Forbartha	Leanúnach	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
F26	Úsáid a bhaint as torthaí Mheasúnú Riosca Aeráide & Oidhreachta Cultúrtha Fine Gall chun bearta oiriúnaitheacha agus maolaitheacha a chur in ord tosaíochta agus a phiolótú do shócmhainní oidhreachta atá faoi úinéireacht na Comhairle.	Líon na dtionscadal piolótach aitheanta agus seachadta	2027	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
F27	Tacaíocht a thabhairt do thionscadail eolaíochta saoránach agus iad a fhorbairt ar nós Fine Gall X Oidhrecht mar mhodh chun monatóireacht a dhéanamh ar thionchair an athraithe aeráide ar shócmhainní oidhreachta Fine Gall agus chun feasacht an phobail a mhéadú	# líon na dtionscadal a forbraíodh le rannpháirtíocht pobail	2027	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
F28	Tionscadail agus deiseanna comhoibríthe a shainthint le páirtithe leasmhara ábhartha chun suíomhanna oidhreachta cultúrtha atá i mbaol athrú aeráide a mheasúnú agus a chur in ord tosaíochta	# líon na dtionscadal ar ghlac páirt iontu	Leanúnach	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
F29	Tógáil athléimneacht aeráide na hoidhreachta seandálaíochta agus tógtha faoi úinéireacht phoiblí agus phríobháideach trí Chiste na Séadchomharthaí Pobail	Líon na láithreán i bhFine Gall in aghaidh na bliana arna maoiniú trí CSP	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna

RÉITIGH NÁDÚR-BHUNAITHE

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spríocanna Forbartha Inbhuanaithe
Bonneagar Glas				
N1	Pleananna bainistíochta ilfheidhmeacha a ullmhú agus a chur i bhfeidhm do Bhaile Roiséir, Mhullach Íde agus d'Inbhear Bhaile Dúill agus na tailte máguaird	Pleananna bainistíochta ullmhaithe agus # gníomhartha curtha i bhfeidhm	2026	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 14: An Saol faoi Uisce SFI 15: An Saol ar Talamh
N2	Mapáil agus suirbhé a dhéanamh ar gach clampaí suntasach/stairiúil de choillearnach láistigh den chontae m.sh. níos mó ná 5 heicteár, agus athbhreithniú a dhéanamh ar éifeachtúlacht na cosanta a chuirtear ar fáil faoin nGréasán um Críosú Bonneagar Glas coillearnaí sa Phlean Forbartha Contae	Léarscáil & Suirbhé & Athbhreithniú críochnaithe	2025	SFI 15: An Saol ar Talamh
N3	Bearta a athbhreithniú chun glanhnóthachan na Bithéagsúlachta a fheabhsú ar gach tionscadal, lena n-áirítear clár piolótach Bithéagsúlachta ar thithíocht nuathógtha. Cloifidh ailtirí le prótacal na n-oifigeach Bithéagsúlachta maidir le boscaí neadaireachta..	Cleachtadh a dhéanamh ar gach tionscadal	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
N4	Láithreáin taispeántais CDul a fhorbairt i nGleann na Tulchann, i nGleann Abhainn an Bharda, i bPáirc Bhaile Brigín agus in inbhear Bhaile Roiséir.	# Tionscadal CDul curtha i bhfeidhm	2026	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
N5	Straitéis bainistithe falascaí a chur i bhfeidhm do Cheann Bhinn Éadair	# líon na ngníomhartha a cuireadh i bhfeidhm	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
N6	Iníúchadh a dhéanamh ar shamhlacha maoinithe do fhritháireamh carbóin chun forbairt bogach agus coillearnaí a mhaoiniú	Staidéar Críochnaithe	2025	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
Tábhacht na gCrann				
N7	Staidéar a choimisiúnú chun tuairisc a thabhairt ar na seirbhísí éiceachórais/na réitigh atá bunaithe ar nádúr a sholáthraíonn crainn Fhine Gall maidir lena buntáistí oiriúnaithe eacnamaíocha/athrú aeráide.	Staidéar Críochnaithe	2025	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
N8	Modhanna luachála crann a mheas agus a ghlacadh le haghaidh plandú cúitímh/athsholáthair, m.sh. CAvat, iTree	Modh luachála glactha	2025	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
N9	Tús a chur le clár de Phlandáil Bliantúil Crann Straitéiseach spríodhíthe lena n-áirítear láithreacha tosaíochta a aithint agus a mhapáil, agus láithreáin atá oiriúnach do chruthú coillearnaí a chur san áireamh. Athbhreithnithe i gclár oibreacha bliantúil, ag cur i láthair cad a bhfuil beartaithe don bhliain atá le teacht. Leas a bhaint as clár mhaoinithe rialtais mar an Scéim um Chruthú Coillearnaí Nua ar Thailte Poiblí	Suíomhanna tosaíochta mapáilte, Ha de chrainn curtha, € maoiniú faighte.	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
N10	Liosta de na speicis chrainn oiriúnacha a mholtar le haghaidh cásanna/feidhmeanna éagsúla a ullmhú agus a chur ar fáil d'fhorbróirí agus do gheallsealbhoirí eile de réir an Phrionsabail Treorach 'an crann ceart san áit cheart'.	Liosta Crann ceart san áit cheart ullmhaithe	2025	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh

RÉITIGH NÁDÚR-BHUNAITHE

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe
Leasú & Caomhnú				
N11	Staidéar a dhéanamh chun na gnáthóga agus na speicis atá i mbaol athrú aeráide a aithint	Staidéar críochnaithe	2025	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 14: An Saol faoi Uisce SFI 15: An Saol ar Talamh
N12	Staidéir fhéidearthachta a dhéanamh maidir le Limistéar Cosanta Muirí a fhorbairt feadh Chósta Fhine Gall agus ar athchóiriú beirtreacha oisrí, beirtreacha sliogiasc, beirtreacha féar mara agus clampaí ceilpe	# líon na staidéar a rinneadh	2026	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 14: An Saol faoi Uisce
N13	Déan éiceachóras muirí a athchóiriú feadh chósta Fhine Gall trí thacú le tionscadail athchóirithe ar beirtreacha oisrí, beirtreacha sliogiasc, beirtreacha féar mara agus clampaí ceilpe.	# líon na dtionscadal athchóirithe ar tugadh fúthu	2026	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 14: An Saol faoi Uisce
N14	Tionscadal athchóirithe bogaigh agus abhann a ullmhú le haghaidh Portach na Roinne agus dorchla Abhainn Mhata	Tionscadal athchóirithe curtha i bhfeidhm	2025	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
N15	Méadú ar limistéir phailneoirí i bpáirceanna poiblí agus spásanna oscailte	Acraíocht mhéadaithe i limistéir pailneora	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
Bia & Talmhaíocht				
N16	Leanúint ar aghaidh ag tacú le húsáid cuibhrinn phoiblí agus gairdíní pobail mar bhealach inar féidir le pobail a gcuid bia féin a fhás, agus na mílte bia agus cur amú bia a laghdú.	Feasacht mhéadaithe ar úsáid cuibhrinn	Go bliantúil	SFI 3: Dea-shláinte & Folláine SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
N17	Talamh talmhaíochta straitéiseach a mhapáil agus a chosaint chun críocha náisiúnta slándála bia	Acmhainní mapáilte	2028	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
N18	Dul i dteagmháil leis an earnáil agrairbhia chun tuiscint a fháil ar conas a d'fhéadfadh Fine Gall tacú le cleachtais feirmeoireachta níos inbhuanaithe	Earnáil gafa	2028	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
N19	Tionscnaimh um athrú aeráide a fhorbairt i gcomhpháirtíocht le feirmeoirí áitiúla agus páirtithe leasmhara eile	Tionscnaimh forbartha	2028	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna

GEILLEAGAR CIORCLACH & BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spríocanna Forbartha Inbhuanaithe
Soláthar Poiblí Glas				
R1	Straitéis Soláthair Phoiblí Ghlais (SPG) a fhorbairt	Straitéis forbartha agus glactha ag an nGrúpa Stiúrtha	2023	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
R2	Uirlis mhonatóireachta agus tuairiscithe a fhorbairt chun a chinntiú go bhfuil SPG leabaithe i ngach Soláthair	Uirlis Forbraithe agus Faofa ag an nGrúpa Stiúrtha	2024	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
R3	A chinntiú go dtugtar faoi Monatóireacht & Tuairisciú SPG chun a chinntiú go gcuirtear Critéir Ghlas san áireamh i gconarthaí..	# líon na gconarthaí a ndearnadh measúnú orthu le haghaidh cuimsiú SPG	Leanúnach	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Dramhaíl a Laghdú & Athchúrsáil a Mhéadú i gCCFG				
R4	Córas Bainistíochta Comhshaoil a chur i bhfeidhm d'fhoirgnimh na Comhairle lena n-áirítear laghdú ar úsáid dramhaíola agus uisce, agus méadú ar athchúrsáil	CBC curtha i bhfeidhm	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
R5	31 ionad pobail le bheith rannpháirteach i dtionscnamh Dúil sa Dúlra CCFG thar 5 céim	Cur i bhfeidhm na dtionscnamh inbhuanaithe aitheanta ag gach céim	2028	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Laghdú Dramhaíola / Geilleagar Ciorclach				
R6	Tacú le cur i bhfeidhm spríocanna an Phlean Náisiúnta um Bainistiú Dramhaíola le haghaidh Geilleagar Ciorclach 2023-2030 agus iad a chur chun cinn.	# líon tionscnamh ar tugadh tacaíocht dóibh	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
R7	Líonra d'fhoinsí uisce óil poiblí a bhunú chun cabhrú le dramhaíl phlaisteach a laghdú i gcomhpháirtíocht le hUisce Éireann	# líon na bpointí nua suiteáilte	2026	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
Cosc ar Dhramhaíl				
R8	Measúnú ar Phleananna Bainistíochta Dramhaíola Tógála & Scartála d'fhorbairtí molta chun a chinntiú go sainiúitear gach sruth féideartha dramhaíola ag céim luath agus go gcuirtear bearta cuí i bhfeidhm chun cosc, athúsáid, athchúrsáil agus aisghabháil dramhaíola a chur chun cinn ag teacht leis an ordlathas dramhaíola. Déantar measúnú freisin ar leithscaradh agus ar bhainistiú sruthanna dramhaíola éagsúla.	# líon na measúnuithe a dhéantar go bliantúil agus comhlíonadh na treorach dea-chleachtais do bhainistiú dramhaíola T&S.	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
R9	Measúnú ar gach coimpléasc árasán i bhFine Gall ar bhainistiú dramhaíola bia agus úsáid na n-araidí donna. Rannpháirtíocht le cuideachtaí bainistíochta árasán chun comhlíonadh na reachtaíochta a chinntiú agus chun leithscaradh dramhaíola bia ag cónaitheoirí agus bailiú ina dhiaidh sin ag bailitheoirí údaraithe a spreagadh.	# líon na gcoimpléasc árasáin ar pléadh leo agus # líon na gcoimpléasc árasáin a bhfuil seirbhís bailithe na haraide donna i bhfeidhm acu.	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
R10	Bailíochtú tuairisceáin bhliantúil deisce (TB) Sealbhóirí Ceadúnais Bhailithe Dramhaíola agus Ceada Saoráide Dramhaíola agus iniúchtaí fioraithe ar an láithreán chun inrianaitheacht na sruthanna dramhaíola éagsúla a fheabhsú	# líon bailíochtaí/foruithe Comhlíontacha Tuairisceáin Bliantúil comhlánaithe	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
R11	Tionscadal Fodhlí um Chur i Láthair Dramhaíola - teaghlach a aithint nach bhfuil seirbhís chaighdeánach bailithe dramhaíola acu faoi láthair, fiosraigh agus cinnigh conas atá siad ag bainistiú a gcuid dramhaíola; géillúlacht le Fodhlíthe CCFG um Láithriú Dramhaíola a spreagadh agus caingean dlí a ghlacadh más gá chun comhlíonadh a chinntiú	# líon na dteaghlach a raibh baint acu leo agus # líon na dteagmhálacha a raibh seirbhís araid curtha i bhfeidhm mar thoradh orthu	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
R12	Measúnú ar áitribh thráchtála i bhFine Gall lena chinntiú go gcomhlíontar na Fodhlíthe Cur i Láthair Dramhaíola agus na Rialacháin um Bainistiú Dramhaíola (Dramhaíl Bia) 2009 i dtéarmaí leithscaradh dramhaíola agus go háirithe dramhaíl bhia.	# líon na n-áitreabh tráchtála ar pléadh leo agus # líon na n-áitreabh tráchtála a bhfuil córas 3 bhosca bruscair i bhfeidhm acu agus béim ar dhramhaíl bia a bhainistiú.	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna

GEILLEAGAR CIORCLACH & BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spríocanna Forbartha Inbhuanaithe
Geilleagar Ciorclach a Chur Chun Cinn & a éascú				
R13	Plean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha a ullmhú	Plean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha Críochnaithe	2024	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
R14	Bearta a chur i bhfeidhm faoi Phlean Gníomhaíochta na gCathracha Ciorclacha agus faoi Fhine Gall Inbhuanaithe.	Bearta Curtha i bhFeidhm	Go bliantúil	SFI 8: Obair Chuibhiúil agus Fás Eacnamaíoch SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
R15	Scóip thionscnamh Fhine Gall Inbhuanaithe a leathnú chun gnólachtaí, pobail agus eagraíochtaí a chuimsiú, iniúchadh a dhéanamh ar choincheap an gheilleagair chiorclaigh, agus a bheith i gceannas ar Aistriú Cóir go Neodracht agus geilleagar atá athléimneach ó thaobh na haeráide de.	Athbhreithniú Críochnaithe	2024	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
R16	Prionsabail gheilleagair chiorclaigh a ionchorprú i Straitéis Forbartha Eacnamaíochta CCFG	Prionsabail an Gheilleagair Chiorclaigh ionchorpraithe sa Straitéis Forbartha Eacnamaíochta	2024	SFI 9: Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
R17	Lorg carbóin imeachtaí a fhaigheann tacaíocht ón gComhairle a laghdú	Lorg carbóin laghdaithe ag imeachtaí	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide				
R18	Uaireanta oscailte a shíneadh i gCúil Mhín ag teacht le hIonad Athchúrsála an Inbhear	Uaireanta Oscailte méadaithe	2024	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
R19	An gréasán ionad fág anseo (buidéil, cannaí & teicstílí) a leathnú ar fud Fhine Gall faoi 3 shuíomh ar a laghad in aghaidh na bliana, agus breithniú á dhéanamh ar réimsí nua daonra agus forbartha.	# líon na suíomhanna 'ionad fág anseo' nua	2028	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
R20	Péinteanna, uirlisí ceoil agus rothair a sholáthar ó ionaid conláiste cathartha Inbhear & Chúil Mhín do ghrúpaí pobail lena n-athúsáid. Míreanna úsáidte eile a aithint a d'fhéadfaí a bhailiú ag na hIonaid Conláiste Cathartha agus iad a athúsáid, a athshamlú nó a dheisiú lena n-athúsáid.	# líon na n-earraí a athúsáideadh	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Úsáid Talún & Sealbhú				
R21	Tailte & foirgnimh na Comhairle a mheas maidir le hacmhainn fuinnimh in-athnuaite, bithéagsúlacht; bonneagar glas, talmhaíocht inbhuanaithe & tionscadail inbhuanaithe eile..	Measúnú talún agus foirgnimh críochnaithe	2024	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
R22	Fuinneamh in-athnuaite, bonneagar glas, bithéagsúlacht, talmhaíocht inbhuanaithe agus tionscadail inbhuanaithe eile a fhorbairt ar thailte agus ar fhoirgnimh na Comhairle..	Líon na dtionscadal/bearta a chuirtear i bhfeidhm go bliantúil	2028	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh
R23	Deiseanna a aithint chun talamh agus foirgnimh a fháil trí chomhaontú/OPL maidir le fuinneamh in-athnuaite/ athghiniúint/taisteal gníomhach/glasbhealach/tionscadail bhonneagair ghlais srl.	Achar talún (Ha) nó líon na bhfoirgnimh a fuarthas le haghaidh Tionscadail Gníomhaithe ar son na hAeráide	Leanúnach	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh

RANNPHÁIRTÍOCHT SA PHOBAL

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spríocanna Forbartha Inbhuanaithe
Feasacht Pobail & Rannpháirtíocht				
C1	Deontais Gníomhú ar son na hAeráide Pobail a chur chun cinn agus a riar do 2023 - 2026. Deontais a cheadú do phobail chun tionscadail gníomhaíochta aeráide a sheachadadh thar na réimsí téamacha de réir threoirlínte an Deontais..	# líon na ndeontas le haghaidh tionscadal gníomhaíochta aeráide thar gach réimse téamach,	2026	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
C2	Clár imeachtaí na Seachtaine Gníomhú ar son na hAeráide a sheachadadh i gcomhar le RÚA	# líon na n-imeachtaí a reáchtáladh, # líon na saoránach a bhí rannpháirteach	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
C3	Féilire bliantúil gníomhú ar son na haeráide & laethanta feasachta comhshaoil a fhorbairt lena n-áireofar laethanta idirnáisiúnta agus náisiúnta, mar Lá an Domhain, Lá Domhanda na nDumhcha, Mí Náisiúnta na hAthúsáide, Seachtain Náisiúnta na Rothar, Seachtain Gníomhú ar son na hAeráide Bhaile Átha Cliath, Seachtain Ghiantacháin Bhaile Átha Cliath Uile. Feachtais spriocdhírthe chun gníomhaíochtaí a chur chun cinn de réir amlíne an fhéilire.	Féilire bliantúil gníomhaíochtaí arna fhorbairt ó Eanáir go Nollaig gach bliain. # líon na ngníomhaíochtaí a cuireadh chun cinn.	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
C4	Úsáid a bhaint as cineálacha éagsúla meán lena n-áirítear meáin shóisialta CCFG, suíomh gréasáin CCFG, nuachtlitreacha agus feachtais phictiúrlainne chun feasacht ar ghníomhú aeráide a chur chun cinn.	# líon na bhfeachtas	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
C5	Leabharlann d'ábhar aeráide a fhorbairt lena n-áirítear seimineár gréasáin, leabhair, ailt agus acmhainní oiliúna digiteacha a chlúdaíonn Eolaíocht Aeráide, Gníomhú ar son na hAeráide, Aistriú Cóir, an PGAÚÁ, Pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide Áitiúla agus Náisiúnta agus iad a chur ar fáil don phobal trí bhealaí meán sóisialta Fhine Gall agus Leabharlanna Fhine Gall.	# líon tacaíochtaí don phobal, # líon na saoránach a ghabh páirt	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
Feasacht Aeráide i Scoileanna				
C6	Dul i dteagmháil le RÚA chun an riachtanas maidir le Feasacht ar Gníomhaíocht Aeráide a sheachadadh i Scoileanna a mheas, trí sholáthraithe oiliúna, sula ndéanfar Feasacht ar Gníomhaíocht Aeráide a phríomhshruthú laistigh den churaclam scoile.	Clár comhaontaithe scrúdaithe agus seachadta dá réir	2024	SFI 4: Oideachas den Ardchaighdeán SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
C7	Dul i dteagmháil le scoileanna agus An Taisce agus cuir acmhainní & maoiniú ar fáil chun bratacha glasa a sheachadadh agus stádas scoileanna glasa a bhaint amach.	# líon na scoileanna a ghlac páirt, # líon na mac léinn a ghlac páirt	2028	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
C8	Acmhainní a sholáthar lena n-áirítear maoiniú do scoileanna i bhFíne Gall mar thacaíocht chun dul i mbun tionscadail bhainistíochta acmhainní. D'fhéadfadh go n-áireofaí ar thionscadail múiríní do scoileanna, tionscadail garraíodóireachta agus fás glasraí, pacáistí acmhainní agus suiteáil butaí uisce..	# líon na scoileanna a ghlac páirt, # líon na dtionscadal garraíodóireachta, # líon na dtionscadal múirínithe, # líon na bpacáistí acmhainní a cuireadh ar fáil, # líon na mbutaí uisce suiteáilte	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Feasacht pobail & rannpháirtíocht trí rannpháirtíocht le heagraíochtaí comhpháirtíochta				
C9	Ócáid feasachta fuinnimh bhliantúil a sholáthar i gcomhpháirtíocht le Codema, ÚFIÉ agus páirtithe leasmhara eile	Ócáid bhliantúil ar siúl	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
C10	Pobail Fuinnimh Níos Fearr agus Pobail Fuinnimh Inmharthana an ÚFIÉ a chur chun cinn agus tacú leo	# líon na bpobal tacaíthe	Go bliantúil	SFI 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
C11	Ceardlanna Píolótach um Gníomhú ar son na hAeráide le coistí na mBailte Slachtmhara chun feasacht ar gníomhaíocht aeráide a chur chun cinn ag leibhéal áitiúil.	# líon na gceardlanna	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spríocanna
C12	Cónaitheoirí agus grúpaí pobail a thabhairt isteach, m.sh. Bailte Slachtmhara/grúpaí gairdíní pobail, i mbunú crann nua-phlandaithe ina gceantar, m.sh. ag uisciú	Líon na ndaoine atá i gceist	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 15: An Saol ar Talamh

RANPHÁIRTÍOCHT SA PHOBAL

Uimh Thag.	Gníomh	Beart Rianaithe	Fráma ama	Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe
C13	Agus iad á dtreorú ag an Meabhrán Tuisceana a síníodh idir CLG agus CCMA, i dtreo oibríú le chéile ar thionscadail inbhuanaitheachta agus gnímh ar son na haeráide, téigh i dteagmháil le Clár na gClubanna Glasa trí cheannasaí ainmnithe, ag obair leis an ORGA agus CLG, i gcur chun cinn agus tacaíocht a thabhairt do thionscadail ó chlubanna rannpháirteacha, chun cuspóirí, agus le linn príomhchéimeanna, an chláir go dtí 2029 a bhaint amach	# líon na gclubanna a bhí páirteach, # líon na mac léinn a ghlac páirt	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
C14	Dúil sa Dúlra: tacú le grúpaí pobail tionscadail feasachta aeráide a fhorbairt mar cheardlanna deisiúcháin rothar, malartú éadaí, gairdíní pobail, féilte glasa.	# líon na dtionscnamh/ tionscadal ar tugadh tacaíocht dóibh agus samplaí	Go bliantúil	SFI 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
C15	Oibríú leis an bPlean Gníomhaíochta Domhanda ar fhorbairt bhreise ar an gclár Laochra na hAeráide ar fud na bpobal	Clár Tacaithe go Bliantúil	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
C16	Tionscadail LEADER ar inbhuanaitheacht a chur chun cinn	Líon na dtionscadal LEADER ar inbhuanaitheacht	Leanúnach	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
C17	Acmhainní a sholáthar lena n-áirítear trealamh agus maoiniú le haghaidh imeachtaí glantacháin agus feasachta mara. Ócáid bhliantúil cois cósta a sheachadadh sa phobal ar nós feasachta agus bearta cosanta do dhúmha.	# líon na dtionscnamh a fhaigheann tacaíocht ón gComhairle gach bliain, Seachadadh imeacht amháin in aghaidh na bliana	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
C18	Deontais Spóirt - Ní mór do chlubanna fianaise a sholáthar ar 'gheilleagar ciorclach' agus tionscnaimh inbhuanaitheachta eile de réir mar is cuí..	# líon na n-iarratas ceadaithe le fianaise ar thionscnaimh inbhuanaithe	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
C19	Aon fhigiúirí atá ar fáil go poiblí maidir le hastuithe Aerfort Bhaile Átha Cliath a fhoilsiú i dtuarascálacha bliantúla ar dhul chun cinn an PGAÚÁ, agus cuireadh a thabhairt don daa nuashonruithe ar dhul chun cinn agus pleananna a sholáthar chun an cuspóir náisiúnta um neodracht ó thaobh carbóin de a bhaint amach.	Figiúirí foilsithe go bliantúil	Go bliantúil	SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
Forbairt scileanna glasa a chur chun cinn ar fud na n-earnálacha eacnamaíocha go léir				
C20	Athbhreithniú a dhéanamh ar Straitéis Scileanna Fhine Gall lena n-áirítear forbairt scileanna glasa ar fud na n-earnálacha eacnamaíocha go léir	Athbhreithniú straitéise scileanna críochnaithe	2024	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
C21	Rannpháirtíocht san Fhoghrúpa um Scileanna Glasa faoi Straitéis Scileanna Fhine Gall a leathnú	Ballraíocht grúpa méadaithe	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
C22	Foghrúpa Scileanna Agraibhia a bhunú faoi Straitéis Scileanna Fhine Gall chun éagsúlú a chur chun cinn laistigh den Earnáil Agraibhia	Ballraíocht an ghrúpa & líon na dtionscnamh curtha chun cinn	2024	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide
Feasacht Foirne				
C23	Traenáil Feasacht Aeráide a chur ar fáil do gach ball foirne agus ball tofa agus deiseanna a aithint chun feasacht aeráide a leabú ar fud na ranna go léir	# líon na mball foirne a cuireadh oiliúint orthu, # líon na gcomhairleoirí a cuireadh oiliúint orthu	Go bliantúil	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide SFI 17: Comhpháirtíocht ar Mhaithe leis na Spriocanna
C24	Pacáiste ionduchtaithe gníomhaíochta aeráide a fhorbairt do gach ball foirne nua.	Pacáiste forbartha	2024	SFI 13: Gníomhú ar son na hAeráide

TAGAIRTÍ

1. An tAcht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus Ísealcharbóin (Leasú), 2021, ar fáil ag: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2021/act/32/enacted/en/html>
2. An Painéal Idir-Rialtasach ar Athrú Aeráide (PIRAA) An Séú Tuarascáil Mheasúnaithe de chuid Ghrúpa Oibre I, ar fáil ag <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6/>
3. Tuarascáil Stádas Aeráide na hÉireann, ar fáil ag: https://www.epa.ie/publications/research/climate-change/Research_Report_386.pdf
4. Creat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar Athrú Aeráide (CCNAAA), ar fáil ag: <https://unfccc.int/>
5. Comhdháil na bPáirtithe 21 (CNP1), ar fáil ag: <https://unfccc.int/process/bodies/supreme-bodies/conference-of-the-parties-cop>
6. Comhaontú Pháras 2015, ar fáil ag: https://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf
7. Clár Oibre 2030 don Fhorbairt Inbhuanaithe, ar fáil ag: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
8. Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SFI), ar fáil ag: <https://sdgs.un.org/goals>
9. An Margadh Glas Eorpach, ar fáil ag: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
10. Díl Aeráide na hEorpa, ar fáil ag: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-climate-law_en
11. Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024, ar fáil ag: <https://www.gov.ie/en/publication/7bd8c-climate-action-plan-2023/>
12. An Creat Náisiúnta um Oiriúnú (CNO), ar fáil ag: <https://www.gov.ie/en/publication/fbe331-national-adaptation-framework/>
13. Straitéis Fadtéarmach ar Laghdúithe Astuithe Gáis Cheaptha Teasa, ar fáil ag: <https://www.gov.ie/en/publication/e4e81-long-term-strategy-on-greenhouse-gas-emissions-reductions/>
14. Pleananna Earnála um Oiriúnú Aeráide, ar fáil ag: <https://www.gov.ie/en/collection/51df3-sectoral-adaptation-planning/>
15. Cairt um Ghníomhaíocht Aeráide na nÚdarás Áitiúil, ar fáil ag: <https://www.gov.ie/en/publication/d914a-local-authority-climate-action-charter/>
16. Gníomh Éifeachtach ar son na hAeráide a Sheachadadh 2030 (GÉAS 2030), ar fáil ag: <https://www.lgma.ie/en/publications/local-authority-sector-reports/delivering-effective-climate-action-2030.pdf>
17. Treoirlínte Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil, ar fáil ag: <https://www.gov.ie/en/publication/f5d51-guidelines-for-local-authority-climate-action-plans>
18. Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Measúnú Comhshaoil ar Phleananna agus Clár Áirithe) 2004 (S.I. 435 de 2004 arna leasú le S.I. 200 de 2011), ar fáil ag: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2004/si/435/made/en/print>
19. Treoir maidir le Gnáthóga ón Aontas Eorpach (92/43/CEE), ar fáil ag: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A01992L0043-20130701>
20. Treoir maidir le hÉin ón Aontas Eorpach (79/409/CEE) ar fáil ag: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31979L0409&qid=1694707547754>
21. Bunachar Sonraí Monatóireachta agus Tuairiscithe an ÚFIÉ, ar fáil ag: <https://psmr.seai.ie/Reports/PublicAnnualReportForPublic?customerId=215&query=undefined>
22. Creat M&T Fuinnimh na hEarnála Poiblí an ÚFIÉ, ar fáil ag: <https://www.seai.ie/business-and-public-sector/public-sector/monitoring-and-reporting/supports/MR-2030-methodology-guidance.pdf>
23. Clár don Rialtas, ar fáil ag: <https://assets.gov.ie/130911/fe93e24e-dfe0-40ff-9934-def2b44b7b52.pdf>
24. Máistirphlean Fuinnimh Réigiún Bhaile Átha Cliath Codema (MFRBÁC), ar fáil ag <https://www.codema.ie/projects/local-projects/dublin-region-energy-master-plan/>
25. An Phríomh-Oifig Staidrimh (POS) (2016). Tuarascálacha Daonáirimh 2016, ar fáil ag: <https://www.cso.ie/en/census/census2016reports/>
26. An Phríomh-Oifig Staidrimh (PSO) (2011). Tuarascálacha Daonáirimh 2011, ar fáil ag <https://www.cso.ie/en/census/census2011reports/>
27. An Phríomh-Oifig Staidrimh (PSO) (2006). Tuarascálacha Daonáirimh 2006, ar fáil ag: <https://www.cso.ie/en/census/census2006reports/>

28. An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta (2006). Creat um Bainistíocht Móréigeandála, ar fáil ag: <https://www.gov.ie/en/collection/ca182-a-framework-for-major-emergency-management/>
29. Plean Gníomhaíochta um Athrú Aeráide Chomhairle Contae Fhine Gall 2019-2024, ar fáil ag: https://www.fingal.ie/sites/default/files/2019-08/20190812_fcc_climate_change_action_plan_final_0.pdf
30. Clár Iarfheistithe um Éifeachtúlacht Fuinnimh d'uasghrádú tithíochta sóisialta 2021, ar fáil ag: <https://www.gov.ie/en/press-release/8083d-retrofitting-programme-for-social-housing-announced/>
31. An Phríomh-Oifig Staidrimh (PSO) (2022). Tuarascálacha Daonáirimh 2022, ar fáil ag: <https://www.cso.ie/en/csolatestnews/presspages/2022/censusofpopulation2022-preliminaryresults/>
32. Plean Forbartha Contae Fhine Gall 2023-2029, ar fáil ag: <https://www.fingal.ie/development-plan>
33. Straitéis Iompair Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath 2022-2042, ar fáil ag: <https://www.nationaltransport.ie/wp-content/uploads/2021/11/NTA-GDA-Transport-Strategy-2022-42-15.11.21-FA-WEB-1.pdf>
34. Straitéis Taistil Gníomhach Chomhairle Contae Fhine Gall, ar fáil ag: <https://www.fingal.ie/activetravel/strategy>
35. Straitéis Údaráis Áitiúil Bhaile Átha Cliath um Luchtú Feithiclí Leictrí (2022-2030), ar fáil ag: https://www.fingal.ie/sites/default/files/2022-06/dublin-la-ev-charging-strategy_full-report.pdf
36. Measúnú Straitéiseach ar Bhaol Tuilte Chomhairle Contae Fhine Gall, ar fáil ag: https://www.fingal.ie/sites/default/files/2023-04/StrategicFloodRiskAssessmentSFRA_pg1-110.pdf
37. Plean Práinnfhreagartha Chomhairle Contae Fhine Gall, ar fáil ag: <https://www.fingal.ie/major-emergency-management>
38. Doiciméad Treorach CDul Chomhairle Contae Fhine Gall - Bonneagar Glas/Gorm le haghaidh Forbartha, ar fáil ag: https://www.fingal.ie/sites/default/files/2020-12/green-blue-infrastructure-guidance-document-final-rev0-december-2020_1.pdf
39. Measúnú Riosca Oidhreachta Chultúrtha Fhine Gall & Athrú Aeráide, ar fáil ag: https://www.fingal.ie/sites/default/files/2021-07/fingal-cultural-heritage-risk-assessment-report_1.pdf
40. Foraois Fhine Gall, Straitéis Crann d'Fhine Gall, ar fáil ag: https://www.fingal.ie/sites/default/files/2022-03/forest-of-fingal_-a-tree-strategy-for-fingal_2022-2032.pdf
41. Plean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta Fhine Gall 2022-2030, ar fáil ag: <https://fingal.ie/en/system/files/materials/30041/FingalBiodiversityPlan2022-2030.pdf>
42. An tAcht um Gheilleagar Ciorclach agus Forálacha Ilghnéitheacha 2022, ar fáil ag: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2022/act/26/>
43. An Plean Náisiúnta Dramhaíola le haghaidh Geilleagar Ciorclach 2023-2030, ar fáil ag: <https://www.mywaste.ie/wp-content/uploads/2023/05/SRWMO-National-Waste-Management-Plan-for-a-Circular-Economy-Volume-I-Current-Situation-and-Challenges-AW-Onscreen.pdf>
44. Dearbhú Cathracha Ciorclacha na hEorpa, ar fáil ag: <https://circularcitiesdeclaration.eu/>
45. Na Rialacháin um Bainistiú Dramhaíola (Dramhaíl Bia) 2009, ar fáil ag: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2009/si/508/made/en/print>
46. Staidreamh Náisiúnta Dramhaíola an GCC, ar fáil ag: <https://www.epa.ie/our-services/monitoring--assessment/waste/national-waste-statistics/household/>
47. Creat Feidhmíochta Forfheidhmithe Comhshaoil na nÚdarás Áitiúil ar fáil ag: <https://www.epa.ie/our-services/compliance--enforcement/support-and-supervision-of-local-councils/la-performance/>
48. Plean Gníomhaíthe ar son na hAeráide Náisiúnta 2019, ar fáil ag: <https://www.gov.ie/en/publication/ccb2e0-the-climate-action-plan-2019/>
49. Staidéar Náisiúnta Teasa an ÚFIÉ, ar fáil ag: <https://www.seai.ie/publications/National-Heat-Study-Summary-Report.pdf>
50. An Coimisiún Eorpach (2000). An Chreat-Treoir Uisce - 2000/60/CE, ar fáil ag: https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive_en
51. An tAontas Eorpach, 'An AE agus Réitigh Dúlra-Bhunaithe', ar fáil ag: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/nature-based-solutions_en
52. OurWorldInData (2022). 'Fuinneamh príomhúil, tánaisteach, deiridh agus úsáideach: Cén fáth a bhfuil bealaí éagsúla ann chun fuinneamh a thomhas?', ar fáil ag: <https://ourworldindata.org/energy-definitions>
53. Plean Greasán Raonta Rothar Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath, ar fáil ag: <https://www.nationaltransport.ie/planning-and-investment/transport-investment/greater-dublin-area-cycle-network-plan/>
54. Plean Náisiúnta Forfheidhmithe do na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe 2022-2024, ar fáil ag: <https://www.gov.ie/en/publication/e950f-national-implementation-plan-for-the-sustainable-development-goals-2022-2024/>

LIOSTA NA BHFÍORACHA

- Fior 1.1:** Gníomhartha Maolaithe agus Oiriúnaithe um Ghníomhú Aeráide (Foinse: Oifig Réigiúnach um Gníomhaithe ar son na hAeráide)
- Fior 1.2:** Oileán na hÉireann 1900-2022 Teocht (°C) Aimhrialtachtaí (difríocht ó 1961-1990)
- Fior 1.3:** Comhthéacs Reachtaíochta agus Beartais don Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide (Foinse: Oifig Réigiúnach um Gníomhaithe ar son na hAeráide)
- Fior 1.4:** Spriocanna agus Gníomhartha an Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2024-2029 seo
- Fior 1.5:** Scóip na nÚdarás Áitiúil maidir le Gníomhú ar son na hAeráide (Foinse: Treoirínte Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil, 2023)
- Fior 1.6:** Deiseanna agus tairbhí a d'fhéadfadh teacht as Gníomhú ar son na hAeráide
- Fior 3.1:** Úsáideoirí Suntacha Fuinnimh i gComhairle Contae Fhine Gall RIFP 2021 (%)
- Fior 3.2:** Na Ceithre Bhealach le Fuinneamh a Thomhas
- Fior 3.3:** Uirlis Bearna go Sprioc, Spriocanna Iomlán Astuithe Chomhairle Contae Fhine Gall do 2030 agus Astuithe Reatha
- Fior 3.4:** Iomlán Astuithe GCT do Chomhairle Contae Fhine Gall de réir Earnála 2018 (%)
- Fior 3.5:** An t-athrú aeráide breathnaithe d'Éirinn agus d'Fhine Gall
- Fior 3.6:** Forbheathnú ar na teagmhais ghuaise a raibh tionchar acu ar Fhine Gall 1982-2023
- Fior 3.7:** Mairtís riosca a thaispeánann na hathruithe sa todhchaí ar riosca do na guaiseacha aitheanta i bhFhine Gall
- Fior 3.8:** Achoimre ar réamh-mheastacháin aeráide d'Fhine Gall
- Fior 5.1:** Príomhréimsí Gníomhaíochta Chomhairle Contae Fhine Gall maidir le Fuinneamh agus Foirgnimh
- Fior 5.2:** Cur chuige Seachain-Aistrigh-Feabhsaigh
- Fior 5.3:** Príomhréimsí Gníomhaíochta Chomhairle Contae Fhine Gall chun aghaidh a thabhairt ar astuithe a bhaineann le hlompar.
- Fior 5.4:** Athruithe réamh-mheasta ar an aeráid, a mbeidh tionchar acu ar riosca tuilte (Foinse: Met Éireann)
- Fior 5.5:** Príomhghníomhartha Chomhairle Contae Fhine Gall chun Athléimneacht i gcás Tuilte a fheabhsú
- Fior 5.6:** Buntáistí Ilfheidhmeacha a bhaineann le Córais Draenála Inbhuanaithe
- Fior 5.7:** Príomhréimsí Gníomhaíochta Chomhairle Contae Fhine Gall chun Réitigh Nádúr-Bhunaithe a Úsáid do Ghníomhú ar son na hAeráide
- Fior 5.8:** Príomhréimsí Gníomhaíochta Chomhairle Contae Fhine Gall don Gheilleagar Ciorclach & Bainistíocht Acmhainní
- Fior 5.9:** Príomhchuspóirí Chomhairle Contae Fhine Gall dul i ngleic le Pobail ar Ghníomhú ar son na hAeráide
- Fior 6.1:** Suíomh CD Bhaile Brigín agus criosú úsáide talún laistigh den CD
- Fior 6.2:** Taitneamhachtaí agus spásanna poiblí i gCD Bhaile Brigín
- Fior 6.3:** Fardal Astuithe Bonnline do CD Bhaile Brigín ag taispeáint príomhfhoinsí Astuithe GCT
- Fior 6.4:** Astuithe Cónaithe (tCO₂) in aghaidh an limistéir bhig i gCD Bhaile Brigín
- Fior 6.5:** Meánrátaí Fuinnimh Foirgnimh (RFF) de na tithe i ngach Ceantar Beag i gCD Bhaile Brigín
- Fior 6.6:** Breosláí téimh a úsáidtear in aghaidh an Limistéir Bhig i gCD Bhaile Brigín, de réir sonraí daonáirimh 2016
- Fior 6.7:** Astuithe Tráchtála (tCO₂) in aghaidh an Limistéir Bhig i gCD Bhaile Brigín
- Fior 6.8:** Astuithe Bóthair (tCO₂) –arna bhforbairt bunaithe ar shonraí samhaltaithe arna soláthar ag an Údarás Náisiúnta Iompair
- Fior 6.9:** Turais chuig obair, scoil nó coláiste laistigh de CD Bhaile Brigín (POS 2016)
- Fior 6.10:** Conair Cónaithe Aeráide CD Bhaile Brigín
- Fior 6.11:** Conair Aeráide Tráchtála CD Bhaile Brigín
- Fior 6.12:** Conair Aeráide Iompair CD Bhaile Brigín
- Fior 6.13:** Deis fhéideartha leictreachais gréine ar bharr an dín i gCD Bhaile Brigín
- Fior 6.14:** Acmhainn oiriúnachta teaschaidéil i gCD Bhaile Brigín
- Fior 6.15:** Teaschaidéil agus poitéinseal oiriúnachta téimh ceantair i gCD Bhaile Brigín

LIOSTA TÁBLAÍ

- Tábla 3.1:** Na blianta tábhachtacha a úsáidtear san anailís seo
- Tábla 3.2:** Feabhsuithe ar Éifeachtúlacht Fuinnimh Chomhairle Contae Fhine Gall
- Tábla 3.3:** Príomhfhoinsí na n-astaíochtaí i gComhairle Contae Fhine Gall i 2021
- Tábla 3.4:** Comhréir na n-astaíochtaí do gach foinse i gComhairle Contae Fhine Gall 2021
- Tábla 6.1:** Clár Deiseanna i gCD Bhaile Brigín
- Tábla 7.1:** Prionsabail rialachais comhshaoil le comhtháthú i ngach gníomh/gníomhaíocht a eascraíonn as cur i bhfeidhm an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide

GIORRÚCHÁIN

MC	Measúnacht Chúil
TB	Tuairisceán Bliantúil
GMIG	Gnó mar is gnách
FAB	Fardal astaíochtaí bonnlíne
RFF	Rátáil Fuinnimh Foirgnimh
CBF	Córais Bainistíochta Foirgneamh
Measúnóir MMCFTF	Modh Measúnaithe Comhshaoil an Fhorais Taighde Foirgníochta
Dramhaíl T&S	Dramhaíl Tógála agus Scartála
OCÉ	Ordú Ceannaigh Éigeantaigh
PGA	Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide
ORGA	Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide
LSCCT	Luach Sócmhainne Caipitil do Chrainn Taitneamhachta
PGAA	Plean Gníomhaíochta um Athrú Aeráide
PCOC	Pobail ar an gCósta Ag Oiriúnú le Chéile
CBCC	An Cumann Bainistí Contae agus Cathrach
MRAA	Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide
CSP	Ciste Séadchomharthaí Pobail
CO₂	Dé-Ocsaíd Charbóin
CODEMA	Gníomhaireacht Bainistíochta Fuinnimh Chathair Bhaile Átha Cliath
DART	Mearlíné Átha Cliath
SGABÁC	Seachtain Gníomhaíochta Aeráide Bhaile Átha Cliath
CCBÁC	Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath
GÉAS	Gníomh Éifeachtach ar son na hAeráide a Sheachadadh
RCAC	An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide
BDBÁC	Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath
RTRÁO	An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht
ÚABÁC	Údarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath
MFRBÁC	Máistirphlean Fuinnimh Réigiún Bhaile Átha Cliath
CD	Crios Dícharbónaithe
RL	Rothar Leictreach
RCGATGS	An Roinn Comhshaoil, Gníomhaithe ar son na hAeráide, Taisteal Gníomhach agus Spóirt
FEFT	Forbairt Eacnamaíochta, Fiontair agus Turasóireachta
CBF	Córas Bainistíochta Fuinnimh
GCC	An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil
CFF	Conradh Feidhmíochta Fuinnimh
CSF	Cuideachta Seirbhíse Fuinnimh
PLFL	Pointí Luchtaithe Feithiclí Leictreacha
FL	Feithiclí Leictreacha
FCC	Comhairle Contae Fhine Gall
CLG	Cumann Lúthchleas Gael
PGD	Plean Gníomhaíochta Domhanda
MBÁC	Mórcheantar Bhaile Átha Cliath
Astaíochtaí GCT	Astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa
GIS	Córais Faisnéise Geagrafaí

SPG	Soláthar Poiblí Glas
Múnla BGS	Múnla Bearna go Sprioc
GW/u	Gigeavata in aghaidh na huair
FET	Feithicil Earraí Troma
IDI	Inneall Dócháin Inmheánaigh
CFÉ	Cumann Feirmeoireachta na hÉireann
RFGÉ	Rialú Foirgníochta Glas na hÉireann
EIC	Eagraíocht Idirnáisiúnta na gCaighdeán
PTF	Príomhtháscaire Feidhmíochta
PGAÚÁ	Plean Gníomhú ar son na hAeráide an Údarás Áitiúil
LASTNG	Grúpa Oiliúna Náisiúin na nÚdarás Áitiúil
TLÁ	Toghlímistéir Áitiúil
LED	Dé-Óid Astaithe Solais
CFDC	Ceannaireacht i bhFuinneamh agus Dearadh Comhshaoil
OFÁ	Oifig Fiontair Áitiúil
GBRÁ	Gníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil
MFE	Mórfheithicil Earraí
GPL	Gás Peitriúil Leachtaithe
M&L	Meicniúil agus Leictreach
M&T	Monatóireacht agus Tuairisciú
MV	Meigeavata
EMÉT	Eagar Mhuir Éireann Thuaidh
ÚCNÉ	An tÚdarás um Chaighdeán Náisiúnta na hÉireann
ÚNI	An tÚdarás Náisiúnta Iompair
ONCBD	An Oifig Náisiúnta do Cheadanna Bailithe Dramhaíola
Oib	Oibríochtaí
OOP	Oifig na nOibreacha Poiblí
RP&BS	An Roinn Pleanála agus Bonneagair Straitéisigh
PGF	Príomhghníomhaireachtaí Freagartha
FV	Fótavoltacha
CCI	Conair Comhdhírthe Ionadaí
REIL	Iarfheistiú Fuinneamh na hÉireann
LFCS	Limistéar faoi Chaomhnú Speisialta
SFI	Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe
MST	Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta
ÚFIÉ	Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann
PFI	Pobail Fuinnimh Inmharthana
SIIRT	Sonrach, Intomhaiste, Indéanta, Réalaíoch agus Tráthúil
GBM	Gnóthais Bheaga Agus Mheánmhéide
CDuI	Córas Draenála Uirbeach Inbhuanaithe
SUVs	Feithicil Fóntais Spóirt
tCO₂e	Tonna Coibhéis Dé-ocsaíd Charbóin
tCO₂	Tonna Dé-ocsaíd Charbóin
BIÉ	Bonneagar Iompair Éireann
RIFP	Riachtanas iomlán an fhuinnimh phríomha
TVu	Teireavata-uair
COBÁC	An Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath
SBL	Seirbhísí Breisluacha
FANÉ	Feithiclí Astaíochtaí Neodrach na hÉireann

**Comhairle Contae
Fhine Gall**
Fingal County
Council

